DR. JASZOVSZKY JÓZSEF

GYŐZEDELMES VILÁGNÉZET

II. KÖTET

# A MAGYARSÁG HARCAI, HŐSEI ÉS VÉRTANÚI

## Beszéd- és előadássorozatok

A szerző kiadása
Menlo Park, Kalifornia
1983

# A MAGYARSÁG HARCAI, HŐSEI ÉS VÉRTANÚI

Készült a **Katolikus Magyarok Vasárnapja** nyomdájában
1739 Mahoning Avenue, Youngstown, Ohio 44509. U.S.A.

DR. JASZOVSZKY JÓZSEF

# GYŐZEDELMES VILÁGNÉZET

II. KÖTET

# A MAGYARSÁG HARCAI, HŐSEI ÉS VÉRTANÚI

## Beszéd- és előadássorozatok

A szerző kiadása
Menlo Park, Kalifornia
1983

# ELŐSZÓ

Az első kötet címe — A magyarság harca a jövőért — azt kívánta kifejezni, hogy a harcot kereszttel a vállunkon, de a húsvéti pálmával a kezünkben vívjuk... A Szentlélektől kapjuk a lélek fölényét hozzá, és győzelmünk biztosítéka: életünk az Egyházzal együtt.

Jelen második kötetben azokról a hősökről, vértanúkról szólunk, akik ezt a harcot már megvívták. Méltatjuk mozgalmaikat, szabadságharcukat, műveiket, amelyekben és amelyekkel a magyarságot megmentették eddig a jövő számára. Sokszor csatát vesztettek. De végleg sohasem buktak el, mert élnek az eszmék, amelyek lelkesítették őket, erőt adtak nekik és halhatatlanná tették őket. Ezekről az eszmékről szóltunk már az első kötetben, és még szólunk az ezután következőkben.

A szerző

*Magyarok a nagy világrengésben*

## A VOLT „DÉTENTE" ÁRNYÉKÁBAN

Ma, 25 évvel a dicső szabadságharc után, veszedelmes politikai és diplomáciai játék szemtanúi vagyunk. Porhintéssel a szemünkbe, még mindig azt próbálják elhitetni velünk, hogy nincs többé két szemben álló nagyhatalom a világon. A Kelet és a Nyugat közeledik egymáshoz. Valóban, a politikai nagyhatalmak bűbájos igéket mondanak egymásnak. Alkudoznak, és békét akarnak mindenáron. Békét, mely a valóságban sohasem a szabadságra vágyó lélek boldogságát hozná. Alkudoznak, holott nem bíznak egymásban, és csak az egyik fél hisz a koegzisztenciális álmok megvalósulásában. A másik fél nagyon jól tudja, hogy koegzisztencia a saját bukása nélkül lehetetlen. Annyit tehát máris bevall, hogy tovább harcol Isten és a lélek szabadsága ellen. S nemcsak ideológiai síkon harcol Isten és lélek, a lelkiismereti szabadság ellen, hanem démoni elszántsággal üldözi a vallást és az Egyházat. A diplomáciában a Kelet ügynökei ott vannak a nyugati állásokban, hamis híradásokkal gyengítik a nyugatiak szellemét. (Nem létező buddhista üldözésről hazudnak, hogy megdöntsék a harcos egységet a kívülről organizált veszedelemmel szemben.) A Nyugatnak nem szabad tudnia, mi az igazság a dzsungelekben. Kinek vagy minek az érdekében? Semmi esetre sem a szabad világ megmentésére.

Kétségbe kellene esnünk, ha 1956 csupán ellenforradalmi felkelés lett volna. Valami francia forradalomféle harc és polgárháború, Isten, és a lélek szabadsága nélkül. Ötvenhat az üdvösségtörténet ragyogó felvonulása! 1956-ban Isten üzent a világnak. Milliók tartják a lélek szabadságának vonalait. Imádságos ajkak ostroma felhatol az egekig, és megtorpan előttük minden pokoli támadás. Mögöttük ott lüktet az a szellem és világnézet, mely a világtörténelem legmagasabb kultúráját és a modern ci-

vilizációt adta. Nélküle tudósaink nem állhatnának a végtelen világ előtt oly közel, mint a pokollal szemben. Kiverődött rajta annak az öntudata, hogy Isten kiválasztottja. Új „Illés szekerén" hirdette az új világ jövetelét. Millió rabszolgának harsonázta: Lesz megváltás, igazi felszabadulás! Lesz tiszta feltámadás a kínzókamrák mélyéből! Ez a lélek a mocsoktalan forradalom lázas hitével először a történelemben meghirdette egy nemzet minden fián keresztül érzékelhetően, láthatóan, a világtestvériséget, a világegyenlőséget, a világszabadságot. És ez a lélek mámoros lelkesedésben megmozgatta az egész világot. Kiváltotta a nagy megrendülést, a nagy csodálatot: It was unique, it was fantastic...!

Mindenki hitte és várta: Dereng a világszabadság hajnala. A felforrósodott világcsodálatban a fáradt s már szkeptikus ember felujjongott: Átélhette egy tündöklő vizió forró könnyeivel egy ország hangulatát, melyben néhány napra valóban az őszi szél is szabadságról, boldogságról dúdolt a sárga avaron.

Mégis, halottak napja után ez a diadalmas lélek elhalkult. Orvul megbénították. A Nemzetek Szövetsége hallgatott, a miniszterelnök segélykiáltását tudomásul sem vette. Ázsia hordái csizmáikkal, tankjaikkal rátapostak a nemzet testére. Budapest a „szabadság szimbóluma" lett, de fiait elhurcolták, megölték; leányait meggyalázták. Gyalázatosan hipokrita módon, a világ még nem viselkedett úgy annak előtte, mint akkor, 1956. november negyedikén. A világ: a politika önző céljai, a gyávaság, a kompromisszum, a mammon elbuktatta a magyar szabadságharcot.

A magyar szabadságharc 1956-ban a történelmi erőket új, ma még ismeretlen világkifejlődésbe sodorta. Nincs megfelelő és a lényeget érzékeltető fogalmi kifejezésünk rá. Csupán intuiciós megérzéssel sejtjük: Mögötte természetfeletti hatalom működött. A titkok titka, a világegyetem „Nagy Ismeretlenje", ahonnan a lélek szabadságvágya való. Kihatása az öntudat és a spontán akarat világán keresztül a szabadságért meghalni kész lélek zsenialitása lett. Világraszóló tény. Tűz és vihar. Tűz, mely a csillago-

kig fellobbant. Vihar: alapjaiban rázta meg az anyagelvűségben elvakult világ gőggel épített bábeltornyait. Ezerkilencszázötvenhatban az Isten szólt és üzent a világnak.

A híradások azt jelentették akkor: Kétszázezer ember, fiatal egyetemista, diák és munkás tüntetett a Parlament előtt. Tüntetett Gerő sztálini uralma ellen, holott Sztálin már nem élt. Tüntetett, szabadságot követelt, s nem futamodott meg, amikor a diktatúra lövetett a népre. Perceken belül az elfojtott szabadságvágy egyetlenegy öntudati és akarati fellángolásban forradalmi állapotba tört ki. Mint tűzhányó a föld mélyéből. A tüntetés a modern kor legfantasztikusabb szabadságharcává lett. Másnap már csatatér volt az egész ország. És harcolt az egész nemzet. Semmi sem volt előkészítve. Nem volt földalatti felkészülés. Nem volt az élen vezér. A legnagyobb földi hatalom adta ki a jelszót: a megalázott, de a gyűlölet és erőszak fojtó légkörében tűzoszloppá vált emberi szellem. A lélek, mely titka minden új életkezdetnek. A meggyötört, szenvedő lélek, amelynek kínja, boldogtalansága robbanóbb erő minden megaton bombánál.

Nem reménytelen a jövő. Hadd temessék a holtak a halottakat. Az élőket nem lehet eltemetni. A hitetlenség halott hit. Az élő hiten nincs hatalma. A lelket meg lehet bénítani, de sohasem lehet megölni. A lélek oszthatatlan. Atomhalál sem fog rajta. Természetével ellenkező életstílus sohasem alakulhat ki bodogítóan. A földi boldogság önmagában utópia. Ezt a bolygót, ezt a naprendszert, a tejútnak e porszemét nem lehet kialakítani örök céllá. Nem lehet annak az embernek a számára, aki halhatatlanságra született. A pillanatért nem lehet megölni az örökkévalóságot. Az örökkévalóság elleni harc a modern kor legveszedelmesebb reakciója. A lélek azt nem bírja el sokáig. A lélek fejlődést akar, nem temetést. Ázsia sárkánylángokkal perzselheti határainkat, a sztyeppék világa megkísérelheti még egyszer utoljára, kis „türelmi idővel", hogy holnap mégis eltemeti a Nyugatot. A lélek mindenképpen — e földről vagy e földdel, mint rakétahajóval — a tejúton túlra száll, halhatatlanul, diadalma-

san minden titkok titka, az Isten felé. Nem lesz itt lélektemetés. A lélek szabadságharcát nem temették el 1956-ban. Hőseink, vértanúink az Isten prófétái. A próféták nem némulnak el soha. Ha szavuk néha pusztába kiáltó szó, de utánuk mégis jön a megváltás. A történelem újra megszólaltatja őket. Ők újra és újra kiáltják majd: Előre! Csodálatos látomást nyitnak meg minden nemzedék számára: a szabad lélek boldog világát a (világ)testvériség Istentől megáldott nagy társadalmában. A magyarét is!

*San Francisco, 1981. október 23.*

## ELVÉSZ-E A MAGYAR?

Bármerre járjuk is a világot, és keressük a magyarokat, panaszra nyílnak az ajkak: Minden hiábavaló, elvész a magyar!

Végigborong a lelkemen ez a látomás, mint az őszi, novemberi köd az egykor virágos mezőkön. Miért? Valóban oly sötét a jelen, és a jövőben nincs remény? A Gondviselés végzetéből való-e ez?

Valamikor külföldön ez a látomás nem ejtett kétségbe. A hazából elvándorolt magyarok mögött továbbra is énekelt a hazában a pacsirta a rónák felett, és a magyar a török világ után újra nőtt, szaporodott, és 1910-ben már tizenhárommilliónál több énekelte: Isten, áldd meg a magyart!...

Ma a külföldi magyarság letargiája kétségbeejtő, mert a haza vérzik, ifjúságában igen beteg. Nincs történelmi tudat, hivatás, munka. Ma hamarosan több lesz a reménytelen öreg, mint a jövőt igéző fiatal. A magyar leállt a népszaporodás versenyében. S ezért a szláv-román gyűrű siettetni tudja a magyarság összeroppanását, amit gonoszul, tudatosan végez. És a budapesti uralkodó rezsim tehetetlen. Mintha elkésett volna már a magyar vér felfrissítésével. Elszakadt az élet törvényeitől, és enervált lett. Az élet lelkét száműzte, megtagadta.

Ma a túlélés a jelszó. Az egyén túlélése — mondják —, s akkor nem sötét a magyarság jövője. Ezt írja Gábor Áron is könyvében. A kilencvenes években és az első világháború idején mintha ez igaznak bizonyult volna. Az egyén túlélte a kivándorlás veszedelmeit; iskolát, templomot épített, és magyarul beszélt. Az egyén túlélése azonban a tradició átadása nélkül elvesztette nemzeti egységét. Elvesztette fiait, leányait a jövő számára. A templomok kapui bezáródnak, és az iskolákban nem hangzik

többé magyar szó. A kiűzött magyarság már meg sem kísérli az egyén túlélésével megmenteni a magyar tradiciót, a nemzeti életet magát.

Érthető a letargikus állapot.

A régi haza halálos ölelésben fuldoklik; a külföld magyarságát elnyeli a világ olvasztó társadalma. A csak a megélhetésért való harcban elhalkul, meghal a nemzeti közösségi érzés — a magyar szó is.

Talán még példát vehetnénk az olaszoktól és az írektől.

Náluk is elhalkul az anyanyelvi társadalmi élet. De él bennük továbbra is a nemzeti öntudat, és ápolják a tradiciót. A múltat nem gyalázzák, és őseiket nem kárhoztatják el.

Ezt a példát kellene követnünk! Ezt eddig nem tettük meg, s ebben az állásfoglalásban rejlik a magyarság tragédiája: az elmúlás.

Mert mi is folyik még ma itt a nagyvilágban, a magyarság egyéni túlélésért való harcában? Álbölcselkedéssel új ideológiákkal, történelemhamisításokkal gyalázzák az ezeréves keresztény Magyarországot és társadalmát, amely hősi harcaival megmentette a magyarságot, anyanyelvét és helyét az európai keresztény kultúrvilágban. Mire való és kinek használ oly mákonnyal fertőzni a történelmet és keresztény eszményeket nem ismerő magyar ifjúságot, mely szerint a magyar mondvacsinált nevekkel azonos, és őshazája a ma is még ismeretlen eredetű birodalmak nyelvcsaládjában keresendő?

Bizony hamis bölcselkedéssel kár volt a magyarságot megosztani, és az új nemzedék sok reménységét rábírni Szent István és a kereszténység megtagadására.

E cikkben nem célom most nyelvészeti eszmefuttatást követni, mégis kénytelen vagyok rámutatni arra, hogy az ilyen mákonyhintés a legmérgezőbb propaganda a magyarság letargikus állapotában való elsüllyesztésére a keleti mítoszok nirvánájában.

A történelmi magyarság ősi eredetének a bizonysága a népélet lenne. Éppen ezt nem ismerjük Kr. e. az ötödik

évezredtől a Kr. u. ötödik századig. A sumér név éppoly ismeretlen volt 1850-ig, mint sok más név. A sumér névmegjelölés Oppert francia tudós találmánya. Egy kőtábláról olvasta le, mint egy király nevét. A feltárások után az egész akkori kultúrát jelölte meg e névvel.

A Kiss és Ur nevek: személyek nevei, de jelentésük teljesen ismeretlen. A hangzás maga még nem bizonyíték. A német Ur-gemeinde is tartalmaz Ur nevet (ősit jelent).

Volt egy fejedelem, akinek Mógyer volt a neve — a bizánci levéltárak szerint —, s fivére, Gorda, a császárral jó barátságban volt. Árpád vonulása idején a törzseket az összes külföldi forrás ugor, onougur (ugri, hungri, hungari) néven emlegeti, akik azonos eredetűek lehettek az avar törzsekkel. Csak Árpád törzsét nevezték megyernek, s ezt a nevet először Szent István alkalmazta, szinte mondhatnánk, az új alkotmány létesítésével rátette az egész új nemzettestre: a magyarok népére. Sem előtte, sem évezredekkel azelőtt a magyarságot alkotó többféle nevű ősöket sohasem nevezték magyarnak.

Ismétlem tehát: kinek használt történelemhamisítással a magyarságot valóban elsüllyeszteni a történelem temetőjébe?

A magyarságot csak hite, történelmi hivatása és küldetéséhez való hűsége mentheti meg egy új ezredévre.

Hogy hány magyar lesz akkor, azt csak a gondviselő Isten tudja. Mi csak annyit mondhatunk: Dum spiro, spero et non recuso laborem. — Amíg élek, én remélek, és nem riadok vissza; a munkától én nem félek. Velem az Isten! Jézus az üdvözítőm!

*Mindszenty bíboros prímás kérésére, 1974 advent 4. vasárnapja előtt.*

## REMÉNY A SZÉTSZÓRTSÁGBAN

A nyugati kultúrvilágban, amelyben kétségtelenül a kereszténység egyedül hozza össze egymáshoz a nemzeteket, egy igen kis csoport réseket próbál ütni az egyházakon belül. A nagy nemzeteknél jelentéktelen a kísérletük, de a kis nemzeteket oly kis csoportokra oszthatják, hogy cselekedetükkel magát a nemzetet is megsemmisíthetik.

A fiatal római ősegyházban is már történtek hasonló kísérletek. Jézus, kétségtelenül, apostolait minden nemzet fiához küldte. Nem internacionalizmust hirdetett. De nem is kozmopolita eszméket. Jézus az Isten országát hirdette, amelyben minden ember testvér. Minden ember az Isten gyermeke. A nemzeti államok a természeti törvény intézményei, és mindegyik független alkotmánnyal rendelkezik. De azt érezniök kell, hogy ők az Isten országának a tagjai. Jézus apostolai hűek maradtak a jézusi koncepcióhoz. Mégis féltékenység, az időleges tradiciókhoz való ragaszkodás és az azoknak másra való ráerőltetése sok zavart hozott és okozott a keresztény közösségekben. Már Rómában a kezdet kezdetén két csoport került egymással szembe. Az egyik csoport, amelyik a zsidókból alakult, úgy gondolta, hogy minden keresztény köteles átvenni a mózesi előírásokat, még az étkezésnél is! Viszont a másik csoport, amely római, görög, szkita, macedóniai és más nemzetekből való volt, azt vallotta, hogy az üdvösséghez semmi más nem szükséges, csak a Jézus Krisztusban való hit. S az igaz keresztény csak oly cselekedetekre van kötelezve, amelyek a hit követelményei. Ezt jelentette a reformáció korában híressé vált Szent Pál-i idézet: Egyedül a hit üdvözít! (Sola fides justificat!)

Mindkét csoport meg volt győződve a maga igazságáról. A tradició hívei a „gyengék" voltak, a másik csoport

a „merész". Az ellentét köztük oly mély volt, hogy az apostolok, de különösen Pál, félt a teljes szakadástól, és veszélyeztetve látta a misszió terjedését, annak lehetőségét. Ezért írta meg levelét a rómaiakhoz.

Vajon a mi megosztódásunkat el tudjuk-e majd kerülni? Nemzeti vallásról álmodoznak, annak korszakalkotó fontosságot tulajdonítanak. Vissza akarják hozni az ősi eszmevilágot minden tradíciójával. Mint a zsidók próbálták azt tenni a maguk tradíciójával a kereszténységen belül!

Szent Pál apostol azonban sikeresen elébe vágott a kísérleteknek. Meghirdette az időleges és nem a természeti törvényeken alapuló mózesi törvények érvénytelenségét, és magát Jézus Krisztust állította bele a keresztény élet központjába és kultuszába, aki az Istentől küldött és Istennel egyenlő természetű Megváltó. Jézus nem azért jött, hogy megtartsa a szolgaság lelkét, a szolgaság törvényeit, hanem azért jött, hogy a törvényt tökéletesítse, és afölé a szeretetet proklamálja. Ő nem a régi törvény megváltója, hanem felszabadító és megváltó a bűn szolgaságától. Ezért nekünk, amikor a szétszóródással és a megosztottsággal viaskodunk, Jézus példáját kell követnünk.

Jézus következetesen vezette Izrael népét (amelyhez kétségtelenül hozzátartozott Szamária és Galilea népe is — összekeveredetten a szétszóródás és száműzetések [asszír fogság K. e. 743—736, és babiloni fogság 587—538] után), az üdvösség útján. Apostolai aztán folytatták a missziót a világ összes nemzete között. Jézus missziójára felfigyelt a nép, de aztán a vezető körök féltékenysége fellázította őket Jézus ellen. Jézus, amikor látta, hogy népe ellene fordult, megsiratta városát, és amikor tudta, hogy keresztre feszítik, csendben elvonulhatott volna, és megmenthette volna földi életét. Ha csak egy a próféták közül lett volna, megóvhatta volna apostolait a csalódásoktól, de Jézus nem ezt tette. Mert Jézus a megváltó volt, és ma is üdvözítő megváltója a világnak. Jézus következetes maradt missziójához.

Jézus, ellenségei dacára, következetesen kitartott a szeretet szolgálatában. Gyűlölték, de ő felelősnek érezte magát, mint ember is, adoptált embertestvéreiért. Úgy szolgálta népét, hogy elment a kereszthalálig szolgálatában. Türelemmel elviselte a reá szórt gyalázatokat. Ezzel tudatában volt annak, hogy ő az ő szenvedéseivel és kereszthalálával megnyerte az Atya kiengesztelődését. Tudatában volt annak, hogy népe is az Istenhez tér az üdvösség útján. Ezt a tudatot hordozták magukban az apostolok, és hordozza az Egyház immáron kétezer év óta. Az üdvösség mindenkié! A legmélyebben Pál apostol volt erről meggyőződve. Egy napon majd az egész világ dicsőíteni fogja a szabadító és megváltó Istent!

Pál Rómában megnyerte a csatát. Meg tudta győzni a rómaiakat arról, hogy Krisztusban egyek vagyunk, és csak Krisztussal és példájával oldhatjuk meg problémáinkat. A viszályok megszűntek, és Róma népe Krisztusban és Krisztussal rálépett a vértanúság útjára az örök dicsőségért az Isten országában.

Modern korunkban, amikor nemcsak világiak, hanem felszentelt személyek is vitáznak egymással, és pártokra oszolnak, alázatos lélekkel az Isten, az örök szeretet iránt, keresnünk kell a kiengesztelődést. Maguk a viták nem fognak segíteni minket. Sok az érzelmi elem és gőg az indulatokban. Hozhatunk mázsás érveket a magunk igazának bizonyítására, azok sem lesznek gyümölcsözők a béke szolgálatában. Vitákkal, könyvek írásával a helyzetet csak elmérgesíthetjük. S főleg nem szabad emberi féligazságokkal ámítanunk a nagyon is emocionális és a tudományokban tapasztalatlan társadalmat. Magyar társadalmunkban tudnunk kell azt, hogy ma néhány könyv írói a vallásról és Egyházról nem adnak hű képet. De még a maguk állását és helyzetét is homályban tartják. Beszélnek arról, hogy ők a római egyház egyetemeinek az előadói, holott azoknak az egyetemeknek pártütő teológusaival szövetkeztek csupán, és csak azért is azok közösségének a tagjainak mondják magukat, amelynek létrehozója az a római egyház, amelyet megtámadnak a könyvekben. Vi-

gyáznunk kell nagyon! És türelemmel kell a problémákat kezelnünk. Kiátkozás és felfüggesztés ma nem fog bekövetkezni, de világosan kell látnunk azt, hogy sok a megtévesztőnk és kerítőnk. Mi hiszünk abban, hogy a lélek, az Isten Lelke egyszer majd összehoz mindnyájunkat egy nagy, szent egységbe. Addig viseljük el egymás terhét, szolgáljuk egymást szeretettel, és legyünk mindig készek egymásért áldozatot hozni. „Ezt megköveteli tőlünk az üdvösség történetének a logikája, és főleg a türelemnek az a magatartása, melyet Jézus példája és az Írás komolyan megkíván." (Alvis Leenen)

*Mielőtt Mindszenty jött (1972).*

## MAGYAR, KÜZDJ ÉS BÍZVA BÍZZÁL!

Az októberi szabadságharc hőseiről és vértanúiról emlékezve, mintha valami halálos reménytelenség szállná meg a magyar lelkeket.

Ezerkilencszázötvenhatban a modern világ és gyáva diplomáciája a magyar szabadságharcot rútul eltemette. (A modernek szeretnek temetésre járni, a hadvezérek pedig győzelmes előnyomulás után visszavonulni. Valamikor pedig diadalíveket emeltek győzedelmes harcok és hőseik emlékére.) A hatalmasok hatalom és fegyverek birtokában a budapesti rádió utolsó segélykiáltására fülüket bedugták és szemüket lehunyták. Szemérmetlen hipokrízissel Budapestet a szabadság szimbólumának kiáltották, de fiait hagyták elhurcolni, s úttalan utakon Szibéria felé elveszni... Tehetetlen, néma szemlélői voltunk e rút árulásnak. A szabad világ nem mert harcolni a szabadságért.

Ma, hat év után az ENSZ hipokrita gyűlése felett az ateista világ vihart jelző fellegei vonulnak. A világbolsevizmus kiadta új programját: Minél több feszültséget a bizánci jólétet, puhaságot és élvezeteket habzsoló nyugati pénzarisztokráciának!... A nyugati vezetők tudatosan a feledés homályába, az elnémítás sivatagi homokjába temetik a vértanúknak a világ lelkiismeretéhez igazságért kiáltó bizonyságait: a magyar fiúknak és leányoknak Budapest utcáin vérrel írt testamentumát: „Ne bántsd a magyart!"... Egyre halkul a részvét a hősök iránt. De szélesedik a mosoly a „felszabadított" afrikai új „nemzetek" felé, s az új vezérek (titokban Moszkvában indoktrinált világnézettel) a maguk szabadságát ünnepelve, a vasfüggöny mögött rabságra és pusztulásra ítélt népek temetésére szavaznak.

Íme, nekünk magyaroknak nagyon megnehezedett a

sorsunk. A helyzet és kilátásunk a jövőre egyre rosszabb... Ha a múlt század diplomáciáját egy svéd diplomata szerint a butaság kormányozta, akkor ma a huszadik századét s az emberiség sorsát az anarchia és a cinizmus logikája szerint irányítják. A vörös rém ma már a latin államokból, Kubából vigyorog ránk. Démoni megszállottsággal üvöltik: „Elenyésztek — eltemetünk titeket! S ti, magyarok: elporladtok, mint a száradó búzakalász a magyar rónákon"... Ó, bús zokogással siratjuk az elveszett magyar szabadságot! Újra és újra felvetődik tehát a kérdés: Érdemes volt-e a nemzet legjobb fiait 1956-ban feláldozni, és ifjú életek tízezreit a bolsevista kolosszusnak odavetni? Hat év után: a világ két hatalma versenyez a holdért. Rakétarepülők, majd űrhajók szelik a világ végtelennek látszó nagy térségét (de hosszú századok után is csak egy vékonyka sávon), de Magyarország zuhan az enyészet sírja felé... Mire várunk még? Van-e számunkra remény?...

Ezerkilencszázötvenhatban Budapesten szó sem volt ifjú magyar életek tudatos és vakmerő feláldozásáról. Ma már történelmi ítélet, hogy a szabadságharc világrendítő tény volt: történelmi szükségesség. A vörös diktatúra fojtó légkörében, a kínzókamrák őrült fájdalmában egy nemzet vérző kézzel széttörte a börtönrácsokat. Halottak napján mámoros vizióban az egész világ láthatta és értékelhette: Fel lehet támadni! Csak éljen a nemzet lelke, és lángoljon benne a szabadság vágya! Az egész nemzetben élt akkor a vágy, és új magyar nemzedék született. Új zászlókat lengetett a szél, az új zászlókon az örök igazság: a halhatatlan eszme örökké él! A testvériség, az egyenlőség, a szabadság eszméje! Ó, mily mámoros lelkesedéssel mentek érte harcba hős vértanúink, és meghaltak...

Szent meggyőződésünk, hogy a szabadság vágyát és eszméjét semmiféle nemzedékből nem lehet kioltani. És ez ezerkilencszázötvenhat áldott öröksége és figyelmeztetése. Szelleme zúgásától s fuvalmától megrendül még a milliók szabadságán kialkudott és elárult nemzetközi „egyensúly", a léha béke... s tüzétől újra és újra felforr az ifjú vér. Vasfüggönyön innen és túl, az ifjak új szelleme elriasztja

majd Moszkva türelmetlen békéjét, és felrázza az ingadozó, gyáva Nyugatot. Ez a szellem új, harcos nemzedéket nevel. Harcol majd, mert tudja, hogy e föld nem paradicsom, hanem küzdőtér.

Ebben a szellemben van a mi reményünk. Van tehát reményünk! Ez a szellem nem oltható ki, nem ölhető meg. Ez a szellem az Istentől való! Isten azt beoltotta a lélekkel együtt az emberi természetbe, s azon nem változtathat sem az ENSZ, sem perfid nemzetközi megalkuvás, sem vasfüggöny, sem berlini betonfal. Ez a szellem megrázza még a Kreml falait, felriasztja az apák, a halálra ítéltek fiait, és felsorakoztatja őket egy új, szent szabadságharcra. Új lesz ez a harc. Új, de inspirációját a régiektől veszi: a Néró arénáiban küzdő vértanúktól, az aradiaktól, 1956 hős nemzedékétől... Lelket, erőt, bátorságot majd ad hozzá a szabadságra vágyó emberi természet... maga az Isten!

Magyar, küzdve küzdj és bízva bízzál!

*San Francisco, 1962 október.*

## NEM SZÁLLOK PERBE AZ ISTENNEL

Onnan jöttél, abból az országból, ahol magyarul szólalt meg ajkunk imára, ahol édesanyánk magyarul dicsérte velünk Máriát, az Istenanyát. Magyar nyelven daloltunk a húsvéti réteken. Magyar ritmussal fújta trombitánk a katonatoborzót. Magyar tájakon, a Balaton vizén örvendett szép ifjúságunk. Ott fenn a Hargitán, a Tátra zordon ormán néztünk ki először a nagyvilágba...

Hát most itt vagyunk a nagyvilágban!

A délibáb már csak délibáb. Mesébe illő világ. Mintha sohasem láttuk volna bűvölő képét. Pedig ott villódzott a rónák felett. Felkapta és égre tűzte, bolondos kedvében meg is forgatta a ringó, aranykalászos mezőt, a ménest a gémeskútnál, a karámban a gulyát...

Másnap valaki, aki megsajnál, titkon, csendben súgja: You are lonely, aren't you? Csak bámulunk rá, és próbáljuk mosollyal színezni könnyeink.

Egyedül vagyunk...

A nagy háború után a vihar idecsapott a Rockyk porló szikláihoz. A nagy tavakhoz, a Sierrák lábaihoz... De meggyökereztünk. Úgy ahogyan... Néhányan közülünk hírnevet is szereztek. Én azért jöttem, hogy társa, barátja legyek a magányos vándornak, a világba taszított bús, árva magyarnak...

Egy hajnalon borzalmas történés ébresztett fel. Szörnyű hír a páratlan Szent István-ünnepségek után. Irigység, féltékenység megölt egy fiatal lelket. A világ vádolt: „Orvos létedre nem tudtad meggyógyítani önmagad, és gyilkoltál." Hallgatott második énjére, ami funkciónak látszik. De az a második én létezik: a világ nagy kerítője, a modern bestia, a modern társadalom démoni szelleme, az ördög; s mint Prohászka hajdanában mondotta: Medúzafejét ott rejti a báltermek bíborkárpitja mögött... Szent

Péter szerint mint ordító oroszlán körüljár lesben, a táncolók között látatlanban valakit biztosan elnyel minden másodpercben.

Valóban egyedül vagyunk. Siratni való egymagunknak.

Hát elfelejtetted már, honnan jöttél?... Íme, sorsod végzetté vált. Legalább okulásul lenne sok-sok hazátlan, árva magyarnak!

Ezért mi élők, szabadok, kik harcolunk ördöggel, pokollal, végzettel, s menekülünk Atyánkhoz, Istenhez, megfogadjuk, soha többé nem mondunk rút szavakat édes anyanyelvünkön. Ünnepnapunk sohasem lesz táncos, kerítő vigadozás! Nem mondjuk tovább, mit mondott, mit súgott fülünkbe szomszédunk. Nem lessük barátunk házának ajtaját, vajon nem nyílik-e idegen férfiú számára? Nem visszük panaszunk idegen bíróság idegen bírái elé... Miként is tudhatnák ők, mi az, ami nekünk idebenn fáj... Magányunk, bús, szomorú sorsunk!

Végezetül, nem szállok perbe az Istennel.

Minden változik, és minden elváltozik. Egy csillagtalan este rádöbbenek arra, hogy értem jöttek, és visznek a csillagok térségén át a határtalan, végtelen világba... Mivé is lett számomra a föld? „Elmúlik." Régen nagyon érdekelt a fizika, a kísérletek. Az atomhasítás csodákat hozott felszínre. Az elektrónok és neutrónok után jön majd azoknak milliomod része... Mindig valami új elem. De meddig? Meddig lehet hasítani a parányt, a láthatatlant? Talán egészen az abszolút semmiig? Hát létezik a semmi? A végső forma az üreg? Az emberi értelem itt megáll. És ahol az értelem megtorpan, ott kezdődik az abszolút minden. A felbonthatatlan élettitok: az Isten! Minden elváltozik, csak ő marad mindig ugyanaz. Örökre ugyanaz.

Én nem szállok pörbe az Istennel. És őérette veled sem, magyar sorstestvérem.

Mi nem lehetünk meg egymás nélkül. Mi nem harcolhatunk egymás ellen. A harcban elvérzik a szív. A szemekre fátyol borul. Az elhagyott haza könnyei tengerré nőnek. S mi lesz a hazával, ha a könnyek elöntik a földeket, a sok sírástól a szemek többé nem látnak?...

Fölveszük tehát vállunkra egymás keresztjét. A magyar nagyböjt lehetetlennek látszó vezeklés lesz. Hosszú, nehéz keresztút! De kéz a kézben megindulunk... S meglátjátok, a szeretet mindent elbír, a szeretet mindent legyőz, a szeretet nagyhatalom. Visszatérünk oda, ahonnan eljöttünk. Énekünk diadalmámorban zeng a húsvéti virágos, illatos mezőkön. A szeretet győz! A halálon is!...

*J. P. Hajna gyilkos halála után, 1962, nyárutó*

## ESÉLYEK ÉS VESZÉLYEK

A második világháborúban Volgagrád elesett. Afrikában Rommel hadserege vereséget szenvedett.

Mik lehettek már akkor az esélyek?

Mint viharfelhők tornyosultak a veszélyek.

Ezt megírtam még Magyarországon 1944 nyarán. Lent a balatonfüredi bencés atyák szállodájának óvóheyén... Egy bombázóraj vonult el felettünk.

A tragédia bekövetkezett.

A bolsevista hadsereg megszállta Magyarországot.

1947. szeptember 4-én két államvédelmi tisztviselő bezárt ajtók mögött rám rohant katolikus népszövetségi irodámban, s ezekkel a szavakkal ültettek asztalhoz:

— Ezt a cikket maga írta! Tudja-e, hogy mi vár magára érte? Szibéria! Önnek a vörös hadsereg nem veszélyeket, hanem felszabadulást hozott. Ha ezt a cikket mi ma este átadjuk az oroszoknak, maga egy vagonban ébred a hajnali fényre.

A két államvédelmis akkor ezt csak fenyegetésnek használta fel. Valójában akkor már 300 pap sinylődött börtönben. Engem mégsem vittek el. A Katolikus Népszövetséget szánták az első papi-egyházi békemozgalomnak, s Mindszenty bíboros ellen kellett volna szervezkedjünk.

1948. október 15-én átléptem a magyar—osztrák határt.

S most, 31 év múlva, papságom 48. évében, újra írom: Esélyek és veszélyek.

A szereplők neve változott. A hadszíntér is! De a harc, a harc egyre kegyetlenebb és veszélyesebb.

Mik az esélyek?

Európa sok országa és Amerika, a Szovjetuniónak udvarol. Európa ipara veszélyben. Afganisztán orosz vazallus. Irán csúszik a Szovjetunió felé. A „szent ember" mészárlásaival nem az iráni nép boldogságát és fejlődését

szolgálja. Etiópia orosz csatlós. Angola szintén. Még Rhodesia áll a vártán, és figyel. Dél-Afrikát támadja az elvakult Nyugat.

Mi lesz, ha a szocialista Nyugat beveszi a szovjet vörös mákonyt? Mi lesz akkor, ha Nyugat-Európába nem szállíthatnak többé nyersolajat, mert Dél-Afrika elesett?

A veszélyek nőnek. S akkor még vannak, akik a SALT II sikerében bíznak.

Bevonulhat-e a Vatikánba is a trójai faló? Lucifer a pápa mexikói és lengyelországi sikere után még mindig készül a végső harcra. A pápa októberben az Egyesült Államokba jön. S Moszkva megfújja harsonáit, bombázói süvítik majd: Ez a harc lesz a végső!

Ezek az esélyek és veszélyek ma, a 20. század végén!

S mit csinál a Gondviselés?

A nap továbbra is süt gonoszokra és jókra egyaránt. Hát alszik-e az Isten?

A mi világmindenségünkön kívül van másvilág is! A Teremtés Könyve és Lucifer uralma itt a földön, bizonyítja ezt a másvilágot. Isten teremtette, és onnan röpítette ki Lucifert a földre. Azóta folyik a harc Lucifer ivadékai és Ádám ivadékai között.

Minden esély és veszély között itt van a halál is!

A halál elvitte már azokat, akik lángtengerré változtatták a föld színét. Epigonjaink a status quoért koldulnak. Paktálnak mindenkivel, infiltrálnak mindenhol. S Lucifer mégis tévedni fog.

*San Francisco, 1974. szeptember 4.*

## MAGYARSÁGUNK ÉS VÉGZETE
## (EGY MOZAIKKÉPBŐL)

Az amerikai és ausztráliai magyarságban még mindig a száműzöttek vannak többségben. A másodnemzedék tudja, hogy a szülők hazája ma egy ateista birodalom gyarmata, ahol az ősi kereszténység csak megtűrt gyakorlat az idősebb nemzedéknél. Az új nemzedék, korlátok közt, néha-néha nézhet az Isten országa és a szabadság hazája felé. Sajnos, ebben a korban, ebben az érzéki társadalomban sokan nem tudnak már eszmékért, nemzeti ideálokért élni és áldozni. A vallás nevelő-tanító intézményeit nem értékelik. A családi élet utolsó összekötő, és láthatatlan, de létező kegyelmi áramait kikapcsolják a mindennapi életből. Akkor, amikor a nyugati népek kezdenek idegen nyelveket, irodalmat és művészetet tanulni, a mi másodnemzedékünk elfelejti az utolsó magyar szót is (vagy meg sem tanulták): Édesanyám, szeretlek! Következménye ennek az, hogy a még létező magyar egyesületeink kultúrmunkát nem tudnak végezni. Nincs kivel és nincs kinek. Legfeljebb egy-két, anyagi szempontból hasznos táncos összejövetelt rendeznek. A kultúrmunka leszűkült néhány önfeláldozó tehetség sokszor anyagi összeomlását előidéző koncertjei, tarka estjei megrendezésére.

Ezen általános helyzetképnél kénytelen vagyok megállni, és vigasztalásul a napokban, honfiúi érzésünket és lelkiismeretünket felrázó könnyeinket kicsaló rendezvényhez néhány szót hozzáfűzni. Ugyanis május 21-én este San Franciscóban, a Szent István Ház nagytermében, missziónk biztatására Tárczy Kovács Erzsébet dalénekesnő (miként önmagát nevezte nem is olyan régen, lemezei meghallgatása után azonban az utolsó Duna-menti császár és király fia, Ottó művésznőnek szólította, és nevezte ki

levélben), Los Angeles-i konzseniális művészbarátaival kultúrestet rendezett. Ez a kultúrest úgy világított rá a máskor csak kadarkával enyhített kultúrszomjas főkre (akik azonban távol maradtak, s csak konzseniális kultúrrajongók voltak jelen, de igen nagy számban, és a szép számokat tapsorkánnal koszorúzták, a rendező művésznőnek kijáró, észbontó illatokat lehelő virágcsodák helyett), mondom, úgy világított és melegített, simogatott, emlékeztetett, mint a narancsligetek fényárja, és a Cote d'Azur kis préslaboratóriumaiból tovaszálló, csillagoktól megvilágított parfümfelhői. Ez a kultúrest a magyar társaságok szaharájában oázis volt. Csupa élet, melegség, lelkesedés, rajongás a magyar szóért, muzsikáért. Benne valóban elbűvölt maga a szép élet, művészet, a színek, a hangok, zeneakkordok, melódiák, szépprózai ízes mondatok összhangja, mely tűzfolyammá lényegült az értelem legfelsőbb régióitól a szív legtitkosabb érzelmi világáig egész lényünkben. Minthogy ezen írásommal nem célom a részletes kritikaadás, még csak megemlítem, hogy az est rendezőjén kívül a többi szereplő is remekelt. A sorrend nem a tehetség minősítése. Valamennyien konzseniális művészek. Tárczy Kovács Erzsébet nagy sikerre vitte Neszlényi Judit zongoraművésznő székely énekalkotásait. Naszódy Sándor és Czövek István dalban, énekben, prózában egyaránt elkápráztatott. Neszlényi Judit játékával elnyerte a nagy zongoraművészekkel való egyenjogúságát. A férfiakkal való egyenjogúságot csak így lehet elérni. Judit a mi századunk második felének a Liszt Ference. Csákányi Lendvay László valóban zongoravirtuóz, s Tóth Irén jól megállta helyét.

Ne lankadjunk! Ébredjünk rá hivatásunk és felelősségünk tudatára!

Tudom, az ily ébresztők idegesítenek. Csak ne következzék rájuk az atomháború tűzvihara. Mi is következett rá a barokk-korszakra? A bálkeringők lágy melódiáiba, a pásztoridillek hangulatába belesüvítettek a kor prófétáinak szónoklatai, majd beledübörgött a francia forradalom. A két világháborúban már minden későn volt.

Szükségünk van az ébresztőkre. A huszadik század

végén a modern társadalom érzéki mámorban fuldoklik. Magyarságunk tömege mindent kockára tesz a vélt kényelemért, a jövőben remélt meggazdagodásért. Eszméinkért, az Istennek tetsző életstílusért nem tudtunk és nem tudunk áldozni. Pedig valaki ezt írja most megjelent könyvében. Előre bukott fejjel a jégverem felé... Ez volna az a mozzanat, amire emlékezni fogsz?... A tisztítótűz lobogása közt is?... Felhördül benned az elítélt ... Besötétedik az erdők kupolája. (Tűz Tamás)

Magyar missziónk évei meg vannak számlálva. A miénket huszonöt éven át — illetve érdemlegesen nyolc éven át — az amerikai egyházmegye tartotta fenn. Az elmúlt évben még megünnepelték velünk Szent István király emlékét. Azonban egy amerikai már akkor megkérdezte tőlem, amikor a magyar himnuszt énekeltük az érseki mise után a székesegyházban:

S hol vannak a magyarok? Ugyanis oly kevesen énekelték... Magyarjaink fokozatosan elmaradtak a Golden Gate Parkban rendezett ünnepségekről is. Úgy látszik, hogy az idén már csak saját körünkben fogunk nagy királyunkról emlékezni. Igaz, az elmaradás egyik oka az, hogy az én nemzedékem kb. kilencven tagja már elment az örök hazába...

Végzetünk beteljesedik. Ha Mindszenty hercegprímásunknak nem sikerült a nemzetiségi egyházközség megalapítása, akkor mi most már minden reményünket elvesztettük erre vonatkozólag. Halála előtt írt utolsó levelében szinte búcsúzott: Fiam, együtt érzek veled! A sok bölcsesség és... között az egyházközség ügye elveszett. Legalább mentsétek meg a magyar szót és az imádságot a hétvégi magyar iskolában... A végzet nem is a kő és más templomok hiánya miatt következik be, hanem azért, mert a szívekben, a Szentlélek templomaiban elhalkul az Isten igéje. Aztán ránk borul a síri csend. Ez idén nagyon szomorú a pünkösdünk. És szomorú az Isten...

Nem csodálom, hogy ma papköltőink is így verselnek: Annyit sem ér ez a nap, mint a véres tollú madár. Lezuhan az éjbe... Halálfejes csillagok ülnek az ág hegyére...

Rád vihog a hold... Nem tudsz kitérni... A borzalom szörnyű kései elől sem... Felköhögi a föld körülötted a vészt... Faggyúszagú köd telepszik a tájra... Felröppen az első rakéta az égre. Sarjad a rabság szöge a dróton... (Tűz Tamás)

Majd így: Kirajzanak az eónok... Összeszaladnak a kilakoltatott múzsák... Magadba bolondítod a szellemi szférák menekültjeit... Jönnek a tejúton át az elsőhetes szerelem tébolyultjai, fogadalmas apácák, szerzetesek. Összevisszavonja szemöldökét Szokratész (a türelmes görög bölcs). Felnézel a teleírt lapokról... Nem tudsz hova lenni a meglepetéstől. Mezítlábas sikolyok riogatnak. Fegyencruhád csíkjai belegabalyodnak a rács párhuzamos lándzsáiba...

Mi megtettük kötelességünket. Úgy, ahogyan lehetett. Csak az vádolhat, aki segíteni akart... Köszönet a keveseknek... Akik megértették az Isten szavát...

Munkánkat folytatjuk, amíg élünk. Úgy, ahogy lehet!

Valaki versben kérdezi, én szavaival felelek.

Emlékszem még (Beethoven) Eroikája zárótételére. A pattanásig feszült ütemek hajmeresztő rohamára. Átragadt ránk az előre megírt történések közeledő megvalósulása. Engem kivert a verejték... A múzsa lebontott hosszú haja alig észrevehetően rezgett a hangszerek vérbe boruló hadjáratában. Sokért nem adtam volna a hegedűk feloldozó ítéletét, a gordonkák áldó simogatását. (Tűz Tamás)

Egyedül vagy nagyon, Emlékezz valami másra! Igen, emlékezem: születésemkor egyedül az anyám szeretett nagyon. Halálom pillanatában egyedül az Isten fog szeretni. Nagyon...

*A Rock'n Roll- és disco-zene hangorkánja közben, 1978. május 21.*

## ILYENEK VOLTAK A NÁNDORFEHÉRVÁRI HŐSÖK

Az 1956-os évet a magyar történelem legszebb emlékű győzelmének, a nándorfehérvári diadal emlékének szenteljük.

1456 történelmi nagyságai, Hunyadi János és Kapisztrán Szent János az egyetemes magyarság és a nyugati keresztény kultúra hősei. A hajdani török birodalom modern utódai is tisztelettel említik nevüket. Történelmi nagyságuk abban van, hogy Európa egyik legdrámaibb korszakában egységbe kovácsolták a magyar nemzet erőit, és biztosították a magyar történelem folytonosságát. Ma is elevenen ható és lelkesítő géniuszok. A hanyatló Nyugatnak példát mutatnak. A már oldott kéve módjára szétszórt magyarságot közelebb hozták egymáshoz.

Egyéniségüket vizsgálva, a szülőföld dalát énekelték, és rajongásig szerették s védték az európai nagy család tűzhelyeit. Sajátjuknak érezték a Notre Dame, a kölni dóm, a Stephansdom harangjait. A déli harangszó hit-remény-szeretet triójának hol lágyan csengő, hol dinamikus erővel zengő akkordjaitól fellelkesülve, életüket adták a szellemibb világba vágyó európai kultúremberért. Ennek felsőbbségét a materializmus bálványozói nem értik, miként azt hajdanában a török világ sem értékelte.

Mi, az anyagtól függetlenül létező természetfeletti világ hirdetői és megvallói, a két nagy hősben többet látunk, mint evolúciós tüneményt. Bennük az isteni gondolat remekbe készült kiadásait, az anyagi világ felett diadalmaskodó nagy lelkeket és szenteket látjuk. Ők megértették, hogy az ember szellemi létének, lelkének eleme az igazság, és ezért az igazságért élni s halni dicsőség és boldogság!

Ötszáz év után is magunkhoz nagyon közel érezzük őket. A természetfeletti igazsággal és igazságban ők itt vannak közöttünk. Az Isten országa bennünk van! És ők

az Isten dicsőségének halhatatlan élvezői! Segítenek bennünket abban, hogy az örök hivatás tudatában keresztény kultúránk, nemzetünk és népünk, anyanyelvünk és a világbéke szolgálatában a halhatatlanság felé törjünk.

Méltó és üdvös dolog tehát róluk emlékezni.

Szétszórtságunkban valóban egységesítő hatalmak ők! Megértetik velünk, hogy az osztályharc századában is, amikor az egyént alárendelik a kollektív társadalom mondvacsinált érdekeinek, egyetlen halhatatlan lélek többet ér, nagyobb érték, mint az egész világ! Meggyőznek minket arról, hogy miként az igazságért, éppúgy ezért a lélekért és annak szabadságáért az egész földi élet minden relatív értékű gazdagságával együtt feláldozható. Mert a lélek értékelése nem születésével, sem társadalmi szerepével kezdődik, hanem azzal, hogy az Isten gyermeke. Ég és föld elmúlnak. Csak egyetlenegy dolognak van és lesz értelme: a szabad ember boldogulásának! Ha szabad az ember, ha független a lélek, akkor szép ez a világ is, a szülőföld is, az anyanyelv csengése is; akkor haladnak a nemzetek diadalmasan a jövendő századok felé!

Hunyadi és Kapisztrán Szent János azért harcolt és ezért halt meg 1456-ban a nándorfehérvári diadal után. Ezért osztatlan ünneplésük. Ezért tud a róluk való emlékezéssel minden magyar egymással békességben találkozni!

Bár csak sohase feledkeznénk el róluk!

*Az 500 éves fordulón, 1956.*

## AZ ARADI VÉRTANÚK NYOMÁN

1849-től kezdve mindig az aradi vértanúkról, a negyvennyolcas hősökről emlékeztünk. Immáron huszonöt esztendeje annak, hogy az 1956-os szabadságharc hőseit és vértanúit idézzük.

1849 után Magyarországra rettenetes éjszaka borult. Mégis, 1896-ban Magyarország hatalmának és dicsőségének zenitjén volt. Akkor ünnepelte a koronás király jelenlétében Magyarország fennállásának millenniumát. Akkor mondta Vaszary Kolos hercegprímás a királyt is megrendítő, és a könnyező Erzsébet királyné előtt klasszikus beszédét. A liberalizmus lidércfényétől elvakított politikusok, akik elindították az ateizmus lavináját, akkor még nem tudták elvakítani a jövőbe látókat, és elhomályosítani az ősi múltba gyökerező nagy magyar keresztény kultúra fényeit. A századfordulón már teljessé válik a magyar irodalom, művészet és zenekultúra géniuszainak a sora. A magyar Pantheont a világ is megcsodálja. Az első világháború kívülről jövő veszedelem volt, az ország területét Trianonban feldarabolták, de a magyar géniuszt meg nem ölhették. Költőink megkongatták az egységes magyar érzés piros harangját, s a nemzet lélekben egységes volt. Itt-ott a fáklyák kicsiny mécsesekké vékonyodtak, de ki nem aludtak. A cserkészek, Magyarország kicsiny katonái, a leventék, már akkor mintha felkészültek volna mindarra, ami a második világháború után bekövetkezett. Az új tüzek mellett az új nemzedékek testben-lélekben megedződtek. A második világháború rémséges szenvedéseivel az országot láthatóan Európa vasfüggönnyel körülkerített temetőjévé változtatta, de a magyar géniusz továbbra is virrasztott. Sok magyar lelkét elfogta a kétségbeesés, a szkepszis, és kialudt reményük mécsese is. Azt hitték, hogy nincs örök élet és végtelen világ. Ennek

azonban ellentmondtak az új hősök és vértanúk. A helyzet maga kétségbeejtő volt. Árva magyar népünk fiai szeméből megfagyott könnyek peregtek. 1956. október 23-án fiúk és leányok nekimentek a bolsevista tankoknak, miután a titkosrendőrség az Országház téren a kétszázezres tüntető tömegre, munkásokra, diákokra lövetett. A kisfiú egy utca szögletében állta a vártát, mialatt a katonákban újra fellángolt a magyar virtus, és szembeszálltak a bolsevista kolosszussal. A pohár azonban csordultig megtelt. Sok ezer kis magyar szívéből ömlött a vér patakokban. Egy haldokló kislány bocsánatot kért édesanyjától, de másképp nem tehetett mint harcolt, mert szabad és erkölcseiben tiszta akart maradni. Az elnyomott fájdalom orkánná nőtt. A csonka ország tízmillió magyarja fergeteges viharban vérével öntözte a fagyos rónákat. Végül is a bolsevista birodalom új hadosztályai és tankjai kiütötték a szabadságharcosok kezéből a fegyvert. Nem is volt már fegyverük, mert 1956. november 4-én a bolsevista haderő újra körülzárta a magyar határt, és karácsony szent ünnepe után néma csend borult az országra. Azt hitték a győzők, hogy megölték a magyar géniuszt is.

Ma már azonban világosan látjuk, hogy a nemzetközi diplomácia és politika útvesztőiben fuldokló óriások érzik gyengeségüket, és a jövőt azoknak a névtelen millióknak a lelkei fogják kiformálni, akik nem tagadhatják meg a fiatal ötvenhatos vértanúk hősi áldozatát. Mert egyedül ők a halhatatlanok. Dzsingisz kán a múlté, Nagy Sándort csak a történelem ismeri még. Napóleon és a többi diktátor dicsősége szétfoszlott, és ugyancsak a múlté. Egyedül a vértanúk és a hősök halhatatlanok, és mai emlékezésünk konklúziója ez: Aki élni akar, annak a halhatatlanság hitével kell menetelnie a végtelen felé...

A halhatatlanságot azonban nem szabad üres, elvont fogalomként meglátni. Üres és elvont eszmék nem vonzanak. A tizenkét éves kisfiú azzal az öntudattal állta a vártát Budapest sikátoraiban, hogy ő nem hal meg hiába, és őrá vár az örök élet. Honnan vette ezt az öntudatot? És honnan mindazok, akik látszatra egy valóságos halha-

tatlan életet megtagadó világnézet irodalmi körei és börtönrácsai között nézhettek fel a végtelen világ csillagaira. Abból a világnézetből, melynek szemhatára a végtelen. A valóságos végtelen. Ahol a gondolatnak van tere, az eszmének lendülete, az életnek boldogsága. Ahol a gondolat nem válik szkeptikussá, az érzelem cinikussá; ahol van világnézet: ahol a lélek meghaladja a véges világot, s horizontja oly fix, oly régi, és mindig új, mint a modern csillagászat kristályos szférái. Ez a világnézet a keresztfán önmagát feláldozó Emberfiának háromórás kínszenvedéséből való. De nem hagyta az emberi lelken a kínszenvedés sötét árnyát, és nem utalt a nirvánára, mint Buddha, hanem a világtörténelemben eddig legpáratlanabb tényével, test szerint való feltámadásával a halál kapujára ráírta: FELTÁMADUNK! Hát ez a halhatatlanság valóban nem elvont fogalom. S mert nem az, mindig új, mindig eleven, mindig inspiráló, mindig elevenítő erő és hatalom. Ha nemzedékről nemzedékre száll, országokat, népeket tud feltámasztani és szinte örök életűvé tenni. Világos, hogy csak az egyén és egyed valóságosan halhatatlan, feltámad akkor is, ha meghal. És éppen ezért, nemzetek és népek csak a halhatatlan élet vágyát és jövőjét magában hordozó egyének által válnak halhatatlanokká. Teremteni, élni és boldognak lenni csak a halhatatlanság hitében lehet.

Ne vigyük el lelkünket tehát a diadalmas kereszténység behatásai alól, a feltámadás napjának melegéből a kétely és a hitetlenség hideg éjébe. Ha pálmát ültetnénk át Palm Springsből a Déli-sarkra, az megfagyna. Nos, ha lelket ültetnénk át az istenélmény kegyelmi világából, az nem fagyna meg? Megfagyna bizony az! S ha mégis él, az tengődés inkább, mint élet. Ha a természet összes titkát is felfedezné, saját belső világában csak homály derengene, nem volna boldog, mert a boldogság titka a természet és a természetfeletti világ harmóniája. Ezt csak a feltámadás hitének a vallása adhatja meg.

Legyünk harcosai meggyőződésünknek! Ezzel tartozunk hőseinknek és vértanúinknak is, kik hittek, küzdöttek és szerettek. Eszményeikért meghaltak, ezért halhatatlanok!

## A RÉGI ÉS ÚJ MÁRCIUS

### ESZMÉLKEDÉS ÖTVENHAT UTÁN

Valamikor március idusán mi nagyapáink nyomán élményszerűen emlékeztünk a nagy márciusról. Mintha mi is részt vettünk volna a nagy küzdelmekben és diadalokban. Európa véres forradalmainak lázában mily fenséges dicsőséget aratott a magyar reformkorszak költőinek és íróinak szabadságvágya és szabadságharca, melyet ugyan vérbe fojtottak 1849. október hatodikán, de a bukás akkor csak időleges volt. A század végén Magyarország a millennium ragyogó fényében és mámorában ünnepelt. Feltámadt az ezeréves Szent István-i független Magyarország. Dicső történet! De ma fáj az emlékezés. S ki tudja, mi lesz a jövő?

Múlt és jövő között ma „Nincs tavaszzengés, — úr a némaság s alázata vert és fojtott dühöknek... — Sohse volt itt még süketebb Március..." — Mintha — mint ez — a költők siralma igaz volna. „Megfulladtak még sikolyaink is." Az öregek reménytelenül sírba szállnak, s ifjúságunk átokként érzi korunk borzalmas botrányát: Miként fojtotta gyalázatba a „szabad világ" azt a boldogtalan kis országot: Magyarországot. 1956 októbere nagyon súlyos tétel a nemzeti veszteségek s tragédiák között. A rózsák elhervadtak, és „Ráchel siratja fiait, kik nincsenek többé".

Atomkorszakba léptünk. Géniuszok a tudás vágyával a csillagok felé szállnak. S mégis, a gonoszok nagyon ösz-sze-vissza zavarják a földet. Tehetségtelenül, dühükben és gonosz vágyaikkal haláltáncot járatnak az emberiség szent eszméivel; a fiatalságot ma megtéveszti minden. Tudomány, művészet, irodalom jegyében köd borul a fiatal elmékre. Nincs tavaszzengés. Megatonbombák robbannak, s a napnak nincs fénye. A látók nem látnak; az új nem-

zedékeket, melyeknek lelkében évezredek ugyanazon izzásával lobog a szabadság szerelme, hazugul felvonultatják saját édesanyjuk és testvéreik ellen. „Ők a ti elnyomóitok" — mondják. S vonultatják őket, mint őrült-bomlott öngyilkosok rabszolgahadát. Soha még méreg nem hatott oly rémséges rákos fertőzéssel, mint az emberiség legszentebb eszméivel és a fogalmakkal való tudatosan megtévesztő, szemérmetlen játék. S a méreg, mely már nem is lassú, rémségesen hat. Sokszor szinte érthetetlen, miért lázonganak egyetemi ifjak tanulás helyett. Hát ezért! Sötéten látók mondják is: A kifejlet csak katasztrófa lehet, s nem világszabadság.

„Jaj!" — kiált fel Babits Mihály. — „Jaj!" — s kérdezi már majdnem fél évszázaddal azelőtt: „Szíttál-e lassú mérgeket, illatok átkait? — Jaj, rosszabb, aki kába — Szó mérgéből tudva szítt — Melyektől elzsibbad az ész és megőrült a Tett — Ó, kárhozat, kiben a szó először született — Az ábrándokba hurkoló, álomharanghúzó. Bíborszínű, tömjénszagú, trombitahangú szó. — HAZA, SZABADSÁG... hallod ezt? ó ember! messze fuss, — Mert ellenséged, aki szól, zsarnok és háborús: — Mert minden édennek neve vad poklokat bűvöl, s Kassandra átkát viszszárul veri föl. HAZÁNK, harsan, s már durva harc dúlja a drága tájt, s új tusa borzadt oka lesz, ha ki békét kiált. — Eszmét neveznek — s a föld bitókkal fölfakad; Jövőt — s viszik halni már a gyönge fiúkat; — Emberközösség: nép új nyomort lát, újabb szenvedést; — Emberközösség: pompa-szó! de kerüld mint a kést; — Szabadság: ez még csábosabb; de vigyázz, ki ne mondd, — Mert súlyosabb bilincsbe fogsz botolni majd, bolond! — Ó, varázs van a szavakon, hogy a Teljesedés — fordítva értse mind, s legyen elátkozott vetés..."

Az elátkozott vetés itt van, s burjánzik. Nincs tavaszzengés... Ha az eszmék és fogalmak zűrzavarában március süket, s valóban megfulladtak a leigázottak sikolyai is — van-e még remény? A múlt dicső szabadságharcai után lesz-e új március?

Sokan azt hitték: „Hogy valahol, bárhol a nagyvilágon

— Könnyebb lesz majd a sorsot hordanod", s kivándoroltak. Millióknak el kellett menekülniök. Ma már mindegy, mi volt az ok. A történelem tanúja lett egy borzalmas összeomlásnak és pusztulásnak. A Kárpátok fenyveseiben, a Hargitán, a Duna-Tisza táján és a hontalanságban egyformán ácsol az emlékezés a lelkekből új kereszteket. „A lelked csillapuló viharának — Észrevétlen ezer új hangja támad, — Süvít, sikolt — S az emlékezés keresztfáira — Téged feszít a honvágy és a bánat... S akik otthon maradtak? Akartak lenni a halálharang... Akartak lenni a gyújtózsinór, — A kanóc része, lángralobbant vér... — Míg a keservek lőporához ér..." És lettek. És akkor mi történt? — 1956-ban a vörös birodalom megrendült, de a Nyugat hallgatott... És elégett majdnem maga a nemzet. És a maradék nemzet vállán ég az örök kereszt... — Vajon egy csillag Zágon felé mutat-e?

„Lázíts keresztrevonszolt Március!" — kiáltja a költő. „Lázíts, szörnyű szava a némaságnak!" —„Még magyar Tavasz sem préda, latroké... Piros gyásszal ünneplők, lelkeim, — Azért a kínt, a gyászt tartogassátok. — Ki fog csordulni a magyar kehely."

Nem játék-e az a szavakkal? Nem! Lesz új március, mely nem néma többé! De tisztuljunk meg eszméinkben; higgyünk abban, hogy a keresztfáról a sóhaj is orkán, erő, győzelem! S higgyünk abban, hogy a keresztfán az Élet van. Az Örök Élet! S mert Élet, valóban feltámaszt. Legyünk transzcendentálisak! Ha már mindent átértékeltek: eszmét, fogalmat, bűnt, erényt, mi is értékeljünk át! Tegyünk mindent természetfelettivé! Minden szó, minden eszme, minden fogalom, minden tett elé tegyük e mindent: az Istent! Pro Deo et libertate! Mint Rákóczi zászlain: Istenért és szabadságért! Csak természetfeletti síkon, abban az új és mégis örök dimenzióban vészeljük át e jelent, és lesz az biztos átlendülés a múlt dicső korszakaiból a még dicsőbb jövőbe. Istennel, a keresztfán függő Örök Élettel, a halottak is feltámadnak. Az élő halottak is az örök életre.

*San Francisco, 1957. március 15.*

## 1920. JÚNIUS 4.

## EMLÉKEZÉS, AMIKOR HRUSCSOV AZ ENSZ-BEN DÜBÖRGÖTT

Az utolsó ítélet nem lesz olyan rémítő, mint amilyen lesújtó volt a trianoni diktátum a magyar nemzetre 1920. június 4-én. Csak az ember tud borzalmasan kegyetlen lenni. A békediktátorok Párizsban felnégyeltek egy ártatlan és ezer éven át vérző népet, és Európában olyan igazságtalanságot szankcionáltak, melynek ma nincs még vége. Sőt: mintha véresebben, pokolibban folytatódna! Épp a napokban voltunk tanúi ismét, amikor Párizsban kísértetiesen felvillant egy atomháború démoni réme. S mindez akkor Trianonban, Versailles-ben kezdődött. Párizsban, a fények városában szakadt rá a modern emberiségre a kegyetlenség, az igazságtalanság, a pokoli szenvedések szörnyű éje.

Semmi vigasztaló nincs abban tehát, hogy mi ma a trianoni békediktátumról emlékezünk. Ezrek és százezrek, hontalan magyarok mondtak búcsút a Kárpátok fenyveseinek, és kis batyukkal lépték át a trianoni határokat. A csonka ország templomai megteltek síró emberekkel. Így is több mint hárommillió magyar maradt vissza az utódállamokban, ahol bűn volt imádkozni azért, hogy „Isten, áldd meg a magyart!" Akkor mutatkozott meg a maga durva vadságában a modern kor szörnyű eretneksége: a sovinizmus. Micsoda vakság volt azt megtenni a modern politika és diplomácia vezérelvévé. A csehek, a románok, a szerbek túlhajszolásával belesodorták az európai országokat a másik végletbe: a nemzetközi bolsevizmusba. Ezért van ma Közép-Európában vasfüggöny.

S mi mégis emlékezünk. Emlékezésünk emlékeztető. Talán az utolsó órában vagyunk már! Annál inkább kell

megtennünk figyelmeztetésünket. Önmagunknak és a világ számára egyaránt. Párizsban és Trianonban követték el azt az eredeti bűnt, amelynek nyomán ma Európa és az egész világ gazdasági, politikai és erkölcsi válságban fuldoklik. S nincs más kiút ebből a válságból, mint jóvá tenni az eredeti bűnt, és visszatérni az örök természeti és isteni alapokra.

Először önmagunknak szól az emlékezés. Nem szabad felejtenünk. Semmit sem szabad elfelejteni. A gyászos örökséget: Trianont át kell adnunk az új nemzedéknek. Úgy, ahogy nagyapáink átadták nekünk Mohácsot, Világost! Sohasem adták meg magukat, és inkább számkivetésben haltak meg, de nem alkudtak meg! Meghaltak, de sohasem távoztak e buta rezignációval: Finis Hungariae. Nem felejtettek, és pünkösdi tűzzel szították az új nemzedékek lelkét egy új honfoglalásra. Ha a külföldön élő egymillió magyar minden este, kemény, nehéz munka után is történelmet mesél gyermekeinek, akkor a magyar nemzet nem lesz csupán a történelemé! Ha odahaza továbbra is imádkoznak és imádkoztatnak a kifosztott parasztok és munkások, akkor a magyar föld ismét az övék lesz! S ők maguk nem lesznek többé sötét menetei a megtestesült szerencsétlenségnek.

Emlékezésünk szól a világ népeihez is. Főképpen a nemzetközi diplomáciának! A vulkán körül élő falvakat és városokat a mélyből jövő dübörgések és a fel-felvillanó tüzes fények figyelmeztetik a veszélyre. Mi vagyunk a vulkán körül élők. Szerencsétlen hazánkért aggódó lelkünk égő fájdalma a tűz a feledés éjszakájában. Tegyük meg kötelességünket! Meneküljenek a népek a vörös vulkántól! Állandóan harcolnunk kell minden koegzisztencia ellen. Mert ha a világ népei rászánnák magukat a koegzisztenciárra, a vörös vulkán lávaanyaga valóban eltemetné őket. Koegzisztencia nem lehetséges pusztulás nélkül. A nemzetközi bolsevizmus maga a pusztulás! Tőle távol lehetséges csupán a kiengesztelődés, jóvátétel és feltámadás. Már pedig a diplomáciának jóvá kell tennie Trianont! Jóvá kell tennie mindazt, ami Trianonban kegyetlen, igaz-

ságtalan volt. A hangsúly az igazságon, a megértés szellemén van! Nekünk ezt kell beleharsognunk a világ lelkiismeretébe. Bele kell harsognunk! Emlékezésünknek valóban harangkongatásnak kell lennie! Pünkösdi harangzúgásnak! Világ népei, vegyétek az Isten lelkét, és megújul a föld színe! Jelszavunk és kötelességünk: „Kongatom, kongatom piros harangom..." Ifjú szívem piros harangját.

Emlékezésünk tehát mind saját magunknak, mind a világ népei felé: pünkösdi harangkongatás. Mi nem elégszünk meg csupán valami ösztönös vággyal: szabadok akarunk lenni! Szét akarjuk feszíteni a trianoni határokat; ki akarunk szabadulni fullasztó szorításai közül! Nem, nem, soha! Mi ilyesmivel nem elégszünk meg. Nem is bízhatunk evilági anyagi és fizikai erőkben. Nem bízhatunk a diktátorokban, és nem hihetünk a diplomácia ígéreteinek. Nagy eszményeink és jelen gyengeségünk, tehát életünk e szörnyű — sokszor vigasztalannak látszó — ellentétének a világából le kell hoznunk a földre, siralmunk völgyébe a legnagyobb vigasztalást, erőt, lelket, szellemet, igazságot: az Isten Lelkét! Csak benne van reményünk! Ő az új és mindig örök alap, melyen egyedül lehet kiengesztelődni és igazságot tenni. Magyar, cseh, szlovák, román, francia és német csak Istenben lehet testvér! Nem az ENSZ alapokmányán. Béke, öröm, erény, igazságtevés csak általa lehet! Az ókori rabszolgavilágból, a kifinomult, de léha római társadalomból, a kikötők erkölcstelen tengerészvilágából Korinthusban és Kisázsia provinciáiban, az első pünkösdi tűz és vihar erejéből és szelleméből sarjadt ki az új Civitas Dei: a Szent Ágoston-i Isten országa, a Respublica Christiana! Egy új szellemi világ és kultúra hódító formája. A modern rabszolgák, a leigázott parasztok és munkások milliói a kettős trianoni-párizsi becstelen békekötések után az új boldogító jövőt csak akkor teremthetik meg, ha leszállt a tűz és vihar az égből, kiégette a bűnt, az igazságtalanságot, a bosszúvágyat és vérszomjas, kegyetlen érzést a lelkekből. Egyszóval csak az Isten lelkével és az ő igazságával lehet teremteni ma is új világot. Csak így lehetnek a modern gyöngeségek és

tehetetlenségek majd félelmetesek a modern cézárok és diktátorok ellen. Jó jel: minap a vörös diktátor az öklét verdeste dühében. A mélyben a lélek ereje nő! A diktátor fél. Cinikusan Istent idézte tanúnak. Mi belső meggyőződéssel, hittel és reménnyel hívjuk az Isten Lelkét. „Jöjj el Szentlélek Úristen!" Teremts új világot! Teremts új lelket minden magyar életben! Teremts új, szép és boldog Magyarországot!

## A VÉGZETES TÖRTÉNELMI TÉVEDÉS

### (1848—1849)

Százhúsz évvel ezelőtt a negyvennyolcas magyar szabadságharc kirobbantása a Habsburg-ház legnagyobb történelmi tévedése volt. Tragédia és tévedés, hogy az úgynevezett kamarilla gyűlölete, anakronisztikus céljai az egységes Habsburg-birodalomért oly intézkedésekre kényszerítették az uralkodót, melyek a magyar nemzetből kiváltották az ellenhatást. A kivívott szabadság megtagadása lángra lobbantotta az elkeseredést. Rövid időn belül az ország véres csatatérré vált. Petőfi Nemzeti dalának utolsó sora visszhangzott a Kárpátok hegygerincéről és az Alföld nádasaiból: „Rabok tovább nem leszünk!"

Pedig a forradalmi események előtt senki sem gondolt trónfosztásra. Sem Kossuth, sem a nemesség, sem maga a nép sohasem gondolt arra, hogy fellázadjon a király ellen, és széttörje a Duna-medence egységét. A szabadságharc előtt Magyarország újraéledt, a fejlődés boldogító útjára lépett. Az a rendi nacionalizmus kora volt. Ez a kor önmagában semmiképpen sem kedvezett forradalmi, földalatti mozgalmak terjedésére, lázadásokra, polgárháborúra. Önmagába mélyedve dolgozott, hogy kiverekedje első helyét az európai népek között a borzalmas törökvilági vérveszteségek után. Napóleon csábító proklamációjára, melyet Kermelics és Bacsányi szerkesztettek, a sok tízezernyi felkelő hadsereg a nádor Kisfaludyval ily szózatot íratott a franciák ellen: „Ti szittyai, lelkes őseinknek hív maradékai, Attilának, Árpádnak igaz unokái, magyar nemesek, atyámfiai, testvéreim! Mi már közel ezer esztendők óta Európában egyik legvitézebb, legnemesebb, legszabadabb, legboldogabb nemzet... — egy dicső, hatalmas sassereg, tudjátok meg, miként kell védekezni az

ellenséggel szemben. Amint korábban a magyar uralkodva járt, királykodva járt a föld és nemzetek felett, mint a fellengő sas a levegőben..." Azután az 1809. évi győri harcokból nemzeti lelkesedéssel a király és a haza iránti kötelességét megtéve tért haza. Holott a magyar nemzet a Habsburg-háztól már akkor is sok méltánytalanságot szenvedett.

Magyarország a rendi nacionalizmus négy évtizede alatt III. Károlytól II. Józsefig emberfőben két és fél millióról hétmillióra szaporodott. 1785-ben tehát 180 százalékkal. Európa népessége azalatt azonban csak 45 százalékkal (130 millióról 188-ra). 1850-ben a lakosság száma már 12 800 000. Hetven százalékkal több, mint II. József korában. Ezalatt Európa népessége 188 millióról 267 millióra emelkedett (40 százalék). A lélekszám ily feltűnő emelkedésével a magyar társadalmi élet mozgékony és alkotó eleme lett a politikai, szellemi fejlődésnek. A nemesség, melynek száma akkor már 680 000, valóban nagy munkát végez szellemi, művelődési, politikai téren. Kiváló, képzett egyéniségei vannak. A polgári társadalom egyre határozottabb formát ölt. A felsőbb arisztokrácia, dacára egyes kiváló egyéniségeinek, vezető szerepét elveszti. A vezető szerep a nemesség kezébe kerül. Mialatt az arisztokrácia, mint osztály, a bécsi és külföldi élet léhaságával elveszti szerepét a nemzet életében, a középnemesség vagyona gyarapodásával a nemzeti kultúra és politikai élet hordozójává és alakító elemévé válik. Központi kormányzat hiánya miatt a politikai élet a vármegyékben zajlik. Ekkor lesz a magyar jogásznemzetté. Irodalmi élénkség és fejlődés uralkodik a társadalmi életben. Feltűnnek a nagy költők és szónokok. Az alapot megadják az átszervezett iskolák. Újra a latin műveltségre fektetik a fősúlyt. Még a túróci vármegyeházán is Cicerót és Liviust idézik latinul. Felvirágoznak a szerzetesrendi gimnáziumok. Ott szerzik meg az alapot a polgári és jobbágyi társadalom kiváló tanulói is. És mindenben a fő cél: A genius nationis, a nemzeti szellem művelése! A Bessenyeiek, a Kazinczyak, a Vörösmartyak, az Arany Jánosok, a Petőfiek

és a Jókaiak feltűnése, sodró hatása a nemzetre nem a véletlen műve. A rendi nacionalizmus kora a természetes fejlődés útjára állította a magyar nemzetet.

És mégis, a 19. század közepén egy véres szabadságharcnak kellett kirobbannia, és a szabad nemzeti fejlődés megbénult. A történelmi Magyarország 1867-ig jogilag nem létezett. És amikor az ország ismét független lett, miután 1867-ben a királyi ház és a nemzet megbékült, akkor már világszerte a liberalizmus, a racionalizmus, a nemzetköziség bűvölete uralkodott, mely rövid fél évszázadon belül a sír szélére sodorta a történelmi Magyarországot.

A 19. és a 20. század oknyomozó történetírása még sok történelmi titkot rejteget a történelmi események megítélésében. Egy azonban ma már bizonyos: a Habsburgház elkövette négyévszázados magyar uralmának legnagyobb történelmi tévedését, amikor a magyar nemzet természetes megújulását, politikai életének önálló kifejlődését megállította. Tette azt azzal, hogy a reformokra hajló V. Ferdinándot lemondatta, és helyébe a trónra az akkor még tapasztalatlan Ferenc Józsefet ültette. Tette azt akkor, amikor Széchenyi István álma kezdett valóra válni. Egyre több lett a kiművelt fő a hazában. Megindult a gazdasági fellendülés. Ott volt már a Lánchíd: a nemzeti egység szimbóluma. Állt a Nemzeti Múzeum, az Akadémia, a Nemzeti Színház. Daloltak a költők, és a nemzet ujjongott örömében. Természetesen, amikor a nemzet oly sok szép kincs birtokában halálos döfést kapott, mert megfosztották kivívott szabadságától, fellázadt. A nemzet egy akarattal kibontotta a szabadságharc zászlóját, megszervezte a honvédsereget, és felkészült a védelemre. Győzött is. De a Habsburg-ház ahelyett, hogy megtette volna már akkor az 1867-i lépést, orosz segítséggel leverte a szabadságharcot, és temetői csendet parancsolt az ország gyászoló népére. A dinasztia keserűen megfizetett történelmi tévedéséért 1918-ban, az első világháború tragédiájának végén. Sajnos vele együtt elbukott a történelmi Magyarország, és szabadsága is.

Vajon mi vár ránk, mai magyarokra? Milyen világ

lesz még a Duna-Tisza táján? A harangok, a még álmodók, összekondulnak-e? Sokan mondják, hogy a harangok örökre elnémultak. Nem büszkélkedhetünk a régi nacionalizmus vívmányaival. A nemzet tíz év alatt nem szaporodott. Különben is a fehér faj a túlnépesedés félelmében önmagát irtja. És itt a külföldön hangzik-e az ifjak ajkán a nemzeti imádság: Isten, áldd meg a magyart? Van szülő aki szégyelli, ha gyermeke magyarul beszél. Mégis hiszek, bár hitetlenül. A Kárpátok magyarjainak maradék, de hősi új nemzedéke új küzdelmet vív majd. Magyarország fennmaradásának egyetlen reménye a jelen kommunista gyarmati állapotban.

*San Francisco, 1968. március 15.*

## 1948-BAN SIKOLTOTT A KELET

Mi már nem ámítjuk magunkat. Minket láncokba vertek. Mi már a rabszolgák énekét sem tudjuk. Mindent elfelejtettünk. Csak kínjaink maradtak meg. S nincs senki, aki megszánna. Nem csitítja senki pokoli kínunkat, nem enyhíti semmi lelkünk sikító disszharmóniáját, nem gyógyítja senki testünk pokoli sebeit. Már utolsó kívánságunk sincsen. Hóhéraink hozzászoktak mindenféle pokoli jajkiáltáshoz, s a vasfüggönyön túl nem hat el a hangunk.

De még egyszer, utoljára, utolsót sikoltunk. Talán meghalljátok!

Nem magunk miatt! Mivelünk már elvégeztetett! Most borul ránk a kínszenvedés háromórás éjfele, mint akkor nagypénteken az Emberfiára! Sikoltunk tiértetek, idegenbe, hontalanságba szakadt testvéreinkért.

Ne hagyjátok magatokat!

Ne felejtsétek el édes anyanyelveteket, ne felejtsétek el, hogy itt, a Duna-Tisza táján tanultátok meg ezt az édesen csengő-bongó, muzsikáló dalt. Ne adjátok el magatokat idegen asztalokról lehulló morzsákért, és ne tagadjátok meg sohasem, hogy magyarnak születtetek! Ne felejtse el unokátok sem ezt az édes magyar anyanyelvet. Éjjelente tanítsátok meg őket az ősök nagy tetteire. Meséljétek el nekik az ezeregyéjszaka meséi helyett az ezeréves szép magyar történelmet. Zúgjon a lelkükben a Kárpátok fenyvese. Mondjátok el nekik őseink tetteit: miképpen jöttek el messze nagy keletről testvértelen népként, és miképpen alapították meg országunkat Krisztus kegyelmével.

Ne felejtsétek el, hogy az Emberfia nevében lettetek a Nyugat népeinek testvérei. Ne tagadjátok meg hiteteket! Mi nem tagadtuk meg; ezért szenvedünk, s ha kell: még

jöjjön ránk a pokol minden fergetege, nem adjuk meg magunkat, mert árulóként élni borzalmasabb a halálnál.

Mi látjuk és tudjuk, hogy mire megy a játék. Az ördög lovasai csak eltiporni akarnak minket. Íme, ma azok is, akik még hittek a hazug beszédeknek, a halál fiai már. A pokoli világforradalom még csak kezdődik! A vörös kalapács leüti saját fiait is. Nincs békéjük az istenteleneknek; miképpen várja hát a világ a pokol fattyúitól a maga békességét? Lázas őrületben kergetik egymást; mindent megrohamoznak, mindent megváltoztatnak, mindent kiirtanak. S új Bizánc elfoglalásra készülnek.

Talán ismeritek még Bizánc végzetét?

„Valamikor az ifjú Mohamed szultán megesküdött a prófétára, hogy tiszteletben tartja a görög császárral kötött egyezséget, hiszen ő békét akar, és megesküdött Allahra, hogy szent előtte Bizánc függetlensége. De az ifjú török szultán mégis vad iramban öntette egy keresztény európai tervei szerint a kor legmodernebb ágyúit, rabszolgamunkára fogta összes alattvalóját, lágyabb érzelmű öccsét megfojtatta. A Nyugat azonban hitt a szavaknak. Bizánc 1453-ban örökre elveszett."

Ne higgyetek a sátán csatlósainak: az anyagisten hazudik; hiszen már is láthatjátok, hogy Moszkva csak démonian tárgyal. A valóságban lázas őrülettel fegyverkezik; a Nyugat atombombatervei a kezében vannak. S mit használ most már, hogy a valamikor fanatikusan kommunista Fuchs mérnök csalódottan napvilágra hozatta árulását? Moszkva már leplezetlen kegyetlenséggel alarmírozza az egész világon ötödik hadoszlopát. Leplezett, de annál gonoszabb kicsinyessége már csak a diplomáciában van meg.

Az ég szerelmére, hagyjatok fel minden démonival, és kössetek barátságot az ég angyalaival. Ne tűrjétek, hogy csak ajkatok dicsérje a nagy Isten nevét, testetek pedig a kéjek mámorától részeg, és ti vagytok az igazi materialisták, mialatt Marx és Lenin materialistái készek majd meghalni hamis bálványukért.

Ne adjátok el lelketeket! Itt már el akarják rabolni lelkeinket. Ki akarják törölni az ezeréves múltat minden

magyar szívből. De azt mi nem engedjük! De értsétek meg, hogy a testünket elveszítik. Kérünk benneteket, ne hagyjatok cserben! Nem az életünkért könyörgünk mi már, hanem a magyar népért és hitéért; azt tartsátok meg, mert mi csak akkor fogunk nyugodtan meghalni, ha tudni fogjuk, hogy sírjaink felett a ti unokáitok járnak, mert eljöttetek megalapítani az új Magyarországot.

Esküdjetek meg, hogy nem szakadtok el a múlttól! Nem tagadjátok meg az Istent, sem édesanyátokat, ki Isten nevét emlegette, mikor a szíve alatt hordozott benneteket. Nem tagadhatjátok meg őseiteket, kik kultúrát, hazát teremtettek nektek. Nézzétek: itt már elszakítanak minket őseink sírjától, és temetőnk csendjébe beleüvöltik a sátán kacagását. Mert azt akarják, hogy hőseink szent neve már ne is említtessék áldó imádsággal ajkunkon.

Ne szakadjatok el hősi szentjeinktől sem! Minden áldott este mondjátok el kicsinyeiteknek, kik voltak a Julián barátok! Elmentek Ázsiába, s fellelték az ősmagyarokat, hogy őket is elhozzák a Duna-Tisza közé. De jött a sárga veszedelem, s elsöpörte őket a föld színéről. Vigyázzatok, titeket is el akar söpörni a vörös veszedelem. Legyetek a Nyugat vésztkongó harangjai! Kiáltsatok, sikoltsatok ti is! Mert nagy a veszedelem! A halál angyalai szállnak a légben... Ne legyetek soha elvtársai a pokol ördögének. Az ő elve méreg az anyatej helyett. Krisztus szent kegyelme helyett. Ne legyetek árulói hőseiteknek, szentjeiteknek.

Ez a mi sikoltásunk felétek, hozzátok!

Még jönni fog, még jönnie kell egy jobb kornak!

S kell majd akkor a magyar, a ti fiaitok lesznek azok, az új honfoglalók! S mi várjuk a nagy pillanatot, amikor majd az ő lépteik alatt Pannónia szent földjén megdobban a mi haló porunk! Ó, ha megdobbanhat, akkor nem hiába szenvedtünk és sikoltottunk hozzátok, felétek, ma utoljára!

*A párizsi magyar rádió 1949-i leadása (Az elítéltek).*

## AMIKOR MAGYARORSZÁGON ARATTAK

Valamikor Magyarországon valósággal ünnepi hangulatban arattak. Hiszen az aratás jelentette az életet! Manapság azonban odahaza nagyon szomorú és vigasztalan az aratás. A föld idegenek kezén, s pusztul a magyar nép.

Sok százezer magyar gazda nem is arathat. Hiszen ők már nincsenek többé. Kétszázezer dunántúli gyönyörű, szép szál legény hősi halott; a Don-kanyarban lekaszálta őket a halál. Azután, íme, az orosz megszállás óta mindazok, akiket elhurcoltak, meggyilkoltak, otthonukból kiűztek! Légió a számuk! Mindnyájuknak az elvesztése a nagy magyar tragédia sötét éjszakája! De a magyar jövő szempontjából talán a legvégzetesebb a Csallóköz és általában a Kis Magyar Alföld falvainak a feldúlása, lakóinak az elhurcolása. Hivatalosan csinálták meg, az ún. lakosságcsere-egyezmény alapján, amelyet az ekkori magyar és csehszlovák kormány kötött meg egymással. E hivatalos eljárással a legősibb magyar családokat szórták szét és semmisítették meg. Egyedül ők, Árpád törzsének a népe, tudtak megmaradni a nagy tatár- és törökdúlás idején. De most rajtuk is beteljesedett az a végzet, amely a Nagy Magyar Alföld népét a török megszállás idején megsemmisítette. Hiába tiltakozott Mindszenty bíboros 1947. október 2-án majd 1948. augusztus 27-én e barbár felvidéki áttelepítés és deportálás ellen, a Kisalföldről elhurcoltak 95 000 magyar parasztot, áttelepítettek máshová 35 ezret, a szláv tengerbe beolvasztottak 320 ezret, és 33 ezernek sikerült csak elmenekülnie. Maradt a Felvidéken 165 000 magyar állandó bizonytalanságban és szenvedésben. Ma már azonban az egész Magyarországon pusztítják a népet. Csak 1948-ban, aratás idején, minden faluból elhurcoltak éjszakánként négy-öt magyar gazdát. Magam is szemtanúja voltam e szomorú emberirtásnak.

S ez a terror azóta fokozódott. Ó, mennyi sok magyar gazda, földműves tűnt el azóta! A magyar népre valóban rászakadt a szenvedések szomorú korszaka... Tavaly Innsbruckban egy kimenekült falusi legény így érzékeltette a helyzetet: Apáink már nem bírják idegekkel az üldözést, a megfélemlítést, a kirablásukat. Ha jönnek a pribékek, elkeseredésükben ütlegre ütleggel válaszolnak, aminek a vége elhurcolásuk s végül agyonverésük... Az én apámat is így hurcolták el...

Magyarországon azonban még így is aratnak. Mindazok, akik még otthon maradhattak. Otthon, szülőfalujukban. De ők is csak aratnak... Életük rettegéssel teli; a föld már nem az övék; a szövetkezet, azaz a kolhoz vette tulajdonába. Ők ma már csak rabszolgái a földnek. Nem szabad örülniök sem a vetésnek, sem a termésnek. Az sem az övék már, de nem is a magyar jövőé! Elhordják a gabonát a szovjet emberek messze, idegen tájakra. S a gazda csűre üresen ásít majd... Ó, mily nagy keserűség emésztheti most a magyar gazda szívét! Gyászba borul most körülötte minden: maga a természet is, az akácos utca, a régen még oly hímes mező... A napsugárnak letörik tüzes éle, bágyadtan omlik az elpusztult szőlőhegyekre; fülemüle nem csattog a virágos berkekben, pacsirta nem szántja a halványkék eget; elnémul a határ, hol a száraz tarló rémít; nem csendül dal a magyar leány ajkán, s nem táncol a legény víg muzsikaszóra, mert sír a fekete szem éjszakája... Csak idegen ajkakon hazudik az ének, s idegen vezényszókra szarka csörög a nyárfákon. Ó, ha most a szőke Tisza haragjában megáradna; ó, ha most a sok millió keserű szív fellázadna, és megindulna új medret vájni a történelemnek! Az lenne csak igazán a nagy végzet! S erre várnak a gyilkosok. A nagy vörös diktátorok a végső elkeseredés borzalmas lázadásába akarják belehajszolni a magyar falu népét. Ők aratás után gyilkolni akarnak, vérrel áztatni a magyar földet, mert az aratás termése sem elég nekik. Íme, Magyarországon így aratnak!

Ó, mi messze nyugatra elsodort magyarok, gondolunk-e

arra, hogy Magyarországon így aratnak? Egy számban megfogyatkozott, lelkében-testében meggyötört nép panasza sír fel hozzánk onnan. Hogyan válaszoljunk mi rabszolga testvéreink jajkiáltására? Csupán emlékeinket, egyéni terveinket ringathatjuk-e a nagy óceán hullámain, vagy gondolunk-e haza is, testvéreinkre, és dolgozunk-e felszabadításukért? Tőlük várjuk-e csupán a haza felszabadítását, avagy tudjuk-e, hogy céltalan öngyilkosság lenne minden lázadásuk? Pedig sokan önző érdekükben az utóbbira számítanak. Saját maguk semmit sem akarnak feláldozni az ország felszabadításáért.

A mi hős testvéreink odahaza önmagukat a saját erejükből nem szabadíthatják fel. Sajnos ők fegyvertelenek, és itt a Nyugaton még nem ütött a leszámolás órája! Az ő sorsuk és utolsó lehetőségük az életben maradáshoz és a feltámadáshoz ma: Kitartani némán, türelemmel a szenvedésben, és bírni az utolsó leheletig idegekkel! Tertuliánus éneke a rabságban sínylődő nagy magyar költőtől, Mécs Lászlótól így érzékelteti ezt:

*Ha Cézárt látod diadalszekéren,*
*teli torokkal ordítsd a vivátot,*
*a te vivátod úgyis mindig átok!*
*A te jövőd csírázik már a mélyben,*
*míg Cézárt látod diadalszekéren.*

*Nappal tömjént gyújts pogány isteneknek,*
*légy katona, rabszolga, hivatalnok.*
*Egyszer megúnják majd az életmalmok*
*a bánatőrlést, míg mások nevetnek.*
*Nappal tömjént gyújts pogány isteneknek.*

*Katakombába menj le éjszakára!*
*A holtak várnak, kik közt nincs hamis szent,*
*igézd, éleszd, imádd az Istent.*
*Erőket rejt a szenvedések vára.*
*Katakombádba menj le éjszakára!*

*Fölpattant nagy szemétől a halottnak*
*egyszer ragyogni kezd a katakomba.*

*Cézár befullad trágár vigalomba,*
*s új zsoltárok, új dómok tornyosodnak*
*felpattant nagy szemétől a halottnak.*

Igen, odahaza a magyar nép csak így érezhet, így cselekedhet! Mást nem tehet!

A nyugati világ magyarsága pedig harcoljon szóval, tollal, áldozattal a haza felszabadításáért! Nekünk itt a Nyugaton csak ezért az egyért érdemes élni: Harcolni egységben a haza felszabadításáért! Ha mi nem ezt csináljuk, akkor csak kivándorlók vagyunk, s nem magyarok, nem testvérek! Gondoljunk arra, hogy ezer esztendőn át küzdelmei mögött mindig ott örvénylettek a sötétség és gonoszság hatalmai, és őseink mégsem rettentek meg! Ha ma is itt sötétlenek újra örvényei, mi se rettenjünk meg! A nehézségek és életveszedelmek között ne mentegetőzzünk, hanem álljunk helyt! Sok minden másként történt volna, ha mindenki helyt állt volna ott, ahová törtetett.

A szomorú magyar aratás után mi új tavaszra vágyunk. Vajon az eljövendő időkben Magyarország fönséges szépségben ragyog-e újra? Vajon a Kárpátok fenyvesein egy szent honfiúi érzés ünnepel-e, és a nagy magyar rónákon a kereszténység szent eszményei hevítik-e az új magyar szíveket? Vajon látás lesz-e még mindaz, ami ma is igaz, és szent milliók szívében öröm lesz-e mindaz, ami ma is jó millió szenvedő lélekben? Vajon a magyarnak ring-e majd újra a kalászos tenger? Vajon Magyarország újra szabad és boldog lesz-e?

Mindazok, akik hisznek, remélnek és szeretnek, feltámadnak! Ott, ahol a szív heve el nem hül, ott, ahol az ének diadalmasan cseng, mint a csillagok néma fényzenéje az éjszakában, ott, ahol a virágok le nem hervadnak, ott van mindig a feltámadás is. Higgyünk, reméljünk és szeressünk tehát! De különösképpen gondoljunk arra, hogy mi mindnyájan Isten gyermekei vagyunk, s ha azoknak érezzük magunkat s aszerint cselekszünk is, akkor egész biztosan mint legyőzhetetlen és halhatatlan nemzedék,

újra fel is építhetjük rombadőlt hazánkat, s a felépített új, szabad hazában egy boldog új nemzedék arathat, s munkája a magyar jövendőt szolgálja.

*A kolhozkényszer után, 1955.*

## ÖTVENHAT A VÁLASZTÓVONAL

*(Sok-sok beszéd margójára)*

### AMIKOR HAZAJÁRÓBAN A TÖMEGEK MEGINDULTAK

Hipokrita nemzedék vagyunk. Ez a fiatalság vádja ellenünk. Annak előtte sohasem akartam volna elhinni, hogy a keresztény világ elitje, a magyar gondolat hordozói nyíltan az arcukba kapják e szörnyűséget. De tulajdonképpen mi is történt?

A második világháború utolsó óráiban a Kárpátokon belül és kint az ország határain túl tizenötmillió magyar csontvelőkig ható véres sikoltás volt. Már a Don-kanyarban kétszázezer ifjú elhullott. 1945 telén és tavaszán a magyar jövő reményeit meggyalázták. Ifjak és leányok, mint a hajtott barmok meneteltek véres lábbal a letiport szent magyar földön. Menekülők százezrei voltak kénytelenek meghúzódni idegen földön, istállókban, kaszárnyákban. Messzire bujdosott a magyar fájdalom. Tíz év terrorhulláma megedzette az akkor fiatal magyarságot. Látták a pusztulást, s szívükbe mardosott a sok szenvedés. 1956-ban jelt adtak a világnak. Feltámadtak egy nagy, szent szabadságharcra. Az idő megérett a felszabadulásra. Lázban égett akkor a magyar, a lengyel, a német, az amerikai ifjúság szeme, és kész volt harcolni a világszabadságért, melyről a múlt században Petőfi oly megrázóan énekelt. De egy láthatatlan kéz, az istentagadás szelleme, Moszkvából, Washingtonból, Belgrádból kiütötte az államfők, a diplomaták, a katonák kezéből a tollat, a fegyvert, mely kész volt harcolni a magyar szabadságharc hőseivel együtt. S a magyar ifjak tízezrei elbuktak a nagy harcban.

A hősök vére még alig száradt fel, amikor a láthatatlan kéz egy intésére megmozdult a posványból valami er-

jedt szagú hústömeg: a túlzott nemiségtől felpuffadtan, a herointól és LSD-től hazug mámorban, s ellepte az iskolákat, az egyetemeket, a parkokat, az utcákat, s minden áron való békét propagált. Európa és Amerika városaiban bolondító és zűrzavaros muzsikájukkal elnémították a vietnami hősök sóhajait és halálhörgését. Valamiféle rothasztó blazirtság és közömbösség nehezedett rá a csak pénzért és élvezetért rohanó lelkekre. Harci vágy, bosszú, átoksikítás csupán a mámor megtartásáért zúg fel egy éjszakán: „Átkozott legyen az, aki helyemre áll majd, ínyére méreg hulljon, két szeme megvakuljon. Álljon el a szíve, süketen távozzon, ha tud majd asszonyt lelni, ne tudja megölelni." (Ady) S ez az átok zúg már sok éve a szent szabadságharc elbukása után. A tizenhárom éves ifjú és leány így ordít ránk: „S még ti szavaltok erkölcsről, békéről, tisztességről?" Hallja a televízión a híreket, látja a szeretkezéseket, a hűtlenséget a filmeken. Mindent megért, s röhög, amikor a balkezes német kancellár és az ezer rendjeles orosz diplomata ígérik szerződésben egymásnak, hogy soha meg nem támadják egymást. Azt azonban már nem értik, amit Sheen püspök mondott: A mai érzéki kultúrának tragikus vége lesz. Ha az lesz, akkor a mai húsz- vagy harmincévesek lesznek. Apáikkal együtt mind hipokriták. Sokan közülük már a kórházi ágyakon betegek. Halálos betegek.

Rajta hát! — üvöltötték Budapesten. Most már megnyithatjuk a határokat. Évek óta hazamennek az emigráns, száműzött magyarok. „A hazai rokonok is átjönnek." Igaz, baj van itt is, baj van ott is. A láthatatlan kéz jól összevissza zavarta a dolgokat. Miért is sírjunk, hogy a sors külföldre sodort? S a rokon vissza, hazamegy. Az unoka már oly más világban él! Itt is, ott is irigykednek, veszekednek egymással a magyarok. De nem a jóért való versengésben, hanem a koncért, a több miatt. S szégyen, ha a testvérnek már három gyermeke van. Azzal, amiatt nem áll szóba a harmadik. A templomba járást már nem kell megtiltani. Kevesebb a letartóztatott papok száma. Hiszen gyermek már nincs, és a világra jövőket nem ta-

níttatják titokban sem. A háromszáz forintért, a jutalomért több a névadás a tanácsházán, mint keresztelés a templomban. A pap nem tudja megadni ezt a jutalmat. Hiszen ruhát sem tud venni magának. A templom falán, a freskón a szentet nem lehet felismerni. Rég lehullott a festék róla. A vakolat is omlik. Csak a városokban restauráltatja a kormány a műemléktemplomokat, amelyek ma már csak a múlt világ emlékei. Múzeumok. Van a katedrálisban, a Mátyás-templomban még mise. De az a kormány szemében színjáték a múltból. Szép emlék fülbe csendülő ősi magyar dallamokkal. A turisták csodálják is, és járnak-kelnek az istentisztelet alatt, mint a párizsi Louvre-ban. Igazán hivő már alig van a templomban. Mellette emelkednek az új bérházak. Magyaroknak? Ó, aligha, hiszen idegen szójárás hallatszik a nyitott ablakokon át. A vidék elveszti fiatalságát. A magyar városról hamarosan az lesz a benyomása a külföldinek, hogy talán Kijevben jár. S az emigráns viszi a pénzt oda és arra a célra. Nem a megbékélés ellen vagyunk mi. Az ilymódon való magyarirtást kárhoztatjuk. Szegényedünk itt a külföldön, mert visszük a dollárt „haza", s pusztul a magyar odahaza, mert idegenek lepik el szállásait s irtják gyermekeit. Hazudik a muzsikaszó, hazudik a cigányzene, akár a Mátyáspincében, akár San Franciscóban a színházban, mely Salamon templomának is beillik.

Magyarok! Dübörög, lázadozik-e még a lelkiismeret szívetekben? Magyarbolondítás járja itt a világot. Hazug békeszólamok csábítanak. Ezért nem megyünk mi már el a magyar szentmisékre. Ezért sikerül megbontani ifjainkat. A szülők ezért nem tanítják már gyermekeiket imádságra, magyar szóra. Kacag Moszkva Budapestje. Jól teszi. Igaza van. Pillanatra győzött. Oaklandban kilenc magyar jár a misére ötszáz közül. San Franciscóban hetven a kétezerből... Valahol kapott termet a pap magyar hitoktatásra. Egy szülő jelentkezett arra, hogy szombaton elhozza gyermekét... Egy budapesti cigányzenekar játékára hatszázan mentek el, s őrjöngött a nép, amikor a prímás Budapestre invitálta a közönséget.

Igaz tehát, hogy hipokriták voltunk és vagyunk. De éppen az egész társadalom meghasadt lelke fogja elpusztítani a most világra jövő nemzedéket. A Közel-Kelet már lángot fogott. Kár lesz unokáinkért. Mert velük teljesül be Spengler jóslata: Untergang des Abendlandes. A láthatatlan kéz elszámította magát. A minden áron való harc a világuralomért még senkinek nem vált dicsőségére a világtörténelemben. Annak sem lesz a javára. A posvány terjedése ellep mindent és mindenkit. Borzalmas lesz mindenkinek az eljövendő tűzhalál. Ma még csak a szíveket égeti, de aztán majd a városokat, a gyártelepeket is. Minden égni fog. A láthatatlan kéz és istentelen világnézet rázúdítja az egész emberiségre a megtagadott Isten haragját. Oly gazságokat művel ma az ember, hogy már látni lehet a pusztulás jeleit. „Mane, Tekel, Faresz."

## BUDAPEST, 1956. OKTÓBER 23: AZ ISTEN SZÓLT ÉS ÜZENT A VILÁGNAK

A magyar szabadságharc 1956-ban a történelmi erőket új és ma még ismeretlen világkifejlődésbe sodorta. Nincs megfelelő és a lényeget érzékeltető fogalmi kifejezésünk rája. Csupán intuíciós megérzéssel sejtjük: Mögötte természetfeletti hatalom működött. A titkok titka, a világegyetem nagy ismeretlenje, ahonnan a spontán akarat világán keresztül a szabadságért meghalni kész lélek zsenialitása lett. Világraszóló tény. Tűz és vihar. Tűz, mely a csillagokig fellobbant. Vihar: Alapjaiban megrázta az anyagelvűségben elvakult világ gőggel épített bábeltornyait. 1956-ban az Isten szólt és üzent a világnak.

A híradások azt jelentették akkor: Kétszázezer ember, fiatal egyetemista, diák és munkás tüntetett a Parlament előtt. Tüntetett Gerő sztálini uralma ellen, holott Sztálin már nem élt. Tüntetett, szabadságot követelt, s nem futamodott meg, amikor a diktatúra lövetett a népre. Perceken belül az elfojtott szabadságvágy egyetlenegy öntudati és akarati fellángolásban forradalmi állapotba tört ki. Mint a tűzhányó a föld mélyéből. A tüntetés a modern kor legfantasztikusabb szabadságharcává lett. Másnap már csatatér volt az egész ország. És harcolt az egész nemzet. Semmi sem volt előkészítve. Nem volt földalatti felkészülés. Nem volt az élen vezér. A legnagyobb hatalom itt a földön adta ki a jelszót: A megalázott, de a gyűlölet és erőszak fojtó légkörében tűzoszloppá vált emberi szellem. A lélek, mely titka minden új életkezdetnek. A meggyötört, szenvedő lélek, melynek kínja, boldogtalansága robbantóbb erő minden megaton bombánál. És ez a lélek szembeszállt ezer pokollal szemben. Kiverődött rajta annak az öntudata, hogy Isten kiválasztottja. Új „Illés-szekerén" hirdette az új világ jövetelét. Millió rabszolgának

harsonázta: Lesz megváltás, igazi felszabadulás. Lesz kínzókamrák mélyéből tiszta feltámadás. Ez a lélek a mocsoktalan forradalom lázas hitével, először a történelemben, meghirdette egy nemzet minden fián keresztül érzékelhetően, láthatóan a világtestvériséget, a világegyenlőséget, a világszabadságot. És ez a lélek mámoros lelkesedésben megmozgatta az egész világot. Kiváltotta a nagy megrendülést, a nagy csodálatot: It was unique, it was fantastic...! Mindenki hitte, mindenki várta: Dereng a világszabadság hajnala. A felforrósodott világcsodálatban a fáradt s már szkeptikus ember felujjongott: Átélhette egy tündöklő vizió forró könnyeivel egy ország hangulatát, melyben néhány napra valóban az őszi szél is szabadságról, boldogságról dúdolt a sárga avaron.

Mégis-mégis, halottak napja után ez a diadalmas lélek elhalkult. Orvul megbénították. Az Egyesült Nemzetek Szövetsége hallgatott — a miniszterelnök segélykiáltását tudomásul sem vette. Ázsia hordái csizmáikkal, tankjaikkal rátapostak a nemzet testére. Budapest a szabadság szimbóluma lett, de fiait elhurcolták, megölték, lányait meggyalázták. Gyalázatosan hipokrita módon a világ még nem viselkedett úgy annak előtte, mint akkor, 1956. november 4-én. A világ, a politika önző céljai, a gyávaság, a kompromisszum, a mammon elbuktatta a magyar szabadságharcot.

Ma, hét évre rá, a dicső szabadságharc után, veszedelmes politikai és diplomáciai játék szemtanúi vagyunk. Porhintéssel a szemünkbe, azt próbálják elhitetni velünk, hogy nincs többé két szemben álló nagyhatalom a világon. A Kelet és a Nyugat közeledik egymáshoz. Valóban, a két politikai nagyhatalom bűbájos igéket mond egymásnak. Alkudoznak, és békét akarnak minden áron. Békét, mely a valóságban sohasem a szabadságra vágyó lélek boldogságát hozná. Alkudoznak, holott nem bíznak egymásban, és csak az egyik fél hisz a koegzisztenciális álmok megvalósulásában. A másik fél nagyon jól tudja, hogy koegzisztencia a saját bukása nélkül lehetetlen. Annyit tehát máris bevall, hogy tovább is harcol Isten és a lélek szabadsága ellen. S nemcsak ideológiai síkon harcol Isten

és lélek, a lelkiismereti szabadság ellen, hanem démoni elszántsággal üldözi a vallást és az Egyházat. A diplomáciában a Kelet ügynökei ott vannak a nyugati állásokban, hamis híradásokkal gyengítik a nyugatiak szellemét. Nem létező buddhista üldözésről hazudnak, hogy megdöntsék a harcos egységet a kívülről organizált veszedelemmel szemben. A Nyugatnak nem szabad tudnia, mi az igazság a dzsungelekben. Kinek vagy minek az érdekében? Semmi esetre sem a szabad világ megmentésére.

Kétségbe kellene esnünk, ha 1956 csupán egy ellenforradalmi felkelés lett volna. Valami francia forradalomféle, harc és polgárháború Isten és a lélek szabadsága nélkül. De 1956-ban Isten üzent a világnak. Milliók tartják a lélek szabadságának védelmi vonalait. Imádságos ajkak ostroma felhatol az egekig, és megtorpan előttük minden pokoli támadás. Mögöttük ott lüktet az a szellem és világnézet, mely a világtörténelem legmagasabb kultúráját és a modern civilizációt adta. Nélküle tudósaink nem állhatnának a végtelen világ előtt oly közel, mint a kis elsőáldozó a parányi ostyával a végtelen Szeretet előtt, kutatva az élet titkát...

Nem reménytelen a jövő. Hadd temessék a holtak a halottakat. Az élőket nem lehet eltemetni. A hitetlenség halott hit. Az élő hiten nincs hatalma. A lelket meg lehet bénítani, de sohasem lehet megölni. A lélek oszthatatlan. Atomhalál sem fog rajta. Természetével ellenkező életstílus sohasem alakulhat ki boldogítóan. Földi boldogság önmagában utópia. Ezt a bolygót, ezt a naprendszert, a tejútnak e porszemét nem lehet kialakítani örök céllá. Nem lehet annak az embernek a számára, ki a halhatatlanságra született. A pillanatért nem lehet megölni az örökkévalóságot. Harc az örökkévalóság ellen, a modern kor legveszedelmesebb reakciója. A lélek azt nem bírja el sokáig. A lélek fejlődést akar, nem temetést. Ázsia sárkánylángokkal perzselheti határainkat, a sztyeppék világa megkísérelheti még egyszer, utoljára, kis „türelmi idővel", hogy holnap mégis eltemeti a Nyugatot. A lélek mindenképpen e földről vagy e földdel, mint rakétahajó-

val a tejúton túlra száll, halhatatlanul, diadalmasan, minden titkok titka, az Isten felé. Nem lesz itt lélektemetés. A lélek szabadságharcát sem temették el 1956-ban. Hőseink, vértanúink az Isten prófétái. A próféták soha el nem némulnak. Ha szavuk néha pusztába kiáltó szó, de utánuk mégis jön a megváltás. A történelem újra megszólaltatja őket. Ők újra és újra kiáltják majd: Előre!... Csodálatos látomást nyitnak meg minden nemzedék számára: A világtestvériség Istentől megáldott nagy társadalmában a szabad lélek boldog világát. A magyarét is!

*San Francisco, 1963 őszén.*

## A NAGY MAGYAR CSODA

### ESZMÉLKEDÉS MINDAZON, AMI LEHETŐVÉ TETTE AZ ÖTVENHATOS SZABADSÁGHARCOT

Az európai keresztény államok, így Szent István Magyarországa a krisztusi misszió páratlan világtörténelmi kifejlődései voltak. Isten lelkének a kiáradása e világra. Ez a lélekkiáradás teremtette meg a nagy történemi csodát: a nyugati kultúra és civilizáció diadalát. Így vált Európa vezető kontinenssé, Magyarország Közép-Európa vezető államává. Az, ami annak előtte lehetetlen volt, az emberi szellem oly állapotban fejlődött ki, hogy a természet titkainak felfedezésével, energiáival ma más világrészekre is eljut. Az isteni lélekkiáradás az isteni géniuszhoz hasonló szellemeket hívott létre. Ez a lélekkiáradás megérttette az emberrel, hogy többre hivatott, mint törzsekben élni és harcolni a vadállatokkal a puszta létért. Ez a lélekkiáradás megkívánta, hogy az isteni lélekkel majdnem konzseniális lelkek megteremtsék az Isten kolóniáit itt a földön, és az emberi nyelv, muzsika, költészet, tudomány, technika hirdesse: Nagy az Isten! Dicsőség neki a magasságokban, és békesség a földön a jó akaratú embereknek. Békesség e felsőbbrendű szellemi fejlődést munkáló embernek. Különösen a kereszténység ezredik évében zúgott végig a világban a lélek megújító szélzúgása. És lángra lobbantotta milliók szívében az istenszeretetet. A 10. század már nagyon sötét volt. És kegyetlen. A pápai trón versengések, véres bosszúk áldozata lett. Bencés szerzetesek Clunyben összefogtak. Hívták az Isten Lelkét: Újítsa meg a föld színét. És a Szentlélek új pünkösdöt varázsolt a földre. A nagy szentek kora jött el. Szent Ágoston, Isten országának alapítói léptek egymás után a történelem színterére. Szent Istvántól Szent Ferenc koráig, Árpád-házi

Szent Erzsébettel. Dicsőséges századok nyíltak meg azután. A régi magyar krónikák szerint 969-ben megszületett a jövendő, történelmi Magyarország megalapítója: Vajk. Árpád egyik dédunokája, a későbbi Szent István, az apostol és király. Egyéniségét, művét kihatását ismerjük a történelemből. Ha Szent István nem alapítja meg a kor igényei szerint a magyarok isteni kolóniáját, akkor a magyar nyelv is halott emlék lett volna. A régi ázsiai rovásírás nem tudta volna fenntartani Európában. De a régi mítosz sem. De Szent István csodát tett. Hallgatott a Lélek szavára. A történelem a tanú és bizonyság rá.

A lélekkiáradás nagy műve nem állt meg Szent Istvánnal. Fiában, Szent Imrében az ősi európai vér lesz vonzó és alakító erő. Anyja mély hite lelkén át, aki mint apácafőnöknő fejezte be életét Németországban, s száznégy éves korában halt meg, mutató jel Európa népeinek. Gondviselésszerűen, a borzalmas mongol és török pusztítás után a dunántúli lankákon és a déli részeken új hazát találva, a magyar eszmények prófétáivá válnak. Az egri csillagok mellett és után a magyar szellemi világ csillagai ők. Az ősmagyar inkarnálódik bennük. Mint egy Gárdonyiban például. Szent László az, aki a magyar eszményt naggyá teszi. Hatalmas magyar király s vezér. Bizonysága alapján avatja szentté Istvánt Gergely pápa. Bizonyítja a jobb kéz sérthetetlenségét. Pedig nagyatyjára Szent István idején sújt le a kemény törvény. Ifjúságát Lengyelországban kell töltenie. De amikor a magyarok királya lesz, általa válik a magyar eszmény európaivá, szentté, a magyar nemzet igazán kereszténnyé. Ereje a Lélek és önmagának vitézsége. Idegen anyja révén idegen népek erényeit is egyesíti önmagában. Meleg keresztény lelkesüléssel hozza összhangba Árpád harcias vakmerőségét, erejét. Érzelmeiben fogja meg népét. Győzelme, vonzalma századokra kihat. Rákóczi, Hunyadi őt látják szemük előtt a harcokban. Szelleme, szeretete népéhez, formálja a magyarság legnagyobb népköltészetét s költőit. A dicső magyar múlt világa és lelke nélkül egy század három nemzedéke nem lelkesedhetett volna Petőfi csodálatos költői inspirációjára. Valóban nagy

próféták, szentek, hősök, vezérek, államférfiak lépnek a nagy Árpádok nyomába. A nemzeti millennium évében, 1896-ban és a századfordulón Prohászka hirdeti: Mi itt mindnyájan testvérek vagyunk, s e testvériséget más nemzetekre is át kell vinnünk. Van missziónk Turán, vagyis Ázsia felé. A magyar léleknek, a magyar kereszténységnek Ázsia felé kell fordítania tekintetét. Ott vannak vérrokonaink. S ezt mondja Prohászka, kinek apja szláv, anyja német volt. Azok mindig tisztelettel fogadnák a várva várt jó barátot, a gazdag európai kultúra letéteményesét. Faji alapjellemüket a legjobban a magyarében találnák meg. Csodálatos vizió! Kilencszáz év után, a századfordulón. Ez magyar csoda, világjelenség!

A mi modern világunkban, melyben a magyarság egyharmada külföldön él, idén, Szent István millenniumi évében vajon elevenen, élményként lüktet-e minden magyar szívében a világtörténelemnek ez az ezeréves nagy magyar csodája? A léleknek ily nagyszerű műve? Azokében is, akik hajnalig a partikon vettek részt, miként a kor epidémiája és egy szenátor körül történt tragédia is mutatja, és így nem érdekelhette a másnapi millenniumi mise, melyre egy amerikai püspök is magyarul készült hónapokkal ezelőtt? Bármi legyen is a feleletünk, annyi balsors és viszály után: a magyar nemzet él. Mi van abban oly szívmegrendítő, kérdezheti a világpolgárrá lett közömbös magyar, mi van abban oly könnyekig megható és sírni való? Mi van? Hát nem a Lélek csodája az, hogy zeng a magyar szó, cseng mint muzsikaszó a magyar nyelv, ez a csodálatos ókori világnyelv. És annak nem szabad elnémulnia. Zeng szépsége, dallama, szivárványos harmóniája. Hitet, bizalmat, reményt sugároz.

A közömbössé vált magyarhoz is van üzenete. A magyar csodát működtetni minden magyar jövő nemzedék hivatása, isteni küldetése. Isten Lelkének fuvallata érint ma is minden fűszálat, virágot. Egy újabb ezredév ővele új tavaszt hozhat nemzetünk, jövőnk számára. Bezárhatjuk-e tehát szívünk ablakát? Visszavonulhatunk-e önző magányba? Szabad-e magunkra vonnunk a pusztulás és a nemzethalál rémes átkát? Sohasem!

## „... LÁNCOLT LELKEI RIADOZNAK"

## A HAZASZERETET CSODATEVÉSE

Nyolc éve már annak, hogy az 1956-os magyar szabadságharcról emlékezünk. Mintha a mai világesemények forgatagában érzésünk azt sugallná: A történelemben semmi sem tér vissza — 1956 sem!

Halottainkat eltemettük. 1956 hősei hozzásorakoztak a két világháború katonáihoz. 1848 honvédvértanúihoz, Rákóczi legendás hajdúihoz. Mindazokhoz, akik életüket áldozták a török világban, a mongol veszedelem idején. Ők már valóban nem térnek vissza. Abban a világban vannak, ahol az öntudat örök dimenziókban él. Az időbe ők már valóban nem térnek vissza. Csak a helyek vannak meg, hol vérük folyt. S a temetők, hol a virágok ezerféle észbontó színekkel a napba néznek, és kacagnak. Így valóban a történelemben 1956 nem tér vissza többé.

De van valami, ami állandóan végigvonul a történelemben, sőt azon túl is él, mert örök. Az formálja a népeket, alkotásait; az teremt kultúrát, lelkesít újabb és újabb küzdelmekre az eszmék megvalósulásáért és diadaláért. Az nem más, mint a halhatatlanságban fogant, az örökkévalóságra vágyó emberi lélek és szellem természetéből, vágyaiból eredő mély érzés: a hazaszeretet — a honszerelem. Elkísér a sírig, sőt azon túl is él, míg a világ létezik. Az édes haza tudata! Az áldozat ezért a hazáért! A szülőföld mély szeretete! Az új hazában a sokáig kínzó honvágy! Ez a hazaszeretet lobbantotta lángra 1956 szabadságharcát. A magyar történelem legpokolibb korszakában, mikor dantei infernóban szenvedett a nemzet függetlenség, szabadság nélkül. Ezért is lett ez a szabadságharc a legeszményibb, a legtisztább, a leghősibb a magyar történelemben, és a legvilágraszólóbb, a legcsodálatosabb

a nemzetek történetében. Ezért, ha nem is tér vissza többé, 1956 és hősei a történelemé, de kihatása és igazi értelme és győzelme most kezd kibontakozni.

Ma hosszú viták folynak Magyarországon a haza fogalma körül. 1956 előtt Lenin nevében, Sztálin terroruralma alatt brutálisan elbántak a hazával. Lenint idézve, azt mondották: a proletárnak nincsen hazája! Az „édes haza" fogalma csak mint idegen ideológia került a nép tudatába. 1956-ig divat volt kérkedni e hazug megfogalmazással. S még mindig kísért e meghatározás. Mert még Lenint nem kárhoztatták el, mint tették azt Sztálinnal. Csak most szabad vitázni a haza fogalma körül. Most magyarázzák értelmét. Magyarázzák Lenin „kinyilatkoztatásait". S szabad magyarázni így is, meg úgy is. A magyar nemzet lelkének mélyén valami forrong. Budapesten az Új Írás kénytelen elfogadni cikkeket, melyekben Molnár Erik akadémiai előadását bírálják. Molnár Erik régi moszkovita. Az új elvtársak azonban udvariasak vele szemben. Kommunista elvtársi „finomsággal" vetik a szemére: Beszéljünk világosan! Kivonatosan ez így hangzik: Vajon a nemzeti ideológia valóban a feudális nemesség ideológiája volt-e; vajon ezt a fegyverzetet akarta-e felhasználni, hogy fenntartsa és kiépítse a polgári rend viszonyai közt a saját anyagi, politikai és ideológiai hatalmát a parasztsággal szemben? Molnár Erik még mindig ezt vallja. Merev választóvonalat húz a nemzet történeti fejlődése és „a szocialista nemzet" fejlődése közé. Molnár Erikkel azonban egyre többen és többen nyíltan szembeszállnak e magyarázattal. Igazolásul Lenint emlegetik ők is. De Lenin csak álarc, mint bebalzsamozott arca. Az igaz történelem mélyéből tör fel az új idők hangja. És az új írásoknak helyt kell adniok az új idők szavával. Nem tudnak ugyan szabadulni a régi kommunista frazeológiától, de a tartalom már más és igazabb. Igazolásul visszamennek a történeti múltba, és jogfolytonosságot keresnek. Azt mondják: a szocializmus nemzetköziségе a történelem valóságos menetében nem mint a nemzetek feletti elvont proletár nemzetköziség, hanem mint a szocialista nemzetek

közössége valósul meg, amelyen belül a munkásosztály vezette szocialista nemzeti egység nem a nemzeti fejlődés egész örökségének tagadását, hanem haladó részének folytatását, jogos követelményei maradéktalan megoldását foglalja magában. (Beszéljünk világosan!) Bocskay, Rákóczi, Kossuth, a nemesség nagy része, a kommunista világ új fogalmazása szerint ma már nem osztályától idegen, elszakadt forradalmár, hanem a nemzeti állam létrehozásáért minden magyar, minden ember számára való szabadságért harcoló nemzeti hős volt. A múltat aszerint kell megítélni, hogy miről van szó. Nem aszerint, ki vagy mely osztály vezette a felkelést, a szabadságharcot. A múlt osztályharcaiban a Rákócziak nem személyi érdekekért szálltak harcba, hanem a független, szabad nemzeti államért. Azokban egyszerre érvényesült a parasztságnak az idegen sarctól és a feudális szolgaságból való, szabadulásra vágyó igénye és az a remény, hogy a nagy terheken csak a nagyobb önállóságra, sőt önálló központi nemzeti hatalomra törekvő birtokos osztály haladottabb részével együtt könnyíthet... A szabadságharcokban a nemzeti állam függetlensége egyformán érdeke volt a nemességnek és a parasztságnak...

Új hang ez! Új és merész egy olyan szocialista átalakulás korában, amikor éppen a parasztság a kolhozokban nem látja értelmét életének, és önállóságra törekszik. Most már egyedül. Hiszen az idegen uralom ellen való küzdelemben már nincs vele a régi történelmi osztály. Kiirtották! Új hang ez, és merész egy olyan gazdasági nyomás alatt, melyben a városok lakói, a munkásosztály nem élvezheti a vidék korlátozott termelését, hanem argentin fagyasztott húsért kell sort állnia az állami üzletek előtt. Új hang ez, de ez még nem jelenti az igazi enyhülést. Az ország népe szegény. Nincs tőke, nincs termelés, nincs haladás és fejlődés. Az ország nagyon visszamaradt mindenben. Természeti javaiból kifosztva, bizonytalanul néz a jövőbe. Független magyar nemzeti állam ma nem létezik. Ezért kell ma visszahozni a szívekbe az édes haza szeretetét... Legyen értelme a nélkülözésnek, áldozatnak!

A nacionalizmust nem lehet felszámolni! A múltat sem! A fel-feldobott kő majd valahol valakit eltalál. A történelemben semmi sem tér vissza. De a nemzeti érzés, a hazaszeretet, a szabadság vágya örök. Az ami 1956-ban elindult, amiért tízezrek adták oda életüket, nem a múlté, nem a történelemé. Az édes haza szeretete és szabadsága, ha nem ma, de holnap diadalt arat.

Hála az isteni Gondviselésnek! Hála azért, hogy volt 1956! Hála azért, hogy van reménye a nemzetnek! Hála 1956 történelmi nagy átalakuló hatásáért és eljövendő diadaláért! A magyar nemzet élni fog! Él majd a következő évszázadokon keresztül függetlenül, önállóan a világszabadság szeretetével összeforrt nemzetek nagy közösségében, melyben az a lélek, az a szellem irányít, mely a világba állította 1956 hőseit, vértanúit. És valóban — ismételten valljuk és mondjuk —, nem hiába! Még sok harcunk lesz. Még sok áldozatot kell majd hozni. De a történelemben oly értelemben nincs visszatérés, hogy eljön az idő, amikor Lenint sem fogják idézni. Lenin önmaga egy nagy és végzetes ellentmondás volt. Egy rendszernek az ő alapelveire való felépítése már önmagában hordja az összeomlás végzetét. De majd 1956 unokái idézik az örök szabadságra vágyó emberi lelket és szellemet. Idézik az ezeréves magyar történelmet a végvári vitézek kétszáz éves harcaitól kezdve 1956-ig. Idézik a hősöket, kik haló poraikban is szellemükkel lelkesítik az új nemzedékeket egy új szabadságharcra, mely végre meghozza a szabad, független Magyarországot!

*Vak ügetését hallani*
*Eltévedt, hajdani lovasnak,*
*Volt erdők és ó-nádasok*
*Láncolt lelkei riadoznak. (Ady)*

*San Francisco, 1964 október.*

## A NAGY VILÁGRENGÉS

## ÖTVENHAT TISZTULTABB FÉNYBEN

1956-ban volt a nagy világrengés. Új korszakot nyitott a világtörténetben. Beszélhetünk atomkorszakról. Panaszkodhatunk az érzékiség kora miatt. Utóbbi kettő a tudomány haladását, s egyes országok jólétében az erkölcsi dekadenciát jelzi. Azonban egyik sem az emberi szellem és szabadság dicsősége. Egyetlen pozitívum, hogy az atomkorszak eredménye megdöntötte az anyagelvűség, a materializmus, a történelmi materializmus alaptételét, az anyag örökkévalóságának a hitét, hipotézisét. Az erkölcsi dekadencia lerontotta azt, amit a tudomány az újkorban kijavított: az élet alapelveiben való hitet, és felléptette a világ társadalmának a színpadára a bestiát. Bomlik a társadalom maga, a családi szentélyek a természetellenes bűnök melegágyai, a nevelés intézményei a dantei poklok lovasainak az istállói. A mezők liliomaiból, a harmatos rétek virágaiból szemétdombok indái kúsznak a bábeli tornyok falain.

A huszadik század egyetlen szellemi s a magasságok felé dübörgő szabadságszimfóniája az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc drámai eseménysorozata. A Gondviselés eszményi hangszerelése. Szereplői hősök és vértanúk. A világ ifjúságának színe-java: egy világváros ifjúsága, a magyar főváros új nemzedéke. Sokan azt mondják, hogy az egyetlen, eszményekért meghalni kész nemzedék volt. Új korszak kezdődött velük. Csak sejteni lehet ma, hogy mi lett volna Közép-Európa sorsa az eszménytelenség és a magára hagyatottság ötvenes és hatvanas éveiben, ha Budapest új nemzedéke a Kreml falait meg nem remegtette volna. Még kiszámíthatatlanabb jövőbeli

kihatása. A szellem szabadságharca csak látszólag bukhat el, sohasem eredményeiben.

1956 szabadságharca látszólag elbukott. Ne feledjük el sohasem, hogy Budapest fagyos kövezetén húszezer magyar ifjú ontotta vérét. Kétszázezer lett hontalanná. Karácsony körül az volt a hangulat, hogy a magyar nemzet nem sokáig él, és magyarságunk elmerül a népek tengerében. Komor, bús hangulat fogta el a magyar lelkeket. S még ma is valami halálos letargia üli meg az emlékező magyarokat. Az ifjúság mit is várhat egy letargikus nemzedéktől? Van-e még valami reményünk? Elárultak, magunkra hagytak... A világ hideg szoborként nézte a halálos viadalt. Pedig a Kreml félt. Rettegett... Mindnyájan vajúdtak. Négy napig halálos csend volt. Még karácsonykor is óvatosan írtak, amikor már-már bizonyos volt a Nyugat árulása. A Népszabadság 1956. december 25-i számában kérdezi: „Forradalom vogy ellenforradalom volt?" Íme, a nyugati lapok fényt derítenek a magyar eseményekre, ők sok mindent jobban láthattak. Jobban látott a párizsi L'Aurore, amikor írta: „A felkelők nemcsak sztálinisták, hanem antikommunisták." Az utasításokat a Szabad Európa Rádió adta, amely éveken át szította a felkelést Magyarországon. A Vatikán is megtette a magáét. Az ellenforradalom előkészítése nem a Szabad Európa Rádió és nem is amerikai körök kizárólagos műve. Komolyan bekapcsolódik a Vatikán is. A svájci Journal de Geneve decemben 13-i számában a következő sorokat olvashatjuk:

Egyes magyarok úgy látszik a szemére vetik a Vatikánnak, hogy nem segítette eléggé nemzeti felkelésüket. Ez a vélemény teljességgel alaptalan... A Vatikán elküldte Magyarországra bizalmi embereit, így msgr. Rodhain, a Vatikán küldötte egészen a fővárosig jutott, és tanácskozásokat folytatott Mindszenty bíborossal, akit a Nagy-kormány éppen akkor szabadított ki a börtönből. Miután megismerkedett a helyzettel, és átadta a bíborosnak azt a pénzösszeget, amit a pápa küldött a magyar katolikusoknak, nagy értékű titkos dokumentumokat hozva magá-

val, visszatért a Vatikánba. Kevéssel utána ugyanezt a látogatást tette meg msgr. Zágon, a pápai magyar intézet rektora...

Hogy Mindszentynek megvoltak a maga külföldi összeköttetései, arra több nyugati lap is ad bizonyítékot. A német Deutsche Woche november 14-én, egy Mindszentytől kapott sajtóinterjú kapcsán a következőkről számol be: November 2-án a kardinális sajtóképviselők előtt nyilvános felhívással fordult a Nyugathoz, és attól politikai támaszt, és a nagyon nehéz helyzetben segítséget kért. Az interjú előtt egykori munkatársával, a San Franciscóban élő Jaszovszky páterrel beszélt telefonon. Mindszenty rajta keresztül az Egyesült Államok elnökéhez személyes üzenetet küldött, amelyben kérte, támogassa a magyar népet szabadságharcában, és nyittassa meg az osztrák határt fegyver- és anyagszállítás céljából.

Így írt a Népszava kommentátora 1956 karácsonyán. Ó, bárcsak a Nyugat komolyan vette volna azt, amitől a Kreml félt. Mindszenty bíboros csak azt kérte, hogy a diplomácia nyissa meg a határokat. Persze a kommentátor a megnyitás alatt fegyverszállítást is értett. Nem volt már azonban idő arra sem, hogy a bíboros fegyvert kért volna. Élelemről és szabadságról volt szó. A Nyugat azonban másfél napig késett, így a Kreml megindíthatta a szabadságharc leverését. Kétségbeesett a szabad világ. Ramon Romano így kiáltott fel:

Kicsi húgunk, te drága, magadra hagytunk tégedet... Míg fényes nappal rád törtek gyalázva. S Európa szívéről letéptek rőt kezek. Keresztútján a művelt világnak, magadra hagytunk tégedet... Nincs, ki lemossa véredet, vád piros ajakkal égetett a homlokunkra húszezer halott: a világ porondján fényes nappalon megint magunkra hagytatok...

Hősök, vértanúk, meghaltak. Magyarország mint állam, egy nagyhatalom börtöne. Csak kinyitották a bebádogozott ablakokat. De a szabadságharc lelke tovább él. Reményünk sem hal meg. A hazájához hű magyar kitart, és dolgozik. A halál fiai felett elzúg az enyészet szele. Isten

van, és Istené az utolsó szó. E világ erkölcsi tévedéseit elintézi a nagy bölcsesség zárószava: a deductio ad absurdum. Vagyis: a természet visszaüt az ellene vétőknek, és ez a modern társadalom elmerül a maga okozta posványban. A tisztulás vágya és eszméje a szabadságnak, feltámad egy újabb nemzedék lelkében, okulva elődei tévedésein. Szellemi kihatásától megrendül még a milliók szabadságán kialkudott és elárult nemzetközi „egyensúly", a léha béke. Kelet népe pedig felrázza az ingadozó Nyugatot. A jövő tudni fogja, hogy a föld nem paradicsom, hanem küzdőtér. Ez ötvenhat szelleme és üzenete. Istentől való. Nem ismeri a megalkuvást, a kompromisszumot a Sátánnal. Felriasztja még az apák fiait egy új szent szabadságharcra. Új lesz ez a harc! Eltemeti az ENSZ perfid világát, lerántja és széttöri a vasfüggönyt, porrá őrli a berlini falat. Ez a szellem erejét a Néró arénáiban küzdő vértanúktól veszi, az aradi vértanúk hősi elszántságából és emlékéből. Lelket, erőt, bátorságot ad hozzá majd a szabadságra vágyó emberi természet. Maga az Isten!

Van reményünk! Ötvenhat hősei! Új világot hoztatok! Egyszer majd hozzátok jönnek mind, akik még látnak. Csodálatos, szomorú, bús magyarság! Szeressétek egymást! Látva lássatok! Lássátok, hogy mindegyikőtök szereti hazáját, magyarságát. Hát nem elég ez ahhoz, hogy összetartsatok? Hiszen mindegyikőtök vesztét akarja a gonoszság. Ez az egész világ! Egész világ ellenében merjetek kiállni eszméitekért! Higgyetek abban, hogy velünk az Isten!

Ezen a világon minden mulandó.
Egyedül az Isten él!

*San Francisco, 1966. október 30.*

## Az OKTÓBERI SZABADSÁGHARC A VILÁGSZABADSÁG HAJNALA

### A HAJNALI HARANG TOVÁBB ZÚG 56 UTÁN

Immáron hat éve, hogy a síró, bús magyarjaink egyre hajtogatják: 1956 óta október minden napját a bánat színével kellene leírni. Annak előtte a hónap elején az aradi vértanúkról emlékeztünk. Hat év óta a hónap végén a világ legmegrendítőbb szabadságharcának hőseit siratjuk. Hősöket, kik ezt a lombhullató, sárga avarban melankóliát suttogó időmúlást — az utolsó napokat vérrel és hősi elszántsággal a halhatatlanságba átívelték. Nem véletlen egymás után, hogy mindezt a mindenszentek, a minden vértanúk és nagyok ünnepe követte... Míg a másvilág gazdagodott, s az örök élet hadak útján valóban hősök vonultak, addig halottak napján, halottak hónapján az élők kereszteket ácsoltak, s november fagyos földjébe vértanúk holttesteit temették...

Mi nem akarunk tünődni a lila fények-színek bús hangulatában. Fáj, nagyon fáj, hogy az ázsiai őrület mongol csizmákkal magyar ifjaink szívébe taposott. Kínlódtunk, vergődtünk, mert meg sem született apró kis lelkektől megtagadják a földi létet, s megtébolyodott elmék sötét nirvánájába fojtják a földi édenről álmodó szemek világát. És észbontó rágondolni, hogy gyermekajkak magyar szóra, magyar dalra örökre elnémulhatnak... De mégsem akarunk elmúlni; a magyar szó nem lehet, sohasem lehet szomorú nyelvemlék egy új, huszadik században elmondott halotti beszéd a magyar nemzet ravatala felett... Nem akarunk ezeréves sebektől örökre elvérezni!

Mi nem tűnünk le a történelem színpadáról, nem vérzünk el. Nem hull le a lila bíborfüggöny, a drámának, a ciklusnak nincs vége. Ezerkilencszázötvenhat egy új szín-

játék, új hősi eposz. A szabadságharccal a magyar történelemnek új fejezete, új korszaka kezdődött. A sebek ugyan kiújultak, elvérzett újra ifjúságunk színe-java. De azok a sebek nem voltak végzetesek, és azokba a nemzet nem halt bele. Nem lesz itt nemzethalál, és nem lesz itt néptemetés! Vértanúink sebei a mi halhatatlanságunk stigmái. A lelket gyilokkal nem lehet megölni. Az októberi szabadságharcban hőseink büszke öntudattal kiáltották oda a világnak: Mi október mindennapját piros színnel, vérünk színével írtuk le... Mi más ez, ha nem a hősök virtusa, kik sohasem halnak meg? Az ő vérük elfolyhatott, de éppen abból született meg az új nemzedék és az új Magyarország!

*San Francisco, 1962. november 4.*

# VILÁGHÁBORÚK FERGETEGÉBEN

## ÚJ VILÁGHÁBORÚ MINT VÉRES INTERMEZZO FENYEGET

Mindaz, ami ma a világpolitikában és a diplomácia életében történik, nem csupán a keresztény alapelvektől és a természeti jogtól aposztatált államvezetés hipokrita műve, hanem a nagy néptömegek vallástalan és erkölcstelen életének a következménye.

A nemzetközi politikában és diplomáciában kétségbeejtő a helyzet. Szolzsenyicin már a negyedik világháború előestéjéről beszél. A harmadik immáron lezajlott Helsinkiben. Helsinkit a Kennedy-kormány volt helyettes államtitkára, Mr. Ball, vagyis külügyére, drámai hangú cikkben augusztus 4-én a Newsweekben az Egyesült Államok kapitulációjának nevezte. A vatikáni rádió hírmagyarázója, nyilván a Helsinkiben a világ diplomatáinak evilági tógájában tündöklő békekövet, Augustino Casaroli sugallatára azt sugározta, hogy a békét minden áron meg kell őrizni, és Helsinkiben a Vatikán követének is meg kell jelennie. A L'Osservatore Romano, hivatalos vatikáni napilap azonban már gyanúsnak ítélte meg a 35 állam konferenciáját, és annak a dokumentumnak az aláírását, amely delimitálja a mai politikai határokat, kiszolgáltat minden technológiai, technikai eredményt és fölényt a kölcsönös béketörekvések megvalósítása érdekében, aminek a fejében a Szovjetunió csupán jószándékáról volt hajlandó bizonyságot tenni: a papíroson. Nem csoda, hogy a komoly gondolkodók és államférfiak a helsinki békeművet az Egyesült Államok kapitulációjának nevezik, miként azt George W. Ball, a volt amerikai helyettes államtitkár cikkében megerősítette.

Helsinkiből csak a Szovjetunió húzott hasznot. És ez

óriási veszedelmeket rejt magában az elkövetkezendő két-három évtizedben. Huszonöt éven át könyörgött a Szovjetunió ezért a helsinki konferenciáért. Ezzel megnyerte — mint Szolzsenyicin mondta — a harmadik világháborút is. George Ball írja: Ford elnök és Brezsnyev pohárköszöntője és ölelkezése a Szovjetunió, a diktatúra győzelme, és a Nyugat s a demokrácia kudarca és veresége.

Mit várhat a Nyugat és a kereszténység ez után a vereség után? Moszkva elérte azt, hogy a Nyugat a mai határokat sérthetetlennek nyilvánította. A Szovjetunió kelet-európai birodalmát nyugat felől immáron nem fenyegeti veszély. Pedig 1945-ben Amerika megígérte, hogy a kettéosztott Európát sohasem ismeri el. Mialatt a Szovjetunió Indiában gyökeret vert Gandhi rémuralmával; Szomáliában afrikai bázist épített ki a kontinens meghódítására; Portugáliába önti az aranyat a megszédített fiatal katonatisztek rémuralmának a megszilárdítására. Mi lesz ezután a kínai határokon, miután a Szovjetunió titkos brigádjai Vietnamban és Kambodzsában százezreket gyilkolnak le? Vajon a legyőzött Nyugat asszisztálni fog Kína megtámadásakor, ha Mao Cse-tung örökre behunyja a szemeit?

(Azóta a nép megbuktatta a katonai rémuralmat, és Mao is meghalt.)

Mindezt a Nyugat azért cselekedte, hogy élvezze a mai nap álbékéjét. Immáron a nyugati fantaszták elhiszik, hogy a Szovjetunió jó szándékát takarja helsinki mosolya. Nem kell immáron hadsereget toborozni, nem kell katonákat küldeni a még szabad országok védelmére, nem kell az ifjúságot erős fegyelemre fogni vallás- és erkölcsneveléssel, nehogy kedvet kapjanak a haza védelmére. Élhetnek szabadon, nyugodtan. Az erkölcsi szabadosságot és a kemény családi kötelékeket nem kell többé komolyan venni. Most már látogathatják a rokonok egymást kelet és nyugat között. Kicserélhetik az új nemzedékek gondolataikat és eszméiket. Holott a nagy realitás az, hogy Brezsnyev ünnepeltetheti magát a jövő évi pártkongresszuson, mint a szovjet politika és diplomácia győztese, és nagy külső-

ségek között vonulhat majd nyugalomba, és átadhatja helyét azoknak, akik keménnyé teszik majd a szovjet elvtársak és a leigázott, narkotizált nemzetek életét.

George Ball felkiált: A tragédiák tragédiája ma az: a Nyugat elhiszi, hogy a nyugati világ ideáljait össze lehet egyeztetni a marxizmuséval azáltal, hogy törvényesítjük a Szovjetunió lopott birodalmát. Kissingerék talán szintén elhiszik ezt az őrültséget. Meghajoltak a Brezsnyev-doktrina előtt. Már elfelejtették, hogy a szovjet tankok gázolták le a szabadságért küzdő budapesti ifjúságot és Prága békés forradalmát. Hát az amerikai diplomácia már a színét is elvesztette annak az erkölcsösségnek, amely még megvolt akkor, amikor nem ratifikálta a párizsi békeszerződéseket. Ma Amerika kormánya elismerte a berlini fal állandósítását! Annak a falnak a létjogosultságát, ami a legördögibb műve a szovjet politikának. Hol van Amerika vezérlő szerepe a porondon, ha már irányítást sem mutat a közös nyugati szabad világ szabadságáért való harcában?

Immáron mit szól mindehhez a keresztény világ? S a keresztény világon én nemcsak a pápát értem, nemcsak Casaroli külügyért. Nemcsak a hazai békepapokat. Nemcsak a keresztény pártok vezéreit, hanem a Krisztusban megkeresztelt mindenegyes személyt. A családokat, a közhivatalokat, a munkást! Casarolit szidni csupán nem elég a Nyugat megmentéséhez. Nem lesz elég akkor, amikor a két ázsiai marxista világ összecsap egymással, és Amerika atombombái felperzselik a kínai birodalmat orosz felségjellel.

Mindszenty József megmondta, három éven keresztül járva a világot: Szülők, imádkozó ifjúságot neveljetek! Családapa és családanya ne váljatok el egymástól, és ne tegyétek ki a kábítószerek arzenáljába gyermekeiteket! Ne a mammon imádata szállja meg lelketeket, hanem a személyes Isten lelke, aki a ti mennyei Atyátok! Ha nem csináljátok meg a lelki reformációt — mondja Szolzsenyicin —, akkor rettenetes lesz az ítélet felettetek. Ha a modern prófétákra most nem hallgatunk: szavuk, valóban

a végzetünk lehet. Ma, amikor tragikus módon ért véget a háború leghosszabb és legjobban látható csatája, a vietnami összecsapás, sok ezer embert gyilkolnak meg, milliók lesznek rabbá, s óriási koncentrációs táborokat állítanak ismét fel. Hiába törnénk a fejünket azon, hogy a Nyugat az elmúlt 30 év alatt hol és mikor erősítette meg pozícióját (sehol), vagy tartotta legalább állásait (sorra elvesztette azokat). Ha ez még két-három évtizedig így fog tovább folyni, a dicsőséges békés egymás mellett élés még a Nyugat fogalmát is el fogja végleg törölni... a Nyugat naív engedmények árán szeretné a békét fenntartani... A Nyugaton örülnek minden újabb megegyezés aláírásának, nem gondolva arra, hogy a Szovjetunió egyetlenegy szerződést sem tartott meg. Igen, megtörtént e naivitásból a nagy tragédia: 35 európai ország önként elismerte keleti testvéreik leigázását. Közben arról ábrándoznak: ezzel is a békét védik.

Ki kell nyitnunk a szemünket! Látnunk kell! Meglátni azt, amit Mindszenty, Szolzsenyicin és százezer vértanú meglátott, és a Nyugat meglátni nem akart. Ma tény, hogy a vad erőszak állandóan és győzedelmesen rohanja le a világot. A vérontás kegyetlen központból indul és ömlik szét a világon. Csak meg kellene vizsgálni a térképet! És bele kellene néznünk elaltatott lelkiismeretünkbe. Sok ország kerül még az áldozati oltárra! Amerika nem volt hajlandó magára vállalni a vietnami háború keserveit. Az erkölcsöket pusztítja e nemtelen nemiség penészflórája, és elkorcsosulnak az izmok és az akarat erői. Ezután talán nem lesz idő tartalékos állományba kerülni. A mi nemzedékünk Amerikáért fog elesni. A halál azonban már késői lesz! Már csak arra lesz még idő, hogy megállíthatjuk-e a negyedik világháborút, és nem borulunk térdre a győztes előtt...

A Nyugat megmentése egy újabb háború megállításától függ. A nemzeteknek azonban vissza kell térniök erkölcsi eszményeikhez. Mi magyarok is, csak ezúton élhetjük túl a nagy válságokat. Nincs idő a dialógusra! — Nincs idő többé egymás megrágalmazására! Nincs idő

többé évezredes és valószínűtlen mítoszmesékhez fordulni. Irodalombúvárok és régészek megtehetik, de nem egy élethalálharcot vívó leigázott nemzet! Tízmillió magyart a csonka országban újra elárultak. Halálra ítélik a hárommillió magyart a Kárpátokban! S a szabad világ magyarjait megölik ifjúságában! Az Isten meghalt! — dübörgik. Nem imádkozom többé az Istenhez! Nem akarom ismerni őt!

Nem, testvéreim! Az Isten nem halhat meg! De mi elveszünk rettenetes haláldübörgéssel, ha magunkra maradunk illúziónkkal, kétségbeejtő gondolatainkkal. Térjünk vissza az Istenhez, vértanúinkhoz, prófétáinkhoz, Egyházunkhoz! Minden nemzet fiaival együtt! A mi énekünk nem a zsarnokság „világ proletárjai egyesüljetek", hanem az Isten országa gyermekeinek az éneke: Imádkozzatok és vigyázzatok! Ora et labora! És a nagy könyörgés az élet Urához: Minden ősenergiánk forrása, teremtő és gondviselő Isten, adj erőt, hogy akaratunk legyen rálépni az élet, az igazság, a szabadság útjára, és kiharcolni jól kiépített védelmi állásainkban és harcainkban Magyarország boldogulását és a halhatatlan örök életet.

*San Francisco, Helsinki után.*

## A MAGYAROK ISTENE

## HÁBORÚK FERGETEGÉBEN A HITSZAKADÁS RÉME

*(Hozzászólás Pesti József S. J. cikkéhez)*

A dél-amerikai Ősi Gyökér című időszaki lap egyik cikkét átvette az egyik New York-i magyar újság. A cikk címe: A magyarok Istene.

Ezt a cikket a Buenos Airesben élő jezsuita pap írta. Néhány évvel ezelőtt a cikk tartalma már ismerős volt a Kaldeától Istergamig című könyvében, amely regényes fejezetekben alaposan megtámadta az ezeréves magyar kereszténységet, s általában a nyugati keresztény világot, történetét, világnézetét, tanait és apostolait. Így most már világos, hogy ki sugalmazta a Kaldeától Istergamig című könyv történetellenes cikkeit.

Már évekkel ezelőtt „kék" könyvemben sorra cáfoltam a magyar hit viziós hittételeit és történelmi tévedéseit. — az ún. „kék" könyv címlapján a második tudósítás szerepel, mert első megnyilatkozásomat jóval előbb a Katolikus Magyarok Vasárnapjában közöltem egy hosszabb cikk keretében. Most tehát a „kék" könyvben melynek címe Quo vadis Mah-gar?, megírt cáfolataimat itt nem közlöm, csak összefoglalom glosszáimat Pesti József cikkéről, A magyarok Istenéről.

Mintha a magyar hit voltaképpen tehát Pesti Józseftől, a jezsuitától származna. A magyar számkivetésben ily zavaros történelmi vonalvezetés a magyarok Istenéről még soha nem jelent meg, de századokkal azelőtt sem a világirodalomban a vallások történetéről. Semmi utalás nincs benne oknyomozó történeti forrásmunkákra, sem a bizánci és egyéb levéltárakból, de idéz az Apostolok könyvéből tetszés szerint, ami elképzelésének alátámasztó bi-

zonyítéka szeretne lenni. Például idézi, hogy Mária Galileában élő leány volt, és hogy Betlehemben is járt, de azt már nem idézi sem Máté, sem Lukács evangéliumából, hogy az állítólagos sumér származású Názáreti Jézus ősei, mind Mária, mind József családfájának a felsorolásában vérségi kapcsolatban voltak Dávid király házával. Hogy Pesti József mit hisz a valóságban a magyarok Istenéről, nem tudom, de azt látom cikkéből: nem azt írja le, hogy egy az Isten, hanem azt, hogy mit hittek a népek saját isteneikről. Azt sem történeti alapon írja, hanem vizionárius tétele bizonyítására a szférák zenéjéből. Mert a sumérok istentana a valóságban tudományos vizsgálatok alapján nem ismeretes. A sumé roknak eléggé materialista istentanuk volt, és bizony a többistenség kultuszát igazolják. A magyarok Istene tan éppoly képzeletszülemény, mint a németek Übermensch ideológiája. Izrael ugyan történelmi alapon kisajátította Jahvét, de prófétái már gyönyörűen megrajzolták a Megváltó eljövetelét, az Isten országát és az Isten gyermekeinek egyetemes társadalmát. Az egész Ószövetség istenvilága az abszolút létező egy Istené, aki az eget és a földet teremtette, és aki, mielőtt a világmindenség lett, először a fényt teremtette (Genezis, I). Ez utóbbi bibliai kinyilatkoztatás ma egyezik a természettudomány hipotézisével: az anyagi világ ősforrása az energia, elsősorban a fény, ami még nem anyag. Hogy mit hittek a népek, a nemzetek, az még nem dönti el a valóságot. Azt sem, hogy a magyarok Istene ki volt, és hogy a magyarok Istene származásilag egy erőszakkal előráncigált szentháromságtanban a sumér, azaz a magyar népből való volt, és hogy mint nemzeti isten, a Názáreti Jézusban testesült meg. Hogyan, miképpen, arranézve zavaros származástant ad elő Pesti József.

Az ilyen cikkírók, akik a kereszténység történetéhez s Jézus személyiségéhez nyúlnak hozzá, tanulják meg végre, hogy történelmi vallási kérdésekről tudománytalanul nyilatkozni nem lehet! Tanuljanak végre oknyomozóan történelmet írni, és vegyék elő a történelmi segédtudományokat! Ha megteszik, akkor meg fognak győződni arról,

hogy Jézus Krisztus korában Jeruzsálem, azaz Judea, és a tíz törzsállama és nemzete Szamáriában és Galileában Salamon király halála után még a deportálások előtt különült el egymástól. Judea népe a babiloni fogságból egy nemzettestben tért vissza Judeába a hatodik, illetve ötödik században, és a tíz törzs népe nagy része még előbb, az asszír fogságból a nyolcadik, illetve a hetedik században, vagy még később tért vissza.

Ennek a története részleteiben megtalálható minden oknyomozó történetben és a szent iratokban. Hogy kikkel keveredett, hogyan tért vissza Izrael népe Szamáriába és Galileába, azt pontosan kimutatni nem lehet. Szamária és Galilea népe éppúgy összejött a zsinagógákban, mint Judeában, és az írástudók saját népükből éppúgy magyarázták az iratokat, a Tórát, mint Galileában, Názáretben vagy Kafarnaumban, ahol Jézus is tanított. Nem sumér táblákról, hanem pl. legelőször Izaiás próféta könyvéből. Ez az evangéliumokban van meg. És nemcsak Galileában nem értette meg a nép az óhéber nyelvet, de Jeruzsálemben sem. Éppen ezért kellett a szent iratokat Judeában és Galileában is az akkori népnyelven, arámul magyarázni. És az arám nyelv úgy viszonyult az óhéberhez, mint ma az olasz a latinhoz.

A jeruzsálemi templomba — mely a hazatért Ezdrás és Nehemiás műve volt — éppúgy jártak húsvétkor a galileaiak, mint maguk a judeaiak. Nem volt külön judeai isten, és nem volt külön Mah-gar isten Galileában. Úgy látszik Pesti József nem hallott a qumrani tekercsekről, melyek Jézus korából valók. Nem olvasta az őskeresztények, az egyházatyák iratait, melyek világosan írnak Jézusról és apostolairól. Hogy a galileaiak sumér származású népek voltak, sumérok, turániak, és csak felvették a zsidó vallást, a magyarok Istenének a tudatában, nem bizonyos, és nem bizonyítja Jézus sumér vagy turáni származását.

Éppúgy nem lehet bizonyítani a magyarság sumér származását sem. Azt sem, hogy Jézus hitét magukkal vitték Dentumagyariába. A kereszténység első évezrede felé létezett a kazár birodalom. Birodalmat alapító népe

nem volt zsidó fajú, s mégis a kagán és az arisztokráciája zsidó hitre tért. Az ugyancsak ott, vagy a közelben már ismeretes népek viszont nagy számukban keresztény hitre tértek. Így Gorda, Mógyer bátyja. A magyarokat mint ugor lovasokat ismerték a kazár birodalomban és Etelközben, és az utólag elnevezett Dentumagyariában is.

Ugornak nevezte a magyarokat Európa népe is Szent Istvánig. Miért? Mert a magyar névvel az Árpád-dinasztia ősei, akik megyeriek vagy magyariak voltak, akkor kezdték elnevezni Szent István államát magyarnak, amikor Szent István megteremtette a magyar nemzetet. Semmi köze a magyar névnek az állítólagos Mah-gar névhez. Viszont történelmi tény, hogy Árpád lovas népét az európaiak ugoroknak nevezték, és innen a német Ungar megjelölés és az orosz vengerszki.

Még valamit: Mind az avarok, mind Árpád magyarjai a Duna völgyében az onogur jelölés alapján temetkeztek tizes sírcsoportokban. Most igazolják ezt az ásatások. Az avarok lettek volna az első magyarok (ugorok) a Dunamedencében? (v. ö. László Gyula: Őstörténetünk, 1981.) És a székelyek?

Ezek után megállapíthatjuk, hogy a Pesti József féle levezetés a magyarok Istenéről és Jézusról vizionárius fejtegetés, és semmi köze a történelemhez. Általános emberi és nacionalista sajátosság az egy élő Istent nemzeti istennek deklarálni. Amolyan „epiteton ornans". Jézus egyéniségét pedig csakis korától, kora történetéből, az akkori nemzetek tapasztalatából és hitéből szabad kimagyarázni. Vagyis csak szemtanúk dönthetik el a kérdést a kételyek zűrzavaros forgatagában. Jézus az élő Isten Fia, és emberi természetét Judea földjén foglalta le magának az örök isteni ige. Ma már bizonyos irodalomtörténetileg, hogy az evangéliumok — János evangéliuma kivételével — Kr. u. hetven előtt íródtak, és János evangéliuma a kilencvenes évekből való. Még hozzá görög (koiné) nyelven, mert akkor már a nagy birodalom zsinagógáiban, Egyiptomban, Kisázsiában és Hispániában görögül magyarázták a szent iratokat. Görögül írták leveleiket Szent

Péter és Pál apostol, és a többiek. Szent Péter Babilonból, vagyis Rómából, mert az első századokban Rómát hívta a közvélemény és a történetírás Babilonnak. Az ó Babilon akkor már romokban hevert.

## LESZ-E ÚJ MAGYARORSZÁG?

## (HÁT A VAK KOLDUS IS LÁTOTT!)

Az Egyház farsangi búcsúzóul érdekes képet vetített elénk az evangéliumokból. A jerikói országúton egy vak koldus mindenképpen látni akarta Jézust. Jézus megnyitotta szeme világát, és a koldus örvendett.

A modern világ minden fóruma telve van ilyen vak koldussal. Az evangélium koldusa azonban messze fölötte áll a mi társadalmunk e jellegzetes típusának. A jerikói vak hitt. Hitt és látott. Meglátta a fényt, a világ szépségét, a világ világosságát. Értékelte a vele történt csodát; a kegyelem a napfénynél is tündöklőbb világot láttatott meg vele. Apostola lett.

A modern vak koldus nem látja a természetfeletti világ fényeit. Nem hisz. Nem is lát. Millió a számuk. Ott nyüzsögnek a világ országútjai szélén. Lélekben halottak. Játszva játszanak a modern ifjúság lelkével. Új vízözön árad amerre járnak. Hazug az ajkuk, amikor békéről, tisztaságról, becsületről, hűségről beszélnek. A hősök tetteivé avatják a parázna perverzitást, a házasságtörést, a hűtlenséget, az árulást. Nincs könyörület a szívükben. Sohasem éhezik és szomjúhozzák az igazságot. Hát nem kapnak majd könyörületet saját cinkostársaiktól sem. Érzéki lényükben csontjaik kiszáradnak, és lelkük sohasem láthatja meg az Istent. Bezárulnak előttük az örök élet kapui. A szenvedések őrjítő kínjaival gyötörték mindazokat, akik harcoltak az igazságért, családjuk, hazájuk és hitük szabadságáért. Vak nem vezethet világtalant a halhatatlanság birodalmába.

Sorsunkat, jövőnket mi erre a modern vak koldusra nem bízhatjuk. Ha továbbra is nyögjük majd a koldusok dalát, és járjuk a kannibálok táncát, rajtunk, magyarokon beteljesedik a német Herder jóslata. Egy évszázaddal az-

előtt mondotta, a magyarság befejezte történelmi hivatását. Volt azonban mégis káprázatos millenneumi ünneplés 1896-ban. Vajon e század végén, 1977-ben miképpen fog megemlékezni a nyugati világ 977-ről, amikor Szent István és vele a magyarság belépett a nyugati világ kultúrközösségébe, és új medret vájt Európa történetének?

A világ tizenötmilliós magyarságának nagy a felelőssége. Sem a mai Magyarországon, sem a világ többi országában nem könnyű a helyzetünk, sorsunk. Új nagyböjtben élünk. Párizsban, Trianonban, 1956 után nagyon megaláztak. Sok magyar átadta magát az enyészetnek. De nem minden magyar vált idegenné. Új márciusi remények fuvalma érint. Sok millió magyar lelkében él a mi csodálatos ezeréves nemzeti létünk dicsősége, és az mint sodró orkán zúg, és új küzdelemre hív. Az olajfák illatával száll. Sok millió magyar zúgatja, kongatja a nagyböjt harangjaival bűnbánatra, vezeklésre híva: a csüggedés és minden remény feladása nem lehet hitvallásunk. Mi hiszünk a feltámadásban!

Fantázia-e tehát, hogy mi a világ metropolisaiban (egy évvel azelőtt nagy hősi kikezdéssel és új erőkkel folytatva éppen San Franciscóban) és a puszták zivataraiban is megszólaltatjuk a hősök és ősök énekeit, diadalait, tündérmeséit, hitvallását, Szent László vitézeinek és Tinódy Sebestyénnek regösdalait, Rákóczi és Kossuth indulóit, az ötvenhatos forradalom kisdiákjainak imáit a vörös tankok zúgó fergetegében? Csupán önzés sugallhatja-e magyar fejek összehajlását, hogy otthont teremtsenek a magyar kultúra „végvári vitézeinek"? Vajon nem az egyetemes magyar lélek mindnyájunk lelkében mondatja-e velünk: Dolgozzunk Magyar Házak, templomok megteremtésén, hogy zengjen a Petőfiek, Kazinczyak, Arany Jánosok, Vörösmartyk édes magyar nyelve. Nyelvében, hagyományaiban, erkölcseiben él a nemzet. Sokszor megmondottuk, és a pusztába kiáltó szóval üzentük: Ne vádoljuk egymást gyöngeségeink miatt, ne gyöngítsük egymás energiáit, ismerjük el a kezdők nagy erőfeszítéseit, a munkás magyarok ősi földből kidobbanó hősi áldozatait! Ma is

mondjuk, és százszor ismételjük: Kéz a kézben fogjunk össze a magyar kultúrházak felépítésén! Szeretetünk Isten és a magyarság iránt meg fogja súgni nekünk, hogy képesek leszünk a megkövetelt áldozatokra a jelenben és a jövőben. A múltban áldozatok teremtették meg Szent István áldó munkája nyomán a magyar zarándokházakat Rómában és Jeruzsálemben. Áldozatok művei voltak a török időkben a végvári erődítmények, a hős magyar vitézek szellemi és katonai fellegvárai. Áldozatos szívek védték meg vérükkel a Felvidéket és északot Egervár védői. Bécsben háromszáz éven át adta az apostoli utánpótlást Magyarországnak Pázmány bíboros alapítása, a Pázmáneum. S kik azok a tudósok, művészek, írók, szakmunkások, akik a külföldi egyetemek, katedrák, laboratóriumok és gyárak büszkeségei? A mai magyar iskoláink, kollégiumaink, egyetemeink neveltjei ők! A jövő Magyarországának a fundamentumai a mi kultúrházaink, iskoláink, a magyar tanszékek az egyetemeken. A szebb magyar jövő, nemzetünk és népünk feltámadása nem fantázia, nem délibáb! Nem voltunk és nem leszünk alábbvalóak más nemzeteknél! Csak ne némuljon el a magyar gyermek kacagása, ifjúságunk tiszta csengésű hangja. Nemzeti büszkeségünket, szavainkat tettek kövessék!

Az ezeréves magyar történelem lelkesítsen, és hitünk adjon erőt a nagy küzdelemre. Vajúdik a világ. A mi nemzedékünk életén és művén múlik majd, hogy a jövendő új világban ott lesz-e az új Magyarország.

*San Francisco, 1970 nagyböjtje.*

## MAGYARORSZÁG LESZ AZ ATOMKORSZAKBAN IS

## (MINTHA A TEHETETLENSÉGBEN FORRÓSODNA A MI ENERGIÁNK)

Rövid néhány évtized alatt óriási világfordulás és világelváltozás történt. Modern tudományunk a Nyugat alkotmányos demokráciájának gazdagságával és a világbolsevizmus államkapitalizmus rabszolgahadával, rakétákkal, űrhajókkal udvarol a Venusnak (s a modern Romeo talán holdra szökteti Júliáját). Pártjaink inflációszerűen gyártják és újra fogalmazzák az állam alkotmányát. A magyar Sion bölcsei hol felteszik, hol újra leütik Szent István koronáját a magyar címerről. Pedig a kettőskereszt is Szent István jelvénye, és a korona jogforrást és nem államformát jelentett. De hát ma már mindent úgy összevissza zavartak, hogy az ateista diktátor Isten nevét emlegeti, és a kongói anarchiának az ENSZ biztonsági ülésén tudományos alapot adnak. Nem csoda tehát, hogy új nemzedékünk mind kevesebbet tud azokról a szabadságharcokról, amikor harcolni erény és meghalni dicsőség volt. A jövő szempontjából az tragédia. Ha a mi szemünk a Rákóczi-induló akkordjaira ki nem tüzesedik, és az 1848-as szabadságharc honvéd hőstettei már semmit sem mondanak nekünk, új szabadságharcra nem inspirálnak, akkor a nagy világcsoda 1956-ban a magyar nemzet és a magyar történelem utolsó szabadságharca volt. A huszadik század Leonidászának hősi halála.

Március idusán 1961-ben a magyar történelem legnagyobb problémája előtt állunk. Lesz-e egyáltalán Magyarország és magyar nemzet az atomkorszakban? S ha lesz, milyen lesz az? A felelet erre a kérdésre nagyon nehéz. Nehéz, mert az egész emberiség sorsát ma az anarchia logikája szerint irányítják. Bizonyos, hogy a kommunizmus a világ meghódítására esküszik. Harcot hirdet, szer-

vez és irányít az egész mai kultúrvilág ellen. Kuba és Kongó új bázisai a Nyugat ellen. S a Nyugat mégis tárgyalni akar a vörös diktátorral. Bizonyos, hogy mi, nyugatiak botránkozunk azon, hogy a materialista filozófia az embert az állatok élére állította, mondván: nincs Isten és nincs lélek — minden evolúció az anyagból. Botránkozunk, mert a meggyilkolt Lumumba katonái egy amerikai lányt meggyaláztak, és apácákat táncoltattak kannibálok módjára ugrálva a tűz körül. De Moszkvában kacagnak e botránkozáson. „Ó, ti nyugati szabadságvédelmezők, erények hősei, a kereszténység dicső bajnokai, miért botránkoztok azon, hogy mi istentelenek vagyunk, és el akarunk temetni benneteket? Hát nem a ti iskoláitokból kerültek ki azok, akik nekünk elárulták a ti atomtitkaitokat? Hát nem a ti újságjaitok mondják, hogy mi békeszerető emberek vagyunk? Hát nem a ti egyetemeiteken tanítják ma is — ott a napsütötte kaliforniai kék ég alatt is — Berkeleyben, hogy nincs Isten, és tavaly az elnökválasztáson nem a ti minisztereitek prédikálták, hogy a római pápa nagyobb ellenségtek, mint a kommunizmus? Nézzétek, mi csak következetesek vagyunk. Be akarjuk rendezni a mi állami, társadalmi és politikai életünket a ti tanításotok szerint..."

Moszkvában méltán kacagnak a mi botránkozásunkon. Kacagnak azon, hogy „államférfiaink és újságíróink" elhiszik, miszerint a kommunisták békésen együtt akarnak élni a nyugati demokráciával. Mindez valóban anarchia! S ebben az anarchiában nem lehet szétrombolni a vasfüggönyt, és Magyarország felett nem süt ki a szabadság napja.

S nekünk mégis van biztató és biztos feleletünk a nagy kérdésre: Lesz-e Magyarország az atomkorszakban? Az anarchia maga nem tarthat sokáig. Legalábbis nem évszázadokig. Az atomkorszakban még egy évtizedig sem. Nem lehet sokáig az Istent megvallani, és közben az ördöggel paktálni. Nem lehet az Istent tagadni, és helyébe a pártot és a pártállamot mint istenséget fölléptetni. Nem lehet hazudni sokáig. Nem lehet sokáig becsapni a világot.

Meddig mondhatják még, hogy az ember a legfelsőbb lény a világmindenségben, nincs fölötte Isten, és közben mégis lemészárolták az ukrajnai kulákokat 1936/37-ben, és ma a magyar parasztot kolhozrabszolgává teszik. Nem sokáig! Ezt a gyalázatot a föld nem sokáig bírja. Nincs szocializmus és nincs szabadság Isten nélkül, és nem lehet hipokrita módon Istent emlegetni, és közben alkudni az ember bőrére, melyet majd az afrikai kannibálok lenyúznak. Isten és szabadság, a kettő együtt jár. Szocializmus és jólét csak ott van, ahol az emberek az Isten gyermekeinek ismerik el egymást. Csak ott van igazság is! Csak ott van demokrácia is! Csak ott van biztonság és jólét is! És arra az emberek rájönnek, ha néha későn is, de sohasem túl későn.

Az örök eszmék nem halnak meg. Azok az eszmék sem, amelyekért Kossuthék, Széchenyiék és Petőfiék lelkesedtek és meghaltak. Mondjuk el tehát minden esztendőben ifjainknak azok hőstetteit és életét. S akkor nem fognak elhalványulni halhatatlan szabadságharcaink történelmi alakjai, és akkor nemzedékünk nem kapitulál buta rezignációval az ellenség előtt. Tegyük meg kötelességünket! Tanítsuk az ifjú nemzedéket! Józanul és okosan, nem a múlt anakronizmusait siratva, hanem a hősök szellemét idézve. Idézzük ezt a szellemet, melynek zúgásától és fuvalmától megrendül a milliók szabadságán kialkudott és elárult „egyensúly", a léha béke, s „tüzétől felforr a vér". Ez a szellem elriasztja majd Moszkva „tűrhetetlen békéjét", megbünteti a gyáva Nyugatot és megbosszulja azon százmilliók árulását, akiket Jaltában valóban elárultak, és vasfüggöny mögé dobtak. Ez a szellem új, harcos nemzedéket nevel. Harcol, mert tudja, hogy e föld nem paradicsom, hanem küzdőtér. Harcol, mert tudja, hogy új nándorfehérvári diadal és győzelem csak abból a szellemből való, mely eltöltötte a Hunyadiak és Kapisztránok lelkét is. A szenvedő és győzedelmes Krisztus szelleméből. Azon a pokol kapui sem vehetnek erőt. Magyarország nem volt, hanem lesz, az atomkorszakban is!

*San Francisco, 1961. március 15.*

# EL NEM VESZHETÜNK!

## 1541—1849—1867—1945—1956

## (VIZIÓK, VALÓSÁGOK, MELYEKBEN NÖVEKSZIK A REMÉNY)

Magyar tragédiáról beszélnek és írnak. Az nemcsak beszéd, nemcsak kasszandrai jóslat és fenyegetés, hanem már tapasztalt folyamat. Ezt mondják a társadalomkutatók, ezt érzik a milliók.

Mi is az a magyar tragédia? Gyökere-e vajon a meg nem szűnő szovjet megszállás?

Majdnem két évszázadon keresztül török megszállás volt Magyarországon. A török szultán 1541-ben, amikor Buda várát megszállta, és János király fiát Erdélybe deportálta, a megszállást véglegesnek gondolta el, és a megszállt Magyarországot a török birodalomba bekebelezte. — 1849-ben Magyarországot a bécsi kamarilla letörölte a térképről, és öt tartományra osztva annektálta az osztrák birodalomba. 1867-ben azonban megalakult a kettős Osztrák—Magyar Monarchia: Magyarország újra független állam lett. — 1945-ben Magyarország elvesztette függetlenségét. Szovjet csapatok állomásoznak még mindig Magyarországon. Magyarország szovjet gyarmat.

Az idegen megszállás még nem a végső tragédia.

Ha a mai Magyarországon az utolsó két évtizedben a természetes szaporodás meglett volna, ma Magyarországon 14 millió magyar élne. Még ez sem a végső tragédia. A török uralom alatt kétszáz éven át több millió magyart hurcoltak el, és megöltek. Az elhurcolás akkor kezdődött, amikor 1529-ben egy napon tízezer magyar ifjút vittek el gályákon a Dunán a keleti rabszolgapiacokra. Istvánfi krónikája szerint ezt látván János király budai palotájá-

nak ablakából, sírva fakadt. Et rex lacrimavit. 1910-ben mégis 13 millió magyart számlált meg a népszámláló bizottság. A két világháború sok százezer magyart pusztított el. 1956-ban húszezer magyar ifjú vérzett el a pesti utcákon.

A magyar nemzet mégis regenerálódott. A magyar nép újra és újra életre kelt. A költők, a hazafiak mindig lelkesítették a nemzetet a helytállásra. A nemzetnek mindig voltak eszményei. És azokért mindig tudott áldozatot hozni. Ezért nem volt végső tragédia. A küszöbön nem állt a halál angyala, a végső megsemmisülés nem következett be.

Történik azonban a nemzet életében valami, ami a harmadik és legifjabb nemzedéket letargiába süllyeszti. A tömeges menekülés és kivándorlás a hazából. Eszménytelenül. És ez újabb epidémiát terjeszt a hazában maradt ifjak lelkében. Nincs remény! — kiáltják százezren. Nem ismerik a történelmet. Nem tudják, hogy mi a természeti törvény. Nem tudják, hogy az emberi gondolatok és vágyak felett ott van az abszolút öntudat és boldogság: az Isten. Mind a hazában, mind itt, a nagyvilágban, az emberre rácsapott az ún. „érzéki kor". A mai nemzedék azt hiszi, hogy ez a modern divat követendő. A tradicionalizmus kora lejárt, mondják. Még ez sem a végső tragédia!

A modern ember keresi a kiutat a káoszból. Mert az érzékiség kora máris érezteti hullaszagát. Abból az emberi természet menekülni akar, és így ösztönszerűen keresi az Istent. Nem igaz, hogy minden magyar elsüllyed a szodoma-gomorai erkölcstelenségben. Az sem igaz, hogy az akármilyen egyéni túlélés az egyetlen tényező és feltétel a nemzet fennmaradásához a modern történelemben. Az erkölcstelen egyéni túlélés jelentené a nemzet halálát.

Én nem hiszek a magyar végső tragédiájában. Én nem hiszek a megsemmisülésben. Az igaz, hogy sok magyar elvész. Igaz, hogy sok magyar megtagadja származását. Igaz, hogy sok magyar nem házasodik, nem lesz férjes asszony, sok férj nem lesz nős, csak kimenős... Sok magyar elveszti talentumait. Lehetne tudós, de a laborató-

riumi munka helyett elpocsékolja erejét, öntudatát bárban, bűntanyákon, és hírnevet csak a kábítószerek álmaiban talál.

A Gondviselés kiválaszt majd magának újra szenteket és hősöket. Már látjuk jeleit. A lelkek templomában újra ég a hit mécsese. Nemrég két fiatal magyar pár jött hozzám. Atya — mondták —, mi mégis isteni áldást akarunk házasságunkra. Csak ettől az áldástól reméljük azt, hogy nem fogunk elválni.

A kommunista országokban egymás után keletkeznek földalatti szemináriumok, és jelentkeznek ifjak a papi hivatásra. Ma a világon a legtöbb papi hivatás Jugoszláviában van. Lengyelországból jött az új pápa, földalatti szemináriumból... Lesz, lesz újra szép magyar élet is! A magyar nép nem nézi majd idegennek magyar testvérét. Az emberóceán vizeiben, mely mindig ugyanaz, nagy eszmék szelnek szent utat. Egy test és egy vér vagyunk. Nem leszünk egymás árulói. Közös, nagy tenger csöppjei vagyunk. Mindnyájan emberek, mindnyájan magyarok. S míg ketten-hárman együtt vagyunk, s gyermekarcok mosolyognak felénk, s unokáink áldó imádságot mondanak felettünk, addig el nem veszhetünk!

## A VÉR

### AKI VÉRT ONT, VÉRT RONT! EGYEDÜL AZ ÁLDOZAT VÉRE TISZTÍT ÉS ÉLTET

A biológia szerint a vér a test fontos alkotóeleme. De a vér annál is több. Az embernek transzcendentális vonatkozásában páratlan eszköze. A régiek a vért az emberi test lelkének tartották. Lélek a vér — mondották. Az Ószövetség Bibliája a vért szentnek nevezi. Élő test vér nélkül el nem képzelhető. Ezért az, aki vért ontott, vérével fizetett. A vér szentsége mellett engesztelő hatalom; a bosszúállás kielégítője. A vérrel gyilkoltak és gyilkolnak is. Megölnek eszméket, embereket, nemzeteket. A vérrel őrületbe kergetik a foglyokat, amikor kínozzák őket, vagy halálra ítélik. Az utóbbinál az emberben „megfagy a vér".

A vér lényegében se nem szentség, se nem lélek. A vér biológiai misztérium, s azon felül transzcendentális vonatkozásban a kiengesztelés eszköze. Vér által engesztelődik ki az Isten is. Ez utóbbi felfogásból nyerték jelentőségüket az ószövetségi véres áldozatok. A kinyilatkoztatás szerint azonban csak a bárány vére, vagyis Krisztus vére tudta kiengesztelni az Istent. Vagyis az ártatlan vére. Vajon az isteni igazság nem követelte-e a krisztusi véráldozatot?

Amióta Ábel vére kiömlött, az ember minden módszert kiaknáz a kegyetlenség, a megerőszakolás, a kínzás fokozására. Ma már rafinált technikával csinálja. Majdnem minden állam alkalmazza. S nemcsak véres kínzással, hanem halálos félelmet okozó eszközökkel, atomfegyverek gyártásával, kábítószerekkel... S kísérő rockzenéje az ateizmus dübörgő oroszlánordítása: Halott az Isten!...

A krisztusi véráldozat nélkül az ember teljes társadalmával elveszett volna, és elveszne a világ végezetéig.

Ma már a kábítószerek elterjedése és annak következményei szívünk belsejéig harsogják: nincs menekvés, nincs megváltás. Az Isten elhagyott, mielőtt meghalt volna. Nem volt nála szánalom, megbocsátás. Egy 23 éves ifjú — mint annyi sok más ezer — a kábítószer áldozata lett. Később egy időre felhagyott élvezetével. Aztán újból vísszaesett a gyötrő mámorba. 23. zsoltár címen ezt írta (idézet egy pápai, vatikáni lelkigyakorlatos beszédből — VI. Pál előtt):

A heroin az én pásztorom. Nem élhetek nélküle. Lefektet az árokba, édes örjöngésbe ragad, elpusztítja lelkemet, nevének szerelméért a pokol ösvényén vezet. Igen, ha a halál árnyékának a völgyében is járok, nem félek semmi rossztól, mert a kábítószer velem. Fecskendőm és injekciós tűm meghozza vigaszom. Szégyenbe hozol ellenségeim előtt. Fejemet őrültséggel kened fel. Serlegem kicsordul a bánattól. A gyűlölet és a gonosz biztosan jár a nyomomban életem minden napján, és mindörökre a boldogtalanság és a szégyen házában lesz a lakásom.

Az emberiség sorsa ily szinten játszódik. Ez már valóban átok a modern társadalmon.

Mit ér az, hogy liturgikus cselekmények miként tje fölött vitatkozunk?

Hát voltak már régen is vérfertőzések, gonosz vérontások, vérbosszúk. Pilátus a galileaiak vérét áldozataik vérével vegyítette. Az ember lehet nagy civilizációjával, de tragédiák sora gyötri. A modern átkon az eredeti bűn bélyege van rásütve. Született bűnösök vagyunk. A bűn lakik bennünk. Egyetlen menedékünk a bárány, Krisztus vére. Isten ezért engedte meg, hogy ez a vér a keresztfáról csurogjék le. Csak ez a vér tisztíthatja meg a fertőzött vérű modern ifjúságot. A bűn borzalmas társadalmat alakított ki. De Jézus megígérte a kifosztottaknak: Atyám és én lakást veszünk nálatok! Ó, ti hazátlan, otthontalan útszéli virágok! A munkások milliói boldogtalanok. Szenved mindegyik. De az irgalmat, a bűnbocsánatot nem ismerik, s a korzikai gyűlöli a görögöt. Ó, bárcsak öntudatuk visszavezetné őket az emberi méltóság megbecsüléséhez. Ez csak Krisztus vére által lehetséges.

Az ártatlanok vére mentette meg Egyiptomot, Mózes népét, a betlehemi kisdedek vére magát az isteni Gyermeket. A történelem szemüvegén kegyetlennek látszik, de transzcendens vonatkozásban a kiengesztelődés műve, a megtisztulás maga a gonosz vérrel áztatott földön. Az emberiség égbe kiáltó bűneiért a legártatlanabbnak kellett fizetnie — legtisztább vérével. Az emberiség kollektíve, a hóhér, a bűnös csak így menekülhetett meg a bűn poklából.

*Róma, 1981. augusztus 10.*

## MI AZ IGAZSÁG A TEKINTÉLY ÉS A SZABADSÁG KÉRDÉSÉBEN?

A tekintély minden jog és törvény forrása. Megtámadhatatlan hatalom. Abszolút vagy képviseleti. Isteni vagy emberi. — A szabadság az ember akaratbeli autonómiája. Az ember és a társadalom független életmegnyilvánulásának dinamikus ereje. Állást foglalhat a tekintély mellett vagy ellene. — Korunkban végzetes küzdelem lángol a kettő között. Lehet-e azokat lecsendesíteni és összhangba hozni?

A probléma helyes megoldásához igaz önismeret és a valóságok felismerése szükséges.

Ki és mi vagyok én? Szabad egyéniség-e? Vajon megtehetek-e mindent? Legyőzhetek-e minden akadályt, ledönthetek-e minden erkölcsi korlátot? Tapasztalataink ilyen kérdésre rácáfolnak. Honnan van az, hogy sok esetben formátlan figurává válok? Ha nem ismerem el az abszolút tekintély irányítását, szellemi-lelki világomban anarchia lép fel. Fontos gondolataimban, cselekedeteimben az arány és erény. A szabadság szabadossággá korcsosul szép és nemes forma nélkül. Nem vagyok szabad elhatározásaimban, ha elzüllök. Az arány és erény által sugallt formákra van szükségem. A formának határai vannak s azokon ünnepel a szabadság! Szabadság ott van, ahol összhang, szépség, öröm az élet eleme. Ott, ahol az élet elemei nincsenek meg, a szabadság átkot vet és romlást arat. A szabadság drága kincs. Mértéke a valóság, az igazság, a szépség, a tekintély. — A törvény, a jog őrködik felette. A szabadság csak akkor áldás, ha a tekintély előtt meghajol, ha az ember tud engedelmeskedni. A szabadság és a tekintély összhangjából születik a családban, az államban, a társadalomban a rend!

A szabadságnak tehát keretek között kell működnie.

Mindenhol és mindenkor, akár a gondolat, akár az egyén, akár a lelkiismeret, akár a politikai élet szabadságáról van szó. A gondolat szabadságának a formája az igazság; a lelkiismereté az erény. Az egyéni szabadság fegyelmezett, harmónikus egyéniséget keres. A politikai szabadság sürgeti a tekintélynek a harmóniáját az egyéni szabadsággal.

Korunk a szabadsággal visszaél. Ma a diktatúrákban a gondolat szabadsága szenved. A tudományban szellemi anarchia uralkodik. Már pedig a világegyetem mint kozmosz, az anarchiát nem tűri. A láthatatlan vonalak, tengelyek meg vannak húzva. A forma kész. Ezeken a formákon belül van a szabadság. De csak addig, amíg ez emberi ész a végtelen határáig el nem ér. — A végtelen határán elénk lép az abszolút tekintély. És az abszolút tekintély vétót emel minden ellen, ami az igazsággal ellenkezik, ami a szabad véleményt elfojtja, ami minden dialógust letorkol, ami a kinyilatkoztatást, az Úristen szólásjogát tagadja; az abszolút tekintély ellene van mindazoknak, akik Krisztust tagadják, mielőtt megismernék a kinyilatkoztatásból, mielőtt megismernék a történelmi Jézust és evangéliumát. Mi tudomásul vettük, mint igaz misztériumot. Hisszük, mert abszolút tekintély nyilatkoztatta ki. Elfogadjuk. Olyan igazságról beszél, amilyent az emberi gondolat nem tud felfedezni. A kinyilatkoztatás, vagyis az isteni sugallat éltető tekintély. S ez kell nekünk! Borzadunk a világ szellemölő tekintélyétől.

Immáron kétezer év óta a krisztusi evangélium világhódító. Jézus tekintélye szellem és élet. Az Ő tekintélye az élet imponáló fölségében érvényesül. Persze, az egzisztencialisták és a csak pozitív törvényeknek hódoló elmék előtt a kinyilatkoztatáson alapuló tekintély csupa fantázia. Igaz, sokan rombolták, diszkreditálták az evangéliumi tekintélyt. De nem szabad félnünk a természeti és isteni törvényt tagadóktól. Mi nem azonosítjuk a kinyilatkoztatást a filozófiával, az Egyházat az állammal, sem a jogfejlődést, sem a társadalmi állapotokat és elváltozásait a kereszténységgel. A kereszténység mértéke nem a tör-

téneti fejlődés, hanem az abszolút igazság! A kereszténység nem dolgozik diktátori hatalommal. Nem korlátozza a tudomány szabadságát, sok feladatot ad a tudományos kutatásnak és a világnézeti dialógusnak. Az Egyház tekintélye nem akadályoz, hanem ösztönöz (vö. pápai körlevelek). A krisztusi tekintély szellemével közelít az élet problémáihoz. A kellő időben mutat helyes irányt. Összhangba hozza a társadalmi, művészi életet a krisztusi élettel; a jogot, a tudományt a természeti törvényekkel. Az Egyház élete az Isten országa. A lelkek boldogságáért van. Az abszolút tekintély fényénél végül is felvillan az igazság; a kétely és tévedés a feledés homályába merül. Nem csontváz a kereszténység. Élet lüktet benne, ami a szenteket jellemzi. Ész, szív és elszánt akarat: bírni a legjobbat!

Gyönyörű történelmi vonulása volt, amikor Assziszi Szent Ferenc fáklyás menetben vonultatta Umbria extázisban éneklő szegényeit karácsony éjszakáján jászolban a betlehemi Kisdeddel. Ez volt a krisztusi tekintélynek legmaradandóbb biztosítéka, és a lelki szabadságnak fényárban úszó kerete.

S akkor a szabadságra született ember a tekintély védelme alatt összeölelkezett — a végtelennel.

*San Francisco, 1982. január 31.*

## A SZOCIÁLIS FEJLŐDÉS A MODERN VILÁGBAN

A szociális fejlődést ígérő bolsevista szocializmus ismét a munkásosztály ellen fordult. Még fájdalmasan emlékezünk az 1956-os magyar, az 1968-as csehszlovák eseményekre. Most Lengyelországban nyomják el a munkások törekvéseit. Több kenyeret követelnek, és hitük szerint akarnak élni. Az ember szellemi lényénél fogva és ösztönösen vallásos. Már pedig a bolsevista szocializmus született ellensége az evangéliumnak.

Mik a kilátások a jövőre nézve?

Most már látjuk, hogy a vallásos világnézet és a bolsevista ateizmus között kompromisszum nem lehetséges. A szociális fejlődés szükséges. De azt a bolsevista szocializmus soha nem fogja megcsinálni, mert ateista. De hogy az ateista bolsevista szocializmus meddig uralkodhatik mint politikai hatalom — az bizonytalan. Mert politikai hatalmától függ léte. Szembefordulása a szociális fejlődésnek. És attól, hogy meddig tudja megrohanni és letiporni a védtelen országokat indoktrinált cézári légióival. Különben a szocialista fejlődésben — nem kétséges — az evangéliumé a győzedelmi pálma.

Az evangélium leheli azt a békét, amelyből az egyenlőség, a szabadság, a testvériség fakad, vagyis a szociális fejlődés igaz, természetadta feltétele a modern társadalomban.

Ezt a békét akarja átélni az ember. Persze, az evangéliumtól sem várható drasztikus változás. Az evangélium tudja, hogy állandóan és örökre érvényes társadalmi rendet nem lehet kreálni. De mindenkor ragaszkodik a társadalmi biztosító természeti alapokhoz és erkölcsi értékekhez. A részletkérdések megoldása magának a korabeli társadalomnak a feladata.

A szociális fejlődésben a legfontosabb szempont maga

az ember. Nem mint párttag, nem is mint patrióta, nem is mint faj, hanem mint egyéniség. Valójában az egyén létezik és él. Minden más csak gyűjtőfogalom. Az egyén szerepel az evangélium világnézetében. Övé az élet, övé a döntő szó. A szociális fejlődésben nem lehet kihagyni egy egyént, egy embert sem! Természetesen nem mindenkor állt az egyén a megfelelő műveltségi, etikai fokon. Idők folyamán finomul ki az egyén olyanná, hogy a társadalom praktikusan és okosan tudja szociális problémáit megoldani. Történetét itt nem tudjuk vázolni. (Pl. azt, hogy a szociális fejlődésben az újkor vívmánya lett a szabad munkaadás és a szabad munkavállalás. De vajon a fellépő munkanélküliségnél nem volt-e a biztos kenyeret jelentő helyhez kötöttség szociálisabb intézmény abban a korban?)

A régi rendszerekhez azonban nem lehet visszatérni, a jelen problémákat újabb vívmányokkal kell megoldani. (Az evangélium részletkérdésekkel nem foglalkozhatik.) De a világnak feltétlenül el kell fogadnia ezt az evangéliumi alapelvet: Egy halhatatlan lélek nagyobb érték, mint az egész világmindenség... A modern szociális mozgalom forgatagában az önálló szabad ember küzd. Természetadta joga van ahhoz, hogy egyéniségét szabadon kialakítsa. Igaz, az egyéni szabadság kivívásával újabb problémák előtt állunk. Új társadalmi formát kell megszervezni az egyed számára. Mert nemcsak egyéniségek vagyunk, hanem szociális lények is. Az egyedek közösséget alkotnak. „Az individualizmus túlhajtásai" épp olyan problémákat vetnek fel, mint a bolsevik kolhozrendszerek. A madáchi falanszter. A kettő között kell keresni a megoldást. Az evangélium adja azt.

Ma még mindig általános közfelfogás az, hogy a szabadság nem mindenkinek való. Kevesen tudnak élni vele. Még mindig bamba tömegekkel állunk szemben. (Az embert emberibbé tenni nem lehet.) Az 1918-as forradalmak beigazolták, hogy Budapest, Szentpétervár tömege tudatlanságában és gyűlöletében alkotni nem tudott. Nem lett több kenyér, nem lettek jobb erkölcsök, s a kormány-

zást brutálisan kegyetlen osztagok vették át. A börtönök megteltek ún. boldogítandó emberekkel. A szabadság méreggé vált. A régi társadalmi keretekhez visszatérni már nem lehetett. De újat, jobbat alkotni csak úgy tudtak volna, ha az embereket előbb egyéniségükben megformálták volna, s mindenki szabadságát törvényben védték volna. A szabadság béke nélkül anarchiába fulladt. Mert béke csak ott van, ahol örülni tudnak az emberek. De nincs öröm ott, ahol a lelki-testi komplexum nincs összhangban, és ahol a szabadsággal brutálisan visszaélnek. A modern világ nem is alakul ki csak szabadságból. Magyarország a kínzó börtönök hazája lett, ahonnan százezrek menekültek, pedig gyárakban, kolhozokban ökölbe szorított kézzel dübörögték: Szabadság! Kín lett a szabadság a mai nemzedékek nyomorában. Butaság vezeti a társadalmi alakulásokat, s nincs igazságosság a közügyek vezetésében.

Valljuk, hogy a társadalmi alakulásokban a szociális fejlődést szolgálnunk és fokoznunk kell. A legtöbb szabadságra kell törekednünk, akár a munkásság kormányoz, vagyis népuralom van, akár a pénzarisztokrácia. Előbb a lelket kell felszítanunk, előbb az Isten intim belenyúlásait kell vennünk belső világunkban.

Az evangéliumnak jól képzett apostolokra van szüksége, akik áldozatos munkával segítik embertársaikat a szociális reformok végrehajtására. A meggyújtott tűznek lassan kell égnie. Csak új formákat sürgetni vérrel, forradalmakkal, nem célravezető. De a társadalmi újjászervezkedést sem szabad megakadályozni. Mindig lesz szociális kérdés. Elég volt azonban a terrorból, a kényszerből. Hisszük, hogy majd megvalósul a karácsonyi béke, s öröm száll a szívekbe, egyszer egy húsvéti hajnalon meghallja a világ, hogy feltámadt az élet, és a Szentlélek szeretetfuvalma melegít az újra zöldellő ágak közt. Az embereket átölelő szeretet mindennél több lesz!

*San Francisco, 1982. január 10.*

## A SZÉP EGYÉNISÉG

Szociológusok felpanaszolják, hogy társadalmunkban sok a félszeg ember, vagyis a félember; a tudálékos amellett arrogáns is. Ma lámpással keressük a szép egyéniségeket. Pedig a szép egyéniség a mi ideálunk. Már látjuk, hogy a tehetetlenségében vergődő korrupt, modern társadalom képtelen kinevelni a testében és lelkében harmónikus életet kialakító új nemzedéket. Már pedig közöttük teremnének a szép egyéniségek, az egész emberek, akikben ész és szív összhangban van. A modern nevelésnek ide kellene irányulnia.

A szép egyéniség azonban nem akárhol található. Annak is megvan a maga hazája. A szodomák társadalmában csontvelőt kizsigerező mámorban csak korcs nemzedék születik, ha egyáltalán a napfényre kerülhet. Az új szép egyéniség Istentől születik, az isteni kegyelem fényországa. Onnan kapja indításait és az isteni élet harmatát. Prohászka írja a Diadalmas világnézetben: „Ez az élet itt a földön a fizikai rendbe van beleágyazva, világa majd Szahara, majd májusi rét, majd hófúvás, majd fenyőerdőillat, majd napsugár, majd szeszélyes felhők járása. Az életnek küzdenie kell a természettel s önmagával, a jóval s a rosszal, szenvedéssel s kínnal. Az egész világ neki tört szilánkok garmadája, melyekből világnézetének ideáljai és akaratának buzdulásai szerint összerakja a szép egyéniség ragyogó mozaikképét."

A szép egyéniséget meg kell teremteni! Ki kell alakítani, az nem nő magától. A szép egyéniség kialakításához „művész" kell. A szép egyéniség a művész remekműve. S kicsoda a művész? A szép egyéniség művésze az ember saját halhatatlan lelke. Akkor remekel, amikor az Isten gondolatai szerint mintáz. Van már prototípusa. Maga az Isten, az abszolút művész alkotta meg saját önmegisme-

rését nemcsak megmintázta, hanem megtestesítette, s a történelem legpáratlanabb egyéniségeként a világba építette. Azóta van ideálunk, eszményképünk. Nézzétek, ő az Istenember, a mi Urunk, Jézus Krisztus! Óróla, óvele teremtsétek önmagatokban a magatok szép egyéniségét. A szép egyéniség minden ember, aki Alter-Christus. Ennél szebbet nem találtok sem Athénben, sem Rómában. Ilyen csak az Isten országa Phanteonjában van. Ott igazán „istenek" vannak! (Jézus így nevez minket!)

Ez a szép egyéniség a világ megújulásának a titka. Az is a szenvedélyes vágya, hogy megújuljon a világ. Miképpen teszi azt? Felszívja magába az Isten világának energiáit. Mint a kárpáti fenyő a sziklahasadékon át a föld nedvét, és égbe nyúló tűleveleivel a harmatot és napsugarat. Veszi a fizikai világ energiáit éppúgy, mint az Isten behatásait: segítő és megszentelő kegyelmeit. Ez utóbbiak a szép egyéniség legfölségesebb alkotó erői és szubsztanciális tényezői.

Minél több szép egyéniséget adjon a világnak az evangélium! Ez a mi vágyunk, ez a mi programunk. Elég volt már a fél-, félszeg emberekből. A kereszténység szép egyéniségei sorának nem szabad megszakadnia! Nézzetek csak végig az üdvösségtörténet nagy egyéniségeinek a sorain. Végtelen sor az: Krisztus az élen, utána a Szent Szűz, a vértanú szűzek, az édesanyák, a szent Perpetuák, a Katalinok, az Erzsébetek, a hitvallók, az ifjú hősök, a szent tanítók. Ezek sorainak folytatódniok kell!

A most fellépő nemzedékeknek azonban szép egyéniségük kialakításában összhangot kell teremteniök! Természet és erkölcs, ösztön és lelkiismeret, test és lélek között. Az ember élőlény, és benne erők küzdenek egymással. Ezt tudomásul kell vennünk! Vigyáznunk kell, s óvatosan döntenünk az elméletek körül. Hamis elmélettel egész életünket elronthatjuk. És még inkább csak ösztönös élettel. Egy ifjú az USA elnöke akart lenni. LSD-mérgezéssel 17 éves korában meghalt. Ezt az akarást tettekkel kellett volna erősíteni: tanulással, fegyelmezett életstílussal és a legfontosabbal: vallásos világnézettel!

Tudnunk kell és át kell élnünk: honnan jöttünk, hová megyünk, s miért? Ha ez a világnézet átszövődik mindennapi élettevékenységünkben, harmóniát teremtenek egyéniségünkben széjjelhúzó erőink és tehetségeink között. S ez a fontos szép egyéniségünk kialakításában. A világnézet nem maradhat csupán gondolat. A gondolat legyen uralkodó erő, és formáljon alakot. Szép alakot, melyben összhanggal minden elfér: ész és szív, test és lélek, Isten és világ, tudomány és hit, ösztön és erény, fizika és erkölcstan. A felsőbb hatalom benne a szellem, amely az érzékiséget finomabbá és áttetszőbbé teszi, az ösztönösséget az erény formáiba szorítja. A ragyogó ideálok finom érzést teremtenek, és az erény fegyelme alatt a testre is az acélosság, egészség és szépség árad. A szellem erejével így válik a munka, a sport nemesítőleg a testre, a fizikumra.

A szép egyéniség titka az ember szellemi és érzéki világában a harmónikus egység. A földi életet úgy kell élnünk, hogy az égbe nőjön! A szép egyéniség igaz művész: létből életet, életből szép életet, emberből egyéniséget formál. Ennek harmóniában kell lennie azzal a művel, amit Michelangelo, Leonardo da Vinci formált márványból; a Pietával, a festék színeiből, az Utolsó vacsorával.

Prohászka mondja: „Ez gazdagság, ez boldogság, ez dicsőség! A világ szép egyéniségekben válik öntudattá." (Diadalmas világnézet.)

Az élet kín, ha nincs benne öröm és összhang. A Teremtőt az ember dicsőíti meg, ki az Isten gondolatait átveszi, s önmagán kialakítja. A szép egyéniség a teremtés koronája, benne kivirágzott az élet.

*San Francisco, 1981. december 20.*

## GONDOLATOK A SZENT ISTVÁN-BÚCSÚN

### A „VASÁRNAP"

Még mindig aranymisém jubileumi hangulatában élek. Július 19, 26: San Francisco, Menlo Park, Bécs, Máriacell, Róma.

Szép volt! Megható! Nemcsak emlékezés, hanem mint Kennedy prelátus mondotta: A magyarság színe-javának a felvonulása. Szívükben a szeretetet hozták. Ők, papjaikkal együtt. Igen, ők értékelik az ősök alkotásait, hagyományait. Ők ma is megvallják Szent István történelmi Magyarországát. Igen, mi mindnyájan élő testnek érezzük magyarságunkat. Tudjuk, hogy Szent István országa is élő valóság, mert a halhatatlansággal van eljegyezve. Mint élő testnek, Krisztus a feje. Itt egybeforrott magyarság és kereszténység, és a végtelen felé szárnyal mindenhonnan széles e nagyvilágon: Sydneyből, San Franciscóból, Clevelandből, Youngstownból, Bécsből, Csíkországból, Erdélyből, Arábiából, ahol Csoboth Tamás mérnök dolgozik, kisleánya, Csilla, Burg Kastlban tanul. Ez a magyarság és kereszténység történelmi organizmus. E mellett az organizmus mellett állt őrt a száz évvel ezelőtt alapított magyar csendőrség. Mától kezdve itt emléktábla örökíti meg a dicső százados eseményt. Trianon idején a magyar cserkész, a levente, az agrárifjúság.

Ily gondolat és valóság átélésével repültem július 22-én Bécsbe (ahol 1931-ben pappá szenteltek). Lelkemben zsongott ennek a századnak minden öröme és fájdalma.

Hogyan is kezdődtek?

A század huszas éveiben sok diák menekült a Felvidékről, Erdélyből a csonka országba. Én is így cselekedtem. Magyarország szétbomlott. Esztergomban hulltak a

könnyeink, amikor szabad volt énekelni: Hol vagy, István király, téged magyar kíván...

Mindig valami csodára vártunk. A csoda mintha megtörtént volna. Felnőtt egy hivő nemzedék. S az a nemzedék újra megvalósította volna Szent István országát és társadalmát. Kitört azonban a második világháború. Sokan száműzöttek lettünk. A véres sebek kínjai láttán szemeim csak sírni vágytak. A Csendes-óceán partján álmaimban mindig visszatért a vértanúk lelke, és felzokogtam: Ah, hol vagy magyarok tündöklő csillaga? Ki voltál valaha országunk istápja... S most? Most — ma itt?

Jubileumi emlékeim, a kedves arcok mosolya elhalványulóban. A máriacelli és a kedves római papok után világvándor, zarándok pap vagyok. És ti? Száműzöttek? A jólétben száműzöttek?

Visszaindulóban a repülősztrájk miatt késtem. Majdnem elkéstem az augusztus 16-i San Franciscó-i Szent István-ünnepségekről.

Bizony, még mindig megrendült lélekkel látom a bizonytalanság jeleit. Mi lesz a pápával? Mire tértek vissza a bácskai, a nagymarosi zarándokok, akikkel a Casa di S. Stefanóban találkoztam? Papjaikkal a fiatal nemzedék. Annak előtte a rendszer elvégezte a dolgát.

Mily nagy hivatást töltenek be azok a cserkészek, akikkel Rómában találkoztam egy tábortűznél. Még aznap éjjel siettek a repülőtérre. Ausztráliai turnéra indultak. A világ minden tájáról sereglettek össze. Voltak köztük 14-től 21 évig. Mikor egy philadelphiai megtudta, hogy San Franciscó-i vagyok, hozzám ugrott, megölelt és felkiáltott: Hiszen mi egy hazából vagyunk! — Mit tud majd még tenni a megmaradt papság a Vatikánban és Európában? Ezek a kérdések abban a nagy kérdésben forrósodnak fel, hogy össze tudunk-e még forrni egy testté? Egy lélekké Krisztusban? A tendencia még megvan mindenhol. Rómában a Szent Péter-bazilika magyar kanonokja, Csertő Sándor e gondolatban tolmácsolta a Szentatyának a magyar zarándokok kérését, közvetlenül a merénylet előtt. És a Szentatya tőle tanulta a magyar

szavak kiejtését. Akkor került szóba az én aranymisém, s amikor Rómába érkeztem, már várt reám áldása, melyet táviratban küldött meg államtitkára. Ez az áldás nektek is szól. A hitben való nemzeti összeforrás reményét, vágyát keltette fel bennem néhány — főpaptól, papoktól, hívektől — nekem küldött gratuláló távirat Magyarországról.

Többet közülük személyesen nem is ismerek. De négy szemtanútól tudom, sokat gyötrődnek. Különösen az általuk soha jóvá nem hagyott interjúk miatt. Ördögi játék folyik az otthoni paptestvérek körül. A hitoktatás kérdésében az igazság az, hogy évtizedeken át büntették a szülőket és a papokat a hitoktatás miatt. Ezáltal ma az újabb nemzedék elszakadt az Egyháztól, és nem imádkozik. Hites Kristóf atya is arról panaszkodott, amit én magam is átéltem. Egyik rokonom lánya gyermekeit nem vitte az első szentáldozáshoz. Kérdésemre, hogy imádkozik-e, ezt felelte: Engem kielégít a zeneművészet. Valóban örömmel csinálja, s a bécsi Skoda mester tehetségesnek ismerte el. Máriacellben megígérte, hogy Józsi bácsiért mindig elmond majd egy Miatyánkot. Az aranymisémen ő orgonált.

Testvéreim! Az ateista dzsungelben megerősítésre vár a hithű magyar nemzedék az egész világon. Legyünk megértéssel a papság és a hívek iránt!

Nekünk több világnézeti kérdéssel kell foglalkoznunk! A Katolikus Magyarok Vasárnapja keresztény világnézeti lap. Ezt értékelték benne mindig. 87 éve mindenhol tudják, hogy létezik. Már ez is reménytkeltő biztatás. Világnézete tartotta fenn. Sub specie Aeternitatis.

Nekem meggyőződésem, hogy a Vasárnap annak a forrón óhajtott nemzeti egy test, egy lélek egységnek a szentségtartója, amely sohasem ismert diszkriminációt. Jaj lenne nekünk, ha a Vasárnap megszűnnék, vagy ha az idegen rezsim választóvíznek használná fel, vagy ha kikapcsolná a világnézeti tájékoztatást, ami a Prohászka-, Bangha-, Bölle-, Buttykai-féle keresztény reneszánszt hozta.

Bízzunk a Gondviselésben! Én hiszek abban, hogy

nemzetünk túléli a világválságokat. Bár sokan sötéten látók. A magyarság öntudatáért már csak az ötezer évről álmodozók harcolnak... Az új nemzedék egy tömege nyitott szemmel jár már a világban. Nemcsak emlékezik, hanem Hawaiitól San Franciscón, New Yorkon át Budapestig, a Kárpátokig tudatára ébred annak, hogy nemcsak önmagáért, hanem egy osztatlan emberiséggel és az egy osztatlan nemzettesttel szerves kapcsolatot kell ápolnia és a végtelenbe kinyújtania. Őseink ezt csinálták: Szent István az élen járt. Ez az egyetlen realitás, amiért érdemes élni és küzdeni. S amivel Szent István megalkotta az egyetlen nemzettestet, mintegy szerves egységet, és beépítette az egyetlen örök valakibe, aki nem csupán hitigazság, hanem isten-emberi személy: az Isten testet öltött igéje, akinek szociális integrációja sziklára épített Egyháza, és itt uralkodik a legszebb női eszménykép, az ég királynője, az Istenanya — Mária. Ha ezt tudatosítjuk és átéljük, akkor nekünk testvérünk az Új-Zélandban élő Tóth család és a magyar bíboros prímás.

Rómából hazajövet ezt a meggyőződést hoztam magammal. Szent Péter sírjától, ahol miséztem, a magyar kápolnából, amelyet a magyarok létesítettek, és a Szentatya tavaly október 8-án megáldott. Megértéssel imádkozzunk a száműzetésben élőkért és a Magyarországon küzdőkért. Ne azonosítsuk őket az ateista rezsimmel! — Krisztusban mi mindnyájan egy nemzettest vagyunk. Mi Szent István népe vagyunk, s a világ hitvallóival együtt Krisztus népe! Mi az Isten országa földi kiadásai vagyunk. Már pedig egy szent Magyarország nem veszhet el sohasem...

*Youngstown, 1981. október 14.*

## A HALHATATLANOK

A szabadságharcokra emlékező ünnepeinken szónokaink sokszor beszéltek a halhatatlanságról november havában, mi, keresztények inkább a halhatatlan lelkeket idézzük. Mert mi hisszük, hogy a halhatatlanság nem üres eszme, hanem realitás az örökké élő lelkekben.

Valóban, a lélek örök létezés! Minden elhunyt emberé, az angyaloké, a szenteké, a hősöké. Potenciálisan már itt a földön. Minden ember már itt hordja magában a halhatatlanságot.

A hitetlen világ végenyészetről beszél. Nála a halhatatlanság valóban csak üres eszme. De csak az öntudatában, amiről nem tudja, hogy mi az. Mert a való létezésben, akár hiszi, akár nem, vannak halhatatlan lények! A kereszténység szívében a halhatatlanság létezésének az öntudata lüktet. Nem filozófál a halhatatlanságról. Ragyogó tényekre mutat rá! Így a legpáratlanabbra: a feltámadt Krisztusra! Ebben a ragyogó tényben oldódik meg a látszólagos elmúlás, a halál problémája. A világ szeretné, ha azt mondanánk: Legyetek jók, erényesek, még akkor is, ha a sír mindent befed! Márpedig, ha a lélek nem halhatatlan, s e sötét elborulásban a végenyészet hullaszagát érzem, nincs értelme a jóságnak, az erénynek. Az életben egyedül szépsége csak a jónak, az erényesnek van. És én szeretem a szépet. Az életben ezért a szépért megharcolni csak az örök élet tudatával lehet, s arról egyedül Krisztus biztosít minket. Egyedül a kereszténység biztosít a lélek halhatatlan életéről. Krisztus bizonysága nélkül, bármenynyire is küzdünk filozófiával, „erényünk, jóságunk csak olyan világ lenne, mely kifejlődik és elhervad vagy meghal". A mulandó létben nincs abszolút értéke az erénynek. A kereszténység nem is hódol meg az enyészet hatalma előtt. Nem szerelmes a semmiségbe, mint az isten-

tagadó. Bátran néz szembe a halállal. A halál nem a vég! Nem megsemmisülés, hiszen a halál a földi lét szempontjából is megújító hatalom: kultúrában, fejlődésben, politikai és szellemi harcokban. Az egyén életében a halál a lélek szárnyalása az Isten országa felé, ahol az örök létező, az élet és halál ura vár reánk! Van is a lélekben vágyódás az Isten országa után... Nem vak ösztön az. E vágynak sugalmazója és kielégítője az Isten. A léleknek van vágyódása a tökéletes boldogság után. Az csak a transcendens világban lehetséges. A földi életben sok az igazságtalanság, a szenvedés. Valami kiegyenlítődésnek kell bekövetkeznie! Ez csak a halál után lehetséges. Ezt mondja ösztönünk: van másvilág! Ezt mondja Jézus példájával, életével, halálával, feltámadásával.

A lélek öntudatában az Isten végtelen világának a távlatai nyílnak... A földön élünk most, de valójában abba a másvilágba tartozunk, „melyből felénk cseng az igazság, az erény és a szépség akkordja". A lélek az örök, halhatatlan, végtelen világba való. Ott lesz igazán boldog. A földön nincs tökéletes boldogság! A lélek csak az Istenben, csak az Istennel lehet boldog, mert ő a végtelen és halhatatlan létezés. Isten, aki a boldogság után vágyó emberi lelket teremtette. Érzem a krisztusi szónak egész fölségét: Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkének pedig kárát vallja? Kicsiny nekünk ez a világ, és szegényes. Minél tovább nézünk virágzó arcába, annál hervadóbb lesz. Végül szürke arccá, öreg arccá torzul, „mely már nem vonz, hanem ijeszt".

D'Anuzzio az „Il Fuoco"-ban írja, mily tragikusan panaszkodik Duse, a nagy színésznő:

*Fáradt vagyok; nem a művészet, hanem maga a színház, a kulisszák, a kollégák, a direktorok, a titkárok, a lámpagyújtogatók fárasztottak ki. Szabad akarok lenni, szét akarom törni azokat a láncokat, melyek a színpadhoz kötnek. Ez nem élet, rosszabb a pokolnál. Undor fog el, ha visszagondolok arra a sok hitványságra, mely a színház világában lejátszódott előttem. Mind a színészek, mind a*

*színésznők, akikkel pályámon találkoztam, mind csőcseléknépség volt. Ha egyszer megszabadulhatok tőlük, soha többé nem fognak engem látni. A színpadok királynéjának neveztek el, a század legnagyobb művésznőjének tartanak. Micsoda gúnyolódás! Életem a szállodák rideg szobáiban s a színpadon folyik le.*

*Legborzasztóbb pedig — hogy öregszem, az isteni szikra, érzem, mint alszik ki belőlem lassacskán. Kétségbeesetten tekintek magam elé; mindaz, amit tanultam, semmi; mindaz, amit tudok, semmi! Amerikai turném lesz utolsó művészi körutam.*

Mennyi lemondás egy lélekben, mely a világ dicsőségét élvezte, de a földi boldogság ligeteiben nem paradicsommadárnak, hanem költöző fecskének bizonyult. Hiába, hiába, a léleknek szárnya van.

(Prohászka: Diadalmas világnézet.)

Isten az örök boldogság tartalma és forrása.

*San Francisco, 1981. november 1.*

## SAJTÓNK A MODERN ERKÖLCSI VÁLSÁGBAN

Ünnepelni jöttünk, s emlékezni az amerikai katolikus magyar sajtó hetvenöt éves múltjáról. Mindig szükség volt a katolikus sajtóra. De ma égetően szinte létkérdés annak fenntartása és ápolása.

A pápa nemrég felhívta a katolikus világ figyelmét egy halálos epidémia jelenségeire. A világ erkölcsi válságban van. Végzetszerűen. Ezzel foglalkozott nagyszerűen a francia folyóirat, a L'Homme Nouveau, Marcel Clement tollából. Érdemes idézni belőle.

Az erkölcsi válság jelenségei, szimptómái ott vannak a napilapokban, a revűkben. Kitálalva megtaláljuk a könyvesboltokban, a mozivásznakon és minden útszéli újságárusnál. Már most ordít belőlük a válság következménye: az erkölcsi halál. A rekedt és elcigarettázott torkok énekeiből, a rádióból, a hétvégi meztelen testek mellől, a hanglemezekről. Parfőmös körítést kapnak a hírmagyarázók a tv vitaanyagában.

A Time július 11-én ily címmel érzékelteti a helyzetet: „The Sex Explosion." A párizsi Le Nouvel Observateur augusztus 18-án Roy cikkét hozza: „A meztelen hisztériás izgalma." A párizsi Carrefour két oldalon ír a kábítószerek pokláról. Franciaországban milliók szeme előtt forgatják le naponta az erotikus inváziót — írja a L'Express. Írója idézi Dosztojevszkij szavait, amelyeket annak idején Nietzche-hez intézett: „Ha az Isten meghalt, akkor minden szabad." Roger Bastide szociológus kommentálja: „Ha az istenek hallgatnak, akkor az érzékiség hallatja szavát."

Mi jöhet ezután? Ez a kérdés. És a kérdésre az élet máris felelt. Itt, az Egyesült Államokban a bűntények száma 122 százalékkal emelkedett az elmúlt nyolc év alatt. Augusztus 16-án Hollywoodban egy villában Polanszki feleségét, aki nyolc hónapja áldott állapotban volt, négy más

személlyel együtt meggyilkolva találták. Provence-ben egy tizenhét éves leány meghalt, mert barátja heroint fecskendezett be vénájába. A francia Rivierán szeptember 3-án az újságok írták, hogy a kábítószerek következményeként hat haláleset volt.

A híres francia kriminológus, dr. Roumajon írta a L'-Aurore-ban: „A friss hírek Kaliforniából borzalmas dolgokról tudósítanak. 1960-ban a letartóztatott fiatalok között 1282 szívott marijuanát. 1968-ban ez a szám már 10 297-re szökött fel. 703 százalék nyolc éven belül. Ugyanígy alakul a helyzet Franciaországban is. Így ő, a kriminológus. És mindenhol a kultúrállamokban, ahol valamikor egészséges, kisportolt, tiszta ifjúság dolgozott a tudomány, művészet, a muzsika minden ágában. Ma minden a pokol fergeteges korbácsával hajszolja az ifjúságot a kábítószerek élvezetéhez. Megdöbbent elmével várjuk a bűntények elfajulását. Ha a jelen légkörben nem csinálunk valami tisztulást, ez a társadalom elrothasztja önmagát. Az államoknak cselekedniök kell!

Igen, igen. De a szexuális megszállottság után a kárpitok mögött ott leskelődik már a perverzitás, mely kínálja mérgét a fiatalságnak, a kábítószereket. A kábítószerek élvezete bűntényekben teljesedik ki, és utána jön a kétségbeesés, a borzalmas halál.

Hát élhet az ember állandó szexuális megszállottságban? Ez a ma nagy kérdése. Világos, hogy nem. S mégis minden efelé hajszolja az ifjúságot. A megszállottság, a mániákus meztelenség, a szexualitás üzletszerű kizsákmányolása, az állandó erotikus agresszió. Amikor aztán kifáradnak a szexuális megszállottság állapotában, az erőszak impulzusa veszi hatalmába a nőket és a férfiakat egyaránt. A könnyen beszerezhető kábítószerek emberi lényüket torzalakokká deformálja. A meztelenség démona levetkőzteti őket, és maszatos hosszú hajjal igyekszik eltakarni sebeiket. A kábítószerek korában a bűntény és az öngyilkosság burjánzik. Az epidémia terjed.

Mit szól mindehhez az Egyház? Az Egyház, mely intézményeivel van hivatva terjeszteni, a lelkekbe plántálni

a hitet, a reményt, a szeretetet és a tisztaságot? Laplatte bíró mondja: „Az Egyház láthatja: a dogma, az igazság vonzóerejét bénítja a csökkenő istenimádat, és átmegy az ember imádatába. Az erkölcsiség és erkölcsösség felett kacag a női test kultusza.

Bizonyos, hogy nagy kérdés az, miként magyarázza meg a realisztikus filozófia az Isten igéjét, és miként érteti meg a világgal, hogy az Isten szenvedett és halt meg Jézus Krisztusban a keresztfán. E világ erkölcsi rendjében a tendencia a testiség jogát követelni az új élet jogával szemben, melyet a pápa kihangsúlyoz Humanae vitae körlevelében, a papok házasságát a sacerdotalis cölibátus ellenében. Azt állítják, hogy a pápának nincs joga körleveleket írni a történelem feltartóztathatatlan áramával szemben.

Íme, ezek a súlyos jelenségek, szimptomák a mi modern világunkban. Az emberi civilizáció történetében a legsúlyosabb válságot éljük. Az embert ledegradálják az állat színvonalára. Az ösztön a józan ész felett éget. És az új nemzedék hozsannázik a testiség forradalma zűrzavarában.

Az örök hitbeli és erkölcsi elvek új diadaláért azonnal cselekednünk kell! Az örök isteni élet áramába kell újra bekapcsolni e világ szerencsétlen emberének életét. Azt csak imádsággal tehetjük. Hirdetnünk kell a Jézus által meghirdetett nyolc boldogság időszerűségét. Televízióban, rádióban, színpadon, a sajtó termékeiben, a mozi vásznán újra meg kell jeleníteni a nő lelki szépségének értékét és célját, egész belső életét úgy, ahogyan azt a Teremtő elgondolta. Újra közvéleménnyé kell tenni az ember, a férfi elhivatottságát egy új hitbeli és erkölcsi reneszánsz forradalmáért. Az Isten képmására vagyunk teremtve. Mindezt meg kell vitatnunk és kialakítanunk kisebb és nagyobb társadalmi csoportokban. Az államot rá kell kényszeríteni arra, hogy intézményeivel, bíróságaival a szilárd erkölcs őre és az ember védelmezője legyen a destruktív erkölcstelenség poklában, melyet ma modernizmusnak neveznek. Ha az állam továbbra is tűri,

sőt előmozdítja a társadalmi élet ingoványos mocsárba való fullasztását, nevetségessé teszi Istentől kapott tekintélyét, és szadista diktátorok játékszerévé degradálja önmagát. Okosan kell rálépnünk a megújulás útjára, nehogy hipokrízissel, farizeizmussal vádoljanak, és sikertelenségünk felett kacagjanak.

Augusztus tizenötödikén Fontgombault apátja kiáltvány formájában hívta fel az Egyház figyelmét annak az akciónak a megtételére, mely a Szent Szűz szeretetének fényében természetfeletti és mégis reális alapon kívánja restaurálni a nő méltóságát a modern világban.

Ebben a kiáltványban az Isten akarata van!

Ezután bizonyára megértjük mi magyarok, hogy miért sürgetjük a katolikus magyar sajtó dinamikus megújulását, támogatását. A jövő boldogabb és tisztább Magyarországért tesszük. Ez a célja azoknak a rendezvényeknek is, amelyekkel most országosan megünnepeljük a Katolikus Magyarok Vasárapjának hetvenöt éven át hősiesen végzett apostoli munkáját.

# A VASÁRNAP ÉS AZ AMERIKAI KATOLIKUS MAGYARSÁG JÖVŐJE

*(Bezárult a Vasárnap 75. jubileumi éve)*

A magyarságára büszke Isten népe ma ujjongó örömmel ünnepel. A Vasárnap harangja dicsőséges Te Deumra kondul. A Vasárnap újságja hetvenöt év után is ott van sok család asztalán vigaszul. Ó, mily kegyelem az, hogy hazánk történetének válságos idején mi ma tudunk hinni, örülni, remélni.

A huszadik század gyors és sorsdöntő változásai idején hetvenöt év nagy idő. Ezer esztendő távlatában is; Szent István, a magyarok első királyának születésétől a mai napig. Különösképpen, ha elgondoljuk, hogy e hetvenöt éven át nagy, dicső korszakok és tragédiák szemtanúja volt a három nemzedék magyarja. Századunk elején még a millennium ünnepségeinek boldogító érzésével voltunk eltelve. A Magas-Tátra ormán magyar zászló lengett. De aztán a fényeket kioltotta két világháború fergeteges vihara és szenvedése. A trianoni békediktátum volt a leglesújtóbb következménye. 1920-ban Párizsban, a fények városában szakadt rá a magyarságra a kegyetlenség, az igazságtalanság, a pokoli szenvedések szörnyűsége. 1945-ben az egész emberiségre. Forradalmak vérrel borították városaink, falvaink utcáit, tereit. Elhullott ifjúságunk színejava. „S nem lelé honját a magyar a hazában."

S e tragikus században itt, Amerikában, egy katolikus újság hétről hétre élesztette a honszerelem lángját, a hűséget fajtánkhoz a hit pünkösdi tüzével. Most, hogy átrepültem a kontinenst San Franciscótól Washington D. C.-ig, aztán ide, az erdélyi ferences atyák csíksomlyói Szent Szűz kegyhelyéhez, elgondolkoztam, miképpen is lett valóság, hogy mi itt ma ünnepelhetünk és remélhetünk?

Hetvenöt évvel ezelőtt Amerikában Magyarországot csupa földjét vesztett, de hitét megőrző kivándorló, a puszták népe képviselte. Nem volt papja, tanítója, újságja. Míg odahaza a hivatalos Magyarország a millennium mámorában és fényében ünnepelt, itt, Amerikában néhány bús magyar a clevelandi püspökhöz ment, és magyar papot kért. Szemük megtelt könnyekkel. A honvágy gyötörte őket. El kellett hagyniok az ősi rögöt. Ők mintha már hallották volna a mélyből a rengések moraját. Meddő közjogi viták, a szociális problémákat meg nem oldották. A nincstelen magyarok tragédiáját átérezve kelt útra az első amerikai magyar pap, Bőhm Károly. Áthajózta az óceánt, hogy megmentse Amerikában a magyar lelket, a magyar nyelvet, a magyar öntudatot. És Bőhm Károly plébániájával, első magyar katolikus újságjával megalapította a számkivetettek szellemi Magyarországát. Ez a Magyarország alkotja ma világra szólóan Szent István ezeréves történelmi birodalmát a Kárpátok koszorúzta, meggyalázott haza néma millióival.

Illúziót nem kergetünk semmiképpen sem. Délibábot nem festünk az égre. Mi nagyon jól tudjuk, miként a pápa június 21-én mondotta: Hitünket igen sok kétely tépi, szaggatja. Valami újféle filozófia kritikája marólúgjával forrázza Egyházunk, hitünk dogmáit, erkölcsi alapelveit. Hagyományainkat megveti, történelmünket meghamisítja. Filmképek futnak a mozik vásznán: álhősei tagadják az Istent. A koreai, vietnami háborúk dzsungelpoklában már csak a késsel operáló sebésztől várják a csodát. A szentséget hozó, de lelkében megriadt pap lábatlankodik az orvosok között. Az elmúlt vasárnap este két órán át beszélgettem egy magyar fiatalemberrel. Házasodni akar. Néhány évvel ezelőtt még gyónt, áldozott. Ma ezt állítja: Isten létét nem lehet bizonyítani...

Valamiféle, az ifjak közt milliószámra terjesztett könyvnek a sorait idézte. Az idézetek között ilyen megállapítások szerepelnek: Szent Ágoston hozta az emberiségre a legsötétebb kort. Szent Tamás már elég józanul realista volt. Olvasta Arisztotélesz t. A kereszténység felett

eljárt az idő. A reneszánsz volt a legdicsőbb korszaka. „Az élet ünnepelt."

Most is gondolkozom azon, vajon hol és mikor, miért vesztette el új nemzedékünk az irányt az egyetlen realitás, az örök és halhatatlan élet felé. Higgyétek el, az evangéliumi konkolyhintő műve ez. Az ördögé. Hát lehet-e mással magyarázni azt, hogy főleg miért az istentagadók vezetik ma a diplomáciát? S többségben kalózok a politika főfunkcionáriusai? Nem lehet. Kinek vagy minek a műve az, hogy az Egyházban is ma az emberi egyén körül forog az élet? Egoisták, önzők lettünk. Csak arra gondolok, csak azt cselekszem, aminek az értelmét úgy látom, ahogy az nekem jó. Száműztük a Szent Szűz tiszteletét liturgiánkból. Valamikor pedig búcsújárások adtak lendületet nagy nemzeti mozgalmakhoz, vallási megújuláshoz. Elfelejtettük-e már, hogy Mindszenty bíboros zarándoklatai miképpen mozgatták meg a magyar férfivilágot? Máriaremetére 200 000 férfi vonult fel. 1947-ben Szent István ünnepén több mint félmillió magyar. (S ma csak az istentelenség elkábított tömegei vonulhatnak fel?) Éppen ma volna értelme a nagy vallási megmozdulásoknak! De mindent elhagyunk.

Temetésnél sokan már a lelket, a lélek túlvilági sorsát meg sem említik. Miért? Az egész nyugati társadalom bomlásban van. Hát mi lesz Magyarországgal a szétszóródás után? Még annak előtte az egyik költő a másiknak így sírta:

*Évszázados bűnök méreg-virágos*
*lejtője hívta a megbomlott nyájat:*
*vakon rohant, a lejtő boszorkányos*
*törvénye vitte s vitték átok-szárnyak*
*a szörnyű széjjelszóródás felé...*

*Nagy átkok zúgtak, fájdalmak jajongtak*
*a te Kassandra-szájú furulyádon.*
*Utolsó nagy prófétája jajodnak*
*halotti torra készítgetted vádlón:*
*Mivel a véget látni adatott...*

*Együtt futottál végzetes fajoddal*
*bűnök lejtőjén őrült látomással,*
*a végtelent betöltve bősz jajoddal...*
*— Aztán megálltál dacos torpanással:*
*hagytad, hadd menjen végzete felé...*

*Hadúr engedte: szétszóródott népe...*
*Te meg hitetlenségből, fájdalomból*
*fekete máglyát dacoltál az égre,*
*így szóródtunk szét a közös akolból*
*e Mózes-oszlop máglyás fényénél.*

Hát nem szabad megállni a siralmakkal? Hát ezért volnánk mi itt ma? Hiszen azt mondottuk, hogy mi tudunk hinni, örülni és remélni. Nem, nem, soha! A siralmak pusztán nem segítenek. A néma, közönyös tétlenség eltemetne. Mi folytatni akarjuk őseink nagy művét. Vállalnunk kell azt a nagy áldozatot és harcot, amellyel a magyar katolikus akció apostolai — Prohászka, Bangha, Tóth Tihamér, Böle Kornél, Buttykay, Mihalovich — átmentették e modern pogányságban véres századunkon keresztül hitünket és magyarságunkat.

Imádkoznunk kell, és példánkkal, munkánkkal újra élővé tenni az apostolok hitét. Újra és újra el kell olvasnunk Jézus életét, mert csak azon keresztül ismerjük meg újra az Istent. Elmélkedjük át Szent Pál leveleit, akkor a II. Vatikáni Zsinat áldás lesz... Vegyünk részt lelkigyakorlatokon!

Jaj, elveszünk, ha ifjú nemzedékünk belefullad a pogány egzisztencialista élet léha posványába. Éppen az ifjú magyarság énekétől kellene visszhangoznia e szép kegyhelynek, hiszen elneveztük értük, miattuk amerikai Csíksomlyónak... Az ő jövőjükért. Dobogjon Amerika földje lépéseik alatt... Az egyetemek balfelé sodródó kisebbsége meg tudja rémíteni egész Amerikát; akkor mi ne tudnánk alarmírozni ifjúságunkat akár angolul, akár magyarul e szép ország és Magyarország megmentéséért?

És továbbra is tartsuk fenn katolikus sajtónkat! Ter-

jesszük! A Katolikus Magyarok Vasárnapjának létén múlik majd az amerikai katolikus magyarság jövője is. A lángot, melyet Bőhm Károly 75 évvel ezelőtt meggyújtott, és vitte tovább, élesztette Bíró Benedek, Deésy Ipoly, s kézben tartja, szíve vérével színezi Takács Gábor, Dengl Miklós, Eszterhás István és még sok lelkes munkatárs, előfizető; körül kell hordoznunk a nagyvilágban, és vele megvilágítani a magyarság jövendőbe vezető útját. Mai ünneplésünk így válik majd valóban egy újabb jubileumig katolikus magyar akcióvá. Életet akarunk, s nem nemzethalált!

*Négy égi tájon szenvedés ugarba*
*vetettük ömlő könnyeink vetését:*
*tél közepén kezdtünk tavaszi dalba,*
*s úgy várjuk a vetésünk kikelését,*
*mert aratás kell: élni akarunk!*

*Remény-ösvényen a négy égi tájról*
*indulgatunk neki az új jövőnek...*
*Szőlőt akarunk szedni hojtorjánról,*
*s elhisszük, hogy tövisen fügék nőnek:*
*elhisszük most, mert élni akarunk!*

Élni!

Az élet pálmaágát lengetjük kezünkben. A diadalmas világnézetét!

## SAJTÓNAPI BEVEZETŐ

A száműzött magyarság bármennyire is hisz idegen népek között az egyéni boldoguláshoz szükséges szellemi és anyagi erőforrásokban, gyökértelen marad. Eleinte erősen küzd a nosztalgiával, aztán, ha azt le is küzdötte, egyre reménytelenebbül érzi, hogy egy száműzött nép más népekkel integrálódni nem tud. A nemzeti lét gyökereit elvágni nem szabad, s azokat másokkal pótolni nem lehet. A vallásos világnézet és ugyanaz a kultúrkör sokat segíthet. Ugyanis azok már gyökereikben azonosak. Egy transzcendentális világból valók.

Száműzött életünk fel-felvillanó eseményei, nemzeti ünnepei, hagyományai mindig felvetik ezeket a gondolatokat és tényeket. A nagy kérdés ezután ez: Feltétlenül be kell-e olvadnunk mégis idegen népek vallási, szellemi és kulturális közösségébe? Vagy pedig: hagyományainkat feltétlenül meg kell őriznünk, és azokat ápolnunk? Kimondhatjuk a vakmerő szót: Legyünk-e állam az államban, idegen egység az idegenségben, messziről jött lidérces keleti fény? Maradjunk-e keresztények a magunk módján a világpogányság egzisztencializmusában és erkölcsi nihilizmusában? Maradjunk-e magyarok az angolszász és más népek forgatagában?

Az élet törvénye, hogy a gyökeret nem vághatjuk szét. Saját egyéni boldogságunk megköveteli, hogy távol kell maradnunk a magyarság- és kereszténytől áramlatoktól, ha kell, felvenni ellenük a világnézeti és szellemi harcot. Ezt csak mint magyarok és keresztények tehetjük meg! Hogyan maradhatunk meg magyarnak és kereszténynek? Hiszen a mindennapi élet viszont megköveteli, hogy érintkezzünk más népekkel, s különösen azokkal, akik uralkodnak felettünk nagy politikai hatalommal. Keleten ráadásul az ateizmust tették meg államvallásnak. Ha együtt

is kell élnünk más népekkel, akkor sem fogadhatjuk el az ateizmus világnézetét. Ez halálunkat jelentené, amiként ezt már keserűen tapasztaljuk az új, harmadik nemzedéknél. Sokan közülük már nem magyarok és nem keresztények. Az ateizmus tudatosan dolgozik magyarságunk és kereszténységünk ellen. Lerombolja szentélyeinket, ahol az Isten dicsőségére élünk és dolgozunk. Életünknek sohasem lehet tartalma és öröme mindaz, ami nem keresztény és nem magyar. A mi világnézetünk tartalma Jézus Krisztus a maga isten-emberségével és jelenlétével miköztünk. Ezt át kell élnünk! Ezt tudatosítanunk kell! Csak így maradhatunk meg magyarnak. Csak így nem leszünk sohasem gyökértelenek, és csak így kerülhetjük el a nagy és végzetes tragédiát: egyéniségünk agy- és vérbeli szétroncsolását.

Ma, ezen a sajtónapon így kívánom megadni azokat a gondolatokat, adottságokat és célokat, amelyeket részletesen ki fognak fejteni a mi illusztris vendégeink, Dengl Miklós provinciális atya, a Katolikus Magyarok Vasárnapja felelős szerkesztője és Dunai Ákos ferences testvér, szerkesztő. Szeretettel üdvözlöm őket.

*Sajtónapok (I)*

PANNONIA.

Ma kivételesen nem vitázunk.

A kiművelt emberfők gyümölcsözésnek indulnak.

Új tavaszt érünk meg.

Még fullasztó a téli légkör monoxid füstjével és sűrű nedvességével, a kor magyarságirtó, erkölcstelen világnézetével és pogánykodó, egzisztencialista bölcseletével. Mégis remélünk tisztulást, hajnali napfényt.

Mert a Szentlélek tüzes nyári fuvalmát érezzük már. Áramlik az újjáéledő erdők lehelete a városok lakásai felé. Kihúzza a lapályok dohos házaiból az áporodott penészflórát a kinyitott ablakokon át.

A tisztulás két intézményen keresztül történik: a szószéken, valamint a könyv és az újság betűivel.

Meg kell mentenünk keresztény magyarságunkat! Nem vághatjuk el ezeréves gyökereitől. A harc a gyökerek ellen folyik. Ezt a harcot ellentámadásba kell vinnünk. Különben elpusztulunk. Apostolaink szervezik az ellenharcot. Fiatalok és bátrak. Hallgassuk meg őket, és álljunk csatasorba velük! Vonuljunk velük szellemi, erkölcsi, hitbeli dogmákkal és anyagi támogatással!

Csak így remélhetjük azt, hogy a magyarság fája kihajt a téli álomból viharzó szelek és éjek, májusi fagyok dacára. A világ sok fordulása ellenére higgyétek, hogy Isten gondolata és akarata érvényesül bennetek!

Köszöntjük az új idők gladiátorait! Köszöntjük Dunai Ákos OFM testvért!

*San Francisco, 1979. május 15.*

## *Sajtónapok (II)*

A SZENT ISTVÁN HÁZBAN.

A legutóbbi évtizedekben — be kár — kellő tudás, történelmi ismeretek, karizmatikus isteni belenyúlások nélkül a legkisebb és a legszűkebb kulturális, vallási, sőt politikai közösségekben ijesztő szellemi, világnézeti, lelki hasadás riaszt fel. Hovahamar, mintha a nagy tudatlanságban elveszne a magyar.

Mi, az ezeréves keresztény magyarság, mint történelmi realitások örökösei, a szétszórtságot nem nézhetjük némán és tehetetlenül.

Döbbenjünk rá arra, hogy nagy történelmi kincsek birtokában vagyunk még! Azokat a jövőnek át kell adnunk! Az ehhez szükséges intézmények közül már csak két intézmény áll rendelkezésünkre: a szószék és a katedra; a betű: a könyv és az újság: a sajtó!

Ifjú apostolaink most járják a világot. Múltkor itt volt egy erdélyi ifjú, s most itt van a Kisalföld szülötte: Mécs László ifjú, piros szívharangját kongatják. Zeng az új hajnali harangszó.

Siessünk a betűt, a könyvet, az újságot megírni, olvasni, terjeszteni, támogatni erkölcsileg és anyagilag! Te-

gyük meg gyorsan! Futva! Szeretném, ha ifjú apostolaink, mint a csíki fenyvesek és a Kárpátok hősei térnének haza a szedőgépekhez, majd a szószékre lépnének, és hirdetnék a világnak, hogy él még a magyar, és lesz még diadalmas jövője!

Üdvözölve legyen! Isten hozta Dunai Ákos ferences testvért!

*San Francisco, 1979. május 19.*

## *Sajtónapok (III)*

FOREST CITY.

A fény a próféta ajkán fellobbant. Amióta Assziszi Szent Ferenc városában és környékén a mi huszonhárom éves ferences testvérünk, Dunai Ákos megszólalt, a magyarság kicsiny és szétszórt társadalmában a reménység sok magyar szívben a szivárvány színeivel felírta az égre: A magyarság és a keresztény Magyarország gyökerei még élnek; még táplálkoznak az Isten országa kegyelmi áramaiból. És ha a gonoszság ezt az itteni magyarságot el nem szakítja a gyökerektől, még éltető fája lehet a jövő Magyarországának.

Itt nem csupán az egyénnek kell biológiai síkon túlélnie, hanem minden biológián túl, a magyar keresztény lelket kell fáklyalángként hordozni! Szektáriánus álmodozással csak az ingoványos, lidércfényes vizeken sodródhatunk, míg el nem nyel a nemzetközi enyészet. (Egzisztencializmus, nihilizmus, szexualizmus.) A feloldódás a nagy mitológiai folyamokban a delták ismeretlen mélységeibe süllyeszt. Már pedig mi élni akarunk!

Magyarok és keresztények akarunk maradni!

Az anyagon, a biológián tehát formát kell önteni! A forma a lélek. Ezt csak a művész tudja megcsinálni. S akkor lesz isteni művészet. Vagyis akkor, amikor szépséget, összhangot, lelket teremt. S a feltámadás az anyag igazi átszellemülése lesz. A lélek az, ami ráönti a biológiára az isteni szépséget.

Magyarságomat és kereszténységemet így kell reme-

keltetnem. Mi csak mint keresztény magyarok élhetünk tovább. A száműzetésben enélkül soha nyugodtak és boldogok nem leszünk.

Két intézmény menthet meg:

A szószék és a betű. Az élő szó, mely a szívnek szól. A nyomtatott irodalom, mely értelmi világunkba hatol. E kettő életben tart a gyökérzettel. Összehoz, közösségi érzéssel táplál. És felvirágoztat. És nemzeti s erős világnézeti öntudatra ébreszt. E kettő megmozgatására indít és hív fel ma Dunai Ákos.

Ez a huszonhárom éves ifjú magyar, a bencés atyáknál érettségizett Magyarországon. Magyar földön szívta magába a magyar irodalom szeretetét, és Krisztus katonájává esküdött fel. Megnyerte az első irodalmi díjat. Aranyat tisztító felkészültséggel és kritikával járja a magyar végeket. Isten hozta őt közénk!

*San Francisco, 1979. május 22.*

## A VASÁRNAPI MISÉBEN RÉSZT KELL VENNI!

*Mindszeny József bíboros beszéde a Szent István Házban, San Franciscóban, 1974. június 9-én*

Amit a Stephaneumnak a kara produkált és bemutatott, mindenesetre érték.

Nagyon fontos dolog a vasánapi, oltár előtti együttlét megszervezése. Kevesebbet panaszkodjunk, többet cselekedjünk! És mindenkinek a nevere, aki itt van, küldjünk egy lapot, hogy itt és itt, ekkor és ekkor van a vasárnapi szentmise. De egy se maradjon ki belőle! És akik ezt a lapot megkapják, elmaradhatatlanok legyenek a vasárnapi szentmiséről! Mert a vasárnapi szentmise nélkül nem tudunk magyar kulturális életet élni. A léleknek szüksége van a magyar szentbeszédre.

Erre legyen nagy gondunk! Beszélgetünk erről a városban: katolikus egyházközséget kell teremteni ebben a városban! Ebbe a magyar családok fejeinek, mindenkinek be kell lépnie!

Tudniillik az egyházi és az itteni állami hatóságok előtt akkor van súlya a magyarságnak, ha egy tömeget tud bemutatni a katolikus egyházközségben: tömeg vagyunk és épek vagyunk. És azután, kérem, mindenesetre fontos az, hogy a családokból annyi legyen jelen, amennyi csak tud. És ha a szentmiseáldozatról van szó, áldozatot is kell tennünk. Áldozatot nem lehet bemutatni áldozat nélkül. És azt minden egyénnek magának kell meghoznia. Ezért fontos, hogy fellendüljön a szentmise. Akkor a Stephaneum is közösséget nyert. És ne csak akkor jöjjünk össze, amikor vendég van, hanem vendég nélkül is. Napjában egyszer. Ez a tapasztalat az amerikai útról.

Sokan vannak, akik elégedetlenek. És panaszkodnak. Ezzel a magyar ügy nem megy előre. Tenni kell, és áldoza-

tot kell hozni. Az áldozattal előbbre megyünk. Áldozat nélkül semmi sem lesz velünk. Ez a fontos, és ezt mindenkinek a lelkére kötöm. Az idősebb és a fiatalabb korosztály ne legyen szakadékkal elválasztva! Értsék meg egymást! A kór benn van a levegőben: az öregnek kevesebb a tisztelete mint valamikor volt. Szülő és gyermek értsék meg egymást! A magyar ügynek a sebe lett ez. Nekünk mégis meg kell értenünk: fiatalnak és öregnek egyaránt. És a fiatalok ne felejtsék el: a férget beledugták az otthoni iskolákban, mielőtt kijöttek volna. Negyvennyolctól ötvenhatig istentelen, és nem magyar nevelte őket. És ezt nem tudták önmagukból kinevelni. Nem tehetnek róla. Nem ők az okai ennek. De el kell ismerniök, hogy lelkiismeretlen tanítók és tanítónők rontottak a lelküknek. Ezt mindenesetre nem szabad elfelejteni, ezen túl kell nőni! Ehhez segítség a vasárnapi szentmise. Fontos a szentbeszéd: hogyan küzdjük le ezeket a férgeket, amelyeket kaptunk. Ezt mondanám jóakarattal, nem bírálattal, nem kárhoztatással, hanem nagy meglátással.

Ezt tartom én szükségesnek!

## KATOLIKUS-PROTESTÁNS EGYSÉGTÖREKVÉS TÖRTÉNETE MAGYARORSZÁGON

Az elnémult harangok újra szólnak. Pünkösd van újra. A Szentlélek leszállt a keresztény világra. Kegyelmének viharával és az Isten szeretetének tüzével felszította a vágyat, hogy mindnyájan egyek legyünk. Többé nem csupán vágyálom, ábránd a keresztény egység. Gondolata kezd testbe öltözni. Nincs messze az idő, amikor mindazok, akik Krisztus istenségét vallják, egy közös akarattal és Isten imádásával hirdetik majd a világnak az örömhírt, Krisztus evangéliumát: Szeret minket az Isten! „Vértanúink Krisztusért való szenvedése és halála új világot teremt, új életforrást nyit. Ebben a modern korban példájuk velőkig ható prédikációban hirdeti: mi mindnyájan keresztény hitünkért, Krisztusért haltunk meg: ti éljetek egységesen Krisztusban; mi halálunkban Krisztus iránt megvalósítottuk az életet adó baráti szeretetet, — ti éljétek át legalább az evangélium testvéri szeretetét."

Ezzel a meggyőződéssel és mélyen átérzett hálával olvastam el azt a könyvet, mely nem régen jelent meg Fr. Király Kelemen O. F. M. írói zsenialitásából, izzó lelkéből a keresztény egységért. Címe: Katolikus-protestáns egységtörekvés története Magyarországon. Hát ilyen is van? — kérdezheti akárki. — Az egységtörekvésnek már története van Magyarországon? Azt hittük, hogy a vatikáni zsinattal és annak előzményeivel kezdődött el a nagy folyam, mely égi áldásként ébresztette fel a keresztény világot a nagy rohamra a lelkek megmentéséért ebben a hülő, anyagiasságban elmerülő világban. Igen, az egységtörekvésnek, a nagy isteni szeretet újkori kiáramlásának már hőskora van Magyarországon; apostolai, és életüket áldozatul felajánló harcosai voltak. Ezt a szeretet-kiáramlást a közöny, a feledés, a meg nem értés, az elmúlt évtizedek

világkatasztrófái már-már feledéssel, elmúlással borították. Úgy látszott, évek keserves munkája, egy évszázad meg nem alkuvó kísérlete az őszi falevél sorsával osztozott. Szenvedések és könnyek árjával előbb a szabadelvűség, a racionalizmus posványában, majd a világháborúk viharában az enyészet magába fojtotta. Ez a hangulat kísérhette a keresztény egység nagy, modern hirdetőjét, Király Kelement is, a most megjelent történet íróját, amikor az összeomlás után hazáját elhagyta. De a halott feltámadt. Mindaz, amiért a könyvben szereplő nagy magyarok küzdöttek egy évszázadon át, aminek diadaláért Király Kelemen a zászlót még a történelmi Magyarországon kibontotta, ma világmozgalom. Itt az új pünkösd, melynek eljöveteléért oly epedő szívvel imádkoztunk. A Szentlélek fuvalma újítja a föld színét. Az évszázadokon át bezárt ablakok kinyílnak. Süt a mennyország napja. A kegyelem áramlik tavaszi fuvalomként egyházról egyházra. Templomok tornyán a testvériség zászlaja leng. Az új nagypénteki imádságok, könyörgések hangja új hang, új ének, új zsoltár. Mi mindnyájan testvérek vagyunk Krisztusban! Lélekben megújulva, nagy alázattal adunk hálát a Gondviselésnek János pápáért. Az ő mély meglátásával, szíve szeretetének kiáramlásával nyílt meg a vatikáni zsinat, és ma foglalkozik a keresztény egység nagy művének megvalósításáért, mely ma már világmozgalom, s melynek Magyarországon hőskora, „története" van.

Az egységtörekvés története elöljáróban szól a reformáció és az ellenreformáció időszakáról. Röviden felvázolja azokat az okokat, melyek a reformációt megelőzték és előidézték. Idéz kiváló történetírókat, kik ma már világosan megírják, hogy mindjárt a kezdetben mind az Egyház, mind a reformátorok részéről megvolt a szándék a keresztény egység megmentésére. De a pápák közül csak VI. Hadrián ismerte fel, miként lehetett volna a protestantizmust az elszakadásban megállítani. Ez a pápa azonban idő előtt meghalt. Utána, és éppen korai halála miatt a reformátorok mozgalma egymástól is szétszakadt. A folyamatot tehát többé megállítani nem lehetett. Ez a tény

kihatott Magyarországra is. A nemzet szerencsétlenségére az ország a mohácsi csatavesztés után politikailag három részre szakadt. A Duna—Tisza tája török kézre került.

A történet maga a keresztény egységért való küzdelem. Megelevenednek hősei, munkásai; látjuk, miként indult el a mozgalom már a kezdetben Európában, majd Magyarországon is. Szomorúan átérezzük csalódásainkat, kudarcainkat, de hálával gondolunk ma rájuk, mert nélkülük ma nehezebb lenne a dolgunk.

Részleteiben a történet kiválóan érzékelteti (többször éppen protestáns történetírók nyomán), miként bontakoznak ki Magyarországon azok az események, körülmények, történések, a reformáció és az ellenreformáció képviselőinek harcai, melyek aztán beletorkolltak és eljutottak a mai világmozgalmi kifejlődésig. A 17. században csak folytatódott a 16. század többfelé való szétszakadása. A protestánsok egymás között és egymás ellen harcoltak. Megérthető Pázmány Péter katolikus restaurációja. Zsenialitásával, magyarságszeretetével visszahódított nagyon sok főúri családot. A kor elve szerint a jobbágyok követték uraikat. Magam nagyon méltányolom a történet erre vonatkozó, finom stílusban előadott részeit. Valamikor a harmincas évek elején e témakörbe vágóan írtam meg disszertációmat A kálvinizmus Magyarországon a 16. században címen németül a bécsi egyetemen. Valóban, kutatásaim nyomán elszorult szívvel „bámultam" a történelmi múlt harcaiba. Nem volt megbékélés az országban. Az ország vérzett a török miatt. Erdély hegyei visszhangoztak az úrvacsora és a Szentháromság vitáitól. Az unitárius Dávid Ferencre Erdély kálvinista főurai halált szavaztak. De éppen ez nyitotta fel sok magyar szemét már akkor, és a keresztények egységét kívánta. Már a 16. és 17. században csodálatos tanúságtételt tettek róla. Verancsics Antal mint követ, a török Portán nyíltan megmondja a szultánnak: Nem csatlakozhatunk a ti világotokhoz... Ez távol van tőlünk. Minket európaiakat, ha szét is választ a nyelv különbsége, de összetart a keresztény hit. Keresztény szolidarizmusról beszél, s nem a szétszakadt keresz-

tenységről. Zrínyi Miklós Szigetvárnál a keresztény hitért rohan ki a várból a török ellen, és meghal. Bornemissza Péter egyformán megsiratja siralmi énekeiben a szűzeket és csecsemőket, kiket a tatárok lemészárolnak. Mindnyájan keresztények és magyarok voltak. Budavár ostrománál katolikusok, protestánsok vállvetve harcolnak a török ellen, és győznek. 1686-ban „Buda ostroma és felszabadítása már a keresztény egység eredménye". Európa egyetemesen kezd összefogni. Hajnalodott. Kár, hogy a szívek összedobbanását nem követhette a hitbeli egység. A következő században Európára rászakadt a racionalizmus kora.

A történet a kor kitűnő ismeretével érzékelteti, mily nagy rombolást végzett a szabadelvűség a 18. és a 19. században. A művelt magyar körökben is végbement ez a folyamat. A hitbeli egység nem érdekelte komolyan ezt a társaságot. Közömbösökké — hitetlenekké váltak. A monarchia nagy magyar külügyminiszterét barátai egyszer megkérdezték, miért megy birtokán a templomba misére, hiszen a kereszténység dogmáiban úgysem hisz? Válasza az volt, hogy egyelőre még jó példát kell adni a népnek. Igen, dacára a racionalizmus nagy és széles arányú propagandájának, a nép hivő maradt. De a hitbeli egység nem valósulhatott meg. Mégis, valami csodálatos történt Magyarországon. Éppen a racionalizmus korában. A török világ elmúlásával a nemzet érzéseiben megújult, harcolt szabadságáért; irodalmi reneszánszával európaivá, zengővé tette a magyar nyelvet és irodalmat. A szabadságeszméért a nemzet vállvetve harcolt, s katolikusok, protestánsok érzésben testvérekké lettek. S nem mindenki szakadt el a hittől sem. Papok, világiak, írók, költők, államférfiak, politikusok, egy évszázaddal, sőt még annál is többel, megelőzték a vatikáni zsinat ökuménikus mozgalmát, mert tudtak hinni. S erről szól oly meghatóan, oly művészien a történet.

Természetesen sem a protestánsok közeledése egymáshoz, sem a katolikus-protestáns kísérletek, az egység dolgában a századfordulóig nem tudtak látható eredményt felmutatni. Pedig széles köröket mozgatott meg a Refor-

mátus Nemes Magyar Hazafi, a katolikus Egyházi Értekezések és Tudósítások című folyóirat köré csoportosult írók, és maga a mozgalom lelke, Guzmics Izidor bencés apát egységmunkája. Páratlanul őszinte és magas színvonalú megnyilatkozások hangzottak el államférfiak, költők ajkáról is. A történet megemlékezik Széchenyi Istvánról, Kossuth Lajosról, Kazinczy Ferencről és Kölcsey Ferencről. De, mint Pribilla megállapította, a keresztények maguk képtelenek voltak az egység megvalósítására. A kiindulási pont és minden abból vont következtetés téves volt. Ma már világos minden vonalon, hogy „a kiindulási pont nem lehet más, mint Krisztus akarata! Krisztus akarta az egységet, következésképp az nemcsak megvalósítható, hanem minden kereszténynek kötelessége a krisztusi egység megőrzése és annak szorgalmazása."

Magyarországon Prohászkának, Ravasz Lászlónak kellett eljönnie, és velük és tanítványaikkal egy új világnak, mely magával hozta azt a lelki megújhodást, azt az evangéliumibb életet, mely lelkiség a keresztény közeledésnek első feltétele. Ez a lelkiség ma valóság. A keresztény egység nagy eszméje ma közelebb van a megvalósuláshoz, mint az volt valaha négyszáz éven, kilencszáz éven át. A történetben ez a 20. század története. Az egységtörekvés nem utópia többé, mint azt Szekfű Gyula még 1936-ban hitte. A modern keresztényellenes diktatúrák, a vallás modernkori üldözése, a vértanúk ezrei és százezrei egészen közel hozták egymáshoz a Krisztusban hivőket. Megindult a dialógus. És éppen Szekfű Gyula engedte át a Magyar Szemlét az eszmecsere elindításához. Az eszmecsere résztvevői: Ravasz László, Bangha Béla, Viktor János, Lakos Endre, Révész Imre, Máté Elek és Király Kelemen, a történet szerzője. És ekkor már a könyvpiacon volt Király Kelemen munkája: A keresztény egyházak egysége, melynek alcíme: Különös tekintettel a németországi protestantizmusra.

A háború, az összeomlás, Magyarország elszakítása a Nyugattól, nem tudta lefékezni ez egységre való törekvés mozgalmát. Éppen ellenkezőleg. Világeseménnyé lett. So-

kan valamikor azt mondották: a Szentlélek csodája teremtheti meg a keresztények egységét. Élő szemtanúi vagyunk annak, hogy a Szentlélek elérkezettnek látja az időt az „álló vizeket mozgásba hozni". Az egységmozgalom hullámzásban van. Ma, a vatikáni zsinat légkörében, ahogyan a történetben olvassuk, az általános egységtörekvés idején jó érzéssel tölthet el bennünket a tudat, hogy Magyarországon már húsz évvel ezelőtt olyan példaadóan indult el az egységmozgalom. Vezéralakja éppen a történet szerzője, Király Kelemen volt, az Egység Útja című, havonta megjelenő lapjával.

A történet lapjain aztán az események, történések drámaian peregnek. Élő valóságok! Most, ma történő, világraszóló kihatások. Magyarország megalázva, kifosztva, rabságban a világ példaadó látványossága. Vértanúi lelkiségét az egész világ csodálja. Mindszenty bíboros, Grősz érsek, Ordas László, Ravasz László, az egy igaz Krisztushittől áthatva élik a keresztény egységet. Vértanúk Krisztusért és a nemzetért. (1947-ben, a szepesiek karácsonyán Mindszenty és Ordas együtt emlékeztek a Katolikus Népszövetségben az üldözött magyar testvérekért.) A máriaremetei zarándoklaton húszezer protestáns férfi menetelt kétszázezer katolikussal, Mindszenty bíboros vezetésével, 1947-ben. A szabadságharc vérbe fojtása után nem vonulhattak ki az utcákra és terekre, de bevonultak a vértanú nemzet lelkébe és szívébe. Hiábavaló minden árulás, üldözés, ma Magyarországon a hivők, katolikusok és protestánsok összeforrtak a jövendő feltámadás reményében. És mi történik az ország határain kívül, a nagyvilágban a magyarság táborában?

Az úgynevezett emigrációban a keresztény egyházak között nincs többé féltékenység, szemrehányás, a múlt bűneinek kiteregetése, hanem szívbéli megértés, szeretet és őszinte közeledés. Sorsdöntő hatással és kihatással lehetnek a jövőre nézve, az egyesülés megvalósításáért. A külföldön ma 993 magyar pap és lelkész működik. Eleinte sokan kételkedve fogadták a János pápa által meghirdetett egységtörekvést. De közben megmozdult a világ. Miként

Király Kelemen írja: A keresztények egysége világmozgalommá erősödött. Lapok, folyóiratok, tv, rádió, a keresztények egységét szorgalmazzák. Protestáns lapok és folyóiratok rendkívül szeretetteljes és tárgyilagos cikkeket közölnek a vatikáni zsinatról. Megtörténtek az első katolikus és protestáns találkozók. A dániai evangélikus ifjúság konferenciáján dr. Békés bencés tanár, biblikus szaktekintély, előadott ez egységmozgalomról. A katolikus Pax Romana Egyesület kongresszusán, Rómában dr. Vajtha volt az előadó, aki fontos szerepet tölt be az európai protestáns mozgalmakban, a Világtanácsban. Itt az Egyesült Államokban magyar vonalon nagy esemény történt az egységmozgalom történetében. Ligonierben a református lelkészek konferenciájára meghívták Király Kelement, aki történelmi jelentőségű előadásában ismertette az egységmozgalmat, rámutatott az egységmozgalom sikereinek feltételeire. Világszerte lelki megújhodásért kell imádkozni és dolgozni. A kezdő és végső szó az Istené. Mibennünk működjék és inspiráljon az igazság és a szeretet! Katolikus vonalról fontos a szentírásmozgalom, a protestánsok induljanak el Krisztusból az egység felé. A II. Helvét Hitvallás nagyszerű Magna Chartája a Szentháromság ősevangéliumi megvallásának. Azt kell tanulmányozniok a reformátusoknak! Nincs messze az idő, amikor a bizottságok megszervezésével megindulnak a dogmatikai eszmecserék. Ha mi visszatérünk az ősi közös alapokhoz, belátjuk majd, hol tértünk el, hol túloztunk, és a közös ősi alapoknál hitben is egymásra találunk a mai szeretetben és megértésben való együttműködés után. Valóban, ezek után elmondhatjuk Király Kelemen szavaival: „Az egységmozgalmat lefékezni lehet, megállítani nem!"

Király Kelemen könyve nagy nyeresége az egységmozgalomnak. De irodalmi szempontból is kiváló munka. Csak művésznek és írónak sikerülhetett ily tömören, érthetően, rendszerbe szedve és gyönyörködtetően az olvasók elé állítani az egységmozgalom történetét és jövőjét. Ez a könyv iránymutató és nevelő munka is. Okulhatnak belőle a túl optimisták és a kétkedők is. A keresztények

egyesülése nem lesz könnyű és gyors eredménnyel kiteljesedő mozgalom. De ha lesz türelmünk, a legnehezebb elválasztó problémákat is meg lehet majd oldani. A liturgiában máris új színek érvényesülnek. Katolikusok, protestánsok máris sok közös vonást, gyakorlatot mutatnak fel. A hittani kérdésekben, a legalapvetőbb tanban nincs különbség. Mindnyájan hiszünk Krisztus istenségében. A hit és a vágy a Krisztusban való egyesülés után közelebb hozza majd a tudományosan kutató elméket és szíveket az eucharisztikus krisztusi jelenlét elfogadásához és megvallásához. A katolikus hivők majd felhagynak sok, a babonaság látszatát felkeltő népi hagyománnyal. A vegyesházasságok kérdését is meg lehet majd oldani. Míg nem lesz meg a tökéletes egység, modus vivendit kell majd találni. Legfőképpen türelem kell majd hozzá. Ne maraszta-ljuk el a vatikáni zsinatot, ha egyszerre nem hoz majd végleges formulát. Nem könnyű dolog a lelkiismeretet összeegyeztetni a megváltozhatatlannak vélt tradicióval vagy a törvénnyel. És bizony a gyermekek vallását illetően nem is egyszerű tradicióról van szó. Valószínűleg mindenképpen a vallásos szülők lelkiismeretére kell majd bízni ezt a fontos problémát. És azt a lelkiismeretet fel kell szabadítani a kényszer alól. Imádkozzunk és dolgozzunk őszintén, szeretettel, hittel! A kegyelem nagyságát és annak eredményét bízzuk a gondviselő Istenre. Ez a történet szelleme és alapgondolata. Kívánjuk, hogy a könyvet minél többen olvassák el, és terjesszék az egységre való törekvés mozgalmát szeretettel, és Magyarország feltámadása reményében!

# *Világvég — másvilág*

*A jövő az Istené*

## HA MEGHALT AZ ISTEN, MIVÉ LETT AZ EMBER?

A modern idők adventje inkább az Isten temetése, mint várakozás a Megváltó eljövetelére.

Az embereknek politikai pártokra való szétosztódása a modern világban anakronizmusnak látszik. Semmi más az, mint a múlt idők társadalmi illúziója. A modern ember két világnézet szerint szervezkedik: az egyik tábor Istennel, a másik Isten nélkül; politizál és ígéri a boldogságot — inkább a maga számára, mint a „világ proletárjainak" győzelméért. A színek a zászlókon elvesztették szociális értelmüket. A modern ember a múlt századok uralkodó eszméinek bűvköréből kilépett, de idegen számára a nemzetköziség világeszméje is. A modern ember egzisztencialista. Az Istent vagy ismeri vagy temeti, és az Isten helyett magáról mondja: Én vagyok, aki vagyok!

Valaki nemrég azt mondta: „Az Istennek halottnak kell lennie, hogy az ember éljen! Még ha matematikai képletekkel be is bizonyítanák nekem, hogy Isten létezik, én akkor is tagadnám őt, mert Isten életvágyaim útjában áll." — Vagyis ez a modern ember azt állítja filozófiájában, hogy Isten az ember boldogságának az ellensége lenne, ha létezne.

Vannak azonban még lelkek, akik a modern világ katakombáiban térdre borulnak, és megvallják: Isten nélkül az ember félember. A félember félszeg ember! Nincs boldog élet Isten nélkül! Isten és ember az egyetlen valóság a világmindenségben. A kettő egy az imádásban és a szeretetben. Az életnek értelmet csak ez az egyetlen valóság ad. A legfelsőbb és abszolút lénynek az imádása és szeretetének szeretettel való viszonzása. Schivy Günther mondja, akit Hermann Jeckel idéz egy konferenciai beszédében: „Minél bensőségesebb a ragaszkodás Istenhez, an-

nál nagyobb és boldogítóbb az ember szabadsága. Istennek feltétel nélkül való hódolata biztosítja egyedül a teremtmény teljes önállóságát.

Kinek van igaza?

Valaki ismét jól megjegyezte: „Vajon tudják-e az istentagadók, hogy mit veszítenek akkor, amikor az Isten létét tagadják? Tudják-e, hogy mitől fosztják meg az embert? Megmondom: isteni öntudatától, amely egyedül ad a nagy világmindenségben, amely körülveszi őt, biztonságos érzést és az életnek meleg, mély értelmet."

Egyszer egy istentagadó filozófus ezekkel a kérdésekkel ostromolta önmagát: „Mit tennénk mi, ha egyszer a föld eltérne nap körüli pályájától?" Tegyük fel, hogy ezt mi cselekednénk. Én feltételezem, hogy ennek a filozófusnak a feltevését mi meg is valósítanánk. Hiszen az atomenergiával talán ki lehetne téríteni a földet a nap vonzóköréből. Igen, akkor merre, hová mennénk édes anyaföldünkkel? Száguldanánk a végtelen felé? Elhagynánk minden naprendszert? Mily mélység felé rohannánk? Mi lenne a mélység a világegyetemen kivül? Előre, hátra, jobbra, balra, avagy a magasságok felé, avagy a megmérhetetlen mélységek alá? Nem bolyongnánk-e valamerre a nihil, a nem létezés állapota felé? Nem csapna-e arcunkba a nirvána hideg, fagyasztó fuvalma? De mi lenne az a nirvána? Létezne-e ott még idő és tér?... Brr! Jaj, valami örök éjszaka borulna ránk? Talán meggyújthatnánk még egy lámpást a mindenség sötét délelőttjén?...

Eszünkbe jut Jézus példabeszéde a tékozló fiúról. Példabeszéde már sok gondolkodót foglalkoztatott. Különösen a francia irodalom gazdag ebben. „Hazaérkezett tehát a tékozló fiú?" — mondja André Gid, s folytatja a hazatérő vallomásával: — „A mennyei Atya átölelt engem. Érzem szerető szíve dobogását, és megolvad az én szívem..." — így a hazatérő tékozló fiú.

A hazatérő fiú nem boldog. Megvan a biztonságérzése, de azt gondolja, hogy a szabadsága, melyet elvesztett, mégis többet ér. Lelkiállapotát megérzi a nála még fiatalabb testvér, akiről a példabeszéd nem emlékezik.

És bevallja a hazatérőnek, hogy ő sem boldog. El akar menni a nagyvilágba. A hazatérő bátorítja: „Menj, csak menj! S ne jöjj vissza sohasem!"

A szabadság tehát vonzóbb eszmény mint a biztonságérzés. Ebben rejlik az ember szerencsétlen állásfoglalása az Istennel szemben. A modern ember az Isten közelségének az ajándékát félreérti, és helyébe az Istentől függetlenítő szabadság után vágyódik.

Hol és miképpen keressük a probléma megoldását?

Mi azt hisszük, hogy a probléma lényege nem a szabadság fogalmában van, hanem az ember hamis istenelképzelése körül. Az ősnépek tradicióí emberi alakot és emberi tulajdonságokat ruháztak rá az Istenre. Valamiképpen hinniök kellett egy felsőbb lényben. Másképpen ők sem tudták a világegyetem és az ember származását megérteni. De behelyezték az Istent a mitológiák világába. A természet erőit, melyek a gondviselés megnyilvánulásai, megszemélyesítették. A főisten társakat kapott. Már a babiloni mitológia is, amely egyidős sok más mitológiával, Homérosz másvilági lényeivel, a Gilgames-eposz emberi gondolkodású felsőbb lényeivel, emberi tulajdonságokkal jeleníti meg az isteneket. A főhely a nőnemű istennőé. A lelkek világában csak nőneműnek tudták elképzelni az „okosok" a világ teremtőjét. A Bibliában is, az Ószövetségben, sokszor az eredeti sugalmazások ellenére az Egyistent a népképzelet ledegradálja. Az ő szemükben az Isten haragszik, bosszút áll stb. Természetesen a modern ember az ily istenektől irtózik. Félti tőlük szabadságát. S amikor úgy képzeli, a szabadság birtokában van, „holttá nyilvánítja" az Istent!

Vajon az igaz Isten valóban veszélyezteti az ember szabadságát? Mert az igaz Isten egészen más mint volt a régi korok istenelképzelése. Az igaz Isten minden létezőnek a kezdete. Az élet valahol kezdődött. A szabadság is származik valakitől. Honnan, kitől, mikor? Az Istentől. Nincs más felelet. Az első ember sem önmagától önmagának adta létét. A lényeget az nem érinti, hogy nem tudjuk, mikor lépett az ember erre a földre létezésének öntuda-

távai. Kétségtelenül, amikor rájött szabadsága öntudatára, uralma alatt érezte az egész természetet. És ezt a szabadságát az Isten soha el nem vette tőle, és soha nem veszélyeztette. A Teremtő a teremtményt soha nem tekintette riválisnak. Az ember szabadsága azonban veszélybe került, és veszélyben van ma is. Miért? Mert megtagadta szabadsága védelmezőjét: az Istent. Ott, ahol az Istent detronizálják, fellépnek az emberrel szemben a démonok. A hit világát elfoglalják az ideológiák, a szabadságot tipró pozitív törvények, a pártdiktatúrák ostromállapota.

Istenben van az ember szabadsága. Ezt jelenti az evangélium örömhíre: a szabadság megszabadít benneteket! A szabadság azonban még önmagában nem garancia arranézve, hogy elérjük az élet célját. Az ember nemcsak szabadságot akar, hanem vágyódik életének biztonságáért, és hazát keres. Egyedül Isten a mi biztonságunk, és egyedül Isten a mi örök hazánk! A mi sorsunk Isten nélkül vaksors lenne, „északfok, hideg, titok, idegenség..."

Nagy idők nagy adventjében még mindig várakozunk. Istennel vagy Isten nélkül? A világ e problémát nem tudja megoldani. Kell Istennek léteznie, hogy az ember élhessen. Isten az élet, és nincs semmiféle élet nélküle.

Nemzedékünk világháborúkat, koncentrációs táborokat, szibériai jégbe fagyottságot élt át. Sokan vívódtak börtönök mélyén: mi is az élet célja? Sokan kérdezték önmaguktól: Ki vagyok én, és ki volt az, aki éhhalállal küzdve, végül is kiszenvedett?...

Vagyok-e én ma saját önmagam, és holnap talán valaki más? Ki vagyok én? Marcangoló kérdés ez, s csak kínoz, ha magamra maradtam. De bárki is legyek, valaki tudja, ki vagyok én. Ő, aki öröktől fogva ismer engem. Ott voltam örök öntudatában, és ismeri minden lépésemet, mióta kihelyezett szabad emberi öntudatom világába. Mily észbontó feleszmélés! Leborulok előtted, Isten! Nem szolgai félelemből, hanem a te hódolatodban érzem magam igazán szabadnak, és mily felséges felmagasztalás tudnom, hogy ismersz, és én a tiéd vagyok! (Dietrich Boenhoffer, H. Jeckelnél.)

## A MÁSVILÁG MÁS VILÁG-E?

Mi mindig valamiféle más világra gondolunk, amikor a másvilágról beszélünk. „Isten országa a csillagvilágokon túl van." Mintha a másvilág valahol egy ismeretlen és felfoghatatlan határnál kezdődnék. Egyszóval a másvilágot a mi dimenziónkban képzeljük el, és függetlenítjük ettől a világtól.

Már pedig a mi hitünk szerint nincs olyan másvilág, amelytől a mi világunk független lenne. Csak az az úgynevezett másvilág létezik, és a mi világunk annak történeti változata. A hitetlen ember ezt nem tudja elképzelni Már pedig ez a világ kiterjedéseiben (dimenzióiban) a másvilág felé gravitál: onnan jött, és oda áramlik vissza. A kiterjedések nem képzelhetők el a végtelen nélkül. Hová is terjedne ki a magasság és mélység, a hosszúság és szélesség, ha nem a végtelenbe? A számtani, a mértani, a fizikai, a kémiai képletek végén ott a végtelen jele. A két párhuzamos, egyenes vonal a végtelenben találkozik egymással.

Ez a világ és a másvilág egy és ugyanazon világ! A legújabb tudományos feltételezések szerint az anyagi világ a végtelen sugárzás időbeli sűrített kiadása. Akkor, amikor megsemmisülni látszik, tulajdonképpen a végtelen világ állapotába kerül vissza.

Ebben a tudatban és meggyőződésben a mi életünk, cselekedetünk az Isten előtt állandó érvényű folyamat. Örök érvényű! Soha meg nem semmisül! Öntudatunk a bizonyság rá! S ez benne foglaltatik ebben a kifejezésben: örök élet, a halottak feltámadása. Ez a világ és ez a földi emberi élet állandóan az Istennél van! Gyönyörűen fejezi ki ezt Szent Pál, amikor azt írja, hogy meg nem semmisülünk, csak átváltozunk. Erre utal a Makkabeus testvérek hitvallása a hitetlen földi bíró előtt, és az Úr Jézus

vitája a szadduceus zsidó arisztokráciával, amelyik nem hitt a feltámadásban.

Olvastuk az evangéliumban, hogy a szadduceusok Jézus előtt nevetségessé akarták tenni az egy asszony és hét férje vitaanyagával a feltámadásban való hitet. Céljuk tulajdonképpen az volt, hogy Jézust diszkreditálják. Jézus ugyanis határozottan a feltámadás mellett foglalt állást, és azt új megvilágításba helyezte. A feltámadás az ember vele született vágya, és lényege benne van az ember természetében. A feltámadás az Isten országában való örök élet, s az már itt a földön a szívünkben van. Az Isten országa bennetek van — mondotta az Úr Jézus. Az erről való öntudat soha nem vész el, akkor sem, amikor a test, az anyag elporlad. A lélek, a szellem örökké él, és minden időbeli földi létezés hozzá hasonul.

Jézus életében, azelőtt és azután napjainkig mindig voltak az örök élet és a feltámadás kérdésében ellenvetések. A szadduceusok elvetették, mert naivitást láttak benne. A filozófusok minden korban belezavarodtak a feltámadás és az örök élet körül támadt bölcseleti nehézségekbe, amelyek korok szerint változtak. Modern korunkban semmi újabb ellenvetés a régiekkel szemben nincs. A pusztán emberi ellenvetésekkel szemben szilárdan áll a mindig ugyanazon hit és meggyőződés.

Az örök élet és a feltámadás kérdésében a mi állandó és örök érvényű bizonyságunk Jézus határozott bizonyságtétele: Van feltámadás! Van örök élet! Miért? Az Isten élet! Végtelen tendencia ez az élet. A dimenziókban kifejezhető létezés is élet. És Isten, mint az örök élet, amikor az embert ennek az életnek a lényegébe kapcsolja, vagyis életté formálja, akkor máris saját életét adja oda. Isten nem a holtak, hanem az élők Istene! — mondja az Úr Jézus. — Isten az emberben nem halottat, hanem örökké élő lényt teremtett.

Egy német író könyvében olvasom: Az Isten élete és állandó érvényű s jellegű fordulása az emberhez, az embert mindig élővé teszi. Minthogy ebben a kérdésben az Isten végtelen és halhatatlan, az ember is olyanná válik.

Jézus sokszor kora képes beszédének a köntösébe öltözteti az örök igazságokat, de lényegében világosan megmondta, hogy az ember örökké él, övé a halhatatlan, isteni élet. Íme, mit művelt az Isten Jézus emberi természetében: Valóban ő az út, igazság és élet! Miért? Emberi természetbe öltöztette önmagát. És ez a kapcsolat soha meg nem szűnhetik. A megtestesülés által az Isten örökké azonosította magát az emberrel. Az ember hiába akarja önmagát Isten nélkül istenesíteni. Az nem megy. Isten nélkül nincs örök élet. Éppen Jézusban mutatta ezt meg. Az istenesítés már megtörtént, mint az embernek valóságos isteni élete Krisztus által! Vágyódás az örök élet után a beteljesedésben az Isten által történik. Ez a feltámadás lényege. Ennek öntudatát Jézus adta az emberiségnek.

Még valami mást is tudunk az örök életről és a feltámadásról. És az a mi legfőbb vigasztalásunk a földi életben, ami sokszor a siralom völgyéhez tartozik, s ami miatt a másvilág és ez a világ, a földi élet és a mennyországi élet szempontjából mégis különbözik egymástól. Jézus ugyanis azt mondta, hogy a feltámadás lényegében elváltozás és átváltozás. Az ember olyan lesz a másvilági életben mint az angyalok. Mi akkor, amikor az Isten által vele örökké élünk, akkor többé nem élhetjük az evilági földi életet. A halálnak ebben a kérdésben van jelentősége. A halál megszünteti a vegetatív, a szenzitív, múló örömökön alapuló és szenvedésekkel teli életet, életstílust. A feltámadáskor életünk az Istené lesz. Soha meg nem szűnik, soha nem fog hiányt szenvedni.

Ez az Isten igéje, és az Isten igéjével nem versenyezhet az emberi bölcsesség legragyogóbb dialektikája sem. Előtte elvékonyodnak és elfakulnak a világ ellenvetéseinek minden frázisai. A hivő világ ebből meríti nagy elhatározását: Élni csak azért érdemes itt a földön, ami örökké megmarad, és Istenben a miénk lesz!

## MI IS AZ A VILÁG VÉGE?

A világvég történelmi tény lesz.

A csillagok lehullanak.

A világtörténet mint száraz hüvely, leválik a lelki világról. A sok különbség! Faj! Nemzet! Nyelv! Világkultúrák! Olyan lesz a jog, a társadalmi állapot, mint a szép ruha. Kivetkőzik belőle a lélek, és ott áll az abszolút lét előtt. A nagy per befejeződik! A mulandó és az örökké való között. A lélek felkiált:

— Isten, neked van igazad! Mindig jót akartál! Mit tettünk mi?

Ha ez a modern társadalom állna ma az Isten ítélőszéke előtt, a predestináció teológusai felujjongnának: Van eleve elkárhozás!

Van és lesz az ember akaratából!

Már a teljes erkölcsi összeomlás az!

A bűn glorifikálása!

A szeretet profanizálása!

S ma ezt csinálják!

Az önistenítés, az önzés az isteni főparancsot otromba cinizmussal így formulázza: Szeresd önmagadat, mert csak önmagad létezel! Zsarnok és bálványimádó! Tudja, hogy nem létezett, s mégis önmagát imádja s dicsőíti. Így lett a teremtés koronájából anarchiába fulladó nihilizmus. Az ember elítéltetését az ember önmaga mondja ki vakmerő hazugsággal. Ennél borzalmasabb világ vége már nem jöhet az Isten képmására.

Az emberiség minden korban nagy válságban volt és van. A feloldást egy világösszeomlásban látják. S még nincs világ vége. A csillagok nem hullanak le. De emberek születnek és emberek meghalnak. S a halál napja: a nagy ítélet napja a halhatatlan lélek felett. Minden más titok! Misztérium! Még sokáig folyik a világteremtés, és mil-

liárd éveken át lesz sok erkölcsi és fizikai világvég. Az utolsó ítélet nem más, mint Dante Divina Commediája. A megváltozott ember végső diadala, amikor a halhatatlan emberi személy végleg kilép az időből és a térből, ami majd nem létezik többé, és a ma még felfoghatatlan abszolút gondolatokban létezik boldogan vagy boldogtalanul. Mert lesz örökkévalóság, és az nem lesz értelmetlen. Lesz olyan állapot is, amelyben az emberi gondolat azt fogja érezni, hogy nincs Isten. S az borzalmas lesz! A pokol már a földön is borzalmas.

Az Isten akarata az eleve üdvözülés, és nem az elkárhozás. Az örök pokol az emberi gondolat műve lesz. Isten boldogságot akar. Minden teremtmény számára. Isten jó! Irgalmas, könyörületes! Bebizonyította Jézus Krisztus által. Ő tudja, mi fog történni a teremtett világ végén. Misztérium azonban, hogy az Isten mindentudása az elkárhozásról mennyiben egyezik az ő akaratával. Az emberi szabad akarat is misztérium. Van megváltás a bűnből. E pontnál az isteni és emberi akaratnak egyeznie kell. A történelemben már egyszer egyezett Jézus Krisztusban. Csak ővele egyezhetik ezután! A világ végéig! Van megváltás Jézus Krisztusban és az ő követésében. Ő az út, az igazság és az élet maga!

Jézus megtanított minket arra, hogy az egyén megváltásának legradikálisabb és legbiztosabb feltétele az áldozatos szeretet. A fizikai világvég elkerülhetetlen. Az erkölcsi összeomlás elkerülhető. Feltétele a szeretet. Nem az önszeretet, hanem az áldozatos szeretet, melyben az ember meg tud halni a felebarátjáért. A hangsúly az áldozaton van. Ez a titka az egyén megváltásának. Ennek bizonyságát a világtörténetben egyedül Jézus adta mind életével, mind halálával. Ő a keresztfán ezért is áldozta fel magát. Így igazolta tételét: A legnagyobb szeretet azé, aki életét adja az emberért. Az áldozat teszi maradandóvá és hősivé a szeretetet. Az áldozat a szeretet igénye. A családban és az egész társadalomban áldozatos szeretet nélkül nincs béke, megértés, boldogság. A szeretet nem csupán érzelem, hanem odaadás és szolgálat. Amit a termé-

szet kényszer alatt tesz, azt az ember készséggel cselekszi. És erre rá kell nevelnünk magunkat. Ez nem megy magától. Először is be kell lépnem Jézus szép, isteni, tiszta, nemes és meleg egyéniségének a világába. Jézus világa való nekem. Minden más idegen testemnek és lelkemnek. Szép élet csak Jézussal lehetséges. Ő hozza nekünk azoknak a kegyelmeknek az ajándékait, amelyek örök ifjúságot teremtenek életemben. Ez teremt belém fölényes lelkületet, ami nélkül fegyelmezetlen, felületes, idegesen kapkodó lennék. Képzeletem fegyelmezetlenségével bizony nem tudnám fenntartani családi életemet a tisztaság trónusán. Nekünk lélekkel kell hatnunk az áldozatokkal való szeretet nevelésével. Ezt cselekedjük! Nincs igazuk egyes modern teológusoknak, amikor azt állítják, hogy a vértanúság kora lejárt, és nem igaz, hogy a vértanúság a kereszténység világot legyőző hatalmának a forrása. A vértanúság ma is a győzelem titka. A lélek azáltal lesz mélyebb, tisztább, és a pokol nem győz rajta. Csak az áldozatos szeretettel lehet igazán győzni. Sokan elpusztulnak az erkölcsi posványban. Van világösszeomlás! Ez igaz! Ennek dacára harcolnunk kell a végenyészet ellen. Sok az örvény, a szakadék. Miként azonban a hegyekben jól kiépített, verejtékkel öntözött utakon át lehet eljutni Yosemite csodálatos parkjába a Tayoga-hágón keresztül, éppúgy az áldozatos szeretet műveivel el tudunk jutni a napsugaras, lelket boldogító, testet feltámasztó Isten országába. A posványok köde eloszlik. Az áldozatos szeretet a világtörténeti nagy tényt, a világ végét, a fizikai világ összeomlását, mint rossz álmot elfelejti majd!

## VAN ÉLET A HALÁL UTÁN

Van-e élet a halál után? A halhatatlanság problémája összefügg magával a természetfeletti igazsággal.

Van-e természetfeletti igazság? Van-e valami igazság, ami nem a test és a vér szavából való? Igazság, ami nem tapasztalati tényeken alapuló fogalmi kifejezés? Igazság, ami nem egy pártkongresszus deklarációja, útra bocsátva a dialektika műveleteivel a nagy semmibe...? — Van-e igazság — függetlenül létező minden időn és téren túl? Van-e természetfeletti igazság — van-e Isten?

A bölcs lángeszme sejti, és tagadni nem tudja.

Az okság elvének lánchídján minden elme az Isten elé kerül.

A létezés Isten nélkül megfejthetetlen.

Ha nem is tudjuk megfogni, de tudata bennünk él! És hogy nem tudjuk megfogni, ez csak azt bizonyítja, hogy lényege egészen más, mint ez a teremtett világ, de semmiképpen sem azt, hogy nincs.

Hasonlóképpen állunk az egyén halhatatlanságának a kérdése előtt. A testi élet megszűnésére, mint magyarázatra nem lehet hivatkozni. A természetfeletti világ szempontjából a halál nem probléma, nem is tragikus. Az emberi természet ösztönével, vágyaival átugrik rajta.

„Az ember szükségképpen vágyódik egy soha véget nem érő lét után. E vágynak okvetlenül kell tárggyal bírnia." Tehát a halál után is élünk!

„Mi egy más világba tartozunk, melyből felénk cseng az igazság, az erény és a szépség akkordja, melyet az állat nem hall, melynek nyelvét nem érti, következőleg vágyaival és ösztöneivel s küzdelmeivel csak e világra szorítkozik." Az emberben az életnek e tartalma tértől és időtől független: értése és szemlélete az érzékeken túl fekvő valóságba hat el. Tehát ösztöne is, mely e felsőbb élet

mélységeiből tör elő, szintén e halhatatlan életre irányul." „A madárnak a levegő, a halnak a víz, az emberi léleknek pedig az igazság és az örök valóság alkotja elemét." „A tértől és időtől elvonatkozó szellemi tartalomért él a lélek. Igazság és valóság a lélek tápláléka. Megtelni vele nem lehet, mert végtelen. De benne kell élnie örökké, mert örökké kifogyhatatlan." „A léleknek élnie kell a halálon túl, mert világa halált nem ismer." (Prohászka: Diadalmas világnézet.)

Az ember boldog akar lenni.

De halála előtt senki sem boldog.

Valamiféle boldogsága csak annak van, aki az Istent szereti. Íme, a lélek már itt a földön is csak akkor boldog, ha átéli a végtelen valóságot, az Istent! „Boldogság csak a tiszta szív harmóniájában van." Másutt nincs. Nincs a kételkedő lélekben, nincs a hatalomban, nincs a szerencsében, nincs az érzéki élvezetekben.

A lélek igazi boldogsága akkor kezdődik, amikor egy tisztult isteni világot hordoz lelkében, és akkor teljesedik be, amikor az atomerőnél is dinamikusabb erő, a halhatatlan élet vágya és az Isten végtelen világának vonzóereje utat tör a halálon keresztül, és élvezi egy nyílt, derült mennyország ívei alatt a végtelen szépséget, az Istent.

Van tehát örök élet, és a lélek halhatatlan.

A kereszténység világraszóló természetfeletti tényekkel tanúskodik. „Elvek helyett konkrét tényeket, s eszmék helyett meleg valóságot állít közénk." A kereszténység a feltámadt Krisztusra mutat. A történelem a tanúja, hogy igaz, amit mond.

„Krisztus, mint mindent, ami eszményi, érzékelhető formában és tényben adott elénk." A halhatalanságot legpáratlanabb tényében, dicsőséges feltámadásának a fényében fejezte ki.

Ez történelem.

Természetesen, mint minden történelmi tény mögé, mely már a múlté, a krisztusi feltámadás ténye mögé is odalopódzik a kétely. És ellentmond.

Íme — mondja a tagadás szelleme —, a nemzedékek, melyek látták a feltámadt Krisztust, avagy első kézből vették a bizonyítékokat, már nem élnek. Nemzedékek jönnek és nemzedékek mennek. Vajon azok, akik azt mondták, hogy látták a feltámadt Krisztust, nem tévedtek-e?

Így érthető, hogy Krisztus feltámadása a modern világ nagy részét, a történelemtudomány minden tanúvallomása dacára, nem tudja meggyőzni a lélek halhatatlanságáról és az örök életről.

De éppen ezért kellett valami másnak is történnie, ami újra és újra megismétlődik, és valóban meg is történik. A legpáratlanabb történelmi tény, Krisztus feltámadása nem maradhatott csak puszta, egyszer megtörtént történelmi tény. Ha van természetfeletti igazság, akkor Krisztus feltámadása és az örök élet hite között ennek a természetfeletti igazságnak örökké élő hatásként kell működnie.

E gondolatnál nyer értelmet és magyarázatot az ascensio és a pünkösd.

A feltámadt test feltámadása után már nem e világé. Nincs alávetve a fizika, a kémia, a fiziológia törvényeinek. Krisztus teste nem maradhatott e világban. Krisztusnak el kellett mennie e világból.

Ami erre a világra hat ma és mindörökké, és ami az emberi öntudatban kigyújtja az örök élet fényeit és meggyőződését, az mindig a lélek. A lélek maga a természetfeletti világ, mint állandó beáramlása a teremtett világba.

Krisztus feltámadásával az emberi természet és az Istenség egészen intim kapcsolatba került egymással. Az evangéliumok befejező mondata: „És ül az Atya jobbja felől" — ezt jelenti: A „mennybemenetel" örök biztosítéka annak, hogy az emberi lélek a halál után nem lesz örök egyedüllétre és bolyongásra kárhoztatva, hanem az anyaggal, azaz saját testével egyesülve, részese lesz az Istenből kiáramló, majd újra hozzá visszatérő anyagi világnak is, melyet a lélek éltet és fenntart örökké.

Ezért olyan megrendítő hatású az eucharisztikus élet,

és ezért teremti meg az emberi öntudatban azt a világhódító meggyőződést, mely játszva odaadja földi életét a halhatatlan örök életért.

De az Isten Lelkét állandóan hívni kell, és az Isten életébe állandóan bele kell kapcsolódni, ami Krisztus misztikus jelenlétével érzékelhető módon is adva van.

A halhatalanság természetfeletti igazság, meggyőződéssé azonban csak akkor lesz, ha az a természetfeletti igazság a mi őszinte vágyódásunk, törekvésünk és a bennünk kiváltott isteni élet által élményünkké válik.

Ezért kell hívni az Isten Lelkét!

Az Isten Lelke mint új pünkösdi vihar és tűz, kigyújtja bennünk az Isten szeretetének a tüzét, s annak melegénél és fényénél élővé válik a halhatatlanság halott hite.

És újra megújul a föld színe!

## HITEM ÉS REMÉNYEM A HALÁLRÓL

*„Hullajtja levelét az idő vén fája,*
*Terítve hatalmas rétegben alája.*
*Én az avart jártam, s tűnődve megálltam.*
*Egy sárga levélre ezt írva találtam..."*

E sorokkal kezdi Arany János egyik nagy költeményét. Arany János, irodalmunk legnagyobbja, mire is talált rá az ősz sárga levelén? Megénekelte róla Buda halálát.

Mi száműzött magyarok is bizonyára az ősz borongós hangulatában, novemberben emlékeinkkel a budai, a csíki, a kárpáti hegyekben járunk. Ott a temetőkben a hulló falevelekkel borított sírhantokat látogatjuk. De nem a sárga leveleken, hanem a sírkereszteken, drága halottaink nevét találjuk. A nevek élettörténeteket mesélnek. Szép tavaszról, nyárról regélnek...

A múlt a jövőre utal. A sírhantok alatt nem állt meg az élet. A keresztény teológia és filozófiánk a hulló falevelekről is az örök életet olvassa ki. A fának virága és a virágnak magja új életre támad.

A modern embernek azonban mégis van problémája a halállal. Kerüli még a gondolatát is. De elkerülni mégsem tudja. Hangját el akarja némítani. De a halott némán is szól. Egy összetört autó roncsai alól. A kórházi ágyon. Egy partin s lakomán, szívbénulás után. A halál a modern társadalomban is jelen van. De hogy ne emlékeztessen mindig, a betegek számára építünk nagy, elegáns kórházakat, fémtől csillogó urnákba rejtjük hamvaikat... A társadalmi életben s összejövetelein elhallgatjuk jelenlétét. Nem beszélünk róla. Hiába minden! Gondolata mégis csak kísért, és idegessé tesz. Hovahamar egészen embertelen a viselkedésünk. A halál képzeletbeli és csalóka száműzetésével kioltjuk öntudatunkból a reményt és a

jövő életbe vetett hitet. S még kérkedünk eredményünkkel. Ennek klasszikus példáját adja, a maga „tárgyilagosságában", reménytelenségében is lebilincselő „Ein sanfter Tod". Írója Simone de Beavoir. Anyja haláláról szól. S méghozzá azt szelíd halálnak nevezi.

A meghalás és a halál kérdése mindig az öntudatba hasít. Semmiféle modern bölcselkedéssel nem lehet kitérni előle. Ott marad minden ifjúságot visszaidéző és megtartani igyekvő kísérlet mögött. Jockwig egyik beszédében idézi a világhírű orosz regényt: A rákállomás. Nobel-díjas orosz írója Alekszander Szolzsenyicin nem tud felelni erre a kérdésre: Mi a korai és kegyetlen halállal befejezett élet értelme? Jockwig megadja a feleletet: A hitetlen világ ájult némaságában kérdezzétek meg a hivő keresztény embert!

Az embernek nem könnyű meghalnia. S a keresztény is ember. De a keresztény embernek szilárd a meggyőződése aziránt, hogy a halál nem a vég. Ebben a hitben a keresztény embernek van reménye. A halál a hitnek próbaköve. A halál a reménynek komoly esete. A meghalás pillanatában nem lehet komolyan kitérni a hit és remény elől. A halálban válik el igazán, hogy az ember hisz-e és remél-e, s így azzal a győzedelmes tudattal távozik el örökre, hogy az élet beteljesedése a halál után következik; vagy nem hisz és nem remél, s így az „utolsó pillanat" tulajdonképpen a kétségbeesés... Szó szerint: zuhanás a kétségbe.

Mit is tartalmaz a keresztény ember hite? A keresztény hit a feltámadt Krisztusnak a megvallása. Szent Pál mondja a rómaiaknak: „Ha száddal vallod, hogy Jézus az Úr, és szívedben hiszed, hogy Isten feltámasztotta őt halottaiból, üdvözülsz!" Ez a Jézusban való hit, aki feltámadt, tulajdonképpen az Istenben való hit, aki a halálból életet teremt, mint a magból új hajtást. Ez a hit annak a tudata, hogy lesz végleges jövőnk, amelyet Isten biztosít. Az embernek van jövője, amellyel a halál kapuját kinyitja, áttöri. A keresztény hit megmentő és üdvözítő hatalom. Természetesen ez nem az a felelet, amelyre azok

is várnak, akik reménytelenségük csökönyös dacában a kegyes halálról félrebeszélnek.

A jövő az ember számára életszükséglet. Jövő nélkül nincs cél, nincs lendítő öntudat, életkedv. Nincs élet! Nemrégiben itt Amerikában színjátékot közvetítettek a világvégről. Sok emberre annyira hatott ez a szuggesztív színjátszás, mint valami eleven, valóságos közvetítés, hogy öngyilkosságot követtek el. Nem akartak meghalni, hát eldobták maguktól az életet.

Jövő nélkül az élet értelmetlen. Ezért az ember sohasem ignorálhatja a halál problémáját. A halállal szembe kell nézni! A hitetlen világa csak ámít, amikor azt mondja, hogy az ember életének értelme: részt kell vennie egy boldog emberi társadalom kialakításában. Magának az egyénnek a jövőjéről van szó. Nem lehet félrebeszélni. Mi hasznom nekem abból, hogy milyen lesz a társadalom, ha én már nem leszek? Milyen lesz az én jövőm akkor, amikor én már nem élhetek, nem vehetek részt a jövő boldog társadalmában?

A feltámadt Krisztusban való hit azt mondja, hogy minden emberre egyetemesen csak a jövő vár. A halál, a reménytelenség minden emberi megtapasztalása ellenére, a hivő számára átmenet az örök életbe.

Milyennek kell lennie a keresztény ember életének, hogy azáltal a reményét vesztett ember megnémulva kétségbeesésében, az örök jövendő életre rátaláljon? Krisztusinak! Vagyis a keresztény ember annak az útján halad, aki feltámadásában minden ember jövőjét biztosítja.

## A JÖVŐ A JELENNEL KEZDŐDIK

Kórházban beteget látogattam. A beteg beszélt. Beszéde azonban azt árulta el, hogy már kiszakadt a jelenből, és múlt eseményeket vetít a jövőbe.

— Józsi bácsi meglátogatott — mondotta —, de már két hete nem láttam őt. Ugye visszajön értem? — kérdezte tőlem.

— Biztosan visszajön! — feleltem, s hirtelen arra gondoltam, mert megtudtam a mellettem álló rokontól, hogy Józsi bácsi a férje volt, hogy Józsi bácsival hamarosan találkozni fog. Józsi bácsi visszajön, és elviszi a másvilágra. Így a múlt képe és története a jövőt vetíti gondolatvilágában, miután betegsége folytán a jelent már nem tudja felfogni.

A látogatás után a rokon azt kérdezte tőlem, hogy miért nem szabad egy ilyen súlyos beteget szép csendesen, most azonnal átküldeni a másvilágra?...

Bizony sokszor látunk tehetetlen betegeket, akik csak tolószéken tudnak mozogni, tagjaik bénák. Velünk vannak betegek, akik már nem emlékeznek semmire! Nemrég egy magyar asszony édesanyját fogadta a repülőtéren. Az édesanya nem ismerte fel a leányát. Azután sem. Elvesztette emlékezőtehetségét. Idegenként járt-kelt a lakásban. Minthogy az asszony nem akart megválni élőhalott anyjától, a férj elvált feleségétől.

Mindazok, akik a súlyos betegek erőszakos eltávolítását kívánják az élők sorából, tulajdonképpen nem hisznek a másvilági életben, vagy a jövő életet csak megsóhajtják, a valóságban nem hiszik létezését. Nem hiszik azt, hogy a jövő már ott van a múltban, és itt van a jelenben.

Mert annak az embernek az élete, aki a tolókocsihoz van láncolva, már nemcsak a jelen élet, hanem az már a jövő élet. A jövő a jelenben valóság. Olyan valami, mint

a fény az éjszakában. S ha belehelyezzük magunkat az evangélium világába, és követjük Jézus gondolatait s közléseit az Isten országáról, máris érezzük, hogy részt veszünk Jézus halálában és feltámadásában, s hogy ez az érzés nem egy idegen gondolat kivetítése, hanem valóságos létezés a hit által közölt világban.

Sajnos a háború utáni nemzedék — a harmadik nemzedék — nem így látja és érzi a jelent, a múltat és a jövendőt. A három nincs lélektani kapcsolatban egymással. Isten és az Isten országa képét bölcseleti funkciónak minősíti. Istent a valóságban nem lehet megközelíteni és érzékelni. A vallások dogmái mögött nincs természetfeletti valóság. Igazság nincs sehol, az Egyházban sincs. Erre a kérdésre, mi az igazság? — nincs felelet. Mindent lehet tagadni, és mindent be lehet bizonyítani. A mostani nemzedék csalódott mindenben. A hit többé nem jelenti számára a reményt, az örömöt, a védelmet.

Ez a diagnózis mutatja, hogy a jelent nem szabad csak önmagában szemlélni, nem szabad a jelen nyomorúságát csak a jelen adottságaival kiértékelni, és önmagában értékelni. Éppen a jelenben vagyunk mi nagyon közel a jövőhöz. Éppen azzal, hogy a jelen nyomorúsága közben szétfeszítjük az adott körülmények vashálózatát, és keressük eszményeinkben a jelen kapcsolatát a jövővel. Történelmi perspektívákban meg is találjuk ezt az eleven kapcsolatot magában Jézus Krisztusban. Páratlan egyéniségével kivetítette a világba, hogy az elfáradtak és az agyonterheltek azok, akik megláthatják az Isten örök világosságát. Ebben a világosságban a hit azt jelenti, hogy átvettük az Isten örömhírét, az evangéliumot. Megértettük azt, hogy az Isten ránk gondol. Éppen akkor, amikor azt érezzük, hogy kitaszítottak vagyunk, hogy a hit nehezünkre esik, hogy éppen általunk nagyon szenved a szeretet.

A jövőt ne a jelen csalódásainak a megtapasztalásán keresztül szemléljük és rajzoljuk meg! A jövőt egy olyan lelkiállapotban kell meglátnunk, amely az élet törvényeinek a felismerésében az Isten akaratát teljesíti. A jövő

igaz képe akkor rajzolódik fel lelkünk égboltján, amikor azt jó cselekedeteink tükrében szemléljük. A múlt és a jövő akkor csendül fel megnyugtató harmóniában, amikor a jelenben lelkiismeretünk szavára hallgatva, a jót cselekedjük. S erre a helyes életre segít rá a mi hitünk. Azt mondja a világ, hogy realistáknak kell lennünk. Hát az igazi realista az, aki Jézusra hallgat, és Jézust követi. Jézus követésében sem a jelenben, sem a jövőben, csalódni nem fogunk. Csak legyen helyes elképzelésünk a jelen feladatairól. Szeretnünk kell, hogy éljünk! El kell felejtenünk minden gyötrő kérdést, hogy mi lesz velünk holnap. Mert ma kell az Isten jeleit felfedeznünk, felismernünk és követnünk. Mert holnap talán azt már nem tehetjük meg.

## VAJON NÉPTELENEK LESZNEK-E AZ OLTÁROK?

Így is kérdezhetjük: Vajon megmaradnak-e oltáraink? Mindkét csapás teljesedni látszik. Az utóbbi rohamosan.

Oltár ott van, ahol állandóan dobog az isteni Szív, jelen van az Isten-Ember az áldozók központjában. A mi oltárainkon nem tulkokat áldozunk, s az áldozat után nem válik az oltár közönséges asztallá. A mi oltárunk az örök isteni jelenlét szentségháza. A nap minden szakában és percében. A mi oltárunk az isteni kegyelmek forrása. Onnan merít erőt minden Krisztusban hivő. Rajta zeng a világ végezetéig a krisztusi felajánlás szava: Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet! Ezért került a katakombák homályából az eucharisztia templomaink központjába; elöl, a szentély magaslatán. Fejtetőnek a művész keze márványból, az erdők fáiból odavéste, vagy a színek észbontó harmóniájával megfestette Krisztusnak s vértanúinak szobrát és képét. És a szimbólum alatt ott dobogott az isteni Szív... A pap és a hivő egy szívvel és egy lélekkel egy irányban nézett fel a szimbólumra és a valóságra: Imádkozzunk, testvérek, hogy áldozatunk kedves legyen a mindenható Atyaisten előtt!...

Ez az oltár ma háttérbe szorult. Mintha csak megtűrnék valahol a templom titkos mélyében, míg a világ szelleme onnan is el nem űzi. Máris harsogják: Krisztus ott van jelen, ahol a pap és a hivő egymás szemébe néz, és a szeretet kölcsönös áramában átérzik az isteni jelenlétet. A szimbólum addig tart, amíg a krisztusi jelenlét fel nem olvad Isten népében. Hogy a megújított keresztáldozatnak mi a lényege, az bizony nem érdekes. A szentségek különben is nem csatornák, ahol a kegyelem áramlana. Krisztus az Isten népében van jelen a kölcsönös szeretet kicsordulásáig. A pap előtt a nép álljon, és nem

a permanensnek hitt eucharisztikus krisztusi jelenlét. Az oltár maga a nép. A nép az oltár. Ez az igazi dogma a liturgikus újítások vagy inkább elváltozások mögött. Még ha sokan nem is merik ezt a változást így meglátni. És a krisztusi jelenlét modern átlényegesítése egyre tart. A szimbólummal kiseperjük a valóságos krisztusi jelenlétet tartalmazó és meghirdető eucharisztiát. Legalábbis egyelőre csak száműzzük valahová a templom oldalfalához. A niceai zsinat Krédója elveszti értelmét: A Szentháromság egy isteni természet három személyben. Jézus egylényegű az Atyával és a Szentlélekkel. Jézus valóságosan jelen van az Oltáriszentségben. Az eucharisztia nem szimbólum. Szimbólum az, amivel a liturgikus cselekményeket templomaink központjába helyezzük, ahová való. A liturgia évszázados, sőt évezredes fejlődése hozta ezt magával. Kár volt visszamenni a katakombákba a katakombák hite nélkül.

A modern világ szép gregorián liturgiája elfakult. Nem zengnek többé a Mária-antifóniák, a rorátés misék énekei. S nem zengik Jeremiás siralmát nagypénteken, mert elvitték az Urat az oltárfosztás után. Oltárfosztás van ma mindennap. Sok volna a siralmakból. A litániák, a szent olvasó vigasztaló lelki hullámzásaiban nem vonul a lélek többé az Isten felé. Csak könnycseppek hullanak a kifosztott szentélyek hideg kövezetére. Az oltárt elvitték. Dávid kenyereinek asztala megmaradt. Annál azonban, miként a csalódott lélek érzi, ez égi kenyér csak szimbólum, jelkép.

Szükség van-e ezután krisztusi papságra? Papok, kik még vagytok, mit kerestek az üres oltároknál? Ugye a kenyeret osztogathatják volt apácák? Nők, akik ki tudja, honnan jöttek? A diakónusok, akik valamikor Pál apostol idejében, valóban csak a kenyeret osztogatták. Az apostolnak az igét kellett hirdetnie. Nem volt ideje az alamizsnaosztásra. Ő a megkülönböztetett kenyeret és Krisztus vérének kelyhét nyújtotta a hivők ajkához. Jaj volt annak, aki a kenyeret meg nem különböztette az Úr testétől! Vagy azt méltatlanul vette magához! És ezt kell

cselekednie a modern papnak is! Ne csak nézze a sekrestye szögletéből — semmit sem téve, és ásitozva —, miként helyettesítik fáradt kezét a fel nem szentelt világi férfikezek a szentáldozás kiosztásában.

Fel kell ébrednünk a tétlenség mámorából! Nem elég csupán figyelni a bingójátékok jövedelméből vett papírok értékét, zuhanását az anyagisten tőzsdei transzperensein.

Ha az oltárok elnéptelenednek, és az Istent ledegradáljuk, bizony az oltárok sem maradnak meg. Dávid asztalai sem. A márványlapok elporladnak, a fából faragott bálványokat megeszi a szú.

Az Isten azonban újra támaszt papságot. A kövekből oltárok lesznek Afrikában, az ázsiai sztyeppék világában. Isten mindig teremt új világot. Csak vigyázzunk arra, hogy a San Pietróból ne hordják el a központi oltár márványlapjait, és higgyünk abban, amit még átélünk: Krisztus teste és vére van jelen valósággal a kenyér és bor színében.

## ÚJÉVI FOGADALMUNK: A HITET HIRDETNI ÉS ERŐSÍTENI KELL!

A hit és erkölcs kérdéseiben határozott és elhatározott magatartást kell tanúsítanunk. A modern társadalom hitében gyenge. Mindennapi életét az ösztön irányítja. Ezért fut hamis vágányon. Ezért oly szerencsétlen a modern világ politikája, diplomáciája, szellemi, gazdasági, kereskedelmi élete. Filozófiája az egzisztencializmus. Ez utóbbi ront a legtöbbet.

Mindenekelőtt tehát világnézetünknek vallásosnak kell lennie. Ateizmussal, ignoranciával, közömbösséggel megújulni nem lehet. Erős filozófiai, természeti törvényeken és az isteni kinyilatkoztatáson alapuló hitre van szükségünk. Egyedül ez a hit ad egészséges és boldog életet, és fejlődést a világnak. Dogmák teszik erőssé a nemzeteket. Sola fides justificat. Egyedül a hit üdvözít. Ez a Szent Pál-i idézet ily értelemben igaz. A hit oly szilárd alapokon nyugvó igazság, amely valóban átível velünk a mulandó világból a természetfeletti világba. Az igaz hit elfogadtatja velünk az Istent, a halhatatlanságot, a megváltást, Krisztust. És nemcsak elfogadtatja velünk a nagy misztériumokat, hanem azok szerint transzformálja személyiségünket, életünket, s egyesít Istennel. A hit lényegében egyesülés az Isten életével. Ez a hit kiteljesedik az örök boldogságban. Ezt a modern társadalom nem tudja érzékelni. Pedig ösztönével vágyódik utána. Ez a jó ösztöne a sok rossz ösztöne mellett. S ha vágyódik utána, akkor azonnal meg kell tennie feléje az első lépést.

A hit felé az első lépés: tanítás. A hit hallásból való, mondja Szent Pál. Tanítsatok minden nemzetet — mondja az Úr —, megkeresztelvén őket az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében! Nagy tévedésben van a modern társadalom, amikor a véletlenre bízza a hit megszerzését. „Vá-

lassza meg mindenki a maga vallását, amikor tizennyolc éves lesz!" A hit nem ruházat, nem foglalkozás, amelyet ki kell választani. A hitre rá kell vezetni az embert, a népeket, a századokat. Isten mindig szól a világhoz, és az Isten üzenetét mindig át kell adni a világnak. Már a kisgyermeket rá kell nevelni a hitre. Különben elvész a hit a hitetlenségben. Jó ösztöne néha közelebb hozza, de az nem elég az igazság megismerésére. Egy hatalmas uralkodó elzárta fiát minden külső behatástól. Nem taníttatta. Egy reggelen az uralkodó gyermekét a palota kertjében találta, amint térdelve a nap felé kitárta kezét, és szavakat mormolt.

— Mit csinálsz, fiam? — kérdezte a király királyi fiát.

— Ó, atyám, ezt minden reggel csinálom, üdvözlöm a napot, ki hatalmasabb náladnál...

És akkor a király rádöbbent arra, hogy a napnál hatalmasabb az Isten.

Az igaz hitre rá kell vezetni minden embert. Immáron kétezer éve hirdeti az Egyház, hogy a mi hitünk a Szentháromság kinyilatkoztatása, Jézus hirdette meg a világnak, hogy Isten a mi Atyánk, ki egylényegű vele. A Szentlélek állandóan tanúságot tesz a megváltás nagy műveiről. Ennél fölségesebb hitet nem ismer a világ. Ez a hit hirdeti, mint akció, hogy egy halhatatlan emberi lélek nagyobb érték, mint az egész teremtett világ.

A hitre való tanítás azonban még nem elég, és nem elég annak csupán elméleti elfogadása. A hitben nem lehet magára hagyni az embert. A hit élet, s nem dogmák gyűjteménye. A hit élet, mert az Isten élet és az ember is élet. Az ember életében vannak romboló erők, van bűn, a bűn misztériuma. A hitet erősíteni kell! Erről is gondoskodott a Gondviselés. Élni kell azokkal, az Isten kegyelmeivel, a szentségekkel, élni az Isten parancsai szerint.

A világ idegsokkot kap, ha az Egyház parancsairól, intézményeiről, szentségeiről beszélünk. Már pedig ezeken múlik minden: áll vagy bukik a hit maga. A tízparancsolatot isteni kinyilatkoztatásnak kell vennünk! A legtöbbje természeti törvény. „Atyádat és anyádat tiszteld!"

Kell a templom, kell az iskola, kell a liturgia, kell a hittantanítás. A keresztény hit legfontosabb erősítői a szentségek, és a szentségek közül az eucharisztia. Ennél a pontnál elmondhatjuk, hogy az Isten csodálatos művei előtt állunk. Nagy titok az örökkévalóság perspektívájában az Oltáriszentség. Az eucharisztiában a jelenvaló Krisztus szenvedése, megtestesülése. Két ezredéven át tüneményes lelkek egyesültek Krisztus titokzatos istenemberségével. Megszámlálhatatlan sereg ez ma az örökkévalóságban, a halhatatlanságban. A halhatatlanság maga bizonyítja, hogy ezek a megszámlálhatatlan lelkek a földi életben az eucharisztiával indultak el a megdicsőült Istenember országa felé. Már földi életükben egyesültek az Istennel. Ezen isteni megtapasztalásban nincs helye a kételkedésnek. Diadalmas ereje a hit. Millió csoda kíséri a hitet. Az eucharisztiával tudta megállítani a hitetlen sereget egy apáca. Mi is a hittel az Oltáriszentségben menjünk elöl a lanyha, erőtlen, hitetlen modern világ ifjúsága előtt! Merítsünk buzgó hitet az Eucharisztiából! Annak a világában alakul ki a hivő ember, az egész ember. A halottak eltemetik halottaikat. Mi feltámadunk annak hitében, aki táplál minket a halhatatlanság kenyerével, miután halálával legyőzte az örök halált.

## MIÉRT VOLT 1979?

Ebben az 1979. évben egészen érdekes kérdés vetődött fel a hitetlen világ előtt: Miért írtuk fel mi még mindig a naptárban a nemzetközi világban, ahová ma a civilizáció, a nemzetközi ipar, kereskedelem és tudományos élet tartozik, az 1979. évet?

Egy év az örökkévalósághoz viszonyítva majdnem semmi. És az az első év az 1979 alatt, ki tudja, hol foglal helyet a millió évek tengerében? Mióta a világ van, addig az első évig, és meddig lesz még a csillagmilliárdok teremtett világa után az első év után? Annak az első évnek mindenképpen nagy jelentőségűnek kellett lennie, hogy ma a modern világ ezt az évet tekinti az idők központjának egy egészen új világ, hatalmas szellemkultúra fejlődésében.

Miért nem nevezi az emberiség a mai 1979. évet Róma alapítása 2732. évének? Nagy és hatalmas volt az a római birodalom! Modern világunkban sokan megkísérlik és megkísérelték, hogy az 1979. évet egyszerűen véletlennek mondják, egyszerű időszámításnak. De hát ügyetlenül hangzik is ez a megjelölés: Időszámításunk 1979. évében; avagy: Időszámításunk előtt a harmincadik évben. Melyik időszámítás 30. évében? Kétségtelenül nem Mohamed előtt és nem Nagy Sándor után. Bármit is csinálnak a kereszténység ellenségei, ezt az 1979-es időszámítást nem lehet megváltoztatni. Minden kultúra évkönyveit, értékeit, alapításait, az egész civilizáció, a tudományos intézmények, országok és népek történeteit át kellene írni. De hogyan? Ezt szerették volna megtenni azok a magyarok a magyar történelemmel, akik Szent Istvánt szeretnék kitörölni az ezeréves magyar állam történetéből. De hát Budapesten és Moszkvában is, Teheránban, Rhodesiában és Pekingben is, nemzetközi vonalon

a kalendáriumba ez évben is az 1979. évet kell beírni. És hogy világosan beszéljünk: azért, mert ennek az időtartamnak az első évében valósult meg az idők teljessége. Akkor, amikor valaki nem államot, országot, várost alapított; akkor, amikor valaki nem új vallást adott az emberiségnek, hanem az emberek közé hozta Isten országát, és akivel maga az Isten jelent meg látható módon a földön: a mi urunk Jézus Krisztussal!

Valóban. A kultúrvilág Jézus Krisztus születésétől számítja az éveket, mert az idők kezdetétől az idők végezetéig ő az egyetlen nagy irányító isteni hatalom. Benne él a világtörténetben, senki nem térhet ki előle. Országok hiába viaskodnak ellene. Oly páratlan egyéniség, hogy egyedül ő volt képes örök természetfeletti alapokat adni az emberi életnek és fejlődésnek. És ezek a természetfeletti alapok megváltozhatatlanok a lelki és szellemi kultúra fejlődésében. És ezek az alapok teljes harmóniában vannak a természeti törvényekkel. Az ellenség jól tudja ezt, és ezért fellázad a természeti törvények ellen; azokat tagadja, hogy meghódítsa az új nemzedéket, és azt luciferi vezényléssel az Isten felsége ellen vonultassa. A szellemi és erkölcsi káosz már végzi romboló munkáját. Már látjuk a veszélyt, és annál inkább meggyőződünk arról, hogy Jézus Krisztus pótolhatatlan a világban, és irányító hatalom marad a világ végezetéig.

Miért? Jézus Krisztus látható formákban, hatalmas tényekkel megmutatta a világnak, hogy ő hozta a legtöbbet az emberiségnek. Vele és általa ismertük meg igazán az Istent. Ő hozta a földre az Isten országát: az erényt, a békét, a Szentlelket! Megtanított arra, hogy lelkünk a legdrágább kincs a világban. Drágább a drágagyöngynél, termékenyebb a szántóföldnél. Mindezekért érdemes dolgozni; de a legfontosabb az Isten országa, és benne a mi halhatatlan lelkünk. S mit használ az embernek, ha az egész világot is megnyeri, de lelkének kárát vallja? Vagyis elsorvasztja, kiüresíti, boldogtalanná teszi, majd testét öngyilkossággal, háborúkkal, erkölcstelenséggel, gyűlölettel szétroncsolja. És Jézus nemcsak

elhozta az Isten országát, nemcsak adta az istenfiúság öntudatát, hanem a nagy munkában az Isten országáért adta és adja az isteni erőt, segítséget, adja az Isten szeretetét és kegyelmeit. Adja a világosságot, a fényt, az örök lelki energiaforrásokat. És Isten ma is a világban van, és ahol őt befogadták, ott élet támad, ott szellemi kultúra virágzik, ott nemcsak dómokat építenek, hanem felépítik a lélek dómjait is az emberi szívekben. Jézus a világ élete, feltámadása, igazsága. Jézussal a lélek halált nem ismer, s mert halált nem ismer, halhatatlanná válik akkor is, amikor a test elporlad. Csak az Isten nagy misztériumával érthetjük meg, hogy miképpen megy végbe a test feltámadása, miután a nagy világegyetem végtelen ponttá zsugorodik össze, és szublimálódik a halhatatlanságban.

Az 1979. év mindezekre a dolgokra nagy mementónk! Első évének egyedülálló jelentősége van az idők történetében, az üdvösség- és világtörténetben. Valóság és igazság marad akkor is, amikor valami sátáni hatalommal a számot megváltoztatnák. A lényeget és jelentőséget megváltoztatni sohasem fogják tudni. Egyedül Jézussal jött el az Isten országa a földre. Szebbet, jobbat, értékesebbet, időállóbbat soha senki más nem ajándékozhat az emberiségnek, az Isten után vágyódó emberi léleknek.

## ÚJ ÉVTIZED KEZDETÉN

Megújult hittel, új reményben újra megszólaltatjuk a magyar szeretet tárogatószavát, hogy Isten dicséretével, édes anyanyelvünkön felkiáltsuk a fáradt s elcsüggedt, reménytelenül égre néző, a céltalansággal küzdő magyar lelkeket. Felkiáltsuk és megértessük velük: Az élet lendülete a szellem. A szellemnek pedig meg kell ismernie és hordoznia az igazságot. Csak az igazság szabadít meg minket a kételytől és romlástól.

De mi az igazság, és hol van az?!

Eljutunk hozzá, ha igazán keressük. Néha az elme útjain. Elmélkedő, imádkozó lelkek előtt csodálatos távlatok nyílnak meg. Még az élvezetekbe merülő világ előtt is. Igaz, nagy ára van annak. Rémséges megtapasztalásokon keresztül. Ilyenkor az élet és a halál nagyon kegyetlen.

Sokszor valami hirtelen meglátás nyitja meg a lélek szemét. És a lélekben megváltozik az egész világ. Az intuíció művének mondják. Hasonlatot vehetünk a holdra repülőktől. A holdról igazi színében, színpompázó kékben és igaz alakjában látták meg a földet. Saul azért lett az evangélium apostola, mert a damaszkuszi úton lelkében meglátta Krisztust. Így látták meg az apostolok is Krisztus utolsó vacsoráján Mesterükben az Isten küldöttét, és felkiáltottak az igazság birtokában: „Íme, most nyíltan beszélsz, — ezért elhisszük, hogy az Istentől jöttél ki."

A modern ember nem képes ily meglátásra.

Ez a világ az igazság megismerését már a természettudományoktól sem várja. Holott egy évszázadon keresztül a tudománytól remélte. Hát a baja az is volt, hogy csak attól várta.

Mi ma is valljuk, hogy szükségünk van a tudományos kutatásra. Erről a földről az értelem lámpásával is keres-

sük az igazságot (hogy azt a természetfeletti világban megtaláljuk). De a modern élet ezerféle problémájával viaskodunk, s éppen azért, hogy az igazságot megtaláljuk és megértsük, egyformán szükségünk van a krisztusi kinyilatkoztatásra és e kinyilatkoztatás értékelésére, bizonyítására a tudomány által.

Ma azonban a tömeget sem a kinyilatkoztatás, sem a tudomány nem érdekli. Divatos mondásként hangzik mindenhol: Egy a fontos, az aktív élet. Az élet értelme a munka. Célja a pénzszerzés. A kommunista államkapitalizmus és a demokrácia monopolkapitalista társadalmában egyaránt. Ezért a lázas szervezkedés. De mit ér a szervezkedés ideális célok nélkül, ha a megromlott emberi természetet meghagyjuk a maga természetes szintjén minden természetfeletti kegyelmi benyúlás nélkül?

Minden aktív élet remélt boldogulása a szellemből való. A hitetlenek világában is. Attól veszi lendületét. Vezérlő gondolatot hozzá a kutatás, a tanulás, vagyis a tudás adja. A világ hangulatainak hordozói az eszmék. Ezeké a hatalom. Ennek a pogánykodó világnak a homlokán is az eszme csillaga ragyog. De vajon a mai tudományból való eszme épít-e avagy rombol? Vajon a Sierrák magaslataira irányít-e, avagy az áradások piszkos, sáros mocsarába? Mindnyájan érezzük, hogy inkább rombol mint épít. Folytonos elváltozásaival sötét színbe borítja a földet. Ellenkezésbe hozza az embert a hittel, ébreszti a bizalmatlanságot, terjeszti az elfogultságot, szembe állít a természetfelettivel — Istennel, Krisztussal, Egyházzal, szentséggel, kegyelemmel. Az Egyházra ráfogják, hogy válságban van, és temetésére készülnek. A nagyok valóban nagyot esnek. De csak saját személyükben, mint a teremtés kezdetén Lucifer. Mindezt azért teszi, mert nem akar tudni lelki problémákról, halálról. Iszonyodik a másvilágtól, nem beszél a halhatatlanságról. Menekül a harmóniát kereső művészettől is. Az is valahogy a lélek világára hangol. El akarja felejteni a végtelent. Néha felnéz a csillagokra, de azokat is inkább csak kábítószerek révén látja. A sportért lelkesedik. De csak a hazárd

nyeremény reményében. Maga egy labdát sem rúg meg. A városok esti fényeiben, színeiben, a modern muzsikában rikolt a diszharmónia. Egy modern zenekar emlékeztet a régi világ kíntornáira, amely mellett — egy költő szerint — a nyomor vakszemű leánya énekelt.

Ó pedig e világ természetrendjében a lényeg nem változott. Végtelen kérdések vesznek körül. A mi kicsiny magyar közösségünket is. S nem maradhatunk magunkra egyedül. „Idő és tér vesznek körül. (Igaz, mily más, mint húsz évvel ezelőtt!) Van ma is okság és cél. Örökkévalóság és végtelenség. Relativitás és célszerűség. Szükségesség és szabadság." — Van-e mindehhez érzékünk? Gondolkodunk-e? Imádkozunk-e? Kitöltjük-e a lélek kínzó ürességét? Van-e még más valami egyebünk is, mint a kétely? Vele bandukolunk hazatelé mindennap este „otthonunkba". Vigyázzunk a modern kétellyel! Ez tagad mindent. Egy régebben hivő magyar, igen intelligens koponya, mondotta nekem nemrég: „Én már nem hiszek semmiben. Mi a hitnek az értelme?" — Igen, a kétely tagad hitet, világosságot. „A kétely a haladás boszorkánya." Tagadja az erények értékét. S aztán csodálkozik, hogy útja a semmiségbe vész. Nincs békéje, boldogsága. Nincs erénye. Intelligens emberek körében is hihetetlen tudatlanság uralkodik. Természetfeletti, vallási és tudományos kérdésekben egyaránt. S akkor újra csodálkoznak, hogy a láthatatlan sugarak korában nem értik meg: az anyag atomján túl is van létezés. Még mindig dajkamesékbe kapaszkodnak, amikor a test lényegéről, pokolról, mennyországról beszélnek. Pedig ma már azt mondják, hogy a tűzhöz nem okvetlenül szükséges a levegő. A föld központjában sem. A csillagokon túl is van világ. A kiterjedést, a létet csak erőkkel lehet magyarázni. A mozgás a kiterjedés tüneménye...

Mi valljuk, hogy nagy az Isten! A tudomány minden ága az Isten műtermének az előcsarnoka. A tudomány szabadsága csak újabb lendületet ad a szárnyalásra a végtelen felé. Ezért, amikor mi, a hivő világ, meghirdetjük az új évtized kezdetén az Isten dicsőségét szent

oltárainál, meghirdetjük magyar népünk kiművelését is. Mindkettőt ápolnunk kell. „A lángoló hivő a tudomány jó barátja." Mindig csodáltam Európában az Alpesek szépségét, a Kárpátokban a Magas-Tátrát, Erdélyben a Hargitát. S rádöbbentem arra, hogy a végtelen kilátás a szépsége. Rétegei az örökkévalóság legbeszédesebb magyarázó lapjai. S minden kutatás és tudás ismétlődő igazsága: Nagy az Isten! A magyar mindig értelmes elme volt. Ne kótyavetyéljük el tehetségét! Építse az Isten oltárát! Éppen itt, künn a nagyvilágban. Tanuljunk sokat! Hit és tudás, e kettő kell nekünk! Akkor győzni fogunk. Győzni a modern hitetlenségen. Úgy ahogyan a zürichi Politechnikum homlokzatán fel van írva: „Numine, indole, labore, impetu, studio, perseverantia." Igen, a magát ismeretekben tökéletesítő magyar keresztény ember itt, a nagyvilágban nyíltan megvallja meggyőződését az igazságról, mely változatlan. Örök. Alapja az Isten! Egy nagy gondolkodónk Krisztus szavaival így idézi: „Eljöttem az Atyától, és a világra jöttem. Ismét itthagyom a világot, és az Atyához megyek."

Az igazság nem az emberi ész termelése. Nem függ a változó korszellemtől. Az igazság a változhatatlan isteni szellem kinyilatkoztatása. Nem ember teremtette. Mi csak alázatos hívei lehetünk az igazságnak. Enélkül minden inog. Tudás és hit is. A hódolat az igazság előtt ad lendületet és biztosít fejlődést. Rávezet az eszményre. Megérteti velünk, hogy még a tudományban sem lehet mindent megérteni számtani műveletekkel. A holdon járó ember első kérdése nem az volt, hogy mi a súlya, hanem csak nézte és csodálta róla a kékben úszó földet, mint suhan mámorítóan a végtelenben. A Kárpátokban, a Békásszorosban, minden sudár fenyő láttán felkiáltottam: „Ez valóban az Isten egy remekben kifejezett gondolata. Égi tünemény!"

## ÚJ KORSZAK KEZDŐDIK

Magyarország új korszaka mindig akkor nyílt meg, mikor a leghalványabb remény sem volt rá. Mi hisszük, hogy a mi világunk új korszaka most nyílik. Már-már eltemettük önmagunkat. Az új nemzedék hitetlensége, a születések csökkenése Magyarországon, a kiművelt fők beolvadása a külföld szellemvilágába, a modern külpolitika szerencsétlen vezetése, valóban mintha a halálharangot kongatná népünk eltemetésére. S mégsem távozunk el a történelem arénájából. A magyar lélek és szerelmünk tüze nemzetünk iránt nem hamvadt el. Élesztette az ezeréves múlt. Harcaink, bukásaink és a hős lelkek egyéni áldozatai. A hajnali fény kigyúlt!

Magyarországról egyre vigasztalóbb hírek jönnek. A kenyér még mindig kevés. Minden nyersanyagot elszállít a gyarmatosító nagyhatalom. De a letarolt búzamezők és hajdan virágos rétek fölött új élniakarás tör a magasba. Mosolygós gyermekarc újra az eszmény. A magyarság többsége, fiataljaival és lelkipásztoraival az élen, feltámadásra és nem elmúlásra készül. A magyar munkás öt órán át ül vonaton, míg munkahelyére ér (nagymarosi tudósítás). Nem lázong, de verejtékezik, hogy átvészelje az elnyomást. Tudja, hogy csak szívós áldozata tarthatja meg gyermekében a magyar öntudatot és ezeréves hitet. Ismerek valakit, aki tizenhétszer volt börtönben, kiengedték külföldre, és mégis visszament, haza, mert a néppel együtt ki kell tartani. Most halt meg a nagy franciskánus zeneköltő, Tamás Alajos. Király Kelemen írja róla: „Egykor legendákat fognak írni Father Alajosról. De a valóságos történet felülmúlja a legendák bűvkörét." A háború alatt „a Széll Kálmán téren golyók süvítettek. Az éjszaka esett hó még fehér szőnyegként borította az utcákat... Lepedő alatt hason csúszva érte el a kórházat (hová be-

teghez hívták)... Bement a házakba, és az ablakon és kerten át ment a következő házig, s ugyanígy a kórházig... Az ablakon húzták be az ápolók, a haldoklókat szentségben részesítette, és sikerült még hazajutnia, ugyancsak az ablakon keresztül..." A háború után a börtönökben „átment a kommunizmus sátáni kínoztatásain". Tüdőbajt kapott ott, „ahol nyirkos, piszkos termekben a bebörtönzöttek hering módra összezsúfolva töltöttek nappalokat, éjjeleket"... Miután kiszabadult, kínos betegségek gyötörték. Nem beszélt sokat róluk. Alkotott. Csodálatos Nándorfehérvár oratóriumát mindnyájan ismerjük. Amerikai kiadásban. A zenemű végigjárta a világot... „Emberfeletti erejének köszönhető, hogy betegen is tovább dolgozott, alkotott." Kórust szervezett, tanított. De aztán mégis a kórházak lakója lett. Hősiességét, életkedvét mégsem vesztette el. Még humorát sem. P. Király Kelemennek írta három héttel a halála előtt: Akkor már a gégeműtét sem segített. Mégis így írt: „Jövő héten megpróbálom a zongorázást. Nem hagyom el magam!" Majd egy másik levelében: „Hogy Te írod a nekrológokat, az csak jó. Csináld még száz évig, és belejössz!... Itt kutyameleg van. Állandóan 30 Celsius-fok fölött. Ilyenkor ágyban lenni igazán nem álom. Bár még mindig nyitott seb van a torkomon, holnap is varratszedés lesz... Ezen a héten női vért kaptam, de majd legényvért kérek, hogy el ne rontsam az alakom." Tudta, hogy rákja van. Humora mégis sziporkázott. Zeneművet is alkotott a halálos ágyon. „A csodához hit is kell! — írta. — Hol lennék már, ha erős hitem nem lett volna és nem lenne." Augusztus 29-én meghalt.

Így élnek és halnak meg hőseink a Duna—Tisza táján! S mit teszünk mi itt a nagyvilágban?

Sokszor panaszkodunk egymásra. Vádoljuk is egymást. De ne csak a hibákat vegyük észre. Vádakkal nem fogjuk soha összehozni azt a sok értéket, mely kétségtelenül megvan a külföld magyarságában. Fel kell ismerni és értékelni azokat. Szomorúan hallgattam magyarok panaszát: „Nem járatom a Vasárnapot, mert írásai nem

felelnek meg a mai követelményeknek." Ezek a jó magyarok nem olvasnak semmiféle magyar betűt... Nem gondolnak arra, hogy a Vasárnap 74 éve szolgálja a magyar kultúrát és a kereszténységet Amerikában. Lapot szerkeszteni, fenntartani, hősiesség! Barcelonában bánatában meghalt Kardos Illés. Támadták. Egyik munkatársa megvádolta. Mégis az ő nevét hirdeti a fatimai magyar Kálvária. A magyar név dicsőségét. A Vasárnap útján főképpen az amerikai magyarok adták össze a Kálvária költségeit. Augusztus 20-án Rómában felszentelték a Szent István Zarándokházat. Felejthetetlen Szent István-ünnep volt — írja Galambos bencés atya Rómából. A világ minden tájáról összesereglettek a magyarok. Amerikából, Németországból, Brazíliából... Magyar papok, hivők, apácák... Az örök város papjai, Zágon József prelátussal az élen. Miért? A magyar élni akarást, a magyar áldozatot és annak eredményét ünnepelték. Újra életre hívták a századokkal ezelőtt elpusztult, Szent István alapította magyar zarándokházat. Magyar nő, Fáy Erzsébet adta hozzá az alapot, az impulzust. És megmozdultak a névtelen magyarok. Zágon prelátus organizálta. Ma ott áll büszkén Rómában a magyar név dicsősége. Innen, Kaliforniából is visz a szél jó híreket a magyar szívekhez. A fenyők itt is hirdetik Szent István emlékét. Woodside-ban egyre acélosodik Jávor Egon, Hites Kristóf, Barát Benignusz, Német Maurusz és a többi bencés atya műve: A Szent István nevét viselő bencés perjelség Száll az ősi ének keletről, nyugatról. A ferences zárdákból, Youngstownból és DeWittből. A Dél keresztje alól: Sao Paulóból... Ott szintén magyar bencések dolgoznak, imádkoznak. S hír jött Argentínából. Az irgalmas nővérek iskoláiban hangzik a magyar szó. Egy nővérük itt volt nem régen. Háromezer dollárra lenne szükségük, hogy valami építkezést befejezhessenek. Magyar szívek, hangozzátok vissza a kérő szót!

Ma már bizonyos, hogy az áldozatos magyarok áldozata nem hiábavaló. Új-Zélandba magyar pap vitt innen nyomdagépet: Oláh-Tóth Antal. Most azon a gépen küldi üzenetét az ottani magyarokhoz, és hirdeti mindenkinek:

Élünk és feltámadunk! Juventia nővér Formozából írja: Mi magyarok csodákat élünk át. Hálát adunk a Gondviselésnek, hogy eszközei lehetünk akkor is, amikor a világ már minket magyarokat halálra ítélt. Csak mi magyarok ne ítéljük el önmagunkat! Segítsük egymást! Ebben rejlik a magyar feltámadás titka és ereje.

Magyarország új korszaka valóban megnyílott.

## A NÉGER JANICSÁROK MOSZKVA ELLEN

Moszkvában még nem látják a veszélyt. Pedig ők idézték fel Afrikában és Amerikában.

Kezdték azzal, hogy az Istent az emberi elmékből kikergették. Aztán az ifjúságot kivonták az élet törvényei alól. A harmadik nemzedéket életunttá tették. Belehajszolták az erkölcstelenségbe. A modern nemzedék világvándor lett. Mindenben csalódott, s nem látja az élet értelmét. Vezet az öngyilkosságban.

Moszkvában még játszhatják ezt a hazárdjátékot. Az atomerő titkát ellopták. Gyártják az atomfegyvereket. Kubából akarják az Egyesült Államokat megrohamozni brigádjaikkal. Titkos hadoszlopaik benn vannak már Iránban, és Vietnamból Kambodzsába törtek be. A kommunistákat egymás ellen uszítják. Ez már előjátéka annak, hogy nem ideológiák harca kezdődik az új korszakban, hanem a fajok elkeseredett összecsapása. Csak ez még nincs a fajok öntudatában. A fajok egymás ellen harcolnak Afrikában: Etiópiában, Angolában. Fehérek, azaz vörösök szállítják a fegyvereket a feketéknek a feketék ellen. Még csak dzsungelforradalom pusztít a kultúrált fekete testvérfajok ellen. Magyarországon a fehér a fehéret pusztította, és a harmadik nemzedék előtt élőket beolvasztották az olvasztókemencékbe. Oroszország népe nyomorog. Mi lesz ezzel az éhező, nyomorgó kétszázmillióval? Mi lesz a 800 millió kínaival szemben, amelyet az USA ipari hatalmával akarnak felerősíteni és csatasorba állítani? S amikor a sárga faj a fehér faj segítségével a vörös fehér faj ellen mobilizál, akkor kezdődik igazán a fajok háborúja. A nyugati fehér faj döntő stádiumba lép. Tömegei demoralizálódnak az amerikai egyetemekről, ahonnan már elindították a fehér faj likvidálását, amikor Arábia egyik tagját a királyi nagybátyja ellen lázították, aki királyi nagy-

bátyját megölte. Ugyanígy mozgósították az iráni fehéreket a fehér uralkodó, az iráni sah ellen. Az öngyilkosságoknak azonban egyszer vége lesz. Nem sokáig tart már az osztályharc. Nem sokáig irtják a feketék fajtestvéreiket. Egy napon felébrednek lidérces álmukból. A feketék megölik a fehér-vörös tanácsadóikat, s akkor már javában dúl a fajok háborúja. Az ideológiák vizenyősökké válnak az agyakban. A néger janicsárok felvonulnak Moszkva ellen. Moszkva testvérárulással próbálja vezényelni a janicsárokat. S ekkor hömpölyögteti Peking hadait Amerika ellen is. A fehér faj elkorcsosodik. És akkor a sárga faj szembe kerül a fekete fajjal. E harc vége eltemeti Moszkvát és Washingtont.

Ma még bizonytalan, hogy a sárga vagy a fekete faj kerül-e ki győztesen. Minden jel arra mutat, hogy a végső győzelem a sárgáké lesz! ...

## ISTENI FÉNY ÖLELI ÁT A VILÁGOT

Egy költő azt mondja, hogy agyunkban gubbaszt a borzalom. Sok a jaj, sok a baj. Az, ami van, csak úgy lóg pillanatszögeken. Hajszálnál finomabb fonalon.

Én, az ember, nem vagyok más, csak az időben egy vén órás; nem is óriás.

Nem törődöm magával az idővel. Petőfi azt mondta hajdanában, hogy van életem, s csak henyélek. Ma már nem mondaná. A nemes magyarokat majdnem mind kiirtották. És sok a probléma. Tetejében az Istent megfosztották trónjától. Emberek még születnek, de már nem jegyzik el őket az Istennel. Szülő nem kereszteli meg gyermekét. Vadóc közt élünk. S nincs rózsa a földön. Nem lesz már szebb a föld. Iránban vérpiros a rét és a kövezet. A dzsungel indái nem különbek. Az ifjú magyar iszik, és piszkos a szája. Gyermek nem kacag, üres a bölcső. Omlanak az Isten háza falai! Törött ablakai ásítanak a zimankós téli hajnalon. Csak egy öreg bácsi imádkozik a szentségház előtt. A szentek hallgatnak. A politikus-diplomaták hazudnak. Mindnyájan olyan órások, akik rábízták az időt a hajszálnál finomabb rugókra. S íme, feszülő pillanat pattanásig húzza, és örökre megáll a kis óra...

Más valaki mondja: Én, az ember, a világkertben kertész vagyok.

Az én kertemben van az életfa. Gyermekek születnek, gyermekek játszanak. Isten kegyelmével öntözöm lelküket. Óvom, nevelem őket. Olyan szépek azok a kis palánták. Hajszálnál finomabb gyökerei vannak a mélyben. Lesz-e gyümölcs és virág a fán? Vigyázzatok! A gyökérkéket átrághatják a csontvelőig ható méreg-pillanategerek...

Mit szól mindehhez a Teremtő?

Minden ember az Isten remeklése.

Isten adta az órást az időnek. Isten küldte a kertészt a födre. Nézd az ember anatómiáját! Hajszálnál finomabb vérerek szállítják a nagy titkot: az életet. Hajszálnál finomabb rugója a szívünk. De nézd: hogyan lesnek rá Lucifer pillanat-örömállatkái! Borzalom a harc az ember és az állat között!

Isten azért életfát állított fel a teremtésben. Véres az életfa. Szent vér piroslik rajta. Jézus vére. Mikor kiömlött a fára, elsötétedett a nap. Aztán ráömlött a húsvét hajnali fénye. Finom fonál köti össze az éggel; s finom fonálon „lógnak rajta a nap, a hold és a csillagok".

Ember! Isten kezében csüng ez az életfa. Légy jó órás, és légy jó kertész! A boldogság kéklő életfája ez a fa. Fonalán anyák szíve, szeretteink könnyei és mosolya. Hajszálnál finomabb fonalon. Elég lenne egy pillanat, és vége lenne a világnak. De Isten a szeretet, a türelem, a megbocsátás, az irgalom. Miért gubbaszt agyunkban a borzalom?

Az Isten nem ember. Emberré lett mégis érettünk, hogy a fonál el ne szakadjon, a rugó el ne pattanjon. Meleg isteni fény öleli át a világot.

## ÉLET A VÉGTELEN SZERETETBEN

Nehéz a modern emberrel megértetni a hit lényegét. A modern világ nem is tud hinni. S mert nem tud hinni, problémáiban megszállja a félelem. S a születés és a halál között bizony sokféle félelmetes hatalom zavarja meg az embert. Ilyenkor hit nélkül, vagyis bizalom nélkül természetfeletti hiányában, az emberi öntudat kétségbeesik. Mielőtt eljutna a tragédia végállomására, a vegyipar kábítószereivel csillapítja kínjait... Marijuanát szív, LSD-vel mérgezi és bénítja idegeit.

Ebből a diagnózisból már látható, hogy a hit pozitív nagyhatalom az ember életében. Világos, hogy itt nem akármilyen hitről van szó. És a modern embernek éppen az a baja, hogy rossz fogalmai vannak a hitről. A modern ifjúság általában úgy vélekedik a hitről, hogy az szurrogátum. Valamiféle bizonytalan állásfoglalás a természetfelettivel szemben. A hit valakinek vagy valaminek az elfogadása akkor, amikor a tudománytól nem kapunk feleletet kérdéseinkre. A hit egy tétel vagy kinyilatkoztatás elfogadása azért, mert aki a dolgokat kinyilatkoztatja, az iránt bizalommal vagyunk. Járok a templomba, és imádkozni is szoktam, mert mások állítják, hogy az jó dolog; a vallásos emberek mondják, már pedig ők csak tudják, hogy talán van Isten, és az imádság meghallgatásra talál. Talán.

A modern ember fogalma a hitről szellemi akrobatamutatvány. Nem a valóságot tükrözi. Nem azt, hogy nekem a hit által élményem van a természetfeletti világgal, az Istennel. Már pedig a hitnek meggyőződésnek kell lennie. Nekem tudnom kell, hogy kinek és kiben hiszek. Nekem tudnom kell, hogy van Isten. Nekem éreznem kell, hogy az Isten meghallgatja imámat. Az én lelkemben egy diadalmas érzésnek kell uralkodnia: Isten az én Atyám!

A valóságnak megfelelően kell hinnem. De hogyan? — kérdezi a modern ember — amikor még nem régen azt tanították az iskolában, hogy hinni annyit jelent, mint igaznak tartani azt, amit az Isten és az Egyház kinyilatkoztatott. Az Egyház azt mondta, hogy pénteken húst enni halálos bűn. Ma az Egyház azt mondja, hogy pénteken is szabad húst enni. Vagy: Isten nevében tanította az Egyház, hogy az Oltáriszentségben valóságos isten-emberi természetével van jelen Jézus. Mások viszont az Isten nevében azt tanítják, hogy az Úrvacsora csak jelképe a krisztusi jelenlétnek. Honnan tudhatjuk meg tehát, hogy mi az igazság a jelenlét problémájában? Egyáltalán valóság-e mindaz, amit nekem a vallás tanításaiban hinnem kell?

Bármit is mondjon a modern ember a hitről, és bármi is legyen az állásfoglalása a természetfelettivel szemben, az igazság a hitről az, hogy nélküle nem lehet kiegyensúlyozott lelki életet élni. Hit nélkül nincs megoldás az élet szellemi, lelki vonatkozásaiban, és az öntudat alatt működő emberi szervezet működésében. Mert hát mi is tulajdonképpen a hit?

A hit éltető erő. Erőforrása a történelemben megjelenő Isten-Ember: a történelem és a hit Krisztusa: Jézus Krisztus. A hit élet az életben. A hit az ember földi életének az egyesülése az isteni élettel, ami látható formát kapott a történelmi Jézusban. Történelmi tények, isteni intézmények és az ember lelki életében kifejlődő átalakulások az Isten felé, igazolják. Szerencsés és boldogító szakramentuma maga az Isten-Ember.

Ezért mondotta Jézus, hogy ő a szőlőtő, és mi vagyunk a szőlővesszők. Ezt a tényt át kell élnünk. És amikor átéljük, akkor elmondhatjuk őbenne és az Istenben való hitünk meggyőződés. Elmondhatjuk, mert tudjuk, hogy amikor belekapcsolódunk imáinkkal Jézus életébe és főképpen az eucharisztiába, akkor valóságosan egyesülünk övele az Istenben. Én ezt tudom. Ilyen az én hitem! És akkor jutok el a tudásig, amikor Jézust valóban megismerem. Amikor általa megismertem az Istent, az Isten

parancsait és szentségeit. A hit akkor válik igazán diadalmas erővé énbennem, amikor imáimban biztos vagyok afelől, hogy Isten meghallgat engem, és teljesíti kérésemet: Legyen meg az ő akarata! A hit élet Krisztusban, Istenben. A hit élet, amikor már nem én élek, hanem Isten él énbennem. És akkor nem ejt kétségbe a sok változás, szenvedés, csalódás az életben, a liturgia változása, az egyházi törvények módosítása, a gyengék és lanyhák aposzláziája. Mert én tudom, hogy kinek hiszek. És én igaznak tartom azt, amit Isten kinyilatkoztatott, mert Isten az igazság, az örök létezés, az örök jóság és a végtelen szeretet.

## A MÚLT, A JELEN ÉS A JÖVŐ

Szilveszter estéjén az ember a jövőbe néz. Az év utolsó estéjén az ember szeretné elfelejteni a múltat.

Csengtek a kristálypoharak. Aztán a kézben üres lett a pohár. Majd tele pohárral ismét szólt az ember az emberhez: Még két óra van hátra. Valahol keleten ugyanakkor már csak egy óra volt az éjfélhez. Aztán újra csengett a pohár. A suttogásból hangos vágy lett: No, még az a tíz perc! Tíz, kilenc, nyolc, hét, hat, öt, négy, három, kettő, egy! És a hangos vágyból kitört a hangos szóorkán: Zéró! Boldog új évet!...

Csillogó rakéták fúródtak az égbe. Mint tengerhullámok zúgtak a jókívánságok kelettől nyugatig. Minden órában zúgott egy újabb hullám egyre nyugatabbra, és aztán az újévi jókívánság beleveszett a végtelenbe 1978 újév hajnalán...

Ha minden kívánság teljesülne 1978-ban, az a világtörténet csodája és szerencséje lenne.

Sok kívánság azonban nem teljesül.

Rákóczi nem tért vissza hazájába Rodostóból. Mikes Kelemen sem, pedig mindig, minden újév hajnalán nézte a csillagot, mely Zágon felé mutatott. IV. Károly nem tért vissza Madeira szigetéről sem Bécsbe, sem Budapestre. A háború száműzött magyarja idegenben hal meg. Egymásután temetjük őket idegen sírokba. Vagy hamvaikat elviszi a szél a háborgó tengerbe.

S mi lesz velünk, élőkkel, akik felvirradtunk az újév hajnalára?

Az élet malomkerekei közt fogunk őrlődni. Emberek fáradtan térnek haza lakásukba. Sokan érzik majd: Sem utóda, sem boldog őse, sem rokona, sem ismerőse nem vagyok senkinek. Vagyok, mint minden ember: fenség, titok, idegenség, lidérces messze fény. De jaj, nem tudok

így maradni, szeretném magam megmutatni, hogy látva lássanak. Ezért minden önkínzás, ének; szeretném, ha szeretnének, s lennék valakié. (Ady)

Ez a világ a botrányok színhelye lesz. Jó szándékú embereket a gyanúsítások hálójába kerítik, a bestiákat százezer dollárért a bíróság szabadlábra helyezi. Sem a politikának, sem a diplomáciának, sem az üzleti világnak, sem a nemzetközi szerződéseknek nem lesz többé alapja a természeti törvény, mert azt már ma is tagadják. Meggyötört idegekkel fekszik le a hivatalnok, a munkás, és reggelre idegesen várja az ébresztő csengetését. Rettegve ül autójába, mert feje felett az elbocsátás damoklesz kardja fenyegeti, mihelyt átlépi munkahelye kapuját. Az iskolákban a meztelenre levetkőztetett világ láthatatlan halálsugarakkal hatol be az ifjúság agy- és csontvelejébe a nemi felvilágosítás örve alatt. Az új nemzedék vérében az élvezet démonjai oly haláltáncot morzéznak, hogy a sejtek titokzatos életcsírái felbomlanak, és az állami halottkém hidegen megállapítja, hogy rákban halt meg, szegény... És így tovább... A hajdani szép virágos parkok, az utcák, a terek, az idősebb nemzedék temetőivé váltak. Aztán az ördög lovasai legázolják a megtébolyult gyermeknemzedéket is.

Az új év azonban mégis az Isten színe előtt játszódik majd le. Vagy talán csak álmodtunk karácsonykor az isteni Gondviselés nagy művéről? Az emberiség megváltásáról? Talán Isten nem él ebben a világban? A világ Isten nélkül kering kiszámíthatatlan idők óta billió és billió naprendszerek jegyében? Ó, balga emberiség! Kétezer év tanúbizonysága az, hogy Isten benne él a világmindenségben. Benne él, mint öntudatos személy. Hogyan lehet Isten önmaga foglya, amikor ő az abszolút szabadság? Szabadnak teremtette az emberi gondolatot is, és hordozóját, az emberi személyt. Saját képére és hasonlatosságára. Az abszolút szabadság csak az abszolút szeretet kihatása lehet a kiterjedés teremtett világában. És amire az emberi szabadság képtelen volt, azt megtette az abszolút szabadság: Önmaga abszolút lényegét eljegyezte az

emberi természettel, és a világtörténetben Jézusnak hívatta, aki a Szentlélektől fogantatott a názáreti Szűz méhében.

Kétezer év kereszténysége ezt hirdeti. Hirdeti, hogy a világ botránya felett a szenvedések poklán keresztül diadalmaskodik a kiválasztott emberben megjelent Istenség: az abszolút szeretet. Jézus a megváltó, az Istenember; és Szűz Mária az Istenanya, és a megváltott emberek az abszolút létezés hordozói, és ezzel az emberi létezés örök törvényei, irányítói, kegyelmi áramai az idők méhében az örökkévalóság felé.

Értelmetlen-e mindaz, ami az ember életében egy év alatt történik? S bizonytalan esélyeket és veszélyeket rejteget-e a most kezdődő új esztendő? Akármilyen relatív fogalomnak is látszik az idő, mégis valóság, és az ember gondolatával az isteni gondolat kegyelméből úgy kell irányítani és biztosítani a jövő fejlődést szerencsés fázisokban, ahogyan azt az abszolút szabadság adja az emberi szabadságnak, hogy végső célját elérje: E végső cél felé nem egyedül menetelünk és szállunk a szentségek energiáiból töltekezve, hanem a végtelen és kiterjedéstelen Isten országának a birtokában, ami már halhatatlan boldogsága a karácsonyi éjszaka szereplőinek és szemtanúinak s mindazoknak, akik átvették az evangéliumot, és azt hirdetik és élik a világ végezetéig az istengyermekség méltóságával.

Nem kell elfelejteni a múltat! Diadalmas érzéssel nézhetünk a jövőbe...

## ŐSZINTÉN A MENNYORSZÁGRÓL

Minél inkább behatolunk értelmünkkel és kísérleteinkkel a természet titkaiba, és minél inkább kezdjük azokat megérteni, annál inkább nő a modern világ kétsége a természetfeletti világgal szemben.

Márpedig az Egyház ismételten és újra megünnepli az evangéliumok által közölt természetfeletti dolgokat. Húsvét napján emlékeztünk Jézus test szerint való feltámadásáról. Most a megváltás történetének végső akkordja cseng a fülünkbe: Jézus feltámadása után a negyvenedik napon felment a mennybe, és tíz napra rá elküldte az Isten Szentlelkét.

Vajon az evangéliumi események szemtanúi szavahihetők-e? Pál apostol azt írja a filippi hívekhez: A mi földi vándorlásunk már a mennyországban van. Vagyis: A szemtanúk szavahihetőek, mert Jézus életében az Isten művét látták: Isten cselekedte a nagy műveket. Ők mindezt látták, tapasztalták. Látták, hogy rendkívüli dolgok történtek. Azokat ember nem művelhette. Isten művelte Krisztusban a csodákat, és azok ezáltal történelmi események. Nem álmodozó jókedvében mondta Jézus magáról, hogy én és az Atya egy vagyunk, hanem az igazság átélésében. Jézus feltámadása és mennybemenetele történelmi események az Isten mindenható műve által.

Ezen ezangéliumi események elfogadásához feltétlenül szükséges hinnünk az Istenben! A hitetlen világ nem tudja elfogadni az evangéliumi eseményeket, mint igaz történelmi eseményeket, mert nem hisz az Istenben. Világos, hogy istenhit nélkül Jézus feltámadása és mennybemenetele érthetetlen marad az emberi elme számára. Ez az érthetetlenség a magyarázata annak, hogy sokan nem tudják elfogadni az evangéliumok világát, mint valóságot. Ez azonban egészen szubjektív magatartás és állás-

foglalás. A hitetlenség nem alapszik reális bizonyítékokon. Jézus nem támadt fel — mondják —, mert másvilág nem létezik, és a teremtő Istent még senki sem látta. De Isten létezik! És mert Isten létezik, azért van másvilág, mennyország. S mivel van mennyország, azért oda el lehet menni. Már itt a földön is benne vagyunk a kegyelem által. A kiváltságos lelkek már itt a földön magukban hordozzák annak boldogságát. Jézus nemcsak kiváltságos emberi természet volt, hanem az Isten lényegével járt a földön, azért a halálon át minden isteni és emberi természetével szinte „automatikusan" az Isten dicsőséges világába távozott. Szemtanúk szerint akkor azt mondotta, hogy a követőit is majd magával viszi... Van tehát feltámadás és mennybemenetel! Ezt igazolják a szemtanúk bizonyságtételei, vagyis a történelem. Tehát igazak! A hitetlen viszont, mivel nem hisz Istenben, azért nem hisz a feltámadásban, és nem hisz a mennybemenetelben.

A nagy titokról az Istenben való hitünk veti le a fátylat. Az, aki hisz Istenben, teljes bizonyossággal megérti, hogy a keresztény teológia igazságról beszél, amikor rámutat a feltámadásra és a mennybemenetelre. És megérti azt, hogy a feltámadás és a mennybemenetel maga az Isten országa. Azt pedig egyedül az Isten adhatja. Az örök életre való meghívás Isten privilégiuma. Valóban az nem más, mint az Isten kegyelmi ajándéka. Végtelenül gazdag az Isten. Ha minket ő Krisztussal feltámaszt, akkor Krisztussal nekünk meg is adja az örök életet, vagyis a mennyországot. Az ember álmodhatik a földi paradicsomról. De azt önmagának sohasem adhatja. Az ember lehet olyan vakmerő, hogy kiszakíthatja magát az Isten hatalmából, és az Isten szolgálata helyett az „ember" szolgálatába áll. De egyedül az Isten a végtelen létező, s ezért amikor ő vágyainkat kielégíti végtelen szeretetétől indíttatva, akkor mi csak hálásak lehetünk iránta. Hálánkban nyeri el biztos garanciáját reményünk.

Életünk problémáiban feltétlenül szükségünk van végső megoldásra. Csak az, aki hisz, érti meg, hogy ez a végső megoldás a mennyország. A feltámadás és a

mennybemenetel! A mennyország nem útkeresés a mindennapi élet labirintusaiban. Igenis, a mennyország a végső megoldás. A mennyország nem a szomorúak, a hajótöröttek, a kétségbeesettek pillanatig tartó reménykedése. A mennyország maga az igazság. Felismerése igaz úton való járás. Életünk nem a vaksors kegyetlen játéka. A mennyország azoké, akik tudják, hogy sokkal tartoznak annak, aki újjászült minket, hogy életünk jó cselekedetben teljék el. (Vö. Pál apostol leveleit.)

Kétségtelenül mi ma ebben a világban élünk, amely mulandó. Csak az, aki hisz, érti meg, hogy ez a világ csak átmenet, és ezen a világon keresztül kell bevonulnunk az örök életbe. Jézus nagyon érthetően megmondotta, hogy éppen ez a világ telve van szorongatással. És senki sem kerülheti el azt (János evangéliuma). Mindnyájunknak — akár tetszik, akár nem — vállunkra kell vennünk a keresztet! Történelmi tény, hogy Jézus meghalt a kereszten. Annak tudatában, hogy megvált minket a szenvedések végső és borzalmas következményeitől. Tehát nincs igaza annak, aki azzal vádolja Krisztust és Egyházát, hogy a szenvedésbe való beletörődést prédikálja. Ellenkezőleg: Kitartásra buzdít a szenvedésekben, hogy aztán elnyerjük a legnagyobbat, az örök életet. Téves úton jár az, aki azt hiszi, hogy megszabadul a szenvedésektől, ha önmagát igyekszik megváltani a rossztól, a szenvedéstől, és szakít Istennel, túlvilággal, a mennyország gondolatával. Hovahamar keserűen meg kell majd tapasztalnia, hogy az ember önmagát nem szabadíthatja meg a gonosztól, és hogy egyedül az Istenben lehet megtapasztalni és örökre megtartani a békét, a vigasztalást és a felszabadulást a világ szorongatásából.

Tanulságunk mindebből az, hogy az Isten országa nélkül nincs semmiféle más mennyország. A mulandó szerencse, a siker, a földi dolgokban való kedvtelés és öröm, nem mennyország. Az Isten országa nélkül minden földi „mennyországi" élvezetben benne van a keserű mellékíz, és előbb-utóbb a borzalmas csalódás. Az Isten országa nélkül nincs mennyországi öröm.

Az Isten országát egyedül Jézus hozta az igazságnak a birtokában az emberiségnek. Van ugyan ellenpólusa, de az nem mennyország, hanem maga a pokol! Az nem más, mint a magárahagyatottság kínzó állapota. Az ember, aki szakított Istennel, borzalmasan magára maradt, és ez az ő pokla! Hová is vonulhat az a lélek, aki arasznyi földi életében nem tett mást, mint önmagát kereste, imádta, és kínozta embertársait, gyilkolt és rabolt, megölte az életet az anya méhében, rabolt tisztaságot és becsületet, rágalmazta ismeretlen felebarátait, belegázolt hitükbe, megrontotta békéjüket, és végül, ha volt is politikai hatalma, a fákra akasztotta az emberek százezreit, és koncentrációs táborokban kínoztatta. A magára maradt ember gonoszságaival önmaga poklává válik, és kínjainak sohasem lesz vége, mert az ő lelke is halhatatlan. A világon semmi sem vész el, csak átváltozik. A megtestesült gonoszság maga a pokol borzalma lesz! Oly borzalmas, hogy Dante viziójában felkiáltott: A sok sebnek és sebhedt sokaságnak láttán szemeim úgy megrészegedtek, hogy csak pihenni és sírni vágytak...

Mennyországot csak Isten adhat. És adja azoknak, akik a történelmi nagy idők teljességében felismerték az Isten üzenetét annak a személyében, aki bizonyságot tett az igazságról, az útról, az életről. Bizonysága jeléül feltámadt halottaiból, s a mennybe ment... Sohasem volt egyedül. Mert még a kereszten is mennyei Atyjának ajánlotta fel lelkét, aki akkor is vele volt; és vele van a világ végezetén túl az örökkévalóságban!

## ELKÖTELEZETTSÉGÜNK

Szent Pál szavát kell megfogadnunk!

Lobbantsuk lángra mindennap a bennünk izzó isteni kegyelmet!

Minden egyházközségben és minden családban a megkereszteltek és a megbérmáltak bizonyos elkötelezettséggel tartoznak az Isten és az Egyház iránt. Nagyon fontosak a jó cselekedetek. Az Isten kegyelme nem sztatikus ajándék az Istentől. Az Isten jóindulata, szeretete irántunk, és főképpen az a ténye, hogy megteremtett minket, és halhatatlan lelket adott nekünk, megköveteli, hogy cserébe mi is alkossunk, vagyis tegyük a jót. Az evangéliumi szolga talentuma erre utal. Nem arra, hogy elássuk lelkünk világát az önzés kígyófejekkel kitapétázott várszobájában, hanem arra, hogy tehetségünket munkával, alkotással kifejlesszük az Isten dicsőségére, és embertársaink, egyházközségünk felvirágoztatására. Mindabból, amit szorgalommal és munkával megszereztünk, szolgálnunk kell az Isten és az Egyház ügyét is. Itt nem egy ember, egy pap, egy vezető, egy tanító megélhetéséről van szó, hanem arról, hogy támogatnunk kell mindazokat, akik az Isten országáért dolgoznak, és a bűnre hajló fiatalokból az Isten gyermekeit neveljék. A pap is, mint minden ember, megélhetne más munkából is: írásból, művészetből, fizikai munkából. De ha felesküdött az Isten szolgálatára, akkor a hivő világnak segítenie kell őt az evangélium szőlőjében. Különben a láng kialszik, és a virágzó egyházközség temploma és kultúrháza temetővé válik. A tűz vagy az idő vasfoga megőrli legkeményebb köveit is. Szítsátok fel tehát magatokban az Isten kegyelmének szikráját!

A szeretet tesz képessé arra, hogy az Isten ügyét és nemzedékünk boldog jövőjét szolgáljuk. A szeretet szolgálata teszi lehetővé a legfontosabbat is: a hit terjesztését

és megtartását. Isten szólt a világhoz. De üzenetét a világhoz csak akkor hallják meg majd az emberek, ha talentumainkat értékesítjük: vagyis, ha apostolok leszünk. Egyházközségünk gyermekeit tanítjuk, buzdítjuk őket a hittantanulásra, az imádságra, és értékeljük azok munkáját, akik önzetlenül, vagyis erejükön felül dolgoznak. A hittantanítás a családon belül is nagyon fontos. Különösen itt, hazánkon kívül, meg kell tanítanunk gyermekeinket az imádságra, a tízparancsolatra, a szentségek ismeretére és vételére, a hitigazságokra! A szülő is felszítja magában a régi láng szikráját, amire az apostol figyelmeztet. Enélkül nem lesz keresztény magyar közösségi és tartós családi élet. Nem lesz boldogság! A kereszténység nem száraz tan vagy filozófia. A kereszténység élete az Isten élő kegyelméből való. Nem vagyunk keresztények, ha a hitet nem éljük cselekedetekkel... Ne csodálkozzunk azon, hogy magyar családok is felbomlanak. Olyan csoda a magyarok közt sem létezik, hogy hit és szeretet nélkül a szülő és a gyermek kéz a kézben egy szívvel és egy lélekkel egymás mellett kitartana, és az Istent szeretné. A hitet élnünk kell! A szeretet csak az Isten kegyelméből mely a Szentlélek által árad a világra, ad növekedést halhatatlan lelkünk világában az örök életre.

## A JÖVŐ ISTENÉ!

Elgondolkoztató kontrasztokkal kezdődik az új esztendő. Nagyon össze-vissza zavarták a népeket, nemzeteket és a családokat. A társadalmi életből kidobták az élet törvényeit. Mintha most kezdődne a hamis próféták, az ateista diktátorok és kényurak kora. Fiatalok nem látják az élet értelmét. Ők érzik igazán a változások kétségbeejtő állapotát. Nem is az öregek. Azok az öregek csak panaszkodnak: Tegnap még nem volt ilyen rossz a világ!

A betlehemi éjszaka világában sem volt reménytkeltő a római birodalom társadalmi állapota. Augusztus császár még nem tudott a Messiásról, és ő csak a légiók fegyverzetében bízott. Maga az Üdvözítő is kontrasztok világába érkezett. A barlang körül sötétség terjengett. Kettős éj borult a fényre, a tavaszra váró lelkekre. A természet éje és a szellemvilág éje. A Kisded palástja is az éjszaka volt. Az istenkereső hellenisztikus bölcsek után éj volt a filozófiában! A mítoszok dzsungeljébe tévedt a gondolkodás. A zsidók lelkét is éj borította. A próféták szavát elhallgattatták, akik a jóság és a béke Istenét hirdették. Jeruzsálem falai közt az Istent haragos Jehovának ábrázolták. Egyszóval éj volt a barlang körül. Mielőtt a Kisded megjelent, a barlangban hideg volt. Sarki fagyos világ. A siralomház dermesztő szele borongott egy eltékozolt élet után. A Kisdedet szúrós szemmel fogadta. A farizeusok kételkedése és rideg haragja. A jászol vasszegekkel volt összetákolva. Felette a nyirkos mennyezet. Valószínűleg ajtó nem volt a barlang szájánál. A modern technika vívmányait itt nem ismerték. Munkája nem akadt mérnöknek és fizikai munkásnak. Vajon volt-e ruhácskája a Kisdednek? Gyertyafény pislákolt-e a sziklába vájt üregben? A lélek meztelensége ásított...

Vajon a Kremlben és Pekingben és Washingtonban és Kairóban és Jeruzsálemben van-e fény? Vajon valóban a békét akarják-e? Vagy mégis ezrével gyártják a hidrogénbombát, hogy még sötétebb legyen a föld a Sátán lidérces fénye után? És vér fagyjon a jeges sztrádákon, és vadállatok falják fel az odahurcolt csecsemőket?

Hát nem oszlatta el a sötétséget a betlehemi Kisded kétezer évvel ezelőtt, és nem szüntette meg a kontrasztot a fizika és a szellemvilág között? Hát mikor lesz már boldog új esztendő a világon? És béke az élők földjén?

A betlehemi barlangban már más világ volt akkor, amikor a Szent Szűz öléből kigyulladt az isteni fény: a mennyei Atya szemefénye. És a barlangból az isteni művész dómot emelt a magasba, a tudományok fejlődésének értelmet adott: az Isten bölcsességét, az uralkodóknak jobb belátást, szent akaratot, jó tanácsot és isteni terveket a népek és nemzetek fejlődésében. És a nép szent családjaival dolgozott az Isten dicsőségére. És amit a szent királyok megalkottak, azt védték a modern világ mártírjai. A művészet szent szimfóniákkal és diadalmas kórusokkal versenyzett az angyalok énekével. Sajnos, modern világunkban belesüvített az angyali kórusok zenéjébe az oroszlán ordítása, és hiénák tapostak és taposnak a vértanúk vérében. A gonoszság misztériuma ellentmond a jóság műveinek. És a népek jajgatnak, éheznek és halnak ártatlanul, szétroncsolva tagjaikban. Miért?

A Kisded megváltotta az emberiséget. Megnyitotta a mennyországot, és tavaszt lehelt a télbe. Kapjuk az Isten ingyen kegyelmét, és megláthatjuk az Isten mosolyát minden virágon, és a kis csecsemők bájos arcán... De vissza kell mennünk a pásztorokkal a betlehemi barlangba. És „betlehemi barlang" ma minden templom és iskola, és minden családi szentély. Csak akarnunk kell azt! Szent elhatározásra van szükségünk. Az isteni impulzust megkaptuk hozzá a szentségekben — az imádságban. A kontrasztok világában ragyog az isteni fény: a megváltás betlehemi csillaga a világ felett! Ne fussatok el a barlangból! Ellenkezőleg, menjetek a Kisdedhez,

és fogjátok meg kis kacsóját! Ne féljetek tőle! Miért fél a Kreml Jézustól? Miért néz rideg arccal Peking a megváltás nagy művére: az Egyházra? Miért aposztatál még mindig a nyugati üzletvilág a Kisded törvényeitől? Miért hoznak hamis ítéleteket a legfelsőbb bíróságok az Isten ügyében? Miért a meghátrálás a tagadás csapatai előtt, és az árulás a többséggel szemben? Miért?

Az új esztendő első napján mi, keresztények, bátran valljuk meg, hogy a jövő Istené, és hozzá szállnak a századok: az idő a halhatatlanságban, amelyben az élet kontrasztjai elsimulnak, és a problémák megoldódnak. Fogadjuk el az új esztendő programjául mind családi, mind nemzeti életünkben az Isten akaratát. És akkor élni fogunk!

A szeretet elűzi a kételyt, a sötétséget.

## JÉZUS SZÁRMAZÁSA MAGYAR VITÁK HEVÉBEN

*MOTTO:*
*A hamisításokra rá lehet jönni.*
*Az igazságot meg lehet ismerni.*

Nemrégen két magyar vitatkozott. Nem új témát vettek elő. Jézusról beszéltek. De Jézus egyénisége ma újra világprobléma. Maga Goethe, a nagy német költőfejedelem fejezte ki a legklasszikusabban ezt a világprobléma. Ő azt írja, hogy Jézus a világtörténelem legpáratlanabb egyénisége. Pedig Goethe felvilágosult volt. Számára rejtély volt a személyes Isten léte. Hát nem is tanulmányozta a világ nagy kérdéseit: Honnan, hová, miért?

Hozzá hasonlóan gondolkodott Emmanuel Kant, a német idealista filozófus. De soha el nem olvasott egy keresztény Katekizmust. Alaptétele az volt, hogy „Wir können die Dingen nicht erkennen, wie sie an sich sind." Istent csak a gyakorlati ész-élet követeli. A tiszta ész számára felfoghatatlan. Mintha az egész világ csak látszattünemény volna.

— Én azonban hiszek Jézusban — mondja az első vitázó. — De nem hiszem a pápa, a papok Krisztusát. Jézus származása misztérium. Názáretben tűnt fel. Galileát azonban akkor már nem zsidók lakták. (Ez ellentmond a néprajzi történelemnek.) Jézus valahonnan Indiából jött meglátogatni Galileába szakadt fajtestvéreit. Jézus sumér eredetű lehetett... (A lehetőség még nem tény!) Feltétlenül a mitológiai termékenység istennőjének a földi kisugárzása... Szenvedett, meghalt, feltámadt, s most ő a régi sumér-magyar világ megtartója és eledele...

Erre a második vitázó veszi át a szót:

— Én is hiszek Jézusban! Én is magyar vagyok! De nem hihetem Jézus hindu, sumér származását. Türelme-

sen hallgasd meg érveléseimet! Jézus világra jövetele óta kb. 1985 év telt el. Amikor született, a római légiók álltak őrt a germán őserdőknél, Gibraltárnál, a perzsa folyóknál. A Tigris és az Eufrátesz babiloni romjainál. Valamikor Babilon világában szemiták, sumérok, macedónok, asszírok, kínaiak, hinduk stb. városokat alapítottak, és összeomlásuk után teret engedtek a római és görög-macedón gyarmatosítóknak. Azután a történelem feljegyzi a szkitákat, a kazárokat, az ugorokat, besenyőket, szabírokat, arabokat, törököket. A zsidók országa is a rómaiak tartománya lett. Jézus korában még állott a K. e. 5. században épült jeruzsálemi templom. K. u. 70-ben azonban felégették Vespasianus és Titus légiói. Ebben a templomban mutatta be gyermekét a Názáreti Szűz, akit prófétáiban Izaiás és Mikeás is emlegetett. Ebbe a templomba vitte gyermekét Mária, és kísérte az öreg rokon, József, az ács. Akkor mondta a 12 éves gyermek, hogy a templom az ő mennyei Atyja háza, és azzal az Atyával azonosította magát. Ebben a templomban tanított a harmincéves Jézus éppúgy, mint a nyolc boldogság hegyén. Mindenhol egy és ugyanazon nyelven, az arám nyelven. Csak kiejtési különbség volt a judeai, szamáriai és galileai arám nyelv között. (A szenvedések éjszakája!) A nép maga a babiloni és asszír fogság után mindenhol kevert volt (mint a magyar!). Sumér beütésről szó sem lehetett, miután a sumér városok Kr. e. 1500 körül elpusztultak. Nyelvüket az asszír liturgikus szövegek megfejtésével, 1850 körül kezdték felfedezni az angol és francia régészek. Jézus keleti, sumér származására nincs korabeli népéleti bizonyíték. Jézus Názáretben élt rokonsága körében 30 éves koráig. Ezt bizonyítják a korabeli népélet szemtanúi, és a már akkor keletkezett Jézus-irodalom, főképpen a négy evangélium, az apostolok cselekedete, Pál apostol levelei, akinek szülei Galileából vándoroltak Tarsusba. Kétezer év óta óriási irodalma van a Bibliának. Ma már mindegyiknek a keletkezését ismerjük. Ismerjük íróikat, ismerjük az apocriphákat, vagyis az eredetikből készült regényeket, fantasztikus elferdítéseiket. Felfedezték a ró-

mai és későbbi századokból való szatírákat, így Jannus Pannoniusét is (pécsi püspök volt).

Az első évszázadból valók az evangéliumok. Görög nyelven. Máté, Márk, Lukács, János írásai. János élete végén, 90-ben írta a 4. evangéliumot. A századfordulón írták műveiket: Hermas, a Didaché szerzője, Római Szent Kelemen, Szent Ignác Antiochiából, Polykarp. Jelentősek és döbbenetesek a római prétorok vértanú aktái, Papiász írásai. Jézus istenségének az apológiáját írta meg az ankarai Marellus (2. század eleje). Jason és Papiscus Disputája felkerült Hadrian császárhoz. Ez az írás is Jézus isteni és valóságos emberi származásáról szól. Jason keresztény, Papiscus zsidó. Ezt az írást használta Origenes Celsus ellen. Jelentős írás a 160-as évekből Miltiádeszé, és Appolináriszé Phrigiából. Szardeszi Meliton Marcus Aurélius császárhoz írta apológiáját. Igen érdekes Szent Jusztinusz szintagmája (100 körül született). Ez az akkor keletkezett eretnekségek ellen iródott. Első apológiáját Antonius Piushoz írta. Hitágazatokban bizonyítja, hogy a keresztény nem lehet bálványimádó. Jézus személyesen személyében igazolta emberi és isteni származását. Egy a láthatatlan Isten; Jézus egyedül ismeri lényét. Tőle jött! Második apológiáját a római szenátushoz írta. Jusztinuszt hitvallásáért kivégezték. Sok baj volt a gnosztikusokkal, akik nem történelmi bizonyítékokat kerestek, hanem a gnózis belső világánál keresték Jézus létét és lényegét. Valentiniánus Rómában zavarta ezzel az apostol-tanítványok tanításait. A harmadik század irodalma ezt a harcot ábrázolja, vetíti. Hegesipus, Ireneus, Antiochiai Szent Kelemen, Origenes, Alexandriai Dionisius, Pamphilius, Tertulianus világosan, történelmi szemtanúk alapján írnak Krisztus feltámadásáról és valóságos emberi testéről. A hitvédelem komoly irodalmat termel Rómában Lactantiusznál. Ekkor lép fel a kor nagy veszélye alexandriai zsidó származású pap személyében, Ariusban, aki spekuláció alapján csupán Jézus emberi származását volt hajlandó elismerni. Renan előfutára, a monofiziták alapítója. S így jutott el a három évszázad a niceai zsinatig 325-ben, és

az efezusi zsinatig 431-ben, amelyek dogmatizálták Jézus származásáról, egyéniségéről, istenemberi személyéről a ma is minden vasárnap közösen megvalló hitvallást.

— No, ebből elég! — szól közbe az első vitázó. — Jézus mégsem zsidó anyától született. A zsidók zúdították rá a világra a forradalmakat, terjesztették a pénz imádatát. Az ő bűnük a világbolsevizmus. Jézus a tiszta árja fajtól származik. Jézus gyűlölte a farizeusokat, akik hipokrata zsidók voltak. Jézus elítélte a papot, a levitát, és dicsérte a nem zsidó szamaritánust, aki egyedül mentette meg a rablók közé került embert. Jézus csakis a történelem legősibb és legtisztább fajú népétől, a sumértől származhatott

A második vitázó azonban így folytatta:

— A nem zsidó származás lehet tetszetős a mai eseményekből kiindulva, de az nem történelmi igazság. A történelmi kutatások Jézusról és koráról mást bizonyítanak. Semmi köze Jézus származásához a mai antiszemita hangulatnak. Jézus kortársai, apostolai, azok tanítványai azt bizonyítják, hogy Jézus valóságos ember volt. Jézus nem a mitológia képzelt alakja. Jézus történelmi egyéniség. Őt csak saját korából, saját környezetéből, történelméből lehet a későbbi történelmi idők elé állítani és megérteni. A mitológiák, a regények semmit sem bizonyítanak. A babiloni mitológiákban nem szerepel Jézus. Gilgames nem Jézus. Zarathusztra, Conficius, Buddha nem Jézus! Hammurabbi sumér jogi gyűjteménye nem forrás Jézus világraszóló evangéliumának: hogy egy halhatatlan lélek nagyobb érték mint az egész világegyetem. Az archeológiai leletek még azt sem bizonyítják, hogy volt-e valami azonosság a sumér és az ugor (későbbi elnevezése: a magyar) nép között. Itt ki kellene térni a nyelvi kérdésekre is. Arra pl., hogy az egyetlen bizonyítéknak szánt szóhasítási kísérlet abszurdum. A nyelvtudomány már régen kimutatta és teszi azt ma is: minden kísérlet a népélet hiányában csak sejtés. Túl vagyunk mi már azon, hogy egy irányzat egyedül üdvözítő voltáról beszéljünk. Mind Magyarországon, mind az emigrációban, igen sok tudós foglalkozik az ős-

történettel, de, sajnos, soknak a hitelrontó volta elködösíti az igazságot. A lehetőségeket dogmaként tüntetik fel, és más elképzeléseket ledorongolnak. Rég elpusztult nyelvekkel próbálnak bizonyítani. Szerintük Jézus sumérul beszélt, és a sumér azonos a magyarral (ugor). Akkor miért írta le Máté apostol a kereszt alól, mint fültanú, Jézus szavait arámul görök nyelvű evangéliumában: Éli, Éli lamma szabaktani?! Az arám nyelv olyan fejlődése az óhébernek, mint az olasz a latinnak. Sajnos a túlbuzgók semmibe veszik a nyelvhasonlítást, a rokonnyelveket, nyelvcsaládokat. A nyelv hangjának a kihangsúlyozásával lehetetlen következtetéseket vonnak. Holott előbb volt a szó, s aztán kezdték figyelni a hangot. A hangok szétválasztása olyan bonyolult műveletet teremt, hogy abból kijutni nehezebb, mint a kutatónak az őserdőből. A szavak megbonthatatlan egységet alkotnak. Az a költő, aki a hangok szétválasztása után új hangcsoportokat alkot, mindenki számára érthetetlenné válik. Ezzel az eljárással az őstörténetből nem lehet megtudni semmit sem. Eszerint pl. a mar magyart jelent, mert benne van az m, az a és az r hang. S ez volt az ősnyelv. Sapienti sat.

Kissé témánkon kívül estünk. Csak azért tettem, hogy annál inkább hitelt adjunk a történelmi bizonyítékoknak Jézus származásának a kérdésében. Jézus Máriától született, aki Názáretben élt az idős rokon, József védelme alatt. A védelmező feleségül is vette. Az idézett irodalom ismerteti rokonságát, Dávid házából való származását és azt, hogy szűzen szülte gyermekét. Ezt maga Jézus bizonyította, és később Mária is, akinek nyomán írta le Lukács, Máté a betlehemi éjszakát. Ezt így tudta a kor is, amelyben az apostolok és azok tanítványai éltek. Pál apostol is ezt hirdette, amiért a jeruzsálemi zsidók Lisztrában megkövezték őt. Jézus sohasem beszélt arról, hogy édestestvérei lettek volna. Tádé, Jakab apostolok és János édesanyját az evangélisták néven nevezik. (A Zebedeus fiúk anyja: Salomé.) Az apostolok, a szemtanúk, a nép csodálatos összhangot tapasztaltak Jézus vallomásai, tettei között. „Valóban ő az Isten Fia!" — kiáltott fel egyszer

Péter. S mit mond János evangéliuma? Ő és az Atya természet szerint egyek: S ez az Isten Fia 30 évig Názáretben élt. Mikor tanítani kezdett, sokan ezt kérdezték: Mi jó jöhet Názáretből? S nem azt: Tényleg Indiából jött? A modern antiszemitákat ne bántsa Jézus történelmi származása! Jézus őse (emberi természet szerint) Dávid azon felesége, akitől Salamon király született — nem volt zsidó! S ha az lett volna, mit változtatott volna az Jézus világraszóló egyéniségén? A lélek a döntő faktor az ember egyéniségénk a kialakulásában. Mennyivel magasztosabb lenne azt hirdetni, hogy Jézus anyja egy ismeretlen származású sumér, vagy hottentotta anyának a gyermeke volt. Jézus korában nem volt szégyen az egy Istent megvalló néptől születni A görög orvosnak, Lukácsnak, anyja zsidó volt; Pilátusnak, a rómainak, felesége zsidó volt; Timoteus anyja zsidó volt.

Mózes világosan felismerte Egyiptomban népe küldetését. A sok istenséget valló Gilgames-eposz mellett Mózes teremtéstörténete a világirodalom alkotása, amelynek első sora a fényt teszi meg az anyagvilág létrehozójának. Nem volt szégyen az Isten Fiának ebből a népből származnia. Egy népből, amely a nagy prófétákat adta: Izajást, Ezekielt, Dánielt stb., és ezek mind megjövendölték a Messiás világra jövetelét.

Ez az ősegyház tudatos hite! Jézus származásának semmi köze a modern kapitalista, ateista zsidósághoz, még kevésbé a valószínűleg Kazáriából Oroszországon át vándorolt, talán fajilag nem is zsidó proletár zsidósághoz, és ezek a proletárok hozták rá a modern világra a forradalmakat.

Jézus származásának a kérdésében beszéljünk tehát tudással, igazsággal és türelmes megértéssel. S mi, magyarok — s ez a végzetünk — egységesek csak keresztény világnézetünkben lehetünk, ami azt jelenti, hogy egy nemzettestet csak Krisztussal, mint fővel, alkothatunk!

*(Fajgyűlölettel nem lehet békében élni, és nem lehet igaz történelmet írni!)*

## A TERMÉSZET ÉS MI

1982. február 9-én az esti tv-ankéten egy 17 éves leány a szexuális kérdésben tervezett törvényjavaslat ellen nyilatkozott. A szülőkhöz szexuális kérdésekben nem lehet fordulni, mert ők régimódiak — mondotta.

Az ifjú természet tűzhányóvá válik, mert szexuális kérdésekben függetleníti magát társadalmi, állami segítséggel a természettől, annak törvényeitől, az évezredeken át kitapasztalt nevelési rendszerektől. Mélységes szakadék tátong a régi és új nemzedék eszmei, szellemi, lelki, sőt biológiai felfogása és gyakorlata közt. Tragikus következményei beláthatatlanok. Mert miről is van szó?

Az új nemzedék mindenáron a szexuális életet és élvezetet akarja. Már 13 éves korában. És ha elkezdi, szétfeszíti a családi élete kereteit, világnézete eltompul, s nem látja meg transcendentális hivatását. Lelkismerete, felelősségérzete eltompul, áldozatkészsége értelmetlenné válik. Nem tud örülni a természetnek és a transzcendentális eszméknek, sem hősiesen küzdeni a családért, a gyermekért, a hazáért. A hősiesség kikacagott eszme.

Viszont a háborúk nemzedéke tudja, hogy az élet nem játék. Az élet küzdőtér, és beletorkollik a transzcendens világba. Ezeknek megmásíthatatlan kategóriái a születés és a halál.

Vissza kell térni tehát a szellemi, a lelki és egészséges test szerint való élet alapelveihez, eszméihez. És ha ezt megtesszük nem lesz a szülők nemzedéke régimódi, nem lesz az ifjú tűzhányó vulkán, és nem lesz a következő nemzedék lávatemetője.

A szexuális élet problémái megoldásához szükséges az igaz természet igaz szeretete, továbbá a transzcendentális világba való minél mélyebb behatolás, a megkeresett és megtalált istenélmény.

Földi életünket a természet veszi körül. Mi magunk is egy darab természet vagyunk. A természet, mint a szóban is benne van: teremtmény. Teremtő értelem alkotta. Benne is lüktet a Teremtő minden gondolata, szépsége, ereje. Az emberi értelem általa tudja kiszőni az Isten arcának fátylát, megérteni fölségét, ragaszkodását, gondviselését teremtménye iránt. Titokzatos élet. Ki lehet érezni belőle az Isten szeretetét. Az ember vigaszt talál benne, s eljut általa a transzcendens világ kapujáig, ahol már csak fény van: örökkévalóság, halhatatlan, boldog élet.

Szerencsés volt az a kor mindig, amely megértette a természetet, a szférák néma zenéjéből az Isten szavát, az angyalok énekét. S ha az ember lelkének tisztaságával sugározta rá gondolatait, érzelmeit, akkor boldogító szivárványszinekkel játszott az alkonyi színpompa, a májusi virágos rét hajnala a természetben, a havasok hegyláncolatait járó emberrel. A természet akkor erőforrás, életlehelet volt. A vallásos világnézetű ember mindig szerette a természetet. Attól lett derűs és kedves belső világa, akkor csendült össze vele az isteni áram, amit kegyelemnek hívunk. Akkor és mindenkor: Amikor vihar csapkodta hosszú téli éjszakákon az ablakot éppúgy, mint amikor a csendes ligetben fészkelő csalogány dalol, mint a halovány hold, a tücsök cirpelése a nyári csendben, mint a habok csobbanása a visszhangzó tengerpartokon. Ó mily szép minden a természetben! Isteni! A szerető édesanya csókjától kezdve az örökkévalóságba való térésig.

Kár, hogy az ember megrontja a természet világát. Hitetlenségével masszává degradálja, profitéhségével megfertőzi, technikájával felkavarja a piszkot, sietteti a vulkánok kitörését, a nagy földrengéseket, szexuál őrületétől elhomályosodó szemével már nem látja a csillagok tiszta fényét, s tavai nem tükrözik vissza az azúr égboltot. Mindenhol mérgesgáz és penészflóra terjeng. A házak körül szemétdombok és rózsabokrok helyett a kertekben temetetlen kis holttestek...

A középkor sem lelkesedett a természetért. De a kö-

zépkor bánatimákkal hasogatta az eget, s könnyeivel keverte a „maltert" a dómok építéséhez. Az újkor levette a szemét az égről. S most hüllővilág ijeszti a boldogságra vágyó új nemzedéket.

Szeretnünk kell a természetet

Mi hivők szeretjük a természetet. Ne tegyen nekünk ez irányban senki szemrehányást! De mi az Isten-arcot akarjuk belőle kivenni: Mi szeretjük a márványba lehelt csodavilágot, de sokkal inkább vonzódunk a lelkekhez, akik eleven kiadásai lettek az Isten országának. Azokban élet, isteni élet lüktet, és bennük a halhatatlanság valóság!

Ó, te modern gyermek, ne mondd édesanyádat, ne mondd a tisztaság, az ifjú kor erős atlétáit, eszményeket megvalósító hőseit, akik nem engedték a virágos rét bimbóit idő előtt szétpattanni, ne mondd régimódinak! Sohasem régimódi az, aki éretlenül nem tivornyázik, nem szeretkezik lokálok füstös, áporodott oduiban, s nem mérgezi magát sejtromboló kábítószerrel, s nem dobja szemétre szétroncsolt magzatát, s gyűlölet fogja el, ha a hajnali fényben ráragyog a rózsaszín napfény. Inkább menj el józan fővel, tiszta szivvel a svájci Szent Bernát-kolostor kertjébe, és a havasok alján nézd a kámzsás barátot, vagy valahol a tó partján a bíborszínű alkonyban a szűz leányt, aki imára kulcsolja kezét, amikor megszólal az estharang. Ott, a természet ölén szebb egyéniségeket találsz. Még szebbeket a művészet remek műveinél, Michelangelo Pietájánál... Nem ők és nem mi hervasztjuk el a világot, hanem ez a modern társadalom, amely Szodoma és Gomorra kéngázos levegőjével borítja be Lake Tahoe égi színekben tüldöklő vizét, és elmebetegekkel tölti meg a kórházakat.

Ó, modern gyermek, te sírsz. Boldogtalan vagy, elhagytad édesanyádat, szeretkeztél, cserélted mindig fekvő helyzetedet, hajnalban ásítoztál, és unottan mentél a pénz után. Az a régimódi, amit te művelsz most. Gyermekeket rontottak már Augusztus császár udvarában is. Szűzeket áldoztak máglyán Babilonban, és homoszexuálisok uralkodtak Szodomában és Gomorrában.

Énekeld a természet himnuszát, és életre kel a harmónikus művészet. Úgy énekeld azonban, hogy ne ártson hitednek, kultúrádnak! Ne legyen csupán egy mámoros képzelet. Egy ideges gondolat a te programod. A természet mélység, fönség, gazdagság, de úrnak kell lenned fölötte! Nekünk a nemesített, fegyelmezett, isteni eszmékkel beoltott természet kell! Az olyan természet nekünk nem elég, mely csak evés-ivás, kéjelgés. Az emberevés és a magzatelhajtás is természet! S mit hoz? Dekadenciát, posványt, rothadást. S nekünk nem másolni kell a természetet, hanem felemelni, alakítani. Eszméink és gondolataink szerint az embernek úrrá kell lennie a természet felett. Aki a természetnek vakon szolgál, az tönkretesz mindent, még a művészetet is agyonüti, s végül önmagát is elpusztítja. Az állatias, alacsony természeté nem lehet az utolsó szó! A szép természet az, mely az isteni gondolatok napfényében ragyog, mely kezet fog az isteni kinyilatkoztatással, az örök isteni igével, aki Szentlelkével azt üzente a világnak: Alakítsátok a földet Istentől kapott gondolataitok szerint!

Assziszi Szent Ferenc ezt tette. Azért tudta ő szeretni a természetet, és az isteni fénytől ragyogott az ő szemében.

Aki az óceán fölött repült már, érezhette: így kell gondolatainkkal átrepülni a világot, s behatolni a végtelenbe, legyőzvén a természetet. Hiszen mást nem is tehetünk. Úgy kell áthaladnunk lényünkkel is az időleges dolgokon keresztül, hogy az örökkévalókat el ne veszítsük! Míg vágyaink, gondolataink az örökkévalóságba sodornak, kezünkkel mégis málnát szedünk a Kárpátok rengetegeiben. A természet legyen űrhajó az Isten országa felé! ...

## MINDSZENTY

Mindszenty, ha ma élne, 88 éves lenne. A századfordulón iskolás legényke. Apja falusi bíró, az igazi hivő magyar típusa. Fia követi őt ebben mindhalálig, a vértanúságon keresztül.

Ha a magyarság túléli ezt az évezredet, az Mindszenty műve lesz. Egy ideig ez az érzéki kor elhomályosítja megdicsőült alakját. De az új ezredév az ő példáján és szellemében fog megújulni.

Amikor Magyarországot a vörös bolsevik hadsereg elfoglalja, és a nemzet kétségbeesetten támolyog az ország romjai között, Mindszenty az esztergomi bazilikából 1945 október első vasárnapján megüzeni a magyar népnek, hogy az ország prímása ott lesz a magyar élet helyreállításában és továbbvitelében. És az ország prímása állta a szavát!

Mindannak, amit cselekedett, mi szemtanúi voltunk. Organizálta a nemzet megmaradt erőit. Bejárta az egész országot. A nép fia a nép között élt. Nem volt már pártember, az örök eszmék, az élet, az igazság, a szeretet apostolává vált. Tárgyalni és együttműködni kívánt mindenkivel. Célja azonban — a keresztény Magyarország — idegesíti az ateista hódítókat, és ellenségévé válnak. Ellenforradalmárt látnak benne. 1947-ben, amikor Habsburg Ottóval Kanadában találkozik, azzal vádolják, hogy a monarchiát akarja visszaállítani. Bizonyítékok hiányában a rendszer velem, mint a Katolikus Népszövetség vezérigazgatójával akarta a bizonyítékokat megszerezni, és megszervezni ellene az első papi békemozgalmat. Sikerült kimenekülnöm, s 1949 januárjában errevonatkozólag eskü alatt megtettem nyilatkozatomat a világsajtó számára. (A svájci Kip stb.) Mindszenty sohasem szervezett legitimista összeesküvést. De a prímás beleszólt a nemzet életébe.

1945 szeptemberében és novemberében a fővárosi, majd az országos választáson óva intette a népet: ne adja szavazatát az ateista pártokra! És Mindszenty győzött. A nép több mint 60 százaléka a polgári pártokra szavazott. Kimondottan keresztény pártra nem lehetett szavazni.

1948 tavaszán a nép egy emberként állt a prímás mögött. Ezt mint szemtanú tapasztaltam. Hideg vagonokban vittük az elbocsátott nevelőket, az Opera, a Nemzeti Színház művészeit a vidéki városokba és falvakba, és a nép nagy tömegei hallgatták szavukat a hit, a templom, az iskola védelmében. A nagy zarándoklatokról a vásárcsarnokban henteslegények, családapák mutatták nekem fényképeiket, melyekről esténként gyermekeiknek meséltek a prímás bácsi hősi harcairól. Egyszer a prímás bácsi a nép szenvedései miatt el akart menni a megszálló kommunista hadsereg marsalljához, Vorosilovhoz. Három órát várt az előszobában, míg végül is azt üzente a marsall, hogy nem ér rá. A prímás bácsi most már megüzente a nyílt védekezést a magyar nép felszabadításáért. Nem fegyverrel, hanem azzal, hogy a népet az Istenhez vezette, és a nép felsorakozott zarándoklatra a prímás bácsi mögé. Hosszú sorok meneteltek Szent István ünnepén a Hősök terére. A kommunisták megrémültek, és megindították a harcot a nép és az Isten ellen. A prímás és én sorozatos előadásokon harcoltunk az Istenért, a népért, a hazáért, a templomért, az iskolákért. Én már betegen, az Andrássy úti vizsgálatok közepette. Meg is fenyegettek: Ma még beszélhet, de holnap már törvény lesz az iskolák államosítása.

A jóslat beteljesedett!

A kommunista párt 1948. május 9-én kiadta a végső jelszót a leszámolásra. Követelte a párt, a szakszervezetek, az ország népének bekapcsolódását a Mindszenty ellen való harcba. A nevelésben csak a marxi-lenini elvek alkalmazhatók. Az országot meg kell szabadítani a vallás előítéleteitől!

Így a kommunista kiáltvány!

Az országgyűlés júniusban államosította az összes is-

kolát, az Egyház vidéken elvesztett 3000 elemi iskolát. De Mindszenty nem adta fel a küzdelmet. Nyílt levelében szemére veti a rezsimnek, hogy megszegte ígéretét, miszerint kétoldali tárgyalások alapján rendezték volna az iskolakérdést. Ez 1948. június 19-én volt. Szeptember 1-én nyíltan megmondja, hogy szembeszáll az iskolák államosításával, mert a rendszer materialista világnézetű.

— Íme — mondja Mindszenty —, 1947-ben Moszkvában kiadták Lenin könyvét, melynek a címe: Marx, Engels és a marxizmus. Ebben a könyvben a következőket olvassuk: A marxizmus materialista, s mint ilyen kérlelhetetlen ellensége a vallásnak. Alapelve: a vallás ellen harcolni kell! A vallásos hitet le kell rombolni! Amiképpen ateista a materializmus, a marxizmus is minden vallásnak ellensége. A mai ifjúság egész nevelésének, kiképzésének, oktatásának arra kell irányulnia, hogy ezt az ifjúságot a kommunista erkölcsökre nevelje! Íme, a rezsim harcot hirdet. Legyen harc! Mi is harcolunk!

Mindszentynek nem volt más választása. De hol van ebben napi politika? Hol van ebben Habsburg-összeesküvés, a nagybirtokok visszaállításának a kísérlete?

A rendszer hazudott!

A szeptemberi pásztorlevél óriási visszhangot keltett országszerte. Az ország népe százezres tömegekben kíséri a hercegprímást. A rendszer mindenhol akadályozza a körmeneteket, zarándoklatokat, amelyekben Moszkva politikát, ellenforradalmat lát. És kiadja a magyar kommunista pártnak az utasítást: Mindszentyt le kell tartóztatni!

Mindszenty tudja, hogy vértanúsága órái közelednek. Elhangzanak utolsó figyelmeztetései, megírja utolsó pásztorlevelét. Nyíltan szól a világhoz: a nép vele érez, de tehetetlen, mert a rezsim mögött ott van a félmilliós szovjet hadsereg.

És a rezsim oroszlánüvöltéssel nekitámad a prímásnak. Mindszenty bíboros szava is dübörög. Mindenki érzi, hogy az igazság a bíborosnál van. Ő maga mondja is:

— A hazugság, a megtévesztés, az erőszak országunk szégyenére a történelem folyamán ilyen hullámokat nem

vert, mint most. Kölcsönös megállapodással a magyar kisembereket ősi otthonukból, jogaikból kiüldözik. Íme a magyar kormány a csehszlovák állam részéről az emberi jogok megtiprását törvényességi látszatba próbálja öltöztetni. Isten és a történelem előtt tiltakozom ártatlanok gyötrése ellen. Tiltakozom a magyaroknak a szudétanémet területekre való deportálása ellen! A kormány idegen érdekeket szolgál!

A prímás Máriapócson óriási néptömeg előtt fellebbezett az ítélet Urához az újabb párizsi békediktátumok ellen. Tiltakozott ezrek deportálása ellen, amiben gyermekek is osztoztak; áztak, fáztak és éheztek.

— A magyar nép kis és nagy zsarnokok prédája! — kiáltotta a világ lelkiismeretéhez. — Mentsetek meg minket! Magyarország fölött sötét az égbolt... Állok Istenért, egyházért, hazáért, mert ezt a kötelességet rója rám a nagyvilágon legárvább népem történelmi szolgálata. Nemzetem e szenvedése mellett a magam sorsa nem fontos!

A rendszer közben lázít a prímás ellen. Hamis tanúkat toboroz. A nép azonban tudja, hogy az ő vezére a prímás. A csepeli munkások Máriás-zászlók mellett vonulnak fel Pestre, a Nagyboldogasszony-búcsúra: Csodálatos és hősi magatartást tanúsítanak az ősi hit mellett.

1947. augusztus 15-től 1948. május 31-ig 3 891 000 ember vesz részt a Mária-zarándoklatokon, és húsvétkor majdnem százszázalékban járulnak a szentáldozáshoz. Hogyan is láthatta volna meg ez a nép a prímásban a haza árulóját? És akkor a titkosrendőrség papokkal — velem is — akarta bizonyítani, hogy a prímás az Egyháznak is ellensége. Márpedig a nép 1947 Szent István ünnepén háromnegyed milliós körmenetben vonult a Bazilikától a Hősök teréig a prímás után. Ez volt az igazi néphadsereg vonulása! És a prímás harcolt a világ szellemével szemben ennek a néphadseregnek a lelkiismereti szabadságáért, a gyűlölet, a kegyetlenség és a kollektív bosszú ellen: szegényért, gazdagért egyaránt. És ez a nép tudta, hogy a prímás az Isten embere, aki nagy harcaiban

böjtöl és vezekel. Hideg szobában kabátban ül asztala mellett; virraszt és imádkozik. A nép szívében a prímás valóban eszménykép. A nép és a bíboros egyek voltak. A prímás a nemzet atyja; a nép a fiai. Egybeköti őket a hazaszeretet. A nép tudta, hogy szabadsága a prímással áll vagy bukik. Tudta, hogy a bolsevista zsarnokság poklában csak a kereszt az egyetlen menedéke. Ragaszkodott tehát Egyházához és lelki vezéréhez, a prímáshoz. Maga a prímás a nép hangulatát fejezte ki, amikor 1948. november 29-én ezt írta: Az Egyháznak a magyar néppel ellentéte nincsen, Istentől rendelt kilenc és fél százados nevelőjeként azt tiszteli, szereti, minden bajában résztvevően osztozik, szorgalmának a háborús balsors viselésében megmutatkozó lelki erejének szívből örül, a nép is ragaszkodik Egyházához ellenkező behatások idején is.

1948 decemberében a lázító propaganda felforrósodott. Moszkva a prímás keresztes hadjáratát vérbe fojtotta, és elrendelte a prímás letartóztatását. Előbb titkárát, Zakár Andrást vetették börtönbe. A prímást 1948. december 26-án az esztergomi prímási palotából az Andrássy út 60 alá hurcolták.

A rezsim szellemi erőkkel nem bírta a harcot a prímással szemben. Nem is bírhatta! Ez a rendszer a materialista-marxista eszmékre és a terrorra épült. A materialista érvek gyengéknek bizonyultak a diadalmas keresztény világnézet érveivel és igazságaival szemben. Nem maradt tehát más hátra, mint terrorral elfojtani a bíboros harcát, melyet fegyver nélkül küzdött meg egészen a haláláig. A prímás minden törekvése oda irányult, hogy az országot kiszabadítsa a fegyveres ateista hatalom halálos öleléséből. A rendszer élt fegyveres hatalmával, és szuronyok közepette ragadta el a prímást népétől és édesanyjától. És amikor e gyalázatos tettét elkövette, hazudott! Nem a vallásüldözést jelölte meg indító okául, hanem politikai összeesküvést, valutaüzérkedést. Moszkva tisztában volt a prímás célkitűzéseivel, tudta, hogy a prímás a rendszerben az ateizmustól félti népét, és semmiféle Habsburg-összeesküvést nem szított. És a rendszer

szempontjából éppen ezt találták veszedelmesnek. A rendszer a lélek forradalmától félt. És a prímás éppen ennek a lélekforradalomnak lett a vezére. Ez a forradalom 1956-ban megdöntötte a kegyetlen Rákosi-rendszert. Moszkva már 1948-ban 56-tól félt, és félelme nem volt alaptalan. Éppen a prímás nyolcéves rabsága mozgósította a magyar munkást és ifjúságot. A rendszer akkor is a terrorhoz folyamodott. Húszezer munkást és ifjút gyilkoltatott meg. A prímás, a börtönből kiszabadulva, az amerikai követségen is tovább harcolt a nemzet hitéért és függetlenségéért. Külföldi diadalútjai bebizonyították a világnak, hogy a szabadságra vágyó lelket nem lehet megölni. S Mindszenty lelke ma is él! A terror hóhérjai ma már a múlttal egyenlők. Kádárék jobban tették volna, ha a prímás perét és elítélését megsemmisítik. Akkor talán a történelem felmentette volna őket, amiért hruscsovi módon asszisztáltak a moszkvai hóhérnak, Sztálinnak, akinek parancsára 6 millió ukránt gyilkoltak le. Rajkot rehabilitálták, Mindszentyt nem. A prímást azért nem, mert a kereszténység vértanúja.

A világ gyáva volt, és ma is az! Csak XII. Pius tiltakozott a Szent Péter téren. Truman megelégedett azzal, hogy a kirakatpert „Kenguru court"-nak nevezte; aztán az USA külpolitikája elfelejtette a prímást és nemzetét. A világ gyávaságáért fizetni fog és máris fizet (Korea, Vietnam, Kambodzsa, Irán stb.)

1948-ban a hivők is azt hitték, hogy a Gondviselés is megfeledkezett a század nagy emberéről. A Gondviselés ma is az igazság mellett van! A prímás hősies, nagy harcának ma sincs vége. A lelket nem lehet megölni. A prímás páratlan egyénisége és műve örökre bevonult a világtörténelembe. A magyar népben testet öltött igazsága! A jövendő Magyarország soha szét nem porladó alapkövei és sziklafalai lesznek!

*San Francisco, 1980 karácsonyi ünnepélyén*

## MINDSZENTY, AZ ELSŐ VÉRTANÚ NYOMÁBAN

Emlékezésünk minden évben december 26-án 1948 óta Szent István, a kereszténység első vértanúja mellett a 20. század nagy vértanújának, Mindszenty bíborosnak is szól.

Méltó dolog, hogy mi e két, szóban és tettben nagy egyéniséget ezen a napon egymás mellé állítjuk. Mindkét férfiú nagysága nem a hagyományok folytonosságából, hanem lelkünk erejéből való. Mindkét férfiút ugyanaz a harc jellemezte, ugyanaz a sors kísérte.

Mindkét vértanú igazi nagy reformátor. Meglátják a jelen nagy hiányait, hisznek a jobb jövendőben, és életük feláldozásával dolgoznak eljövetelén.

István, miután látta a zsidók borzalmas és végzetes tévedéseit — akik már csak materiális erőkben hittek, a templom köveiben, a törvény erejében —, nyíltan meghirdette, hogy a templom és a törvény mulandó; egyedül a kegyelem az üdvözítő hatalom. Hirdette, hogy az Isten országát csak a kegyelem viheti győzelemre, hogy a kereszténység világegyházzá, minden népek szabadító hatalmává csak a mózesi hagyományok nyílt szakításával válhat. Istvánnak életét kellett odaadnia e meggyőződéséért. És ő ezt meg is tette, mert tudta, hogy nagy győzelmek nincsenek véráldozatok nélkül. — „Non sine sanguine" (Zsid. 9, 23). Jól tudta. Valóban, nagy történelmi átalakulások nem mennek végbe könny és vér nélkül. S még az Isten országáért vívott harcokban is a legnagyobb hősöknek el kell bukniok. Ott csak igazán! István nagy reménysége az ifjú Egyháznak, s a Gondviselés mégis, látszólag hagyja elbukni. Igen, ő elbukik, de győz az igazság. És az igazság meghódítja az üldözőt is: Saulból Pál lesz, a világegyház megalapítója.

Mindszenty bíboros teljes mértékben végigéli Szent István sorsát. Eszméi azonosak az övéivel. Megalkuvás

nélkül hirdeti, hogy a materiális és a materialista kultúra nem fogja megmenteni az országot és a nemzetet, s nem is fogja boldoggá tenni a népet. És meghirdeti a nagy harcot a kereszténység örök eszméinek és elveinek diadaláért. Pannonia sacra, szent Magyarország az ő álma. A nagy harc közben páratlan egyénisége egyre nő, és amikor az iskolákért vívja harcát — az iskolákért, a magyar ifjúságért, a magyar jövendőért —, egyénisége, géniusza oly magával sodró, hogy népe, nemzete koronázatlan vezérévé avatja, és a világ felismeri benne azt a hőst, akit intuició, inspiráció, zsenialitás vezet, vértanúság lelkesít és irányít.

Amikor az országot a vörös hadsereg elfoglalja, és a nemzet kétségbeesetten támolyog az ország romjai között, Mindszenty az esztergomi bazilikából 1945 október első vasárnapján megüzeni a magyar népnek, hogy az ország prímása ott lesz a magyar élet helyreállításában és továbbvitelében. És az ország prímása állta a szavát.

Mindszenty bíboros első cselekedete az volt, hogy organizálta a nemzet megmaradt erőit és értékeit. Bejárja az egész országot, hogy népe személyesen is megismerje őt és az ő népét. Mindenkihez lehajol, mindenkihez van szava s mindenkit magával vonz. Toboroz, kér, könyörög. Fogadja esztergomi palotájában vagy a rombadőlt budai prímási palotában az összes jóakaratú magyart. A magyar Sion ormán ő többé már nem pártember, nem a legitimista zalaegerszegi apátplébános, nem a Katolikus Népszövetség propagátora, hanem az örök célok, az örök eszmék apostola. Államforma tekintetében a magyar királyság az eszményképe, de fontos egyházi pozíciókba köztársasági érzelmű embereket is kinevez. Ő tárgyal és együttműködni kíván mindenkivel, mindenféle pártállású emberrel, aki a keresztény Magyarországért dolgozik. Amerikai útja alkalmából fogadhatta ő Ottó főherceget is, mint egy ősi katolikus dinasztia és család fiát, és beszélt a protestáns Chapin követtel, mert aggódott amiatt, hogy a Szent Korona esetleg a vörös cár birtokába kerülhet. Egy társasággal azonban nem állt szóba soha; azokkal,

akiknél a bűn már hivatás volt, akik az ország lelkének a meggyilkolására szövetkeztek. 1945. október 18-án óva inti a magyar népet attól, hogy szavazatát leadja olyan pártra, amely újabb elnyomást és erőszakos uralmat hoz. A kommunista párt vereséget szenvedett. Vorosilov marsallnak pedig csak annyit üzen a bíboros: Mikor óhajtja a marsall népünk hitét, szabadságát és erkölcseit tiszteletben tartani? A bíboros minden gondolata, minden cselekedete és egész élete egy gondolaté: a testében-lelkében keresztény Magyarországé.

1948 tavaszán az egész ország népe egy emberként áll a bíboros mögött. De ekkor is robban ki a legsúlyosabb és legvégzetesebb harc a bíboros és a kormány, a nép és a rezsim között. A bíboros ekkor az iskolák államosítása ellen vívja már harcát. De a bíborosnak tapasztalnia kell azt is, hogy a rendszer a vallásos élet ellen is megindította támadásait, amelyek kezdetben a zarándoklatok és körmenetek megzavarásában jelentkeztek, majd az összes vallásos egyesület és mozgalom feloszlatásában folytatódtak.

Az iskolák államosítása ellen az ország egész népe fölkelt. Egyházközségekben, az Actio Catholica és a Katolikus Népszövetség gyűlésein sorozatos előadások hangzanak el a szülők és az Egyház természetadta jogairól a nevelés és az iskoláztatás kérdésében. Munkásküldöttségek mennek a kormányhoz, és tiltakoznak az iskolák államosítása ellen.

A kommunista párt azonban május 9-én kiadta a jelszót a végső leszámolásra. Deklarációjában követeli a párt, a szakszervezetek és egyéb más szervezetek bekapcsolását a nevelés totális irányításába és ellenőrzésébe. Követeli a marxi-engelsi tanítások alkalmazását és fejlesztését az egész vonalon, az összes iskolában, és követeli az előítéletek leküzdését. És a kormány júniusban államosítja az összes katolikus iskolát. Több mint háromezer iskolából kell kivonulniok a katolikus népnevelőknek, a szerzeteseknek és az apácáknak, akiknek ősei ezer esztendőn keresztül ápolták a magyar keresztény kultúrát.

Mindszenty bíboros azonban nem adja fel a küzdelmet. 1948. június 19-én nyíltan tiltakozik a kormány eljárása ellen, és szemére veti a kormánynak, hogy megszegte azon ígéretét, amely szerint az Egyház és az állam viszonyát érintő kérdéseket kétoldalú tárgyalásokkal, közös megegyezéssel akarja rendezni. Íme, a kormány most egyoldalúlag törvényesíti az iskolák államosítását. 1948. szeptember 1-én kiadott pásztorlevelében nyíltan megmondja, hogy miért harcol az iskolák államosítása ellen. Megmondja nyíltan és őszintén: a rendszer materialista világnézete miatt! A marxizmus — írja többek között — harcot akar a vallás és a kereszténység ellen. Íme, 1947-ben Moszkvában kiadták újra Lenin könyvét, amelynek címe: Marx, Engels, marxizmus. Ebben a könyvben a következőket olvashatjuk: A marxizmus materializmus. Mint ilyen, kérlelhetetlen ellensége a vallásnak. Alapelve: a vallás ellen harcolni kell, a vallásos hitet le kell rombolni. Ahogyan ateista a materializmus, a marxizmus is minden vallás ellen határozottan ellenséges beállítottságú. A mai ifjúság egész nevelésének, kiképzésének, oktatásának erre kell irányulnia, hogy ezt az ifjúságot kommunista erkölcsökre nevelje (224 stb.). Íme, a marxizmus harcot akar. Legyen harc! Mi is harcolunk!

Mindszenty szeptemberi pásztorlevele óriási visszhangot váltott ki. Az ország népe százezres tömegekben kíséri a bíborost útjain. A rendszer mindenhol iparkodik karhatalommal megakadályozni a körmeneteket és zarándoklatokat. Közben a kommunista párt moszkvai utasításra előkészíti a bíboros letartóztatását.

Mindszenty tudja, hogy a vértanúság órái rohamosan közelednek. Ő is elkészül. Elhangzanak utolsó figyelmeztetései az ateizmus ellen. Megírja utolsó pásztorleveleit. Nyíltan csinálja, nem titkos összeesküvésekkel. Neki arra nincs is szüksége. Az ország vele érez. A győzelem az övé. De a négy százalékot bíró kommunista párt mögött ott van a félmilliós orosz hadsereg. És a párt elhatározza a bíboros elnémítását.

A bíboros szavai ugyanis szörnyű ítéletként hangza-

nak el felettük. És a nép már könyv nélkül, betéve ismételgeti, továbbítja a bíboros egyes körleveleinek idézeteit. Mindenki emlékszik beszédeire. És minden szó vád a rendszer ellen. Ez már tarhatatlan a rendszer számára. A rendszer szabadságról beszél, s íme, a bíboros már 1945 októberében azt mondotta, hogy Magyarországon az egyik totális rendszerű zsarnokságot felváltotta a másik. Nem demokrácia az, amely az egyik emberi személy korlátlan uralma helyébe a másikat állítja. A rendszer igazságot, békét, jólétet hirdet, s íme, a bíboros ország-világ elé tárja, hogy mindebből semmi sem igaz.

1948. május 29-én ezeket írja: „A hazugság, a megtévesztés, az erőszak országunk nem kis szégyenére a történelem folyamán soha ilyen hullámokat nem vert, mint most. Kölcsönös megállapodással a magyar kisembereket ősi otthonukból, javaikból, jogaikból kiüldözik. Íme, a magyar kormány a csehszlovák állam részéről az emberi jogok megtiprását törvényességi látszatokba próbálja öltöztetni. Isten és a történelem előtt tiltakozom ártatlanok gyötrése ellen. A megállapodás nélkülözi a hozzáértést, a lelkiismeretet, a magyar érdekekkel szemben idegen érdekeket szolgál. Az újabb szenvedés égre kiált. Az előidézőket Isten ítélőszéke elé idézem!"

Máriapócson százezrek zokogása közben fellebbezett a Szűzanyához a párizsi béke igazságtalan ítélete ellen. Nem hallgatott, amikor pornográf könyveket helyeztek el az iskolák könyvtáraiban. A bíboros bátran a világba kiáltotta, hogy a magyar nép a kis és a nagy zsarnokok prédája. De tiltakozott más nemzetiségűek üldöztetése ellen is. Egyik körlevelében így teszi szóvá a németek deportálását: „Arról értesülök, hogy éjszaka folyamán fogdossák össze a németeket, és teherautókon ezrével internálótáborokba szállítják. Híre járt, hogy ez csak átmenet a deportáláshoz. Az internálótáborokban éheznek, fűtetlen, nedves helyiségekben kínlódnak. Pár száz kisgyermek, háromhetestől felfelé osztozik e sorsban. Bizony, Isten büntetése vár ránk ez embertelenségekért."

Majd a bíboros a szülőkhöz fordul: Apák, anyák, mi

katolikusok vagyunk. Mi Szent István népe vagyunk. Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne essetek! (1948. szeptember 1.) És legvégül a világ kultúrnépei felé hallatja szavát: „Mentsetek meg minket! Magyarország felett sötét az égbolt. És nincsen senki, aki őrt állana. Barátok nélkül, testvértelenül az Istenanya az egyetlen vigasztalásunk!"

Utolsó pásztorlevelében 1948. november 18-án mégegyszer a nemzet nagy szenvedéseit idézi a világ lelkiismerete elé: „Állok Istenért, Egyházért, Hazáért, mert ezt a kötelességet rója rám a nagyvilágon legárvább népem történelmi szolgálata. Nemzetem e szenvedése mellett a magam sorsa nem fontos."

A rendszer most már nyíltan „hazaárulást, összeesküvést" emleget a bíboros ellen. Hamis tanúkat toboroz, hol pénzzel, hol megfélemlítéssel, akiknek majd vallaniok kell a bíboros ellen. A bíboros leghűségesebb munkatársait akarja kényszeríteni a hamis vádaskodásra és hamis tanúzásra. A legtöbbre közülük szintén börtön, deportálás vár, s csak nagyon kevésnek sikerül közülük a Nyugatra menekülnie. A nép tudja, hogy a vádakból semmi sem igaz. Mégis, utcákon kell felvonulnia és tüntetnie a bíboros ellen.

A nép tudja, hogy a bíboros az ő vezére, atyja, prófétája, apostola. Útálja a rendszert, és valami forró vágyat érez egy oly népközösség, egy oly államrendszer után, amely minden ízében keresztény, s amelynek vezérei imádkoznak is a népért. Csodálatosan hősies magatartást tanúsít a kereszténység mellett. 1947. augusztus 15-től 1948 májusáig 3 891 000 ember vesz részt a Mária-zarándoklatokon, és húsvétkor majdnem százszázalékban járulnak a szentáldozáshoz. Hogyan is láthatta volna meg ez a nép a bíborosban a haza árulóját, a nép ellenségét? Háromnegyedmillió ember éltette őt az 1947. évi Szent István-körmeneten, amely akkor utoljára vonulhatott a Bazilikától a Hősök teréig. S ez a népsereg már nem is volt tömeg, hanem az Isten hadserege, amely a bíborosban nem is a pártvezért, a propagandaszónokot tisztelte, ha-

nem a nemzet élő lelkiismeretét, az Isten országának a harcosát, aki harcol a világ szellemével szemben gazdagért és szegényért egyaránt, harcol a gyűlölet, a kegyetlenség, a kollektív bosszú ellen. Ez a nép megértette, hogy tulajdonképpen a kegyetlen és gonosz világszellem miatt szenved ember és ember, s hogy ez a világszellem ront meg mindent, és össze-vissza zavarja a földet. És ez a nép tudta, hogy a bíboros az Isten embere! Az Isten embere, aki nagy harcaiban imádkozik, böjtöl és vezekel. Hideg szobában kabátban ül íróasztala mellett, kemény ágyban alszik, de inkább virraszt és imádkozik, mint alszik. A nép szívében a bíboros eszménykép, ideál, akit követni akar. Egyszerű emberek, vásári árusok, kereskedősegédek vonulnak utána, és fergeteges tapssal ünneplik. Róla készítik fényképeiket, és esténként kicsiny gyermekeiknek az ő arcképét mutatják, az ő szavait idézik altatódalul. A nép és a bíboros egyek voltak. A nép tudta, hogy szabadsága a bíborossal áll vagy bukik. Tudta, hogy a bolsevista zsarnokság poklában csak a kereszténység az egyetlen menedéke. Ragaszkodott tehát bíborosához, Egyházához. Ezt maga a bíboros meg is írja 1948. november 29-én Budapest politikai vezetőinek: „Az Egyháznak a magyar néppel ellentéte nincsen. Istentől rendelt kilenc és fél százados nevelőjeként azt tiszteli, szereti, minden bajában résztvevően osztozik, szorgalmának a háborús balsors viselésében megmutatkozó lelkierejének szívből örül. A nép is ragaszkodik Egyházához, ellenkező behatások idején is."

Szent István vértanú ünnepének kellett eljönnie, hogy Moszkva és bérencei beteljesítsék a bíboroson a kereszténység első vértanújának a végzetét, elszakítsák őt népétől, és elnémítsák ajkát örökre. A rendszer szellemi erőkkel nem bírta már a harcot vele szemben. Nem is bírhatta. Ez a rendszer a materialista, marxista eszméken és a terroron épült fel. A materializmus érvei gyengéknek bizonyultak a diadalmas keresztény világnézet érveivel és igazságaival szemben. Nem maradt tehát más hátra, mint terrorral elfojtani a bíboros harcát, amely kétségtelenül

oda irányult, hogy a magyar népet kiragadja az ateizmus és materializmus halálos öleléséből, és visszavezesse az országot a keresztény kultúrközösségbe. Bár a bíboros mindezt nem összeesküvéssel, nem fegyverrel akarta elérni, a rendszer mégis fegyverrel támadt ellene, az erőszak fegyverével. 1948. december 26-án fegyveres karhatalommal elhurcolta és börtönbe vetette. Moszkva azonban még akkor meg akarta őrizni a vallásszabadság látszatát, és ezért nyilatkozatában nem a kereszténység feltételeiért vivott harcot jelölte meg a letartóztatás indokolásául, hanem olyan politikai és társadalmi összeesküvést, mely mintha kimondottan a jelen politikai rendszer megdöntésére irányult volna. Moszkva diktátorai nagyon is tisztában voltak a bíboros célkitűzéseivel, és nagyon jól tudták, hogy ő semmiféle tényleges és fegyveres összeesküvést nem szervezett, de a szemükben nem is ez lett volna a veszedelmes dolog, hanem éppen az, amit a bíboros csinált: a lélek forradalma a keresztény elvek diadaláért; az, ami megakadályozta volna az embernek a materialista világnézet által való totális átformálását. Moszkva ma is a világforradalomra szervez és készül. A kereszténységben halálos ellenségét látja. A kereszténységnek minden vallási megnyilatkozását politikai támadásnak minősíti, ezért nem tűrte a bíboros krisztianizáló tevékenységét sem. De ezt nyíltan akkor még nem akarta bevallani. Ezért rendezte meg a pört is ellene, és ezért ítélte el hazaárulás és összeesküvés címén. A bíboros kivégzésére csak azért nem került sor, mert a nemzetközi felháborodás sokkal nagyobb volt, mintsem arra Moszkva kezdetben számított.

A világ hol tetetett érthetetlenséggel, hol felháborodással szemlélte a megrendezett színjátékot. Az Egyház csak erkölcsi értelemben tiltakozhatott. A pápa százezres tömegek előtt beszélt a Szent Péter téren a bíboros elítéltetése ellen. A világ politikai hatalmasságai azonban egyáltalán nem segítettek. Hogyan is küldhettek volna ultimátumot Moszkva címére, amikor a nagy háború után Európa szívéig beengedték a vörös gőzhengert, önmaguk pedig leszereltek. Így mintha a Gondviselés is hagyta volna

elbukni hős bíborosát. De nem a Gondviselés akarata volt ez, hanem az a gyávaság okozta, amely ma sok millió ember bűne, annak a pünkösdi tűznek a hiánya, amely oly szükséges lenne, de amely ma még a hivőkben is nagyon hiányzik. A Gondviselés ma is az igazság mögött van, amelyért Mindszenty oly hősiesen harcolt. És a Gondviselés fog még támasztani Mindszentyhez hasonló lelkületű hősöket. A bíboros nagy harcának nincs még vége. A bíboros testét megölhették, de páratlan egyénisége s műve örökre bevonult a világtörténelembe. A bíboros életszentségével és apostoli tevékenységével a magyar népben testet öltött isteni igazságok a jövendő keresztény Magyarország soha szét nem porladó alapkövei és sziklafalai.

*A Szent Szűz nekem nyújtja Gyermekét. Barlang, istálló, jászol, szalma, elhagyatottság, szegénység a kerete ez isteni adománynak. Mindenkinek lehet isteni édessége, még ha istállóban lakik is. Ne lakjék ott, helyes, de mivel a világ fejlődését parancsszóra megcsinálni, s kint meg nélkülözést egy legyintéssel száműzni nem lehet, állítsuk bele minden állásba s életnembe az Isten erkölcsi erőit, mert mi nem gazdagságtól várjuk a jót, hanem jók akarunk lenni szegénységben és gazdagságban, betegségben és egészségben egyaránt. Ah, bennünk van a jóság forrása, bennünk fakad a jó, az isteni akarat. Ez kell mindenekelőtt! (Prohászka)*

## BÖRTÖNÖMBEN SEM ADOM MEG MAGAMAT!

Öt éve már annak, hogy a moszkvai diktátor parancsára Mindszenty bíboros megdöbbentő látványossága lett a világnak. Öt évvel ezelőtt, 1949. február 5-én a budapesti rádióleadó hullámain keresztül egy megkínzott ember hangját hallottuk. A bíboros halk szavából döbbenetes vizióban jelent meg előttünk a testileg-lelkileg meggyötört ember. Az esztergomi Bazilikából mint a magyarok Aranyszájú Szent Jánosa, mint a török világ Pázmány Pétere indult el diadalútjára, a februári rémséges komédia színhelyéről, mint valaki, akire rá nem ismerünk, a börtönbe. Ugyanő, akinek szavától csengővé lettek a dunántúli erdők, az alföldi búzaföldek, és kivilágosodtak a háborús homályok, a börtön küszöbén mintha megtorpant volna, és többé már nem lenne képes megszólaltatni az ezeréves keresztény Magyarország szent énekeit és történelmét.

A kegyetlen komédia termében a megkínzott ember, a halálra ítélt fátyolos hangja azonban csak látszat volt. A sápadt arc, a hang tompa színtelensége mögött is vibrált a kegyelemben élő, örökké erős lélek. Csak a gyötrelem, a megroncsolt idegek képtelenek voltak közvetíteni felénk: szívünkhöz, szemünkhöz, remegő érzékeinkhez az örökké erős és totálisan Istenhez simuló lélek fenségét, szépségét.

A meggyötört ember is szemben állt akkor a zsarnoksággal, az ázsiai kegyetlenséggel. Szemben állt a diktátori szenvedélyek alattomos, erőszakos, barbár hatalmával. Lelke égetőbben szomjúhozta az igazságot, mint talán bármikor máskor a múltban. És kereste a kiegyenlítést fénylő ideáljai és a rémséges valóság között.

A véres komédia színhelyén is a magyar Sion őre, a végzetes ítélethirdetés pillanatában is Magyarország egyet-

len reménye! Annak a felsőbb világnak a vonásait, amelyet oly páratlanul magában hordozott, a börtönben sem tagadta meg. Mindszenty megmaradt annak, ami volt egész életében: az Isten lánglelkű dalnoka, népe prófétája, nemzete apostola, a kereszténység második Szent Istvánja, az új idők legnagyobb vértanúja.

Élete minden tevékenységének a központjában Isten országa állott. Mély meggyőződéssel vallotta, hogy az Isten országa nélkül nem lehet meg ez a világ. A természetfeletti nem e világból való, de az a napsugara, a kegyelme, a harmata a világnak. Éppen ezért, amikor azt látta, hogy még a nagy világkatasztrófák idején és utána is, a modernizmus kísért, nyíltan és bátran szólott a világhoz: Ha továbbra is ellene mondunk az Istennek, és szekularizáljuk a társadalmat, a családot, az iskolát, mi abba belepusztulunk! Magyarország csak az isteni és természeti törvények alapján épülhet fel; alkotmányát mástól nem nyerheti. „Meg kell mondanunk — írja 1945. október 18-án —, hogy keresztény választó nem adhatja szavazatát olyan irányzatra, mely újabb elnyomást, újabb erőszakos uralmat, a természet törvényeinek mellőzését felelőtlenül és sűrűn elköveti." — „Szerencsétlen nemzetünk hét esztendeje áhítja a békét... sajnos, nagy feszültség és ellenérzés jelentkezik a társadalomban, amelyeknek aztán súlyos megnyilatkozásai vannak: gyilkosságok, kínzások, fenyegetések, kártételek... kérjük a magyar kormányt, hogy szíveskedjék a közkegyelmet kihirdetni! — írja Nagy Ferenc miniszterelnöknek a Magyar Püspöki Kar nevében. — Keresse meg a kormány a nemzeti egység és megbékélés útját. Alaptalan ugyanis minden olyan felfogás és félelem, mintha ma csak tömött börtönök, fogházak, táborok biztosítanák a közrendet... Ha ezután is elmaradna ez a közkegyelem, ezt olybá vesszük, hogy nem akarunk belső kibontakozást, megbékélést. Már pedig békét akar ez a nemzet, örülni annak, hogy ez az ország a legszebb erények országa legyen, mert ez az Isten országa, mely nélkül nem állhat fenn Magyarország sem!"

Isten országáért vívott harcában bejárja egész Magyarországot. Maga vezeti a zarándoklatokat, körmeneteket: Budapesten, Máriapócson, Szombathelyen, Győrben, Celldömölkön, Szegeden... Meg-megáll a kicsiny falvak egyszerű házai előtt is, és elbeszélget lakóival. S a nép százezerszámra sereglik köréje. Még akkor is, amikor már életveszélyt jelent a zarándoklás. Hiszen a rendőrhatóságok egyre nagyobb terrort gyakorolnak. A zarándoklás idejére ritkítják a vonatokat, a lakosságot nem engedik ki a falvakból különböző ürügyek címén. autóbuszok nem vihetnek zarándokokat, megtiltják a megafonok használatát, vagy egyszerűen gyülekezési tilalmat rendelnek el. S ha az egyik hatóság meg is engedi a zarándoklatot, a másik betiltja. Ez történt Celldömölkön is 1948. szeptember 11- és 12-én, amikor a rendőrség erőszakosan autókkal, tecskendőkkel behatolt a zarándokok tömegébe. A bíboros hercegprímás akkor óvást is emelt a lelkiismereti szabadság ekkora megsértése ellen.

A magyar nép százezres tömegekben követte a bíborost. Tudta és érezte, ha szavát hallhatja, életét szemlélheti, sebei behegednek, és a korbácsütések sem fájnak többé. Máriaremetei zarándoklatán kétszázezer férfi követte, köztük húszezer protestáns. 1947-ben, Szent István ünnepén, amikor is utoljára volt körmenet, több mint félmillió ember vonult fel a Hősök terére. Akit a nép — munkások és parasztok is — ilyen nagy tömegben követett, az nem lehetett a nép ellensége, mint ahogyan azt a rendszer propagálta. Éppen a munkások — élükön a csepeliekkel — tiltakoztak a miniszterelnökségen a fakultatív hitoktatás ellen, amiért a kommunista párt azonnal levétette a javaslatot a napirendről, és a javaslatért a kisgazdapártot tette felelőssé. Budapesten a Golgota téren a házakat és a gyárakat a munkásság díszítette fel és világította ki, amikor a bíboros hercegprímás a munkások gyűlését ott tartotta meg. Hírlap, rádió nem hirdette az ily gyűléseket, s mégis mindenki tudta, hogy a bíboros hol és mikor fog beszélni. A vásárcsarnokokban mi magunk hallottuk, hogy az emberek, az árusok ho-

gyan adták, mondták tovább egymásnak, hogy a hercegprímás melyik templomban szól a főváros népéhez. Mert a hercegprímás Budapest népéé, sőt az egész országé! A hercegprímás a nemzet apostola.

A nemzet szíve szerint, a nép érdekében egyedül a hercegprímás beszélt és cselekedett. A rendszer megvádolta, hogy a feudalizmust akarja visszaállítani. Az igazság az, hogy a hercegprímás sohasem beszélt a földreform ellen, sohasem akarta visszahozni a régi mammutbirtokrendszert, csak egyetlenegyszer írt e kérdésről, amikor tiltakozott a bolsevista földreform ellen annak kollektív büntető jellege miatt. Ugyanis a kétszáz holdon felüli birtokosoktól mindent elvettek, még a lakóházukat is! A hercegprímás inkább beszélt a rendszer kegyetlen és zsarnok törvényei és végrehajtó rendeletei ellen. Mert azok egyaránt sújtották a volt gazdagot és szegényt. Nem hallgatott, amikor százezreket megfosztottak szabadságuktól és kenyerüktől, amikor a felvidéki magyarságot deportálták Nagy Ferencnek a csehekkel való megegyezése alapján! Nem hallgatott, amikor az ifjúságot pornográfiával mérgezték, amikor a hatalmon levők már a természet törvényeit sem tisztelték. A bíboros a rendszer urainak is bátran megmondta: minden egyes ember totálisan csak Istené lehet. Nincs hatalom a földön, mely büntetlenül megsértheti a lelkiismereti szabadságot és az ember szabad személyiségét. Benne nagy reakció támadt a világ szellemével szemben, melynek borzalmas hatásától az ember éppen a bolsevista rendszerben szenved. Ez a szellem pedig megrontja és összevissza zavarja az egész földet. A bíboros bátran világgá kiáltott, hogy a nép a bolsevista rendszerben a kis és nagy zsarnokok prédája. Ha valaha szükség volt a keresztény világ szolidaritására, akkor ma a legégetőbben. Keresztény nemzetek, mentsétek meg a magyarságot! S amikor Párizsban végleg eldőlt a magyarság sorsa, és Keletnek adták oda zsákmányul, akkor már csak a természetfeletti világ segítségében és annak reményében talált menedéket. Németországban, Ausztriában, a Rajnáig még-még visszhangzottak akkor

a segélykiáltásai, de aztán a nyugati partok hullámaiban elvesztek... Idézzük legalább a német visszhangot: „Mit Bettlerstaben und zerbrochenen Krücken setzen wir unsere Pilgerfahrt fort. Es ist dunkle Nacht über Ungarn und niemand, der Wache hält. Wir sind ohne Freunde und Brüder. Die Gefahr treibt uns zu Dir gesegnete Gottesmutter." Bizony, a kegyetlen párizsi ítélet ellen már csak a könnyező Szűzanyához fellebbezhet Máriapócson. Ekkor a hercegprímás már egészen belső világa felé fordul. És egészen megfordul benne a világ. A természetfeletti világ értékei teljesen felszívódnak benne. Egészen krisztusi emberré válik. Totálisan szent és vallási zseni.

Így a magyar bíboros kinő a kis Magyarország kereteiből. Mint a 13. században Assziszi Francescója Olaszország határai közül. Nem pártember és pártvezér ő. Nem is világforradalmár, hanem a szívek és lelkek reformátora. Nem áll a gazdagok pártján, de nem szervezi ő a szegények pártját sem. Nem is hirdette ő sohasem, hogy minden úgy van jól, ahogyan van. Azt éppen a hatalmon levők akarják mindig! A bolsevisták is! Azért dicsőítik a saját rendszerüket, és gyilkosságaikat is dicső eredményként tüntetik fel! A bíboros azonban mégsem lázította a szegényeket, a szenvedőket a hatalmon levők ellen. De irtózott a becstelenségtől, a kegyetlen igazságtalanságtól, a hazugságtól, és ezért figyelmeztette a hatalmasokat, hogy térjenek vissza a természet törvényeihez és Istenhez. És tette ezt olyan életszentséggel és energiával, hogy az egész magyar nép teljes szívvel és lélekkel mellé állt. Ő volt a magyarok Orpheusza, akinek ajkán a lélek szülőföldi dala a karácsonyi béke himnuszává vált. A nép megérezte dallamából, hogy ő az, akinek uralma alatt örülni tudna mindannak, ami szép és érték a hazában: ami zúg és csattog a Kárpátok fenyveseiben, ami lángol és dalol az Alföld rónaságán, ami oly eszményien szép a csillagos égbolton és a Balaton kék vizén! A nép tudta, hogy a bíboros szereti őt, oly nagy szeretettel, hogy életét is feláldozza érte, amikor Aranyszájú Szent Jánost idézte a Bazilika feljáró emelvényéről. „Zúgnak a habok, rette-

netes a vihar, de mi nem félünk, hogy elmerülünk benne, mert sziklán állunk. Ha még úgy dübörög is a tenger, ezt a sziklát nem tudja szétzúzni. Ha még úgy üvölt is az orkán, Jézus hajóját nem merítheti el. Valóban mitől is félnénk? A haláltól? Az én életem Jézus, és a halál nekem nyereség. Az Úré a föld minden ékessége. A vagyonelkobzástól? Semmit sem hoztunk a világra, kétségkívül el sem vihetünk. Amivel a világ rettegtet, azt megvetem, amivel csábít, annak a szemébe nevetek. Kérlek benneteket, legyetek szilárd és tántoríthatatlan bátorságban!" Benne volt ebben a Szent János-i idézetben a nemzet tragikus sorsa, a végzet, hogy a nép, mely a bíborostól remélte börtönei megnyitását, szabadságát, boldog jövőjét, hamarosan elveszti apostolát, szabadságharcosát, koronázatlan vezérét.

Valóban! 1948. december 26-án este, Szent István vértanú ünnepén, a Krim-félszigeten kiadott sztálini parancsra a magyarok bíborosát letartóztatták. A letartóztatást hónapokon át kíméletlen támadás előzte meg. A kommunista párt már 1946-ban plakátokat hordoztatott Budapest és a vidéki városok utcáin e felirattal: „Mindszenty a nép ellensége, hazaáruló; munkásoknak kenyeret, Mindszentynek kötelet!" A kormány hónapokon át alakította a hamis közvéleményt. Megijedt a roppant nagy tömegektől, amelyek felvonulásában nem látott mást, mint veszedelmes politikai összeesküvést és szervezkedést. De még inkább rettegett Moszkvától. Moszkva célja a totálisan kommunista Magyarország volt. Mint a jövendő bolsevista világbirodalom egy sejtje, nem is lehetett más! A magyar vazallus bábkormány tudta ezt nagyon jól. Azt is tudta, hogy a nép vallásos. Maga Rákosi volt kénytelen egyszer nyíltan megvallani, hogy a magyar nép többségében vallásos. Kezdetben tehát nem is gondolt Mindszenty letartóztatására. De Moszkva nem ismert tréfát, ateista-materialista világnézetének szemüvegén át Mindszenty tevékenységét mindenképpen veszedelmes politikai mozgalomnak minősítette. Ismerte a külföldi közvéleményt is. — Moszkva a külföld világnézeti megosztottsága következ-

tében nem tartott komoly külföldi beavatkozástól arra az esetre, ha Mindszentyt elhallgattatja. Ellenben gondolt arra, és azzal tisztában volt, hogy Mindszenty ellenállása, tisztán világnézeti jellegű harca más országokban a politikai ellenállásra is bátorító hatással lehet. Ezért mindenképpen Mindszenty elnémítását határozta el. Minthogy a bíboros éppoly energiával szállt síkra Isten országáért, mint amilyen vad energiával Moszkva a világforradalomért, éppen ezért a Kreml diktátora a komoly ellenfelet halálra akarta ítéltetni. Ezt megelőzően 1948. december 26-ra elrendelte tehát letartóztatását. A budapesti bábkormány vakon engedelmeskedett.

A hős bíboros, aki a párizsi békekötés óta állandóan készült a vértanúságra, bátran szembe nézett a halállal. Miután hű katonáit: a szerzetesrendeket, a tanítónővéreket, világi munkatársainak nagy részét már kiűzték ezeréves iskoláikból, intézményekből, és a bizonytalanságba, internálótáborokba kergették őket — eltekintve a törpe kisebbségtől, mely a kommunistákkal való kompromisszumtól várta a nemzet boldogulását —, nem is kívánta már magának az élet előnyeit. Hideg szobában dolgozott, böjtölt, és elhatározta, hogy nem menekül el külföldre. Munkatársait, barátait azonban kímélni akarta. Többeknek tanácsolta, hogy meneküljenek el az országból.

„A kommunista zsarnokság nem akar hitvallókat látni, megkínzott áldozatait saját énjük megtagadására kényszeríti. Barátaim, ne legyetek csúfságai a világnak, meneküljetek! Nekem maradnom kell! Még akkor is, ha saját önmagam torzképét látjátok majd hamis bíráim előtt..." — „Nem vettem részt semmiféle összeesküvésben. Nem mondok le érseki tisztemről. Nincs vallani valóm, és semmit sem írok alá. Ha mégis megtenném, az csak az emberi test gyengeségének következménye, s azt eleve semmisnek nyilvánítom. Különben: nemzetem szenvedése mellett a magam sorsa nem fontos." —„De aggódom értetek. A Sátán nagyon megkívánt benneteket. Vigyázzatok: itthon a puszta létért remegtek majd! És sokan közületek eldadogják majd, hogy a holnap falat kenyerét megkaphas-

sátok: az orosz bolsevizmus felszabadított minket! *Az emigrációban a jó helyezés, a kényelem, a biztos járandóság megalkuvást kényszerít rátok. A szenvedésben, az itthoni üldözésben összeforrott lelkek, jó barátok, bajtársak az emigrációban ellenségekké válhatnak! A mammon nagy hatalom, s karja elér mindenhol. S ha sokan majd az én nevemben egymásnak ellentmondó dolgokat állítanak, ne higgyetek nekik! Ők nem az én küldötteim. Az az én tanítványom, aki cselekszi végrendeletemet, s az: helytállni a keresztény Magyarországért! Ne adjatok fel semmit Szent István örökségéből!"*

A magyarok hős bíborosa immáron öt éve a moszkvai zsarnokok foglya. Letartóztatása után még láttuk őt egyszer, még hallottuk hangját a rádió hullámain keresztül. S akkor a test valóban erőtlenné vált. De a lelke a fenevadak börtönében is az Istené maradt. Vonzásai a végtelen felé ma talán még nagyobbak mint valaha. Eszményei csillagaiból ő már tökéletesen kiolvasta a nagy tragikum megoldását, amely minden ideálisan, eszményekért küzdő ember életében kirobban a két világ találkozásából és összeütközéséből. Lelke nem borult el a börtönben sem. S az isteni hasonlóság vonásai s fegyverei rajta vannak most is. A természetfeletti világ forrásai lelkében csörgedeznek. Öt év után is áll ez az ember, ez a meggyötört fizikum, mint az egyiptomi gránitból faragott római obeliszk a Szent Péter téren, s az ő lelkébe is bele vannak vésve a szavak: Christus vincit! ... Körülötte az ateizmus, a nihilizmus szibériai hideg szele jár, népe gyermekei a Sátán himnuszát éneklik, de az ő börtönéből lelkének géniusza az ég felé szárnyal, az most is a Szentlélek tüzes vihara! Csupa inspiráció, imádság, vezeklés milliókért és milliók felé, az Isten felé... Örvényes éjszakáin ugyan szemébe tükröznek a fenevadak vérvörös tüzei, de az ő ereje egyre nagyobb lesz mint kínzóié. Az egy felsőbb, isteni világosságból való! Lefátyolozott szeméből az isteni fény sugárzik, lelke mélységéből a magyar feltámadás reménye száll...

Boldog lesz Magyarország, és reménytelenségében is

remélhet, ha nem szakad el nagy bíborosának eszményeitől, és hű marad géniuszához. Boldog lesz népe, ha darabokra szétszaggatott hazája határkövére ráírja a bíboros egyre halkuló szavából némán is kicsendülő utolsó üzenetét: Börtönömben, szerencsétlenségemben sem adom meg magamat, hanem minden poklokon keresztül is a keresztény Magyarország csillaga felé tartok! ...

## ALATTOMOS, ALJAS TÁMADÁS MINDSZENTY KARDINÁLIS AMERIKAI ÚTJÁVAL KAPCSOLATBAN

*Kikből áll az „érdekelt amerikai magyar katolikusok bizottsága"? – Aláírás nélküli körlevél az USA püspökeihez*

Ismeretes, hogy Mindszenty hercegprímás ez évben meg akarja látogatni az Egyesült Államokban élő magyarokat, úgy, amint ezt eddig Európában is tette. Ismeretes az is, hogy eddig ahová elment, mindenütt az összegyűlt magyarok lelkes és odaadó szeretetével találkozott, mert már régen nem mint személy, hanem mint a zsarnokság alatt szenvedő magyarság élő szimbóluma él a lelkekben. Beszédeiben sohasem politizált, nem érintett aktuális politikai dolgokat, csak szívét, sokat szenvedett magyar szívét nyújtotta híveinek, hogy hitet öntsön a csüggedőkbe, és ne hagyja kialudni a szívek mélyén pislákoló magyar lángocskát.

Nem tett különbséget magyar és magyar között, legyen az katolikus, református vagy éppen unitárius. Még szenvedéseiről sem beszélt, és még rabtartóinak is megbocsátott, mert tudja, hogy a legnagyobb jó a mindent megértés és mindent megbocsátás. Talán nem is tudja, hogy zászló lett a magyar lelkekben, hiszen élete nem volt más, mint harc az emberért, harc a magyarságért. A szenvedőkért harcolt egész életében, akár a jobb-, akár a baloldal ült is a hatalom székében.

Sajnálatos tévedés folytán fogságba került a háború utolsó periódusában, de az igazi szenvedése csak akkor kezdődött, amikor Rákosi Mátyásék vörös diktatúrája ki akarta küszöbölni a magyar életből, és Rákosi Mátyás sajtódiktátora — a renegát zsidó-katolikus Bettelheim-Boldizsár Iván — a legmocskosabb sajtóhadjáratot indí-

totta ellene. A tömegek megdolgozása után került sor a szégyenletes Mindszenty-perre.

Injekciós agymosással és a kommunista terror többi eszközével fűszerezve. Majd tíz évig tartó magánzárkás szenvedése után éveket töltött a budapesti USA-követség épületében, majd újabb évek múltával végre a Nyugatra került, ahol az ott élő magyarság szeretete várta.

Amerikai hívei meghívására és rendezésében, ebben az évben kellene eleget tegyen az amerikai magyarok meghívásának, s ezt akarják megakadályozni bizonyos — eddig ismeretlen — elemek, mert tudják, hogy ottani megjelenése újabb erőt adna az amerikai magyarságnak.

A hamisan és végtelen körmönfontsággal megfogalmazott angol nyelvű körlevél lényegét magyar fordításban közöljük azzal a megjegyzéssel, hogy annak megfogalmazói — ismervén a becsületes amerikai magyarok álláspontját — névtelenül küldték meg a levelet az USA katolikus egyházfőinek.

Az aljas hangú körlevél ismertetése után közöljük az amerikai magyarság egyik férfiújának, Hódosy Pálnak, a körlevélre írott válaszát, amelyet ugyancsak elküldtek minden amerikai egyházfőnek.

## „... SZENT KÖTELESSÉGÜNKNEK TARTJUK..."

*Íme a rágalmazó körlevél. Címezve legnagyobb tisztelettel az USA kardinálisainak és a főpapság valamennyi tagjának*

Az alábbiak az idők legnagyobb mártírjára, Mindszenty bíborosra vonatkoznak. Ő a legnagyobb szeretetet és tiszteletet élvezi nemcsak minden magyar részéről, hanem a világ népei részéről is, reményünk van méltóságának megőrzésére, hogy a világ csodálhassa kiváló odaadását Egyháza és hazája érdekében. Éppen ezért szent kötelességünknek tartjuk figyelmüket felhívni olyan értesülésekre és tényekre, amelyeket megbízható forrásokból kaptunk.

25 évvel ezelőtt, midőn Mindszenty bíboros az USA-t és Kanadát látogatta, New York városába érkezésekor

Spellman bíboros a leghatározottabban megkívánta bizonyos dolgoknak teljes mellőzését a megbeszélésekből az USA-ban történő látogatás egész ideje alatt: főként a zsidókérdést, valamint a nácik jó vagy rossz cselekedetét. Azóta eltelt egy negyed évszázad, mely alatt Mindszenty bíboros a kommunisták által bebörtönözve, majd később a budapesti USA-követségen teljes visszavonultságban élt. Elérte életének 82. esztendejét, látszólag jó egészségben, előrehaladott korával egyben szellemi képességei is párhuzamban haladtak.

Továbbmenve, bécsi tartózkodása nem volt elég hosszú és kiterjedt ahhoz, hogy megismerhesse a szabad világ helyzetét, továbbá Magyarország helyzetét illetően a nézet egyéni vágyait tükrözi, nem pedig ahogy a körülmények az idők folyamán erőszakosan kialakították. A régi magyar alkotmány alapján ő ma is a világ összes magyarjának politikai és vallási vezetőjének tartja magát. Ezt ő nem is tartja titokban bécsi látogatói előtt, úgyszintén azt sem, hogy rendkívül fel van háborodva az USA-nak Magyarországra vonatkozó politikai magatartását illetően.

Véleménye szerint az USA az egyedüli felelős, hogy Magyarország az első világháború után területének kétharmadát elvesztette, és meg van győződve arról, hogy az USA hibájából vesztette el Magyarország a II. világháborút. Roppantul fel van háborodva, hogy az USA nem szabadította fel Magyarországot a kommunizmus alól 1956-ban, nem habozik oly értelemben nyilatkozni, hogy Eisenhower elnöknek fontosabb volt Izrael és a Szuezi-csatorna, mint a magyar nép szabadsága.

## HAZUGSÁG HAZUGSÁGON

Mindezek egy előrehaladott korú ember egyéni nézetei, aki életét Istennek és hazájának szentelte. Ezek senkinek sem ártanának, ha nem lennének nyilvánosan hangoztatva. Sajnos, ez nem áll fenn, mivel a bíboros az utóbbi időben elég lehetőséget talált, hogy véleményét nagyobb

számú hallgatóság előtt hangoztassa. Egy magyar zarándoklatot vezetett Fatimába, amikor élt az alkalommal, hogy politikai nézetét nyilvánítsa olyannyira, hogy több lelkész a prédikációja alatt eltávozott. Az egész világ magyar nyelvű sajtója részére leadott újévi szózatában sejteni engedte, hogy a magyar zsidók tették tönkre Magyarországot. Az év elején Brüsszelbe látogatott a nyugat-európai magyarság üdvözlésére, amikor is a brüsszeli bíboros éppen akkor találta szükségesnek a város elhagyását, amikor Mindszenty bíboros odaérkezett, és csupán eltávozása után tért vissza. Sajnos, ez a látogatás ismét inkább politikai, mint vallási irányzatú volt. (Eleitől végig hazugság. A szerk.)

Mindszenty bíboros most elhatározta, hogy az USA-t látogatja meg, és rendkívül fel van háborodva, hogy egyetlen bíboros és egyetlen főpap sem nyilvánított hivatalos meghívást, pedig úgy érzi, hogy ez őt, mint Magyarország hercegprímását megilleti. Minden erőfeszítés a meghívást illetően visszautasításra talált. A bíboros azonkívül tudakozódott különböző vonalon, hogy az USA-beli püspökök milyen összeget bocsátanak rendelkezésére az útjára és kiosztandó adományaira. Mint Magyarország hercegprímása, úgy érzi, hogy az USA magyar egyházainál gyűjtést fog elrendelni tudni, továbbá terveihez tartozik korábbi magyar egyházközségeknek újra való felélesztése, nem csupán helyi, hanem nemzeti viszonylatban is (... to reinstate former Hungarian parishes).

## BUDAPESTI DIALEKTIKA...

Mindezeket megfontolva alázatos véleményünk az, hogy ez az út semmiképpen sem mondható annak, hogy „a pásztor meglátogatja nyáját", sőt ellenkezőleg, attól tartunk, erős politikai aláfestése lesz, valamint siettetik, hogy köztudomásra jusson még Mindszenty kardinális hivatalos látogatása előtt. Figyelembe véve a rádió, tv és sajtó itteni szabadságát, attól tartunk, hogy a bíboros meggondolatlan és privát véleménye esetleg félremagya-

rázásra vagy félreértésre adhat okot, mely végeredményben ártalmára szolgál a katolikus egyháznak, és az ilyen értelmű közvéleményformálás feltétlenül ártalmára lenne az amúgy is elnyomott katolikus egyháznak Magyarországon. Végeredményben semmiképpen sem látjuk, hogy a bíboros látogatása valamilyen formában is segítené a magyar ügyet.

Mi Magyarországon születtünk, és mindenkoron szeretni fogjuk szülőföldünket annyira, mint Mindszenty bíboros, de óhajunk az USA szolgálata is, amely ország megnyitotta kapuit előttünk, mint emigránsok előtt, és nem szeretnénk azt látni, hogy ennek kormánya ki legyen téve egy becsületes, de elaggott ember kritizálásának, és úgy érezzük, hogy minden illetékesnek csak ártana, ha az USA-beli bíborosokat és felső papságot nyilvánosan kritizálnák a nemzetiségi egyházak megszüntetéséért, vagy a magyar népnek megfelelő anyagi segélynyújtás elmulasztása miatt. (!!!)

Mindez arra késztet, hogy írásban forduljunk Önökhöz, és bizonyosak vagyunk abban, hogy megértve szívünk megnyilatkozását, meg fogják érteni, hogy miért kell ennek a levélnek aláírások nélkül maradni, — aláírva csak még növekednének a bajok.

Bízunk abban, hogy magas hivatásukból folyó bölcsesség és tapasztalat folytán fentieket megfelelő elbírálásban fogják részesíteni, mi pedig imádkozunk, hogy adassék meg egy olyan lehetőség, amely a látogatás tervétől való elállást vagy annak bizonytalan időre való elhalasztását eredményezné, anélkül, hogy Mindszenty bíborost fájdalom vagy megszégyenítés érje, kit mi mindannyian szeretünk, és aki oly nagymértékben megérdemli csodálatunkat és hódolatunkat.

Megkülönböztetett tisztelettel

*Az érdekelt amerikai magyar katolikusok bizottsága (???)*

* *

Eddig a ravaszul megfogalmazott és kétségtelenül hazai hangokra emlékeztető körlevél szövege. A levelet, mint írtuk, annak névtelen szerzői minden amerikai katolikus

egyházfőnek megküldték, hogy ezáltal megakadályozzák a hercegprímás amerikai útját.

A körlevélre az amerikai magyarság az alábbi nyilatkozattal, illetve az ott élő magyarsághoz szóló felhívással válaszolt:

## AZ IGAZI AMERIKAI MAGYAROK VÁLASZA ÉS FELHÍVÁSA

*Volunteers working on Cardinal J. Mindszenty's trip to USA in 1973 kiadványa.*

*Oakland, 1973. május 18.*

Kedves Magyar Testvéreim!

1. A „The Committee of concerned American Hungarians" az ide fénymásolatban csatolt körlevelet küldte el az USA kardinálisainak, valamint a katolikus főpapság tagjainak A Committee szerkesztői nem írták alá körlevelüket, ami már maga is azt mutatja, hogy nem igaz úton járnak, közben egy kardinálist, egy mártírt akarnak megfosztani szólásszabadságától. Álnok és romboló céljaikat fondorlatos írásukban magasztaló szavak használatával igyekeznek kendőzni.

2. A körlevél közvetlen célja világos: részben elferdített, részben hamis tények előadásával Mindszenty kardinális ellen az amerikai katolikus egyházfőknél, valamint ezek útján más vezetőknél is, ellenséges hangulatot kelteni, tekintélyét és hitelét lerontani, végül a nevezetteket arra ösztönözni, hogy Mindszenty bíboros tervezett amerikai körútját lehetetlenné tegyék.

A névtelenek körlevelét tágabb keretben megítélve, a helyzet a következő: A külföldön élő magyarság ellen — moszkvai távirányítással — Budapestről a „párt" és a kormány részéről az eddigi bizalmas és titkos akciók folytatása mellett 1970-ben megindultak a nyílt támadások. Ezek egyike a sikeres és nagy horderejű „anyanyelvi konferencia". (Lásd: 1972. évi Kincses Kalendárium 41—45. oldalán.) A Washington Post április 26-i száma közli,

hogy Budapestre érkezett egyik USA-beli gazdasági küldöttség előtt a kommunista kormány miniszterelnöke hangsúlyozta igényét a királyi koronára. Ellenzi ezt a kiadatást a külföldi magyarság, az élén Mindszenty prímásunkkal.

3. Amikor a kommunizmus úrrá lett Magyarországon, a prímás akkor is helytállt, hazáját és Egyházát tántoríthatatlan keménységgel védelmezte. Tudta jól, hogy a vörös diktatúra a halálos vádak hálóját szövi körülötte, de vállalta a legsúlyosabb következményeket is, a bebörtönzést, testi és lelki megkínzást, a szellemi keresztre feszítést.

*4. Mindszenty a magyar és a keresztény ellenállás szimbóluma, a világon valószínűleg a legismertebb magyar politikai személyiség. Amerikai útja magyar ügy és keresztény ügy; útjának elmaradása magyar és keresztény kudarc.*

5. Az ilyen kudarc hatása túlhaladná az USA határait, és mind távolabbi helyeken jelentkeznék, mert az istentelenség szívós harca 55 év óta csak erősödött és hódított.

## MINDSZENTY LEVELE A SAN FRANCISCÓ-I MAGYAROKHOZ

6. Prímásunk tudomásul véve az elől említett Committee körlevelét, a San Franciscó-i magyar misszió lelkészéhez április 20-i kelettel intézett válaszlevelében többek között az alábbiakat írta:

„A beadvány, amellyel névtelenek engem befeketíteni akarnak, íróik ellen tesz tanúságot, szinte cáfolat nélkül. Megmutatja, hogy milyen szellem hajtja őket. Az egyházi és világi hatóságok előtt rá kellene mutatni arra a tényre, hogy az íróik gyűlölik az Egyházat és a magyar nép függetlenségét. Mindig a pénzgyűjtés ellen szólaltam fel ezzel a tervbe vett utammal kapcsolatban. Az amerikai lelkészek is bizonyára átlátnak a Committee névtelen levele alattomos érvelésének vékony hálóján."

7. Ezért a magyarság kötelessége mindent megtenni,

hogy Mindszenty bíboros útja megvalósuljon, és minél sikeresebb legyen.

Ennek érdekében kívánatos, hogy az egész emigráció ítélje el a névtelen Committee sötét aknamunkáját, mégpedig nyíltan és sorozatosan.

Továbbá magyar kötelességnek kell tekintenünk, hogy minden egyházi és világi összejövetelkor a lelkész, valamint a vezetőség egy-egy tagja tájékoztassa a megjelenteket a jóakarat és a szeretet leple alá rejtőzött „névtelenek" fondorlatos szövegezésű támadásáról. Kifelé pedig tájékoztatni kellene az amerikai hatóságok vezetőit a helyben lakó kongresszusi tagokat stb., Cleveland polgármestere meghívására már kedvező választ kapott Mindszenty kardinális.

Kívánatos, hogy minél több aláírás gyűjtessék azoktól, akik óhajtják Magyarország prímásának ideutazását. Kb. ilyen formában: Alulírottak ismerjük a „The Committee of Concerned American Hungarians" körlevelét, amellyel névtelen írók meg akarják akadályozni jövetelét. Kijelentjük, hogy a névtelen levelek íróit a legmesszebbmenően elítéljük. Becsületes magyar ember ilyet nem tesz! stb. (Megjegyzés: Kérjük, hogy az ilyen ívet mindenki csak egyszer írja alá!)

*8. Joseph T. McGucken, San Francisco érseke most közölte dr. Jaszovszky lelkészünkkel, hogy Mindszenty kardinálist meghívja vendégül saját püspöki palotájába.*

Bizalommal és szeretettel

Hódosy S. Pál

## FÜGGELÉK

*Előző könyveimből (Mindszenty a főpásztor; Quo vadis Mah-Gar; A pap, az őrnagy és a novicia; A pap egyedül a száműzetésben) elég sok dokumentum és tudósítás kimaradt. Azokból közlöm a következőket:*

*1. Cardinal in phone plea to S. F. asks aid of West.*

*2. Erről a Népszabadság 1956. december 25-i tudósítása hamis. A bíboros nem kért és Jaszovszky nem ígért fegyverszállítást. „A diplomácia nyissa meg a határokat" azt tartalmazta, hogy „a Nyugat" küldjön ultimátumot Moszkvának, és az ENSZ küldje főtitkárát Budapestre.*

*3. Hódosy Pál kommentárja a bíboros látogatása ellen támadók beadványáról.*

*4. A pápa távirata Jaszovszky aranymiséjén.*

## Tartalomjegyzék

### *Magyarok a nagy világrengésben*


A volt „Détente" árnyékában ..... 7
Elvész-e a magyar? ..... 11
Remény a szétszórtságban ..... 14
Magyar, küzdj és bízva bízzál! ..... 18
Nem szállok perbe az Istennel ..... 21
Esélyek és veszélyek ..... 24
Magyarságunk és végzete ..... 26
Ilyenek voltak a nándorfehérvári hősök ..... 30
Az aradi vértanúk nyomán ..... 32
A régi és új március ..... 35
1920. junius 4. Emlékezés, amikor Hruscsov az ENSZ-ben dübörgött ..... 38
A végzetes történelmi tévedés (1848-1849) ..... 42
1948-ban sikoltott a Kelet ..... 46
Amikor Magyarországon arattak ..... 49
Ötvenhat a választóvonal ..... 54
Budapest, 1956. október 23: Az Isten szólt és üzent a világnak ..... 58
A nagy magyar csoda ..... 62
„...Láncolt lelkei riadoznak". A hazaszeretet csodatevése ..... 65
A nagy világrengés ..... 69
Az októberi szabadságharc a világszabadság hajnala ..... 73
Világháborúk fergetegében ..... 75
A magyarok Istene ..... 80
Lesz-e új Magyarország? ..... 85
Magyarország lesz az atomkorszakban is ..... 88
El nem veszhetünk! ..... 91
A vér ..... 94
Mi az igazság a tekintély és a szabadság kérdésében? ..... 97
A szociális fejlődés a modern világban ..... 100
A szép egyéniség ..... 103
Gondolatok a Szent István-búcsún ..... 106
A halhatatlanok ..... 110
Sajtónk a modern erkölcsi válságban ..... 113
A Vasárnap és az amerikai katolikus magyarság jövője ... 117

Sajtónapi bevezető ..... 122
A vasárnapi misében részt kell venni! ..... 127
Katolikus-protestáns egységtörekvés
története Magyarországon ..... 129

## *Világvég — másvilág*

Ha meghalt az Isten, mivé lett az ember? ..... 139
A másvilág más világ-e? ..... 143
Mi is az a világ vége? ..... 146
Van élet a halál után ..... 149
Hitem és reményem a halálról ..... 153
A jövő a jelennel kezdődik ..... 156
Vajon néptelenek lesznek-e az oltárok? ..... 159
Újévi fogadalmunk: A hitet hirdetni
és erősíteni kell! ..... 162
Miért volt 1979? ..... 165
Új évtized kezdetén ..... 168
Új korszak kezdődik ..... 172
A néger janicsárok Moszkva ellen ..... 176
Isteni fény öleli át a világot ..... 178
Élet a végtelen szeretetben ..... 180
A múlt, a jelen és jövő ..... 183
Őszintén a mennyországról ..... 186
Elkötelezettségünk ..... 190
A jövő Istené ..... 192
Jézus származása magyar viták hevében ..... 195
A természet és mi ..... 201
Mindszenty ..... 205
Mindszenty, az első vértanú nyomában ..... 211
Börtönömben sem adom meg magamat! ..... 220
Alattomos, aljas támadás Mindszenty
kardinális amerikai útjával kapcsolatban ..... 229
Függelék ..... 237